

Časopis Společnosti Přátel Starožitnosti Českých v Praze.

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 1.

REDAKTOR: Dr. J. V. ŠIMÁK.

OBSAH:

J. V. Želízko: **Předhistorické nálezy na Hradci u Nemetice nad Volynkou.** (S 1 obr. a 2 příl.) — Dr. Jindř. Barvíř: **O poloze Ptolomaiova Askiburgia.** — Bedř. Skrbek: **Architektonické památky ze zámku Pardubického.** (Se 2 příl.) — Jos. J. Fučík: **Z dějin školy v Lomnici nad Popelkou.** — **Tři nekrology.** Dr. Jos. Pekař: *Jos. Emler.* — JUDr. Jar. Demel: *Ant. Frant. Rybička-Skutečský.* — A. B. Černý: *Karel Plisccke.* — Vojt. Král z Dobré Vody: **O středověkých pečetech.** (Se 3 obr.) — Fr. Zuman: **O zjišťování provinilců ve stol. XVIII.** (Se 2 obr.) — **Zprávy z časopisů.** — **Různé zprávy.** — **Ze Společnosti přátel starožitnosti českých v Praze.**

Znaková příloha: Kreslí a popisuje Vojt. Král z Dobré Vody: **Znak Doupovců z Doupova,** **znak Lažanských z Bukové,** **znak Voračických z Paběnic,** (3 listy znaků, 3 listy popisů); **znak Litoměřic** (1 list znaku, 1 list popisu).

NÁKLADEM

SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH V PRAZE.

W Praze: A. 1899.



Reprodukovatí obrazy jak z »Časopisu« tak i ze znakové přílohy, nebo použití jich jakkoliv, jest dovoleno jen se svolením správního výboru Společnosti. Půjčování ryteb obrázkových (clichés) správní výbor značně obmezil, shledav, že bylo kteréhosi kusu použito mimo určitou publikaci i k věci rázu obchodního, jež přičila se i výboru, i Společnosti. — Při čerpání z části slovesné budiž vždy **doslovně** uveden **úplný** název »Časopisu«. — Za obsah článků odpovídají spisovatelé sami. Zprávy ze Společnosti nespádají v pravomoc redakční.

Nestačíme upozorňovatí na oznámení, otištěná na všech stranách obálky. Tam nalézají se odpovědi na četné dotazy stále docházející; nelze jinak odpovídati na ně, neboť zvláštní vyřizování jich zabírá mnoho času pracím **důležitějším**.

Z redakce. P. t. přispívatelův prosíme o strpení. Skrovný až dosavad objem časopisu jest na úkor našemu přání, abychom mohli články všechny brzy tisknouti. Dojde na všechno. Uveřejněny budou příspěvky, jež poslali nám P. T. pp.: Th. A. v Tř. — Fr. J. H., uč. v Bř. — H. Gr. v Kr. — P. Jan H. v K. u Bl. — Jan K. v Nov. B. — Fr. B. Šk. na Kl. — Dr. Zd. T. v Pr. (Chrud.) — Ant. Tom. v L. — Ferd. P. na Kr. Vin. — P. Fr. T. v Mil. — J. VI. Ž. ve V. — Jos. S., uč. v Bl. — slč. E. F. v Sob. — Dr. V. J. N., adj. v P. — F. V. Kš. v M. (jen zvony). — B. Skb. v P. (pozdrav!) — Z. Dom. v H. Kr. (reprodukce již hotovy). — R. Jan. v H. na Mor. (v reprodukci). — Dr. Fr. X. P. v S. — F. Z. v P. — A. Š. v Ch. — Dr. K. V. A. v Ch. — Dr. G. F. v P. — B. B. v Pl.

Neotiskneme: Zvon v Dobří (bylo již tištěno v příl. Katol. Listů). — Stražiště (uveřejněno již v Pam. arch. I. a podruhé v Methodu XVII). — Kšaft Lid. Držkové. — Mission z a. ch. m. Kouřimi — Hrdelní právo m. N. (příliš lokálního významu).

Kdož z pp. přispívatelů přál by si, aby rukopis, nebude-li tištěn, byl mu vrácen poštou, račiž k žádosti své připojiti 5krejc., po případě 10krejc. známku.

Ve středu, 10. května,

bude konána členská schůze Společnosti o 8. hod. večer v místnostech spolkových (Václavské nám., 819, dům Fuchsův, obch. spolek »Merkur«).

Na programů přednáška člena, p. učitele Fr. Škorpila:

„Z pravomocnosti kladenské“.

Hojná účast zářoucí. Noví členové mohou přihlásiti se při schůzi.

Památky archaeologické

včetně dílu X. — i jednotlivé ročníky — koupí se pro knihovnu Společnosti. Nabídky s udáním ceny jednateli A. B. Černému v Praze, I, na Perštýně, č. 6 n.

Číslo 2. „ČASOPISU“ na rok 1899.

* vyjde do konce června. *

ČASOPIS
SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ
ČESKÝCH V PRAZE.

REDAKTOR:

DR. J. V. ŠIMÁK.

ROČ. VII.



1899.

NÁKLADEM SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH
V PRAZE.

TISKL ALOIS WIESNER V PRAZE.

OBSAH.

Články.

	Strana
Adámek K. V., JUDr.: Kostel v Kamenickách. (S obr.)	67
Barviř Jindř., Dr.: O poloze Ptolomaiova Askiburgia	4
Čermák Jos.: Dodatek ku článku: Šlechtické a erbovní rodiny velvarské	106
Černý A. B.: Karel Plischke (nekrolog)	28
Demel Jaroslav, JUDr.: Antonín Frant. Rybička-Skutečský (nekrolog)	24
S podob.	24
Fučík Jos. J.: Z dějin školy v Lomnici nad Popelkou	15
Janovský Rud.: Soupis zvonů v okr. hejtmanství Holešovském. (Se 6 obr.)	92, 128
Jíra Jos. A.: Výzkum Společnosti v r. 1897.—1898. I. Šárka u sv. Matěje.	45, 85
(Se 3 obr., 1 přílohou barvotiskem a 8 tab.)	45, 85
Klíma Stanislav: Pomístné lidové názvy v okolí Zbraslavic u Kutné Hory	53
Král z Dobré Vody, Vojtěch: O středověkých pečetech. (S 5 obr.)	29, 104
: O otiskování a odlívání pečetí	111
Krušina ze Švamberka, Jos.: Příspěvky rodopisné. V. Z rodinné kroniky	69
Švaberské. (S 3 obr.)	69
Papáček Pavel: Jedenáctý archaeolog. sjezd v Kyjevě	107, 141
Pekař Jos., Dr.: Josef Emler (nekrolog). S podob.	22
Salaba Josef: K dějinám poddanství 17. a 18. století v Čechách	101, 137
Skrbek Bedřich: Architektonické památky ze zámku Pardubického (Se	10, 56
6 tab.)	10, 56
Šimák J. V., Dr.: Turnov do válek husitských	59, 117
Zuman Frant.: O zjišťování provinilců ve stol. XVIII. (Se 2 obr.)	31
Zelízko J. V.: Předhistorické nálezy na Hradci u Nemetíc nad Volyňkou.	1
(S 1 obr. a 4 tab.)	1

Zprávy.

	Strana
Jubileum prof. Dra. J. N. Woldřicha. — Žádost ku členům (fotografie	37
náhrobků). — Desátá řádná valná schůze Společnosti (zpráva jednate-	37
lva a knihovníkova za r. 1898.)	37
Českoslov. museím a spolkům musejním (o dotaznících dle usnesení sjezdu	80
kutnohorského). — Zpráva správce sbírek za r. 1898	80
Antonín Šolta (nekrolog). — Výsledky (zodpovědění dotazníků). — Opravy	114
Nadšení (výsledek akce dotazníkové)	152
Smutný úkaz (zrušení Mus. společnosti v Horažďovicích). — Protesty (proti	153
stavbě domu pí. Karlíkové v Chotkových sadech a proti vrch. vedení	153
na Karlově mostě)	153
Nový Hrad u Kunratic. — Výroční valná schůze Společnosti	155

Literatura.

Časopis Mus. slovenskej spoločnosti 36, 149. — Časopis Vlast. musejního spolku v Olomouci 150. — Český časopis historický 78. — Frič: Řeč, proslovená 6/II. 1899. (o sbourání domů č. 931.—933. na Starom. rynku) 80. — Herold polski 36. — Lud 149. — Materyaly antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne 148. — Merhout Cyril: Olšany u Prahy v první polovici XIV. věku. Nový Hrad u Kunratic 150. — Method 78. — Nachrichten über deutsche Alterthumsfunde 149. — Národopisný sborník českoslovanský 78. — Obrázková revue 150. — Sborník České společnosti zeměvědné 35. — Sborník Mus. slovenskej spoločnosti 36, 149. — Sborník Mus. společnosti ve Val. Meziří 114. — Sedláček Aug.: Klášter sv. Maří ve Sv. Poli 150. — Slanský obzor 149. — Starohrvatska prosvjeta 79, 148. — Škorpil F. B.: Paměti chrámu kladenského. — Popis hejtmanství kladenského 79. — Šlechta-Křivoklátský Jan: Bohdalec v Michli 151. — Teplý Fr.: Paměti starožitného města Milčína a jeho okolí 151. — Vávra Jos.: Historické paměti býv. panství Mníšeckého a kláštera sv. Maří Magd. na Skalce 114. — Věstník Matice Opavské 149. — Wiadomości numizmatyczno-archaeologiczne, 150. — Vjesnik hrvatskoga archaeološkoga družtva u Zagrebu 148. — Vjestnik kralj. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva 78, 150. — Volné směry 150. — Vrbaš Jakub: Dějiny městečka Žďanic 79. — Výstava v Soběslavi 1898., 148. — První zpráva mus. spolku v Telči za r. 1897. a 1898., 80. — Zpráva o činnosti kuratoria Měst. musea v Táboře za r. 1898., 80.

Ukazatel jmenný.

Sestavil *Cyril Merhout.*

- Abramovič D. J. 144
Adam z Veleslavína Daniel 27
Adámek K. 67
Adámek K. V. JUDr. 38, 39—41, 67
Agrippa 144
Achler Em. 80
Albínové (Bilkové) z Helfenburku 28
Albrecht V. († 1439) 105
Aléxandrie 4
Alžběta, dcera Přemysla II. 64
— dcera Janova 29
— († 1442, dcera cis. Zikmunda) 105
Anglie 28
Anna († 1547), ψ Ferd. I. 10
— Svídnická († 1362) 29
Antonovič V. B. 108, 109, 142—147
Anučin, prof. 108, 146
Armaševskij P. J. 142
Arsikum 9
Askiburgion 4—10
z Aventina viz Melantrichové
- Baba 45
Babylon 69
Bagalej D. J. 108, 143, 145
Bahenský potok 55
Bajer Jiří 20
Bajkolevský J. A. 146
Balbín Bohusl. 125, 128
Balbínové viz Škornicové z Vorličné
Barbora Celská († 1451) 105
Barešova M. viz Krušinová ze Švam-
berka Markéta
Barták Jan 77
Barviňskij 108
Barvíř Jindř., dr. 4
Bavor viz ze Švamberka Jindř.
- Bavory 4, 34
Bechyně 137
Benátky 110
Beneš z Loun 28
Benešov 64
Beran Hav. viz z Lemberka
z Bergova 123
Ota ml. 123, 124
Berka z Dobé Hynek 127
Bernard Alex 39
Bernat Jiřík 19
Beroun 40, 108
Beskydy 6, 8
Bessarabie 110
Bezděk J., dr. 2
Bezděkov 56
Bezděz 39, 62
Bezkydy viz Beskydy
z Běchar Sezima 118
Běchoviec 80
Bělá pod Bezdězem 32, 39, 67
Běljaševskij N. F. 142
z Bienenberku K. J., ryt. († 1798) 26
Bílek Tomáš V. 46
Bílek z Bilenberku Kašp. J. 26
Bílkové viz Albínové z Helfenburka
Bittnerová Barb. 77
z Blumenthalu Josefa 77
Bohr, řeka 8
Bobrinskij A. A. 146
Bogojavlenskij S. K. 109, 143
Bohdalovský Mart., jesuita 16
Boleslav I. († 967) 60, 61
— II. († 999) 46
Boleslav Mladá 60—63, 122
Boleslavsko 34, 60
z Bolic Mikuláš 118

*) Při jménech osob zemřelých připojil jsem pro pohodlí vyhledavatelů v tomto rejstříku data úmrtí, ovšem jen tam, kde mi to bylo povědomo. Toť jediný, nevelký rozdíl, kterým se rejstřík letošní od předchozích liší.

- z Boodenu viz Spens z B. Jindř.
 Bor 70, 71
 Borek 54, 55
 Boris 144
 Borová 55
 z Boru Bohuslav (1251—91) 69; —
 Racek (Ratmír, 1290) 69
 Bosna 108, 141
 Bosporus 144
 Bozkov 62
 Božena (1007), kněžna 69
 Brabantsko 69
 z Bračic 64
 Bračice 64
 Bradlec 66, 67, 118, 119, 127
 z Brady Heřman 118
 — Léva 118
 — Načerat 118
 — Pakoslav 118
 Brandeburk N. E. 142
 Brandýs nad Lab. 28
 Branibory 29
 Branná 17
 z Bratřic Zbislav (1223) 62, 126
 Bratřice 63, 64
 Brdy 60
 Brieg viz Břeh
 Brno (Bruna) 4, 28, 101, 130—133, 135
 Brod Český 125
 Brod Železný 59
 Brož Václav, měst. rada 38, 81
 Bruna viz Brno
 Bruntálský z Vrbna Hynek ml. 28
 Břeh (Brieg) 10
 Březan Václav († 1619) 64
 z Března viz z Markvartic Mark.
 Březno 62
 z Březové Vavř. († c. 1437) 125
 Bubeneč 85
 Bucifal Jos. 41
 Budeč 82
 Budějovice 137
 Budorigon 10
 Budyšín 126
 Bufka Ed. 38, 42
 Bug 142
 Buchtela Karel 38, 81
 Bukovina, ves 67
 Buky Malé 119
 Bulhariog 106
 Bulhaři 108
 Bunin A. J. 143, 144
 Burové viz Lugové
 z Búsovce Ctibor 118
 Buzeskiel V. B. 144
 Burke Jos., farář 100
 Bydžov 66, 125
 — Nový 20
 z Bydžova Adolf 118
 Bystřé 67
 Bystřický p. H., soud. okres 92, 136
 Byšický Jan 34
 Byšičky 121
 Caesar Jul. 144
 Cammen Joh. Leop. 128, 135, 136
 Cařihrad 144
 Cidlina 60
 z Cidliny Hynek 118
 Civillus Jan 16
 Clam-Martinic Jindřich 23
 Comanie 106
 Conev B. 108
 Croacie 106
 Ctirad 45
 Cuculus Mart., kněz 17
 Cvětajeu D. V. 145
 Czihak, dr. 108
 Čachořice 74
 Čáslav 28, 125
 Čáslavsko 63, 119
 z Čebříkova Bohusl. 118
 z Čečelic Lovata 118
 — Lucek 118
 Čechtický Urban 16
 Čechy 7, 14, 27, 29, 61, 63, 69, 71,
 73, 74, 80, 106, 119, 125, 128, 137,
 143, 147
 Čelakovský Jarom., prof., dr. 108,
 141, 146
 Čerennin A. M. 143
 Čerepnin A. J. 142
 Čermák, hrobník 85
 — Jan, cikán 35
 — Josef, JUC. 38, 106
 — R., dr. 38
 Čermáková Anna Veron. 34, 35
 — Terezie 77
 Černá 17
 Černá skála 53
 Černigov 143
 Černín Zdeněk († 1424) 125
 Černíny 55
 Černovice 137
 Černý Ant. Bohouš 29, 37—41, 80,
 115, 152—155
 Černý J. M. 66
 Čertova zeď 60
 z Červené Vsi Smil 118
 Červený O., továr. 108, 147
 Češtin 54
 Četyrkin J. D. 143
 Čimelice 22
 z Činova Hanuš 118
 Čistá 21
 Čtverín 59
 Čtyřkolský z Volovice 106
 — Jan 106
 — Dušek 106

- z **Dalemilic Jeniš** 118
Dalimil kron. (— 1314 —) 63, 64
Daliměřice 59
Dalimír 59
Dalmacie 106
Dalmacínek, rybník 54
Danilovič Fedor N. 147
Danius, předek Kruš. ze Švam. 69
 z **Dašic Bohusl.** 118
Daškevič N. P. 143, 144
 z **Deblic viz z Valdšteina Jarek**
Dejvice 85
Demčenko G. V. 14
Demel Jarosl., dr. 28
Děčín 62, 64
Dědošané 7, 8
 z **Dětenic Vok** 117
Dětenice 67
 z **Dětinic viz z Lemberka Beneš**
Děvín 122
Didunové 5
Dimitrij, knihovník 111
Dios Győr 70
Dlouhá 55
Dmitrijevič J. Stefan 147
Dněpr 143, 146
Dobner Gel. († 1790) 46
Dobroslav 69
Dobřenští z Dobřenic 28
 z **Dolan** 118
Domečka Jan 39
Domoušice 137
Dorota, kantorka 19
Doubí 59
 z **Doubravky Jan** 26
Doubravová Kateř. 77
Doubravský Ferdin. (1755—73) 20, 21
 — **Ferdin. ml. 1773—1829)** 21
 — **Ferdin. Mart. (* 1767)** 21
 — **Frant. (1818)** 21, 22
 — **Jan, farář (1820—50)** 21
Doupovcové z Doupova 115
Dovnar-Zapolskij M. V. 145
Dragomirov M. J. 109
 z **Drahobuze Sulek** 118
Drahoměř 60
Drasche baron 15
Drážďany 154
Drobovice 64
Dub Český 64
 z **Dubé viz Berka**
Dunaj 8, 10
Dúras Fr. 40
Durych Fortunat († 1802) 66
Dušek Jan (1727) 20
 — **Kateřina** 20
 — **Marie Joh. Kateř.** 20
 — **Mátouš Jiří Ant.** 20
Dürer Alb. († 1528) 14, 58
Dvůr Červený 138
Dvůr Králové 118, 125
Dymokury 121
Ďáblice 76
Eburo-dunon 4
Eburum 4
Egypt 4, 145
Elbinky 71
Emler Jan, JUC. 22
 — **Jos., prof., dr. († 1899)** 22—24
Erben K. J. († 1870) 22, 23, 61
Erkr ze Šrekenfelsu Lazar 26
Evarnickij D. J. 142, 143
Evropa 4, 9
Farmakovskij B. V. 144
Felcman, řed. 108
Ferdinand I. († 1564) 46
Fiala J. 2
Filevič 145
Filip, dr. 108
Finkaus Frant. 34
Finové 142
Florinskij F. D. 144
Focht V. R. 144
Foit Boh. 80
Fortinskij F. J. 108, 109
Fotinskij O. A. 144
Francie 31, 72, 73
Francouz 108
František I. († 1885) 74
Freiberg Václ. 19
Frič Václ., purkrabí 19
 — **Vojt., JUDr.** 154
Fričová Žofie 19
Frinda A. 61
Fruvejn z Podolí Benjamin 46
Frydlandsko 62
Frydštejn 59, 62, 124
Fryšták 99
Fučík Jos. J. 15
Fuksa Fr. 131
 z **Fürstenberku Euseb.** 27
Galagán Pavel 147
Gallicie 106
Gallie 8
Gautschová Vil. 80
Gebauer Jan 61
 z **Geblic viz Nosidlo**
Georgijevský V. T. 144
Germanie 5, 6
Gogol Nik. Vas. († 1852) 111
Golubovský P. V. 108, 143, 144
Gorodcov V. A. 142, 146
Grebenki, ves 146
Grigorij, mnich 144
Hadí 55
Hájek z Libočan Václ. († 1552) 66

IV

- Hájek Tomáš, far. 101
— V. 46
Hájek z Hájku Tadeáš († 1600) 26
Hajný Aug. 80
Halenkovský dvůr 134
Hamr 1
Hanák Lukáš 77
Hanke, far. 20
Hanovec viz ze Švamberka Hynek,
Jan a Ratmír
Hanel Frant. 46
Hartmann, hejtman 137
Havel, mlynář 16
Havránek Fr. 129
Heger Fr., dr. 108, 142
Hegler, far. (1767) 20
z Helfenburka viz Albinové
Heltové z Kementu 28
Hendl Ant., statkář 45, 46, 48, 86
Herain Jan 36—39, 154, 155
Hercegovina 141
Heřman Jan, kněz 17
Hetlín 54, 56
Hiller Vojt. 101, 133, 135, 136
Hilzer Ign., zvonolitec 97, 135, 136,
137, 140, 141
Hispanie 8
Hlinsko 67
Hlohov 6
Hluboká 139
z Hlušec Sulek 118
Hněvčeves 21
Hodkov 54
Hodkovice 59, 61
Hoffbauer K. šp. 129, 135, 136
Holandsko 28
Holarové z Práchně 28
Holešov 92 94, 128
Holešovský soud. okres 92, 135, 136
Holomouc viz Olomouc
Holovský rybník 55
Holý Vrch 53
Hora Bílá 46
— Kosová 77
— Kunětická 10, 11, 40
— Kutná 25, 38, 53, 80, 125
— Lysá 7, 9
— Mnichova 67
Hory Jizerské 60—62
— Kašperské 137
z Hory Tupé viz Pavlín
Hořický viz Mizera J.
Hospfíd Jan Ant., kaplan 20
Hostinné 118, 119, 125, 128
Hostivař 40, 41
Hošek Václav 20
Hothovici 61
Hörmann K., dr. 108, 141, 146
Hradec Jindřichův 35, 75, 112
— Králové 27, 28
Hradec Levý 3, 38, 81, 82
— u Nemetice 1, 2, 3, 4
— Štýrský 72
Hradiště Mnichovo (klášter) 39, 60,
61, 62, 124
Hradiště zv. Heřmanův Choustník)
118
z Hradiště viz z Doubravky
z Hradištka Budislav 118
— Půta 118
Hradiško 119
z Hranic viz Šturm
Hranice 54, 55
Hrbolka 56
Hrdina J. L., dr. 39
Hrnčíř Ondřej, kněz 124
Hrušnice 63, 66, 67, 120, 121
z Hrušnice Jaroslav viz z Markvartic
Jarosl.
Hůba Hav. viz z Lemberka
Hulín 135
Hulínský Jiří F. M., far. 101
Hus Jan († 1415) 124
Hustopeč 94
Hýbl J. 26
Chabrová Kateř. 77
Chachanov A. S. 145
Chalippa 110
Chanenko B. J. 110, 111, 146, 147
Charkov 145
Charvaté 59, 60, 108
Charvátec 40
Charvatsko 73
Chaura R. 86
Chebsko 70
Chitil V. viz Chytil Václ.
Chlum 19
— 120—122
z Chlumce viz z Valdšteina Jan
Chlumec 17, 74, 123
Chobot nad Spálenkou 54
Choceň 81
z Chocnějovic Olen 118
Chojnovský J. A. 111
Chomůtov 39
z Chotěšic viz z Valdšteina Alb.
Chotěšice 121
Chotoméřice 54
— Dolní 54
Chotovice 61
Choustník 137
Chrudim 24, 26, 27, 28, 125
Chrudimsko 24, 61, 67
Chrust Jan 124
Chudomel Jos. 41
Chutnovka 67
Chvojka V. V. 108, 110, 111, 142,
146
z Chyjic Hanuš 118

z Chyjic Žibřid 118
Chytil Karel 130.

— Václav 132

Hovajský 108, 145

Indoevropané 142

Istomin M. P. 143

Itálie 10

Ivánovič Fedor († 1598) 143

Jablonná 60, 61, 66

Jablonowski 108

Jablunkovské pohoří 6

Jakovlevič L. J. 147

sv. Jakub, jméno zvonu 93

Jamenský rybník 55

Jan Lucemburský († 1346) 117, 118,
123

Janek, dr. 108

z Janovic Helena 121

Janovice Červ. 54

Janovici 64

Janovský kopec 54

— Rudolf 92, 128

Jaromír 125

Jaroslav 107

Jasinskij Nik. Mich. 108, 143

Jazygové 8

Jaščuržinskij Ch. P. 143

Jelínek Břet. 34

z Jenšteina Jan 124

Jesenice 72, 74, 76

Jeseník 9

Ješek, rychtář 121

Ještěd 59, 60, 61, 62

Jevlagij 146

Jezero 54, 56

Jičín 16, 17, 22

— Starý 94

Jiehostřeby 67

Jíkev 80

z Jíkve Markvart viz z Lemberka
Mark.

Jílový 28, 59

Jilovec 59

Jira Jos. A., MUC. 38, 39

— 82, 85

Jiránek Lukáš, kostelník 17

Jiří z Poděbrad († 1471) 72

Jistebnice 72, 77

Jívový rybník 54

z Jizbice viz Litoměřický V.

Jizera 59, 61, 62, 63, 66, 118

Johanna Bavorská († 1389) 31

Josef I. († 1711) 32

Josef II. († 1790) 137

Jost, markrabí (1411) 29, 123

Juliska Nová 45

Jura Jošt., hejtman 119

Južki, ves 146

Kacbach viz Katzbach

Kaderávek viz Sák

Kadlec K. dr. 108, 144, 145

Kadlinský Wentzel 34

Kalaigie (Kalava) 8, 10

Kalava viz předcházející

Kalenský, kněz 16

Kalisz (Kalisie) 5—10

Kalousek Jos., prof., dr. 64

Kaluga 143

Kamanin Iv. Mich. 108, 110, 144,
145, 147

Kamenice 59

Kamenice Česká 66

— Trhová 27

z Kamenice Jan 118

Kameničky 67

Kanovník Hav. viz z Lemberka

Karel IV. († 1378) 29, 45, 119, 154

— v III. (Franc. † 1498) 73

z Karlsperka viz Karolidesové

Karolidesové z Karlsperka 28

Karpates hora 8

Karpaty 8 144

— Bílé 8

— Malé 8

Karta Petr 153

Kašava 100

Kateřinky 54

Katounská stud. 55

Katzbach (Kacbach) 6—8

Katzbachgebirge 6

Katzenberg (Katzengebirge) 6, 7, 9,
10

Kavka z Řičan Vilém 72, 73

Kazaň 107

ze Kbelnice Blahut 118

von Kechtitz (Czechitz?) 71

z Kementu viz Heltové

Keteň 67

Kirillovská ulice 110

Kirpičnikov 108

Kitajevská poustka 146

Klement J. 85

Klenice 60

Klíma Frant. 39

— Stanislav 53

Klimkovice 67

Klobouky 39

Klokočí 67

Kmetněves 106

Knauer F. J. 142, 143

Kober z Kobersperka Kryštof st. 46

z Kobersperka viz Kober

Kobzar 111

Kocourek Jan 15

Kočka Frant., cikán 35

Kočkova Terezie 35

Kolář Mart. († 1898) 39, 63, 64

Kolářová Št., předešl. 40

- z Koldic Týma 119
 z Koldína viz Kristian
 Kolín n. Lab. 65, 125
 Konečný Georg. 135
 Konstantinovič Sergěj 147
 Kopanina 62
 Kopera F. 108, 143
 Kopf A. A. 142
 z Kopidlna Petr 118
 Korda Martin 19
 Kordt A. V. 110, 143, 147
 Korkonté 5, 7
 Kornel ze Všehrd Vikt. († 1520) 26
 Kos Jos., dr. 39
 Kosmas († 1125) 23
 Kost 63, 64, 119, 124
 z Kostelce Bohuslav 118
 Kostelec n. Lab. 80
 Kostelec u Holešova 100
 z Kosti viz z Vartmberka
 Kostnice 124
 Kostomarov 111
 Košárek Jos. 100
 Košov 17
 Kostál 75
 Košťálov 120, 121
 z Košťálova Zd. viz z Valdšteina Zd.
 Košumberk 28
 Kotinové 6
 Koubková Vilma († 1898) 39
 Koula J. 154
 Koun, kaplan 22
 Kouřim 125
 z Kováně Bohuš 124
 Kovář Em., prof., dr. († 1898) 29, 39
 Kozákov 59, 63, 67
 Kozí hrádek 39
 Kozlov 121
 Kozovskij 108
 Krakov 39, 125, 128
 Král z Dobré Vody Vojt., ryt. 29,
 40, 75, 104, 111
 Královec 108
 Kramerius V. M. († 1808) 26
 Krasikov 70
 z Krasikova Ratmír (1250–87) 69
 Kraus Mart., kněz 16
 — Václav 20
 Kristian z Koldína Pavel († 1589) 26
 Křiže Frant. 34
 Krkonoše 7, 60, 62, 120
 Kroměříž 86
 Kručina ze Švamberka Bohuslav
 (1509) 73; viz Kručina ze Šv.
 Krumlov 74, 112, 137, 138, 140
 Kručina z Lichtenburka Hynek 73, 124
 Kručina ze Švamberka Albert 76
 — Antonín 74, 77
 — Bohuslav († 1524) 72, 76
 — Ferdinand 74, 77
 Kručina ze Švamberka František 74,
 77
 — František (* 1779) 74, 77
 — František (* 1786) 74, 76
 — Hynek 73
 — Ign. Václ. (* 1790) 74, 77
 — Jakub (1555) 76
 — Jakub († 1654) 76
 — Jakub (* 1746) 74, 77
 — Jan 72, 74, 77
 — Jan († 1736) 76
 — Jan (* 1792) 74, 77
 — Jiří 77
 — Josef 69–77
 — Josef (* 1744) 74, 77
 — Josef (* 1776) 74, 77
 — Josef (* 1837) 76
 — Josef (* 1859) 76
 — Julius († 1866) 76
 — Julius († 1887) 76
 — Karel 74, 76, 77
 — Martin 76
 Matěj 77
 — Matěj (* 1742) 74, 77
 — Mikuláš 76
 — Moric 74, 77
 — Oldřich 76
 — Otto (* 1868) 76
 — Pavel 76, 77
 — Petr 76
 — Rudolf 74, 77
 — Šimon 74, 77
 — Tobiáš 74, 77
 — Tomáš († 1625) 76
 — Tomáš († 1810) 74, 76, 77
 — Václav 77
 — Václav († 1588) 76
 — Václav (* 1778) 74, 77
 — Vojtěch (* 1739) 77
 — Vojtěch (* 1784) 77
 — Vojtěch († 1854) 74, 77
 — Zdeněk († 1894) 76
 Kručinová ze Švamberka Alžběta 77
 — Anna 76, 77
 — Anna († 1750) 77
 — Anna Marie
 — Antonie R. A. († 1896) 76
 — Antonie 77
 — Barbora 76, 77
 — Berta 77
 — Božena 76, 77
 — Dorota († 1754) 77
 — Eleonora 76
 — Eva 77
 — Františka 76
 — Karla 77
 — Kateřina 77
 — Lucie 76
 — Ludmila 76, 77
 — Marie († 1858) 76

- Krušinová ze Švamberka Marie Anna 77
 -- Marie R. A. (* 1897) 76
 -- Rozalie 77
 -- Terezie 76
 -- Veronika 77
 -- Vojtěška († 1836) 76
 Krušinové ze Švamberka 69—77, 115
 Krušovice 137
 Kříž Mart., dr. 41
 Křížanov na Mor. 27
 z Křížanova Zbislava († 1252) 63, 64, 126
 Kříženecký Rud. 154
 ze Ktovy Hrabiše 118
 Kulakovský J. A. 108, 142, 144, 147
 Kulíšek z Moravičan Václ. 26
 Kumburk 64, 118, 124
 z Kumburka viz z Vartmberka
 z Kunčího na Zaječicích Jan 26
 z Kunratic Zdeslav 118
 Kuppená 55
 Kurovice 100
 Kuten*, ze Šprinsberku Mart. († 1564) 26
 Kutná Hora viz Hora Kutná
 Kutnohorská studna 55
 Kühn JUDr. 155
 z Květnice viz Řeháčkové
 Kyjev 107—111, 141—147
 Kyjevo-Pečerská lavra 111
 Kyjevská guber. 110
 Kyvský Frant. D. (1848) 26
 Kyselá Frant. 1898) 39
- L**abe 4, 7, 60, 62
 z Labouně Bohuslav 118
 -- Jan 118
 -- Ota 118
 Labuť viz ze Švamberka Jindř.
 Labuška L. 80, 82
 Lamanský V. J. 108, 144, 146
 Lamina Karel 2
 Laškarev P. A. 143
 Laucal Carl 34
 Lavrov P. A. 108, 144
 Lehnice 5, 6, 7, 9
 Leipzig viz Lipsko
 Lemberk (c. 1241) 63, 65, 66
 z Lemberka 62, 65, 117, 118
 -- Beneš z Dětinic 126
 -- Ctibor z Rohozce (1322) 66, 127
 -- Havel (1233—53) 65, 66, 127
 -- Havel (II) (1254—72) 66
 -- Havel, převor (1357) 63, 64
 -- Havel Beran 66, 117, 127
 -- Havel Húba 66, 127
 -- Havel Kanovník 66, 127
- z Lemberka Havel Ryba (1316—22) 66, 118, 127
 -- Jaroslav z Turnova (1272—89) 63, 64, 66, 127
 -- Jaroslav z Rohozce (1322) 66, 127
 -- Ješek 127
 -- Katruše 127
 -- Markéta 66
 -- Markvart z Jíkve 66, 127
 -- Miroslav 127
 -- Zdislav ze Zvířetic (1283) 63, 66, 126
- Lemúzi 59
 Lestkov 67
 Leutsch 8
 Lev z Rožmitálu Zdeněk 74
 Levický O. J. 109, 144, 145
 de Lewenberch viz z Lemberka
 Lhota (u Libáně) 67
 Lhota Bradlecká 15
 Libáň 22, 67, 121
 Libice 60
 z Libočan viz Hájek z Lib.
 Libochovice 74, 77
 Libštát 121
 z Libštátu viz z Valdšteina B.
 -- Hynek 118
 Liebenau 61
 Liha P. 128
 z Lichtenburka viz Krušina z L.
 -- Jindřich 118
 Lilejev M. J. 142
 z Liliensteinu viz Liebert
 Linec 128, 135
 Lintemerová z Trevirů Julie 76
 Lipany 105
 z Lipé Aléna 122
 Lipeck 143
 Lipka Fr. 105
 Lippert J. 61
 Lipsko 71
 Litoměřice 125
 Litoměřicko 28
 Litoměřický z Jizbice Václ. 46
 Litomyšl 10, 14, 24
 Ljaskoronskij V. G. 109, 143, 144, 147
 z Lobče Přisnobar 118
 Lobdenburg 123
 z Lobkovic 74
 -- Jan st. 73
 -- Jiří, kníže 40
 -- Ladislav 97
 Lobkovic 80
 Lohr 4
 Loch Jan 77
 Lochtuše 67
 Lobkovic kn. 72
 Lokoriton 4

*) V textu chybou tiskaře Katen.

- Lomnice 15—22, 61, 120, 121, 127
 — St. 17
 z Lomnice 13, 57
 — Soběhrd 118
 Lopasňa 143
 Lortz Frant. 20
 Loučky 67, 124
 z Loun viz Beneš
 z Lubiše Protiva 118
 Lucemburk 29, 107
 Ludvík XI. († 1483) 73
 Lugidunum viz Lugidunum
 Lugidunum (Lehnice) 5, 7, 9
 Lugové Burové 6
 — Didunové 7
 Lugové Dunové 5
 z Luhu viz z Lemberka Jarek
 Lukavice 39
 Lukovec 128, 129
 Lukovský hrad 100
 Lužice 29, 59
 Lužičané 60
 Lužová Cecilie 130
 Lvov A. N. 145
 Lypský Václ. rektor 16
- M**aděrová Kateř. 77
 Machaczek Bartoň 132
 Macháčkova Kateř. 76
 Máchal Han., dr. 108
 Machek, nožíř 46
 Machovská Anna († 1519) 72, 76
 Machovský Jan, ryt. 72, 73
 Makedonie 142
 z Malesů Zdislav (1239) 69
 Malobratřice 64
 Maradas Baltazar († 1638) 27
 Marcel Šimon, kněz 17
 Mareš Jan 19
 Marie Teresie, císař. († 1780) 20, 32
 Maria, zvon. 93, 94, 97
 Markevič A. J. 145
 Markgraf H. 66
 Markvartic Havel (1233—53) 61,
 62, 63
 — Heřman (de Marquardicz Herr-
 manus; řeč. Černý) 61
 — Hostilka 62, 126
 — Jaroslav z Hruštic (1234—69)
 62, 63, 67, 126
 — Markvart z Března (1297—1328)
 62, 126
 — Markvart z Ostrého 126
 — Vojslava 62, 126
 — Závíš (Heřmanův) 62
 Markvartice 61
 Markvartici 65, 66
 Maršovič Jiřík, kostelník 17
 Martialis Wentzel 34
 Sv. Martin Turčanský 145
- Masák Ant. 38, 41
 sv. Matěj (v Šárce) 45, 46, 47, 85
 Matěj, rektor 16
 Matiegka Jindř., dr. 37
 Matucha Jos. 34
 Matyáš Uherský († 1490) 70
 Mazepa Jan († 1709) 111
 Maximilian, arcikn. 93
 Maximilian I. († 1519) 14
 z Mečeříže Beneda 118
 Mechperger Jiří 135, 136
 Melantrichové z Aventina 26
 Melniková E. N. 110, 142
 Mencl Křištof 18, 19
 Meran 39
 Merhout Cyril 79, 114
 z Měcholup Albrecht 118
 Mělník 16, 60
 z Měnina Jindřich a Martin 118
 Městec Heřmanův 28
 Mickiewicz Adam († 1855) 39
 Micha Kašpar, far. 100
 Michail Feodorovič 110
 z Michalovic Beneš (1306—23) 62, 127
 — Jan (1283—1306) 63, 124, 126,
 127
 — Jan na Boleslavi (1337—51) 127
 — Jan na Rohozci († 1425) 127
 — Jindřich 127
 — Jindřich na Velešíně 127
 — Markéta 127
 — Petr 127
- Michle 53
 z Mikenperka viz Šlechta
 Mikovec viz ze Svamberka Petr
 Milčané 8
 z Milčevsi Boněc 118
 — Kunrat 118
 Miletič L. 108
 Miljukov P. N. 108, 142, 145
 z Milkovic Albin 118
 Miller D. P. 143
 Milner Zachar. 134, 135, 136
 Mins 108
 Mírek ze Solopisk Beneš 73
 Miropolje 142
 Miroslav, velmož 61
 Mirovice 22
 Miščenko F. G. 109
 Mišeň 119, 123
 Mizera Gabriel 16, 17
 — Hořický Jan 16, 17
 Mlázovice 125, 128
 z Mlýnc Zachař 118
 Modlíbohov 59
 Mohelka 62
 z Mokřic Zbislav 118
 z Mostků Ondřej a Příběk 118
 Morava 4, 6, 9, 27, 64, 71, 135, 144
 z Moravičan viz Kulíšek

- z Morzinů Ferd. hr. 19
 — Jan Rudolf 19
 — Pavel 17
 Moskva 107, 108
 Most, hrad (1595) 28
 Mošnicková Kat. 77
 Motejl Jan 16, 18, 19
 — Jan Pavel 19
 Mserianec L. Z. 145
 z Můčkova viz ze Švamberka Svojče
 Multansko 144
 Murko, dr. 108, 147
 Muromec Ilja 144
 Mužský 59, 60, 62, 63
 Müller C. 5, 8
 — K. 76
 Myjava 8
 Mysločovice 129
 z Myškovíc viz Pilíková
 Myškovice 75
 Mýto Vys. 39, 125
- Na** adamovce 55
 — americe 55
 — bahnech 55
 — bachoskách 55
 — bejkovce 55
 — bělince 55
 — buršovce 55
 — cimbálku 54
 — čepelíku 54
 Načepluk 59
 Načeplukovici 59
 Na červených 55
 — čtyrce 54
 Nad klikorem 53, 54
 — kudláčkem 54
 — myslivcem 54
 Na dracovství 54
 — flušovně 55
 — hajské 54, 55
 — haltýři 55
 — hatěch 55
 — homoli 53, 54
 — hradě 55
 — hrbolce 55
 — hřebínku 55
 — hubence 55
 — chmelnici 55
 Náchod 76
 Na jezírkách 54
 — kačinách 54
 — kaňku 54
 — klikoře 54
 — kopci 54
 — kopcovatém 54
 — kopě 54, 55
 — kratinách 54
 — krejčovce 54
 — kříži 54
- Na louce 54, 55
 — malešáku 56
 — mršníku 54
 — panence 56
 — pěšinkách 55
 — Pilařce 54, 55
 — pírkách 54
 — písečníku 54
 — průhoně 55
 — radlici 54
 — skalce 54, 55
 — semerinku 54
 — stříbrném 55
 — šandě 55
 — šibenici 54
 — širokém 54
 — štrampouchu 54
 — Táboře 16, 21
 Natanael, zvonář, 93, 135, 136
 Na vackovech 54
 — valech 54
 — vartě 55
 Návesský rybník 54
 Na vobrůbku 55
 — vohradech 54
 — vohradě 54, 55
 — zadních 55
 Nedrahovice 74, 76, 77
 z Nedvězího Petr 118
 Neffingrová Maří Magd. 32
 Nejedlý J. N. 26
 Nemetice 1
 Neotvoj 59
 Neotvojevici 59
 Nestor, letopisec (c. 1146) 108, 144,
 146
 Neumann Jos. 80
 — K. C. 38
 Nemánský Ant. 80
 Nežin 142
 Němci 61, 66, 108
 Němčí (Nimptsch) 4, 9
 Německo 14, 28, 62, 64
 Niederle Lub., prof., dr. 38, 41, 108,
 141—144
 Nihošice 1, 2
 Nikolajčik F. D. 143
 Nikolajev V. N. 143
 Nikolajevič Ivan Ch. 147
 Nimptsch viz Němčí
 Nomisteria 5
 Nomisterion 4, 9
 Norimberk 14
 Nosidlo z Geblic V. 26
 Nové Město Vídeňské 97, 135
 Novodvorský z Pozdětina Pavel 26
 Novotná Vilemína 77
 Nový Hrad u Kunratic 155
 Nový Zámek viz Zámek Nový
 Nudvojovice 59

- Nusle 38
 Nymburk 28, 118, 125
Obecní rybník 54
 Obletter Ant. 100, 135, 136
 Oděsa 107
 Odolen 59
 Odolenovici 59
 Odra 8
 Oftalmius z Oskořína Vít 26
 Ohrazen 59
 Ohrazenici 59
 z Olanic Stojslav 118
 Olbie 145
 Olbrichova Růž. 76
 Oldřich, kníže († 1137) 69
 Olešnice 64, 117, 118, 120
 — Zlatá 59
 Ollmitz viz Olomouc
 Olomouc (Ollmitz) 4, 6, 98, 101, 111, 128, 129, 131, 132, 134, 135
 Onská Veronika 20
 Onský Tobiáš 20
 z Oppersdorfu Bernard Vilhelm, sv. p. 71
 Orebščí 124
 Orkynský les 6, 9
 Orlík 70
 z Oskořína viz Oftalmius
 z Ostrého viz z Markvartic M.
 Ostrov 53
 Ostrovský potok 55
 Ostrý viz Šarfenštein
 Otta J. 22
 Outěšenovice 54, 55
 Ouvaly 39
Pacov 38, 137
 Paka Nová 20
 Palacký Fr. († 1876) 22, 23, 39, 60, 63, 69, 119, 120
 Pančava 54
 Panská 56
 Panská zahrada 54
 Papáček Pav. 38, 40, 107, 108, 141
 Paprocký z Hlohohol Bart. († 1614) 64, 67, 69, 71, 120
 z Pardubic 121
 Pardubice 10—15, 40, 56—59
 Pariennum 9
 Paříž 38
 Pátek Ferd. 40
 z Paumberka viz Svěchínové
 Pavlín z Tupé Hory Tom., kněz 17
 Pavlovka 54
 Pazar Nový 144
 Pecenka Ad. 38
 Peck Ed. 100
 Pecka, hrad 28
 Pečersk 146
 Pekárek 54
 Pekař Jos., dr. 24, 120, 123
 Pelhřimov 137
 Peresopnica 143
 z Pernšteina 10, 57
 — Jan 12, 58
 — Vojtěch 10, 12, 57
 Pernštýn 10
 Peruc 69
 Peřinovský lom 55
 Peschek, dr. 71
 Peštová Veronika 76
 Petr, předek Kruš. ze Švamb. 69
 — Antonín, arcibisk. 46
 Petr V. J. 108, 147
 Petráček z Vokounšteina Jan 107
 Petrohrad 107
 Petrov N. J. 108, 111, 146
 Petrovič Chryasant J. 147
 — Semen P. 147
 Petržilková Ant. 32
 Pětipsy 86
 Píč J. L., dr. 53, 59, 60, 91, 108, 141, 145
 Piette Edv. 41
 Pichsenkarl Jan (Pischenthal) 20
 Pijovka 55
 Pilíková z Myškovice Ludmila 74, 76.
 Pippich K., dr. 40
 Pischenthal viz Pichsenkarl
 Plaček Matěj 77
 Pláč ze Seinsberku Leopold 139
 z Plaz Václav 118
 Plischke Kar. († 1898) 28, 29
 Plochova Mar. 76
 Plzeň 39, 75, 76
 Plzeňsko 28
 Plznice 64
 Ploukovice 59
 Ploužnice 19
 Podbaba 38, 47, 81
 z Poděbrad viz Jirí z Poděbrad
 Pode mlýnem 54
 Podhájí 77
 Pod holovským 55
 — hřbitovem 54
 Podještědí 62
 Podkrkonoší 61, 62, 67
 Podlipný J., dr. 39
 Podmoklice 67
 Podněpří 144
 Podol u Kyjeva 111, 144
 z Podolí viz Fruvein
 Podolská gubernie 110
 Pod rybníkem 55
 — štrampouchem 54
 Podvesní rybník 55
 Podvesská 55
 Pogodin A. A. 142, 145.
 Pohorský Jan 19

- Pohorský Mikuláš 19
 z Pojed Odolen 118
 z Pojizeří 117
 Pokrovskij A. M. 142
 Poláci 108
 Polička 125
 Polisova Agrippina 76
 Polívka Jiří, dr. 108, 141, 144, 147
 — Oskar 154
 z Polné 63
 — Jan 64, 126
 — Jindřich (1318) 64
 — Víkart (1282—1326) 64, 117, 126
 — Závise (1282) 64, 126
 Polovcev A. V. 143
 Polsko 5, 61, 69, 80, 142, 143
 Poltava 143
 Popelka, řeka 15, 17
 Poříčí Spálené 70
 Pospíšil J., nakladatel 26
 Potok Hodkovský 54
 — Skalický 54
 — Zlatý 59
 Potůček Jos., farář 135
 Pozdeň 137
 z Pozdětina viz Novodvorský
 Praha 26, 28, 34, 35, 37, 38, 61, 65,
 76, 80, 81, 146, 147, 153—155
 — hrad 34, 45
 — Malá Strana 28, 46, 154
 — Staré Město 46, 65
 z Práchně viz Holarové
 Prais Frant. 34
 Pramínek 55
 Prášek J. V., dr. 61, 64
 Práškova 55
 z Pravoslav Kašp. Frant. 26
 Pražané 125
 Prochaska Wenceslaus 129, 130
 Prokop, markr. († 1405) 29
 Prusko 71
 Przecechtel Joannes 131
 Práslavice 67, 120, 121, 124
 Přeč 59
 Přemysl 59
 — II. († 1278) 64
 z Přepěř Pertolt 118
 Přepěře 59, 120
 Přeslav 144
 Příbík, purkrabí (1392) 12
 blah. Přibyslava 60
 Přikryl Frant. 130
 Přímada 70
 Přišovici 59, 117
 Pšeničková Kateř. 77
 Pšov 60
 Pšované 60
 Pštross Jindř. 38
 Ptaszynski 108
 Ptolemaios Klaud. 4—10, 147
 Puchheim Jiří 70
 Pulaski F. 142
 Pulkava z Radenína Příbík († c. 1382)
 23
 z Radče Zbud 118
 Radětice 87
 Radvančice 55
 Rainer, arcivév. 40
 Rajeuskij A. S. 144
 Rakousy 128, 135
 Raková louka 54
 z Ralska Heřman 61
 — viz z Vartmberka
 Ralsko 61, 62, 122
 Rápošov 56
 Rautenkranc J. M. († 1817) 26
 Reimer Pavel 98, 101, 135, 136
 Reiser 81
 Repnin V. N. 109
 Rieger F. L., dr. 61
 Riga 107
 Rigius Šalomoun 17
 Richmbursko 27
 Richterová Anna 77
 Rodaková E. V. 143
 Rohozec 65, 66, 118—124, 127
 z Rohozce viz i z Lemberka Havel 67
 Ronšperk 70
 z Rosenberka 28, 70
 z Rosenberka Petr Vok († 1611) 70
 — Jana 126
 Rosické panství 27
 Rotštejn, hrad 67, 117, 118
 z Rotštejna Vok 65, 118, 119, 126,
 127
 — Jan 127
 — Jarek z Luhu 127
 — Jaroslav 117, 127
 — Ješek 127
 — Markvart 127
 — Rychce 126, 127
 — Zdeněk 117, 127
 — Žofka 127
 z Rottalu Frant. Ant. hrabě 98
 Roudné 59
 Roudnice 59, 69, 74, 75, 77
 Rovensko 16, 59
 Roztoky 59
 Rožánek, dr. 85
 z Rožmberka viz z Rosenberka
 z Rožmitála viz Lev z Rož.
 Rössler K., MUC. 38, 81
 Ruclavice 130
 Rudolf II. († 1611) 70
 Rumburk 122
 Ruprecht Falcký († 1410) 31
 Rusko 141—145
 Rus Malá 111
 Rusové haličtí 108

- Ruziň 137
 Růžička Mattes 34
 Rváčov 17
 Rvačovský Leandr V. († c. 1590) 26
 Rybička Ant. († 1899) 24—28, 107
 Rybník Dívčí 54
 — Spálený 54
 — Starý 54
 Rydeč 87
 Ryly 67
 Rymice 130
 Rýn 5
 Rýskovec 54
 Ryšavá Anna 19
 Ryšavý Václav 19

 Řečice Kardašova 137
 Řeháčkové z Květnice 28
 Řepice 137
 Reynice 27
 z Řičan viz Kavka
 Říha F. V. 108
 Řím 145

 Sák ze Znančic Václ. (Kadeřávek) 46
 Salaba J. 101, 137
 Salomena, dcera mlynáře 16
 Samokvasov D. J. 103, 145, 146
 Sandoměř 7
 Sarmatie 8
 Sarmatské horstvo 7, 9
 Savelov L. M. 145
 Sázava 54, 55
 Sečínský E. 110, 143, 144
 Sedláček Aug. (* 1843) 5, 8, 10, 11,
 61, 63, 64, 67, 120, 121, 125
 Sedlčany 72
 Sedlec 51
 de Seilern Jos. Aug. 129, 132
 ze Semanína viz Sůda
 Semily 17, 59, 67, 118
 Sergěj Alexandrovič, kníže 108
 Setuium 9
 Severa Ant. 39
 Sěvernij N. E. 143
 Schiller Ant. 38, 40
 Schmidt 40
 Schneider Jul., dr. († 1898) 39
 ze Schönfeldu Jan Ferd. 26
 Schvann Melichar 98, 135, 136
 von Schwamberk viz ze Švamberka
 Schwarz Ant. 80
 Schwarzenberk, kníže 38, 137, 139
 Sibiř 110
 Sidonové 6
 Siebert z Liliensteina Theob. 137
 Sigmund viz Zikmund
 Sichrava Erh. 38, 81
 Sikorskij J. A. 143
 Silingové 5, 8

 Sirotci 70
 Sizov V. J. 142
 Skála (Hrubá) 120, 121, 127
 Skalice (bitva 6. I. 1424) 53, 125
 — Malá 55
 — Radbořská 55
 — Velká 55
 Skály 124
 Skéva Mikul., kněz 17
 Skopal Moravus Franc. Sal. J. 132,
 133
 Skopalík F. 101
 Skrbek Bed. 10, 40, 56
 Skuhrov 17
 Skuteč 24
 ze Skviřina Ratmír (1224—47) 69
 Sláma-Bojenický Frant. († 1840) 26
 Slaný 40
 Slatiňany, panství 27
 Slavníkovci 69
 Slezá, říčka 8
 Slezané 5, 8
 Slezsko 6, 29, 59, 72, 80
 Slované 7, 133, 143—147
 Slovinci 108
 Slučá 142
 Smal-Stockij 108
 Smidary 125, 128
 Smíchov 38, 46
 Smrči 67
 Sněžko J. A. 109
 Soběslav 59, 137
 Soběslavici 59
 Sobotka Jindř. 92
 Sobolevskij A. J. 144
 Sobotka 35, 119
 ze Sobotky Kabalec 118
 Sochor Edm. 38
 Sokol 40
 ze Solopisk viz Mírek
 Solskij S. M. 147
 Spálenka 54
 Spens z Boodenu svob. p. Jindř. 80
 Speranskij M. N. 144
 Spisar P. († 1898) 39
 Srbové 60, 108
 Srědec 108
 Stanke Leop. Fr. 100, 128, 129, 131,
 133, 134—136
 Stará (u Libáně) 121
 Stará šibenice 53
 Stebno 66
 Steinbach Ferd. 38
 von Stern E. R. 143
 Stockau Jiří, hrabě 134
 Stragona 5, 9
 Strahovská brána 80
 Strachovský ryt. ze Strachovic Frant.
 46
 Strakonice 1, 70, 152, 153

- Stráň 53
 Straub Wolf. A. 129, 130, 132—136
 Stráž 137
 ze Stráže viz z Vartemberka Jan
 Striegau 5
 Stružinec 17
 Stryj 142
 Střebětice 131
 Střehov 9
 Stříbrník 59
 Střiež 59
 Střiežovici 59
 Sůda ze Semanína M. 26
 Sudety 5, 6, 7, 8, 9
 Suchá 55
 ze Suchdola 118
 Super Juda Tad. 27
 Suslov V. V. 143
 Sušice 137
 Svěcený 55
 Svěchinové z Paumberka 28
 Svoboda K. 115
 Sychra M. J. († 1830) 26
 Sytové 66, 118, 127
- Šafařík P. J.** † 1861) 5—9
 Šárecké údolí 45
 Šárek Jan 45
 Šarfenstein (Ostrý) 64
 Šarka 38 81, 85
 — Dolní 45—47
 — Horní 45—47
 Ščepkin V. N. 144
 Ščerbin V. J. 143
 Šembera A. V. († 1882) 25
 Ševčenko T. G. 111
 Šimáček F., nakl. 26
 Šimák J. V., dr. 40, 59, 117
 Šipovič J. E. 145
 Šišmanov J. 108, 146
 Škornicové (Balbinové) z Vorličné 28
 Šlechta z Mikenperku Adam 106
 Šmelev G. N. 145
 Šmetzinsová Judita 19
 Šmetzinsus Jiří 19
 Šmurlo E. F. 145
 Šolta Ant. († 1899) 114
 z Šonova viz Velíkové
 Šourková Dorota 77
 — pí. 86
 ze Šprimsberka viz Kuten
 Šrachtova Anna 76
 Šrajtr Jan 34
 ze Šrekenfelsu viz Erkr L.
 Štachelberg F. A. 109
 Štěpanice 120, 127
 ze Šternberka 57
 — Zdislav 70
 Štípa 132
 Štipoklasy 54, 55
- Štítní ze Štítného 28
 Šturm z Hranic Adam 24
 Štýrsko 74, 77
 Šumsko 143
 ze Švamberka Krušina viz Krušina
 ze Švamberka
 ze Švamberka Adam 70
 — Bavor (1416) 71
 — Bernhard (1454) 71
 — Bohuslav 70
 — — V. 70
 — — VI. 70
 — — VII. 70
 — Bušek 70
 — Hanuš Vilém 71
 — Hynek 70
 — Hynek (II.) 70
 — Hynek Hanovec (1412) 71
 — Jáchym 70, 73
 — Jan 70
 — Jan (1413) 71
 — Jan (1435) 71
 — Jan Bedřich (1659) 70
 — Jan Jiří 70
 — Jaroslav 70
 — Jindřich 70
 — Jindřich Bavor (1454) 71
 — Jindřich Labuť (1416) 71
 — Kašpar 70
 — Kateřina 70
 — Křištof 70
 — Lipolt (1416) 71
 — Markéta 70
 — Mikuláš 70
 — Nevstup (1416) 71
 — Pavel (1669) 72
 — Petr 70
 — Petr Mikovec 71
 — Prokop 71
 — Ratmír 70, 71
 — Svojsě (z Můčkova) 71
 — Šebastian Felix (1788) 72
 — Václav Távák (1411) 70
 — Zuzana Alžběta 71
- Švehla Jos. 39
- Tábora 5, 38, 39, 40, 63
 — Starý 39
 Táboří 125
 Tacitus 5, 7
 Tadra Ferd. 121
 Tarnovský V. V. 111
 Tataři 144
 Tatobity 59
 Teige Jos., JU. et Ph. dr. 39
 Tham Karel Ign. († 1816) 26
 — Václav († c. 1800) 26
 Tiberius 144
 Tibiska, řeka 8
 Tiflis 107

- Till Jiřík 18
 Tingl F. A. 24
 Tisa 8
 Tischler Fr. 40
 Titov F. J. 144
 Tolštejn 122
 Tomek V. V. ryt., dr. (* 1818) 39,
 46, 119, 120, 124, 125
 — V., MUDr. 81
 Toužetín 137
 Trautmannsdorf hr. 54
 z Trevirů viz Lintemerová
 Trhaň 17
 Tripolje 110, 142
 Trmal Jos. 38, 40
 Trnava 64
 z Trnavy 64
 — Vikart (1244—62) 64
 Trnov 60
 Trnová 61
 Troickij P. J. 143, 144
 Trosky 123
 Truhelka K., dr. 108, 141
 Trutnava 34, 35
 Trutnov 118, 125
 Trutovskij Konst. Vl. 108, 109, 147
 Trzebetitz 132
 Třebnice 9
 Třebnické výšiny 6, 7
 Třeboň 137
 Třebová Mor. 24
 Třiblice
 Tuma, vodák 85
 Tupadly 108
 Turajev B. A. 145
 z Turgova 119
 — Jan (Henslin) 119
 — Půta 118, 119
 Turnov 59—67, 117—128
 z Turnova Henzlin 66
 — Jaroslav viz z Lemberka Jar.
 — Walter (1277) 64
 z Turnovce Henzlin 66
 Turnovsko 67
 Turz Stanislav, biskup Olom, 74
 Tylyš Bal. 46
 Týn nad Vlt. 80
 — Rovenský 120
 Týnice nad Sáz.
- Ť**avák Václ., viz ze Švamberka
- U** agátu 55
 — bahýnka 55
 — bílého kamene 56
 — borku 54
 — Borové 54
 — boroviny 55
 — březin 55
 — cihelny 54, 55
- Ú**drnice 67
 U dubu 55
 — hatí 55
 — hodinářky 54
 — holovského 55
 — hospody 56
 — Hranic 55
 — hrušky 54
 Uhry 6, 8, 73, 74, 77, 106, 145
 Uhří 144
 U hučadla 54, 55
 — chatlovní 54
 — jalovčího lesa 55
 — jelena 54
 z Újezda Jestbor a Rivin 118
 z Újezdce Vlček 118
 Újezdec v Šárce 45
 U kačin 55
 Ukrajina 143
 U krchova 54
 — kříže 54
 — kupky 54
 — lávek 54
 — laviček 54
 — lesa 55
 Umanský biskup 109
 U obrázku 54
 — Pančavy 54
 — Pavlovky 54
 — pijovek 55
 — Pílského mlýna 54
 — prostředního lomu 55
 — remonštángle 54
 — spáleného mlýna 54
 Uspenský M. J. 144
 U starých cest 54
 Ústí Sezimovo 39
 U stínadla 54
 — stráně 54
 — Šárového statku 54
 — Šárů 54
 — třech bratrů 54
 Uvarov A. S., hrabě 107
 Uvarová Praskovija Serg. 108—111,
 145—147
 U vidláku 55
 — vodárny 54
 — voháňky 54
 — vrby
- V**acek Frant. († 1854) 106
 sv. Václav, kníže († 935) 60
 Václav I. († 1253) 65
 Václav IV. († 1419) 29, 104, 120,
 122—124, 155
 Váh 8
 Valaši 144
 Valdštejn 61, 63, 65, 67, 118, 120,
 122, 125, 127
 z Valdšteina 62, 65, 67 117, 118

- z Valdšteina Adam 17
 — Albrecht z Chotěšic (1375—95) 121, 122, 127
 — Albrecht na Lomnici (1304 až 22) 117, 120
 — Beneš 66, 120, 127
 — Beneš z Libštátu 127
 — Heník 117, 120, 127
 — Heník z Vysokého (1354) 127
 — Heník na Vranově 127
 — Hynek 117, 120, 127
 — Hynek na Lomnici (1338—63) 120, 127
 — Hynek na Veliši 127
 — Jan z Chlumu 120, 127
 — — na Štěpanicích (1304) 117, 120, 127
 — Jarek z Deblic (1406) 120, 121
 — Jarek na Skále (1353—64) 120, 127
 — Jaroslav (1234—69) 65
 — Půta 120, 121, 127
 — Rychce 67
 — Vok 66
 — Zdeněk na Turnově (1318) 127
 — Zdeněk (1335—56) 122, 122, 127
 — Zdeněk (1278—1304) 66, 117, 120, 121, 126
 — Zdeněk z Košťálova (1263—88) 120, 121, 127
 z Valečova Bartoš 124, 125
 — Bernart 124, 126
 Vápenka 54
 Vargol 143
 Varšava 145
 Vartemberk 122
 z Vartemberka 13, 57, 62—64, 117 122
 — Anna 120
 — Beneš (1283) 63, 64
 — Beneš († 1368) 64, 119, 122, 126
 — Beneš z Kosti 127
 — Beneš z Veselé 117, 122
 — Čeněk 123
 — Eliška 119
 — Jan 61
 — Jan ze Stráže († 1316) 63, 127
 — Jan z Ralska († 1433) 122
 — Ješek 127
 — Jindřich 123, 124, 127
 — Markvart z Kumburka († 1392) 117, 120, 122, 127
 — Markvart na Rohozci 119, 127
 — Markvart (z Trnavy 1327) 65
 — Petr 119, 122, 127
 — Petr z Kosti 127
 — Václav 121, 122, 127
 — Vaněk 127
 — Vilém 122, 127
 Vávra Jos. 65, 114
 V cihelně 55
 — čihadle 54
 — dílcích 54
 — divčím rybníce 54
 — dubínkách 55
 Veleslavin 80, 82
 z Velesína Beneš 126
 Velíkové z Šonova 28
 Velinský Fr. 40
 Veliš 120, 122, 127
 Veljaminov-Zernov V. V. 109, 147
 Velvary 106
 z Velvi Hynek 118
 Vernířovská 56
 Ves Dlouhá 137
 — Nová 17, 18, 19, 21
 z Vesce Jindřich 118
 Vesec 67
 Veselkovskij N. J. 142, 145
 Ve sfurtě 55
 z Veselé viz z Vartemberka Beneš.
 — starých hranicích 55
 z Větrní viz Višňové.
 Ve višňovce 54
 — volšínkách 54
 V hatěch 55
 — hrobech 54
 Vídeň 22, 24, 25, 27, 28, 41, 74, 77, 108, 129, 135, 139
 Vidlák 54, 55
 Vilim, předeek Kruš. ze Švamb. 69
 Vilno 107
 Vimperk 1
 Vinecký kostel 61
 Visburgie 6
 Visla 5, 6, 7
 Vislaburgie 7
 Višňové z Větrní 28
 Vitan 59
 Vitanovici 59
 Viternová Marie 77
 z Vitěňvsi Ondřej 118
 Vittyg V. M. 142, 143
 V kačinách 54, 55
 V kamenice 56
 V kaménkách 55
 — katovém koutě 55
 — Klikoře 54
 — kolíbkách 55
 Vladimír, kníže († 1015) 107
 Vladimírov P. V. 144
 Vladislav, král († 1516) 73, 74
 z Vlčihopole Sulek 118
 Vltava 47, 52
 Vlčice 147
 z Vlkova Jan 118
 V močidle 55, 56
 Vodička Jan 17
 — Pavel 16
 Vok 62

- Vokoun z Vokounšteina Jiří 107
 z Vokounšteina viz Petráček a Vokoun z V.
 Volavec 67
 Volkov N. V. 144
 z Volovice viz Čtyřkolský
 Volyň 2, 110
 Volyně 1
 Volynská gub. 110
 Volyňka 1
 z Vorličné viz Škornicové
 Vorlík 137
 Voronov A. P. 145
 Voríšek, malíř 68
 V paloučkách 56
 — Pavlovce 55
 — peřinovským 55
 — podvesním 55
 — poupilech 54
 V praňkolech 54
 Vraní hora 45
 Vranov 64, 127
 Vrat 67
 Vratislav, město 8
 z Vrbna viz Bruntálský
 Vrch Holý viz Holý Vrch
 Vrchlabí 20
 Vrcholec 54
 ze Všehrd viz Kornel
 Všeň 59, 64, 117, 119
 ze Všeně Chval 64
 — Vok 64
 Všeradice 72
 V templu 54
 — zahradách 54
 — zatrousilkách 55
 — zelnici 54
 Vydra Stan. († 1804) 26
 Vydubecský klášter 146
 z Vysokého viz z Valdšteina Heník
 Vyšehrad 27
 Vyzovský soud. okres 92
 von Waldstein viz z Valdšteina
 Wanklová M. 108, 111, 147
 Weber Emil 130—132, 135, 136
 Weisová Zofie 20
 z Weinzierlů 86
 Wien viz Vídeň
 Wiśniowiec 143
 Woldřich Jan, prof. dr. 35, 81
 Wurm J. Sv. († 1898) 39
Za borkem 55
 Zábrdí 60
 Zadní stránka 55
 Zahán 6, 9
 Záhlinice 133, 134
 Zahrada panská viz Panská zahrada
 Za humny 54
 Zaječice 26
 Zajíc z Hasenburka Mikuláš 124
 Zákolany 82
 Zákupy 122
 Zalužanský ze Zalužan, Adam † 1613
 26
 Zámek Nový 28
 Zap K. 72
 Za pilou 54
 — průhonem 55
 Závaše, syn Markvartův 61
 Zavitněvič, prof. 146
 Zbiroh 118—120, 123
 Zbraslavice 53
 Zdeslavice 53
 Zdeslavice 55
 bl. Zdislava 60
 Zdražil, purkm. 94
 Zelč 137
 Zeman V. 1, 2
 Zeyer Jul. (* 1841) 108
 Ziegler Jos. L. († 1846) 26
 Zikmund císař († 1437) 29, 31, 104,
 105, 106, 123—125, 128
 Zlatá Koruna 38, 137
 Zlatarskij V. N. 108, 144
 Zličané 60
 ze Znančic viz Sák
 Znojmo 64
 Zonbek F. († 1890) 65
 Zruč 54
 Zuman Andres, rychtář 34
 — Frant., JUC. 31, 38—40.
 ze Zvířetic viz z Lemberka Zdis.
 Zvířetice 66
 Zvoleněves 40
Žalov 82
 Žatecký Jan 16
 Žďár 66
 ze Železnice 127
 — Ratibor 118
 Želiv 39
 Želízko J. V. 1, 41.
 Žeranovice 134, 135
 ze Žerotína 71
 — Bartoloměj 71
 — Friedrich 97
 — Jan 71
 — Karel st. 97
 — Viktorin 93—95
 — Zuzana Alžběta 71
 Židovská 55
 Žitava 71, 125, 128
 Žitějskij A. K. 142
 Žižka Jan († 1424) 70, 124, 125, 128
 Žleby 119
 ze Žlunic Lutald 118
 Zofie Bavorská († 1425) 31

Ukazatel věcný.

- akademie Krakovská** 108
 anděl v reliefu 57
 archaeologická společnost v Moskvě 108
 archidiakonát Pražský 46
 archiv centrální 110
 »Archiv Český« 24
 archiv m. Chrudimě 28
 — jindřichohradecký 112
 — kapitulní 112
 — krumlovský 112
 — v Lomnici n. Pop. 17.
 — Maltánský 112
 — města Prahy 22, 24
 — hr. Morzinů 16
 — Musea král. Česk. 107, 112
 — Společ. přátel starožit. 38
 — turnovský 121
 — sv. Václavský (v zemském) 30, 112
 — vatikánský 144, 145
 — zemský 22
 artikule cechů 27
- barbarismus při »opravách«** 14
 berně 63
 »Bohemia« (noviny) 71
 »Bohemia sancta« 128
 brána na pomezí 60
 bronzové předměty 85
 bronzovina 50, 87
 břemena státní 102
 bulavy 110
 byt domácí 109
 — právníký 109
 — společenský 109
 — vojenský 109
- cesty kupecké** 9
 cisterciáci 62
 clo 61
- Časopis Českého Musea«** 24, 26 až 28, 61
 »Časopis Matice Moravské« 26
 »Časopis Společ. přátel star.« 64
 »Časop. vlast. spolku musea v Olom.« 4
 »Čechy předhistorické« 53
 »České řehole a přísloví právní« 26
 »Český Lid« 59, 61
- dávky (církví, pánu, státu, v peně-
 zích, naturalích, práci, ruční, pěší,
 potahové)** 102
 dekanat Pražský 46
- dekanat turnovský 51
 delfinové v reliefu 56
 desátek farářů 17
 desky náhrobní 37
 — zemské 25, 46
 dějepis českého průmyslu 27
 »Dějiny Kolína« 65
 »Dějiny konfiskací po r 1618« 46
 dějiny kroje 58
 »Dějiny města Turnova« od J. V. Práška 61, 64
 »Dějiny nár. Českého« od F. Palackého 63, 69, 119
 dějiny poddanství 101, 137
 »Dějiny Prahy« 46, 119
 dělení v rodě 65
 »Diadochus 67
 »diplom obnovený« 73
 — šlechtický 74
 dlátka kamenná 87, 88
 doba hradišť slovanských 4
 — romanská 61
 — staroslovanská 60
 dobývání kovů 59
 dominikáni 64, 65
 dotazník ke sbírání topických jmen 38
 dráb 103
 drak v reliefu 56
 držadlo nástroje 87
 državy klášterní 62
 — paní Karlíkové 153
 dům Mydlářský v Chrudimi 28
 — pana Rožánka, 153
 — Rožberský 70
 — Valdšteinský 28
 dvojanství 65
- epigrafika** 92
 erb 61
 — Jana z Polné 64
 — Krušinů ze Švamberka 72, 73
 — z Lomnice 13
 — Markvarticů 63
 — m. Brna 28
 — p. z Pernšteina 13
 — stavu duchovního 27
 — Vikarta z Trnavy 64
 — Valdšteinský 63
 — Vartenberků 13
 exekutiva státní 102
- felčar vojenský** 19
 »Fontes rerum bohemicarum« viz
 »Prameny dějin česk.«
 fresky 15

genealogie Valdšteinská 61**hájemství Pražského hradu 45**

hejtman 103

historie česká, právní 26

— klášterů českých 27

— kulturní 27

Historická mluvnice 61

hlava zubří ve znaku 57

hlavice nýtů 87

hlína červená 48, 49, 52

— jílovitá 48

— vypálená 48

hliněné nálezy 2

hodiny věžní 100

horstvo české 5

hrad kmenový 60

— župní 61

hradiska na pomezí 60

— hradíště slovanská 4

— u Strakonice 1

Hrady a zámky 11, 61, 63, 64, 66,

67, 119—124

hrdelní řád 32

hrob předhistorický 47

hřbitov u sv. Matěje 46

hvozd pomezní 60

chrám sv. Anny 98

— sv. Bartoloměje 130

— sv. Josefa 128

— sv. Mikuláše 99

— Nanebevzetí Panny Marie 93,

133

— sv. Václava 130

— sv. Vavřince 134

— sv. Vendelína 139

ikonografie 110

inspekce na panstvích 103

instrumenta kostelní 18

inventář náleží 3

jámy 50

jazyk cizí 62

— německý ve škole 22

— ruský 108

Jednota právnická v Praze 26

jehla s hlavicí rozštípenou 87

jehllice 86

— bronzová s hlavicí 86

— „ „ s hrotem 86

jezuité 16

jezdec v reliefu 57

jílování kovů 59

jména německá 62

— obyvatelů 66

jmění korunní 62

— obecní 103

kadlub 87

kancelář sjezdová 109

kancionály české 27

— lomnické 16

Die Kanzlei der böhmischen Kö-**nige Přemysl Ot. II. u. Wenzels II.****etc 24**

kapsle pečetní 112

karban 27

katalog výstavní 110

katastr Tereziánský 17

káznice 35

Kirchengeschichte Böhmens 61

klášter v Čes. Dubě 64

— v Hradišti 62

— Sedlecký 61

— Turnovský 64, 65, 117—125

klenotnice 111

klůčení hvozdu 60

kněží Chrudimští z XV—XVIII. st. 27

knihovna Společnosti přátel star. 41

knihtiskařství 110

knihy konfirmační 23

— městské 15

— modlitební 71

— purkrechtní 15

kolonisté němečtí 61

komisse archaeol. 58

— „ „ imperatorská 110

— pro zachování staré Prahy 39

konsistoř pražská 16

koruna česká 105

— v reliefu 57

kostel sv. Bartoloměje 10

— v Charvátci 40

— sv. Klimenta 64

— v Lomnici nad Pop. 17

— sv. Matěje 46

— sv. Mikuláše 61

— v Pacově 38

— Panny Marie 71

— Panny Marie Narození 64

— nejsv. Trojice 67

— v Týnici n. Sáz. 38

kostry lidské 81

krádeží omezení 140

kraj Chebský 70

Kronika česká 46, 66

— Kosmova 23

— Pulkavova 23

— rodinná. 69

— Zbraslavská 23

Kroužek přátel starožitností v Jevi-**šovcích 152**

kruhy na ornici 46

křída splavená 112

kůň v reliefu 57

kupci 61

kůr literatský 1627,

- abut' v erbu 72, 73
 lázeň vodní 113
 egendy 92
 lesy královské 62
 letohrádek král. Anny 10
 »Letopis Žďarský« 66
 lev v reliéfu 56
 — ve znaku 93, 94
 lid slovanský 59
 lidové ornamenty na zvonech 95, 96
 »Lidstvo v době předhistor.« 141,
 142
 lisovna 45
 listina zakládací 61
 listiny carské 111
 — pergamenové 112
 — velkoknížecí 111
 litera cejchovní 32
 lom střepů 88
 lov 57
 lvíce v erbu 61
 »Lumír« 26
- m**ajetek knížecí 60
 mandát hrab. Berkové 27
 manství česká a morav. 27
 mapa katastrální 66
 — Ruská, nejstarší 110
 mark wart 61
 matriky farní 19
 meče bronzové 87
 města česká 65
 — hrazená 63
 — královská 65
 město skalní 63
 měšťané pražští r. 1648 28
 — svobodní 63
 »Method« 61
 mince americká 80
 míška k bohoslužbě 111
 mistopis 28
 mistr popravní 34
 mistři domácí 10
 — italsí 10
 — kameničtí 58
 mlaty hadcové 59
 mniší žebraví 65
 monastýr Bratský 111
 »Monumenta« Dobnerova 46
 most Karlův 154, 155
 mrav cizí 62
 Musejní jednota v Kolíně 152
 Musejní spolek v Pardubicích 40
 — v Brně 152
 — v Chotiborí 152
 — v Jičíně 152
 — v Kostelci n. Orlicí 152
 — v Strakoncích 152, 153
 — Museum berounské 108
 museum J. A. Chojnovského 111
- Kyjevské 143
 — Olomúcké 111
 — města Prahy 34, 38, 81, 85
 — náchodské 152
 — nymburské 152
 — sarajevské 108
 — tábořské 39
 — turnovské 120
 — Uherské 108
 — universitní 110
 — varšavské 142
 — vídeňské 108
 — volyňské 2
 — zemské 85, 87
 mýcení hvozdu 60
- n**áčiní obřadové 110
 nádoby předhistor. 2, 3, 89—91
 nálezy předhistor. 1, 46, 59, 81, 85
 náměstí (rynk, Platz) 66
 — Radeckého 155
 — Staroměstské 155
 nápisy zvonů 94
 nástroj k vytěti cejchu 33
 — ke vpálení šibenice a kola 33
 Národopisné museum českoslov. 38
 narozeniny Palackého 39
 názvy pomístné lidové 53
 »Nejstarší pečeti šlechty české do
 r. 1300« 63, 64
 nekrology 22
 němčení šlechty 62
 »Nové listy« 38
 nožík předhist. 3
 numismatika 109
 nůž bronzový 7
- o**bydli lidská 59
 obyvatelstvo německé 66
 odlitky pečeti 112
 cdlivání pečeti 111—113
 ornament zvonu 93
 osada neolitická 59
 »O staročeském dědickém právu«
 64
 »O stavu panském« 69, 111, 120
 »Osvěta« 26
 otiskování pečeti 111—113
 »O zakládání měst« 65
 »Palacký«, musej. spolek ve Slaném
 152
- »Památky archaeologické« 26—28,
 45, 59, 72
 — architektonické 10, 56
 — záporožské 100
 památky umění 109
 »Paměti o školách v okrese hlineč-
 ckém« 67
 páska lomená (Winkelwolute) 91

- pazourek 88
 pečeť m. Brna 28
 — královská 75
 — Heřmana z Markvartic 61
 — hr. z Morzinů 17
 — Václava IV. 30
 pečeti 111
 — středověké 29, 104
 — stavu duchovního 27
 pečetidla 112
 peníz pamětní 75
 plány měst 110
 platy komorní 63
 počátky dějin 60
 poddanství 101—103
 »Pojednání král. č. spol. nauk« 24, 26
 polepšení erbu 28
 pomník A. Mickiewicze 39
 — králov. přísahy 27
 »Popis král. Českého« 63
 »Poutník od Otavy« 28
 »Pozůstatky desk zemských« 22
 požár v Pardubicích r. 1870 14
 »Prameny dějin českých« 23, 60, 63,
 64
 práva řezníků a židů 27
 »Právník« 26
 právo Vyšehradské 27
 »Přední křesťel národa českého« 26
 přesleny předhist. 2, 88
 příjmy učitelů r. 1790 19, 21
 příspěvky rodopisné 69
- řada sjezdová 109
 radnice staroměstská 39
 ráz Prahy, starobylý 37
 »Regesta diplomatica nec non epi-
 stolaria B. et M.« 61—66
 registra zádušní 17
 »Reliquie tabularum terrae« viz
 »Pozůstatky desk zemských«
 revers cikánek 32
 rodiny erbovní 28, 106
 rodopis 69
 roubání hvozdů 63
 rozměry zvonu 92—100
 »Rozpravy české akademie« 64
 ruda železná 59
 »Rukověť chronologie křesťanské« 24
 ryjectví 106
- řád dračí 105
 — policejní 27
 — rytířů němec. 64
 — soudní morav. 27
 řády západní 63
 řeka diluvialní 1
 řemesnické pořádky pražské v 16.
 a 17. stol. 27
 sady Chotkovy 153
- sbírání topických jmen 38
 sbírky 111
 »Sborník okresu hlineckého« 67
 sekera předhist. 3, 87
 seminář historický 24
 seznam klášterů 66
 sfragistika 109
 schůze Společnosti př. star. č. 37 až
 41
 sjezd archaeologický v Kyjevě 107,
 141—147
 — archaeologický v Kutné Hoře
 30—80
 — filologický 147
 »Slovanské starožitnosti« 5—9
 »Slovník naučný« 61; Ottův 29,
 Riegrův 28
 »Smichovsko a Zbraslavsko« 46
 smilstvo krevní 27
 »Socialgerichte Böhmens« 61
 Société des Antiquaires de France
 108
 soldateska 27
 soud zemský 25
 — župní 61
 soupis zvonů 92, 128—136
 Společnost historická let. Nestora
 108
 — Musejní 24
 — přítel starož. čes. 108, 153 až
 156
 Spolek Historický 24
 srp předhist. 3, 87
 starožitnosti 107—111
 — chrudimské 28
 statky klášterní 60
 stav panský a rytířský 27
 stavba kostela 61
 stezka obchodní 60
 — zemská 60, 61
 stěhování se lidu 52
 stráže hraniční 61
 »Stráž na Šumavě« 153
 střepy 2, 3, 52, 88, 89, 91
 studenti pražští r. 1648 28
 synody cirkve bratrské 97
- šipka z pazourku 88
 školy 111
 škvára karmínová 49
 šlechta 28, 102
 špitál 15, 16
- šabela berní chrudimská 27
 tiskárna Veleslavínova 27
 trhy 61
- učení bratrské 97
 umělci chrudimští 27
 umění výtvarné 37

universita česká 22, 81
 — utraquistická 22
 — sv. Vladimíra 109
 urbáře 24, 102
 — úřad finanční 102
 — politický 102
 — purkrab-ký 62
 — soudní 102
 — správní 102
 — školský 102
 úředník vrchnostenský 103
 — zeměpanský 61
 útisky pro náboženství 72

 válka třicetiletá 16
 války husitské 59, 117, 123—125,
 128
 »Včela Čáslavská« 39
 vévoda 60
 vědy historické, pomocné 22, 27
 věk bronzový a kamenný 110
 »Věstník československých museí«
 39
 »Věstník král. české společ. nauk«
 26
 věž Babylonská 69
 »Vlastivěda Moravská« 92
 volby výboru Společnosti 37
 vosk k pečetění (španělský v.) 111
 112
 vpalování znamének 32—35
 vsí zakládání 63
 výbor zemský 58
 výplně ornamentální 57
 výr na penízi 75
 výsady židů 27
 vysazení vsi Řevnice 27
 — vsi za město 64
 výstava architektury a inženýrství 39
 — kartografická 110
 — Národopisná (r. 1895) 29
 — v Paříži 38

výstavka rukopisů a prvotisků 110
 — Společnosti př. st. č. 38, 81
 výstavy archaeol. 110—111
 výzkum archaeol. 45, 59, 85
 vyznavači pod jednou 72

zachování starobylého rázu Prahy
 37
 zákonník říšský 25
 zastupitelstvo okresní 58
 závaží tkalcovské 3
 zavěšování pečeti 112
 země slovanské 61
 zeměkoule v reliefu 56
 »Zeměvědný sborník« 4
 zjišťování provinilců 31—35
 znak 57, 58
 — Brandenburska 31
 — Čech 31
 — Holešova 93, 95
 — p. z Lomnice 57
 — Lucemburský 31, 105
 — Lužice 31
 — na zvonech 92
 — p. z Pernšteina 57
 — s orlicí 68
 — p. ze Šternberka 67
 — Slezska 31
 — Uherský 105
 — p. z Vartemberka 57
 — cis. Zikmunda 105
 znaky viz erby
 »Zprávy král. č. společ. nauk« 26
 zřízení pořádků 27
 — staroslovanské 59, 62
 zvon bratrský 93, 94, 97
 zvonění proti bouři 21
 zvuk zvonu 93

 Žabky viničné 45
 »Živa« 26, 28
 Župa 61

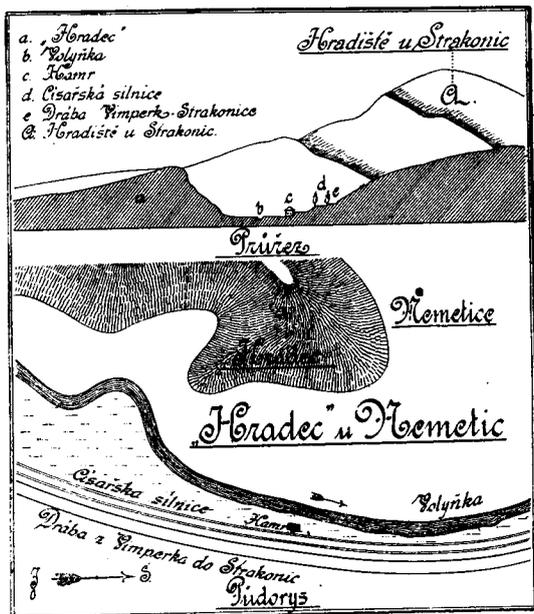
Předhistorické nálezy na Hradci u Nemetice nad Volyňkou.

Podává *F. V. Želízko.*

Půl hodiny od Volyně, podél levého břehu Volyňky, táhne se rovným směrem dlouhá, vysoká stráž, někdejší to břeh řeky diluvialní. Stráž tato vybihá téměř u samé vsi Nemetice (na jih) ve strmou granulitovou ostrožnu zvanou »Hradec«. Pozemku nalézajícího se na »Hradci« a náležejícího nyní ku dvoru v Nemeticích, nabyl před třinácti léty velkostatek Volyňský záměnou. Pole to souvisí na straně západní s poli jinými, ale jižní jeho stranu tvoří výše zmíněná příkrá ostrožna, jež i na straně východní pole toto lemuje, jsouc však zde o něco vyšší; na straně severní níží se pozemek, ježto stráž tu do něho zabíhající byla zkopána. Stranu jižní a východní obtéká řeka Volyňka.

Na poli tomto přicházelo se na mnoho kamení, jež ovšem nevadilo při orání mělkém, jaké dřívější majetník na něm provozoval, které však orbě hluboké, nyní tam konané po záměně správou velkostatku, bylo na závalu. Proto dal tehdejší hospodářský správce

p. V. Zeman z Nihošovic kamení ono vykopávati, při čemž dělníci



Obr. 1. Půdorys a průřez hradiště u Nemetice.

našli za nedlouho nádobu do černa vypálenou a plnou popele a neporušenu ze země vyzdvihli. Pan Zeman nakázal na to dělníkům, by při další práci pozor dávali, čímž dosaženo, že byly i věci jiné vykopány, mající velikou důležitost pro předhistorii českého jihu.

Když p. Zeman přesídlil z Nihošovic, zanechal nalezené předměty p. J. Fialovi, řídicímu učiteli v Nihošovicích, by je laskavě uschoval a odevzdal příštímu krajinskému museu ve Volyni.

V minulých prázdninách, kdy prohlížel jsem »Hradec« a sobě nakreslil jeho plánec, laskavostí p. učitele Fialy byly mně ony starožitnosti zapůjčeny, jakož i poskytnuty mně cenné zprávy o nalezišti. Předměty z »Hradce« opět nezištně a s nevšední ochotou fotografoval můj přítel adjunkt p. Karel Lamina. Zvláštní též laskavost věnoval mi p. Dr. J. Bezděk, jenž jednak osobním svým příspěvím, jednak i nezištným půjčováním povozu výzkumy mé vůbec podporoval. Jmenovaným pánům vyslovuji tuto srdečný a neličený dík!

Ze starožitností, jež nalezeny byly na »Hradci« a jež uznal jsem důležitými k vyobrazení, uvádím tyto:

Přesleny.

Nalezeno celkem 9 kousků. Obr. č. 1.—4. (Tab. I.) znázorňuje nezdobené hliněné přesleny.

Obr. č. 5.—6. hliněné, podoby hvězdovité.

Obr. č. 7.—8. hliněné, zdobené.

Obr. č. 9. zdobený, v průměru 3 *cm* a zhotovený ze serpentinu.

Předměty hliněné.

Obr. č. 10. Střep tuhovaný, silný $\frac{1}{2}$ *cm* (na kole zhotoven). Podobný nalezl jsem na hradišti »Věnci« u Elčovic.

Obr. č. 11. Zdobený střep $\frac{1}{2}$ *cm* silný (na kole zhotoven).

Obr. č. 12. Okraj nádoby, s ozdobou prstem vtačenou; 7 *mm* silný (na kole zhotoven).

Obr. č. 13. Střep do červena pálený, tuhovaný, 7 *mm* silný, z nádoby v ruce hnětené.

Obr. č. 14. Střep zdobený ornamentem, zde se vyskytujícím, nejhojněji pálený do červena, 5 *mm* silný, z nádoby v ruce hnětené.

Obr. č. 15. Střep z hlíny pískem promíšené a zdobený jednoduchou vlnovkou, 6 *mm* silný.

Obr. č. 16. Část nádoby na kruhu točené, zdobené vlnovkou, provedenou nejspíše dřívkem; tloušťka 7 *mm*.

Obr. č. 17. Část tuhované nádoby s vysokým zdobeným hrdlem na kruhu točené; tloušťka 4 *mm*.

Obr. č. 18.—24. (Tab. II.) Střepe z větších nádob do červena pálené, s ornamentem sestávajícím z kroužků se sbíhajících, do trojúhelníka vtačených nějakým dutým předmětem buď železným,

anebo brkem. Do trojúhelníků těch sbíhají opět různoběžně šikmé přímký; průměrná tloušťka 5 mm.

Obr. č. 25. Střep do červena pálený, s vystouplou ozdobou silný 6 mm (hněten v ruce).

Obr. č. 26.—27. (Tab. II. a III.) Zdobené střepy nádob, do černa pálených a v ruce hnětených; tloušťka 5 mm.

Obr. č. 28. (Tab. III.) Část větší nádoby s vyhrnutým hrdlem, zdá se, že na kole točené a do červena pálené. Zdobena jest dvěma řadami vlnovky několikanásobné, provedené dřívkem.

Obr. č. 29. Část vypouklé nádoby s vyšším hrdlem, málo vyhrnutým do červena pálené a zdobené šikmými čarami, splývajícími v trojúhelníky. Zdá se, že byla v ruce hnětena; tloušťka 5 mm.

Obr. č. 30. Malá kotlíkovitá nádobka, nestejně tloušťky stěn, as 5 cm vysoká, mající v průměru $7\frac{1}{2}$ cm. Jest v ruce zhotovena a pálena do černa z hlíny promíchané pískem.

Obr. č. 31. Jediná zachovalá nádoba s vyhrnutým okrajem, zdobená krátkými šikmými čarami, běžícími třemi řadami nad sebou. Výška její jest as 9 cm, průměr obnáší 13 cm; tloušťka stěn jest nestejná. Zhotovena jest v ruce a pálena do černa z hlíny pískem promíchané.

Obr. č. 49. (Tab. IV.) Tkalcovské závaží hliněné, provrtané 9 cm široké, $3\frac{1}{2}$ cm tlusté a přes 15 cm dlouhé.

Předměty železné.

Obr. č. 32. (Tab. IV.) Sekera s otvorem pro topůrko, jejíž čepel jest $15\frac{1}{2}$ cm dlouhý, v ostří $5\frac{1}{2}$ cm široký; zhlaví $4\frac{1}{2}$ cm dlouhé a $5\frac{1}{2}$ cm široké.

Obr. č. 33. Nožik 10 cm dlouhý. Podobné jsou známy z nálezů na Levém Hradci.

Obr. č. 34. Hrot s dutinkou.

Obr. č. 35. Železná ozdoba.

Obr. č. 36. Malá železná sponka.

Obr. č. 37. Hrot s dutinkou.

Obr. č. 38.—39.—40.—42.—43.—44.—45.—46. Různé hroty s dutinkou i bez ní.

Inventář nálezů z Levého Hradce vykazuje některé, těmto úplně podobné.

Obr. č. 41. Část srpu či nože; délka 11 cm.

Obr. č. 47. Železný náramek.

Obr. č. 48. Zbytky nějakých železných ozdob anebo nástrojů.

Výše uvedené starožitnosti nebyly na »Hradci« hromadně nalezeny, nýbrž našly se asi na čtyrech místech od sebe vzdálených.

Při okraji pole, na jižní jeho straně a na dvou místech dále v poli položených, objeveno bylo veliké množství zuhelnatělé pšenice, v níž i jednotlivá zrnka bobů (velikosti hrachu), žita, i jílku byla přimíchána.

V prostřed pozemku jest půda na některých místech velice zrudlá. Tam nachází se a nacházelo zuhelnatělé dřevo, dřive ještě více a u větších kusech.

Dle toho lze souditi, že tu kdysi budova dřevěná stávala. Poloha, ostrožna a název »Hradec« by tomu dosti nasvědčovaly. Budova na »Hradci« vzala snad zkázu ohněm.

Předhistorické nálezy zde učiněné spadají do doby t. zv. hradíšť slovanských. Zanechány tu byly zajisté lidem slovanským, jak charakteristická vlnovka dokazuje.

O poloze Ptolemaiova Askiburgia.

Uvažuje dr. *Findřich Barviř.*

Klaudios Ptolemaios, slavný řecký zeměpisec narodil se asi r. 70 po K. a sepsal v první polovici II. století v egyptské Alexandrii velké dílo zeměpisné, v němžto na základě hojných zpráv určuje pro celý tehdáž známý svět, také pro střední Evropu polohu zemí, horstev, řek a měst dle délky a šířky zeměpisné ve stupních a minutách. Jeho geografie jest vlastně popis map jím sestavených, ty však se ztratily.

Výpočty Ptolemaiovy shledáváme místem ku podivu blízké datům našim, častěji arci jen zhruba přibližné. Zejména směr severojižní ve střední Evropě zdá se tu a tam dobře vystižen. Tak klade Ptol. město Lokoriton, jež připadá nejspíše na místo nynějšího města Lohr v severozápadním cípu bavorském na 31° 30' své délky, ústí pak Labe na poledník 31. A ústí Labe jest od města Lohru opravdu položeno téměř severně, ba dokonce i něco k západu, i jest zde směr severojižní vystižen téměř přesně. Podobně klade Ptol. na tentýž poledník Eburodonon a Nomisterion místa nynějších měst Brna¹⁾ a Němčí (Nimptsch), z nichžto Němčí připadá téměř přesně na sever od Brna.

Směr severojižní dá se arci, jak známo, v každé krajině stanoviti dle směru poledního stínu nebo dle polohy hvězdy severky a to po celý rok přesně, neboť směry ty se nemění. Naproti tomu východ a západ slunce v našich krajinách jen dvakráte v roce, v čase rovnodennosti děje se na vlastním východu a západu, ostatně místa východu a západu slunce velmi se mění dle doby roční. Kompasů tehdy neznali ještě — a tou příčinou i orientace východozápadní bývá pro naše krajiny u Ptol. málo přesná.

¹⁾ Srovn. článkuček můj »O významu starých názvů Eburodonum a Eburum« v Časop. Vlast. sp. mus. v Olomouci z r. 1897, str. 82. a »O poloze starého Ebura na Moravě« v Zeměvědném sborníku z r. 1898.

Mnoho úchylek zavinila ovšem také neúplnost nebo nedokonalost zpráv Ptolemaiovi přístupných. Jiné pak úchytky jsou toliko zdánlivy a zmizí, až datům příslušným lépe porozumíme.

Budiž mi dovoleno promluvit zde o Ptolemaiově horstvu Askiburgion na základě dat Ptolemaiových samých a se stanoviska jenom zeměpisného, neboť mám za to, že právě takové studium má předcházeti luštění důležitých zpráv Ptolemaiových po stránce archaeologicko-dějezpytné.

Askiburgion Ptolemaios jmenuje mezi horstvy svojí Germanie. Polohu konečných bodů jeho označuje dle svého počtu:

na západu poledníkem 39, rovnoběžkou 54,
na východě » 44, šířkou 52° 30'.

Hnedle po Askiburgion jmenuje horstvo Sudetské na 50. rovnoběžce.

O horstvu názvu Askiburgion nikde jinde nenalezneme zmínky. Jméno samo však shledáme ještě jednou v Germanii jakožto jméno města při Rýně, o kterémžto posledním i Tacitus zmiňuje se ve své Germanii, 3. kapitole.

Ptolemaiovo horstvo Askiburgion stotožňují obyčejně s našimi Sudety Českomoravskými¹⁾ a to z těchto hlavně důvodů:

1. že v místech, kam Ptol. klade svoje Askiburgion, není pravého horstva;

2. že na východní konec horstva toho má připadnouti pramenisko Visly;

3. že pod západní část Askiburgia mají připadnouti Korkontové, jejichžto sídla kladou do nynějších Krkonoš;

4. že Lugové Dunové neb Didunové, kladení Ptol. nad Askiburgion, bydlili nejspíše v okolí Ligidunum (= Lehnice),²⁾ a jelikož pak sídla jejich dle udajů Ptol. mají býti na sever od Askiburgia, že Askiburgion nutně = severovýchodní horstvo české;

5. že Silingové bydlili nejspíše tam, kde pozdější Slezané, kdežto by jinak dle Ptolemaia byli položeni příliš na sever.

Naproti tomu Ptolemaios klade Askiburgion své daleko na severovýchod od našich Sudet českomoravských a slezských. Východní konec jeho Askiburgia začíná JV blízko Kalisie (nyní Kalisz v západním ruském Polsku blízko hranic), západní pak konec značně daleko SSZ od Ligidunon (Lehnice), tím vzdáleněji ovšem na sever od Stragony (Střehova, Striegau), Nomisteria (Němčí, Nimptsch) a j., z čehož následuje, že dle polohy Ptolemaiem udané Askiburgion jeho se Sudety našimi naprosto nelze stotožňovati.

Hledáme-li na mapách počnouce v okolí Kalisze hory, na které mohli bychom pomýšleti, vystopujeme arci pouze vrchy a povýšeniny, jež mohli bychom srovnávat. Ale faktum to není ještě

¹⁾ Šafařík: Slov. starožitnosti, 2. vyd. I. 530, C. Müllerovo vydání Geografie Ptol. z r. 1883 str. 253 a j. v.

²⁾ Srvn. článek Sedláčkův ve programu c. k. realn. gymn. v Táboře z r. 1880 na str. 10.

rozhodujícím, neboť u Ptolemaia název hor. ($\delta\theta\sigma$) týče se místem toliko lesnatých vyšin, jak vykládá již Šafařík¹⁾.

Sledujme tudíž bedlivěji pásmo vrchů a povýšenin, jdoucích z okolí Kalisze směrem nad Lehnici a případně na vysočinu Třebnickou, jež činí dlouhou řadu povýšenin, zvaných Katzenberge nebo Katzenberge. Jinou řadu povýšenin téhož jména Katzenberge nalezneme mezi Hlohovem a Zahaní, jdoucí směrem asi VJV téměř jako pokračování řady povýšenin Třebnických. Jméno Katzenberge zdá se míti nějaký místně důležitější význam, neb i říčka, tekoucí na Lehnici, slove Katzbach a vyvýšeniny při ní slovou Katzbachgebirge.

I odvažuji se projeviti mínění, že v názvu Katzenberge mohl by býti zachován nějaký ohlas jména, názvu Askiburgion podobného jednak dle malé arcí ozvěny zvukové, hlavně však i z toho důvodu, že dle číselně vyjadřené polohy konečných bodů mohla by řada obojích Katzenberge aspoň přibližně pokládána býti mnohem spíše za Ptolemaiovo Askiburgion nežli Sudety českomoravské a slezské.

Nastává uvážiti, jak i jiné udaje Ptolemaiovy svědčiti by mohly pro výklad ten či proti němu.

Pokud jde o Vislu, Visla pramení arcí v Beskydech, v pohoří Jablunkovském asi v šířce města Olomouce. Poledník, jež Ptol. udává pro prameny Visly (44) liší se málo od poledníku pro ústí vypočteného (45), což se skutečností není v odporu příliš velkým (rozdíl 1° délkový). Zato šířka zeměpisná, udaná Ptol. pro prameny Visly (52° 30') jest táž jako pro východní konec Askiburgia a liší se od skutečnosti mnohem více nežli délka zeměpisná již i z důvodu, že stupeň šířkový jest u nás o více než o polovinu větší nežli stupeň délkový. Vzhledem ku poloze Kalisze činí difference od skutečnosti skoro naše 2° šířkové.

Jest tudíž vyšetřiti, zdali Ptol. měl náležitě zprávy o vlastním pramenisku Visly.

Jak i nížeji jest ukázáno, Ptolemaios jmenuje horstvo na nynější hranici moravsko-uherské a slezsko-uherské horami Sarmatskými, a horstvo našich Sudet česko-moravsko-slezských nazývá lesem Orkynským. V okolí vrchoviska Visly jmenuje jakožto osedlé Lügy Bury, a pod těmi k jihu posloupně Sidony, Kotiny a posléze Visburgie nad hvozdem Orkynským. I jest zřetelno, že hledal vrchovisko Visly daleko na sever od našich Sudet česko-moravsko-slezských, čili že měl špatnou zprávu o pramenech těch a vlastního místa jejich se nedověděl. Ptol. výslovně dvakráte praví, že mezi vrchoviskem Visly a horami Sarmatskými jest mezera: totiž v popisu horstva Germanie (kniha II. kap. 11) a v popisu Sarmatie (kniha III. kap. 5). Z jeho textu není také patrné, že by byl měl vědomost o veliké oklice, jakou Visla činí na východ od Kalisze,

¹⁾ Sl. starož. 2. vyd. I. 534.

nýbrž spíše vysvitá, že směr celého toku jejího pokládal za totožný se směrem nejdolejší jeho části.

Vzeme-li zřetel ku směru Ptolemaiových Sarmatských hor, hodil by se východní konec Askiburgia dle přírody snad i na výběžky od polské Lysé Hory ku Sandoměři, ale krajina celá jest vzhledem ku předpokladu jednotného směru toku Vislina posunuta na západ a připadá až do okolí Kalisze na místa kopcovité řady, jevící se jakoby pokračování vrchů Třebnických.

Pravých pramenů Visly tudíž Ptol. neznal. Dle polohy národů, jež jmenuje, měl prameny tyto položit do končin Visburgiů — a s tím pak by se shodoval snad i zvuk jména, jež Šafařík vykládá = Vislaburgii. Tím také odpadá námitka, že by poloha Ptolemaiových pramenů Visly svědčila o totožnosti Askiburgia s našimi Sudety moravsko-slezskými.

Korkonté Ptolemaiovi mají přijíti jižně pod západní část Askiburgia, neb obráceně: západní část Askib. severně od Korkontů. Podobnost jmém Korkontoi a Krkonoše jest zajisté tak veliká, že nelze jí prostě dočista pustiti se zřetele a pominouti jí. Myslíme-li si tudíž Korkonty obyvatele dnešních Krkonoš, hor, v nichžto pramení Labe, a kdyby Askiburgion byly zároveň dnešní Sudety, pak by také pravděpodobně Ptolemaios měl v cestopisech zprávu, že Labe vzniká v území Korkontů a byl by udaj ten srovnal s polohou pramenů Labských. Ba kdyby měly býti dnešní Krkonoše částí Ptol. Askiburgia, Korkonté přišli by do Čech pod Krkonoše ku nejhořejšímu toku Labskému — kdežto Ptol. klade samy prameny Labské jižněji do Sudet svých a ne do Askiburgia.

I bylo by pomýšleti, že hlavní sídla Korkontů byla severně od pramenů Labských, t. j. severně od hor Krkonošských, což by s udajem Ptol. již mohlo se jakžtakž spíše srovnati, a západní část Askiburgia náleželo by hledati severně od Krkonoš. A poněvadž byli nejspíše národem jen malým (Tacitus o nich se nezmínuje) soudil bych, že sahalí eventuelně třebas jen ku vyvýšeninám Katzbachským. Vyšiny tyto mohl si tuším vzdálený Ptolemaios snadno stotožniti se pruhem obojích nynějších Katzenberge podobného možná i tenkrátě již u všech těch vyvýšenin jména. Zajímavost jest, že by táž konkluse mohla přispěti eventuelně i ku vyhledání sídel Ptolemaiových Lugů Didunů.

Sídla Lugů Didunů hledávají beze zřetele ku poloze Askiburgia v okolí města Lugiduna, jehož místo zaujímá téměř jisté dnešní Lehnice. Tu pak byly by jihozápadní hranicí bydliště jejich vrchy Katzbachské, kteréž tudíž podruhé stotožněny by byly s čarou obojích Katzenberge svrchu jmenovanou. — Netroufám si činiti úsudku o národnosti Lugů Didunů, nelze si však nevšimnouti, že Lugi Ptolemaiovy mnozí považují za Slovany, a bylo-li Lugidunum městem Lugů Didunů, že bydliště těchto připadá do krajiny, ve které později shledáváme Slovany Dědošany — jména na první

1) Starož. 2. vyd. I. 531.

pohled se jménem Didunů podobného! Hranicemi Dědošanů Šafařík (Starož. 2. vyd. II. str. 424) klade s Leutschem: »na západu zemi Milčanův a řeku Obr, na severu i na východu Odru, na jihu snad Kacbach.«

Národ Silingů bývá kladen dle jména, příbuzného názvu Slezanů do okolí říčky Slezy, vlévající se SZ pod Vratislavou do Odry na levém břehu, kdežto dle Ptolemaiova líčení mají přijíti jižně pod Semnony asi do jižní části krajiny mezi středním tokem Labe a řekou Odrou se prostírající, nejspíše něco severně od Kalagie (Kalavy dle Sedláčka) mimo krajinu horstva Askiburgion i mimo krajinu Sudet. Námitky o nesrovnalosti té nedovedl bych vyvrátiti ničím, jestli Silingové tito již za času Ptolemaiova opravdu bydlili v okolí nynější říčky Slezy. Než o tom nemáme jistoty, ba spíše tuším jest pravděpodobno naopak, že bydleli tenkrát jinde, a to jednak dle dat Ptolemaiových, neméně však i tou příčinou, že Silingové po době zpravodajů Ptolemaiových se stěhovali, jak o tom máme doklady dějepisné. Přišliť ve 3. století po K. částečně do Uher a potom do Gallie (Šafařík, II. 423.), ba i do Hispanie (Müllerovo vydání Geografie Ptol. str. 261). I není vyloučeno, že v okolí říčky Slezy Silingové zpravodaji Ptolemaiovými ani zastížení nebyli. Ostatně vlastní Slezané v našem smyslu zaujímali ještě v 11. věku jen malou krajinku při říčce Sleze (Šafařík II. 423).

Úvahy dosud zde podané o sídlech některých národů vzhledem ku stanovení polohy Askiburgia samy o sobě by byly arci téměř rovny prostým domyslům, i jest zapotřebí vyšetřiti polohu Askiburgia Ptolemaiova ještě s jiných stránek, kteréžto zkoumání přispěje také zase ku posouzení a ocenění kombinací těch jinou cestou. Přistupme ku podrobnějšímu zkoušení, zdali poloha horstev dle Ptolemaia Askiburgiu blízkých souhlasí, aby tyto mohly býti stotožněny se Sudety našimi.

Na východ od našich vlastí Ptol. klade hory Sarmatské jakožto pohoří směru asi SSV. Jižní konec má míti polohu $42^{\circ} 30'$ délky, $48^{\circ} 30'$ šířky Ptol., severní konec $43^{\circ} 30'$ délky, $50^{\circ} 30'$ šířky Ptol.

Na téže rovnoběžce, na kterou připadá jižní konec hor Sarmatských Ptol. umísťuje horu Karpates na poledník ústí řeky Tibisku (Tisy) »do Dunaje od severu tekoucí« a sice jak v popisu Sarmatie (knihy III. kap. 5) tak i v popisu sídel Jazygů Metanastů (knihy III. kap. 7). Hranice mezi Sarmaty a Jazygy šla tudíž dle Ptol. po rovnoběžce $50^{\circ} 30'$: i značí nám rovnoběžka $50^{\circ} 30'$ pravděpodobně i přírodní nějakou hranici, t. j. vzhledem ku povaze krajiny tamější horstvo a sice horstvo Karpat uherských. Proto jest horami Sarmatskými dlužno rozuměti horstvo na západ od řeky Váhu se zvědající a sice v části na sever od horního toku řeky Myjavy, neboť hory Sarmatské nedosahují u Ptol. k Dunaji, jako shledáváme u Malých Karpat. Tudíž lze se Sarmatskými horami Ptol. srovnati nejlépe Bílé Karpaty a Beskydy uherskoslezské, načež ovšem města Ptolemaiem na východ od hor těch jmenovaná:

Arsikuu, Pariennu, Setuiu hledati jest ve východní Moravě, Asanku pak snad v Těšínsku.

A od severního konce horstva Sarmatského má býti východní konec Askiburgia vzdálen na sever asi 2° šířky a přijíti téměř do prodloužené čáry hor těch. Tu by spíše právě okolí polské Lysé Hory, posunuto jsouc na západ, mohlo poněkud býti vzato v úvahu, ale nikoli naše Sudety česko-moravsko-slezské.

Kromě toho má mezi Ptol. Sudety a hory Sarmatské přijíti hvozd Orkynský — i vidno jest zřetelně, že právě hvozd Orkynský značí hlavním dílem hory moravsko-slezské čili Jeseník.

Dle tohoto přirovnání horstev nelze tudíž stotožňovati Ptol. Askiburgion s našimi Sudety česko-moravsko-slezskými.

Budiž pak posléze uvážena poloha Askiburgia k některým městům, jejichž polohu lze s jistotou, či aspoň s největší pravděpodobností stanoviti. Takové srovnání může zajisté míti velkou důležitost z důvodu toho, že ve zprávách Ptolemaia došlých byly zajisté popisy kupeckých cest krajinou střední Evropy, tudíž pohromadě zmínky o městech, řekách, horách a národech, a dle této souvislosti bylo Ptolemaiovi nutno řídití vzájemnost dat svých, byť by byl vzdálenosti rozličné nemohl právě zcela přesně vystihovati.

Poloha Nomisterion a Stragony svědčí, že nutno jest hledati Ptol. Askiburgion značně na sever od Němčí a Střehova.

Umístění Kalisze vede k tomu, že začátek Askiburgia dlužno jest hledati ve blízkém jihovýchodním okolí města toho. Poloha Lugidunon-Lehnice ukazuje, že západní konec Askiburgia náleží hledati na severozápad odtud půldruhého stupně severní šířky, i přišlo by na SV od Zahaně ještě trochu severněji nežli pokračování západních Katzenberge, což však již dalo by se přičísti na vrub nedokonalosti zpráv.

Z toho následuje, že byť ne právě přesná shoda, tedy přece relativně uspokojivý souhlas trvá mezi obojími pásmy vyvýšenin Katzenberge zvanými a Ptol. Askiburgion vzhledem ku poloze měst Kalisie a Lugidunon.

Neshoda podstatná mezi pásmem Askiburgia a spojenými pásmy obojích Katzenberge jest analogická jako u Sudet: Sudety Ptol. kreslíti jest rovným směrem, kdežto ve přírodě severní pohraničné horstvo české činí velikou okliku. Podobně jde pruh vyvýšenin z JV okolí Kalisze ku Třebnici obloukem směru průměrně jihozápadního, odtud pak čára, mířící ku druhým Katzenberge obrací se ku severozápadu, — avšak Ptolemaiovo Askiburgion, určené toliko polohou dvou bodů konečných, kreslíti jest čarou rovnou.

A právě tato neshoda vede nás tuším ku poznání, že Ptolemaiovým Askiburgiem sluší rozuměti opravdu nynější oboje Katzenberge.

Kdyby Ptol. Askiburgion mělo se porovnávatí s nynějšími Katzenberge, bylo by nutno vrchy Třebnické posunouti ve výkrese značně na sever, tudíž pak i místa jižně od těchto vrchů položená

posunouti k severu. A tento důsledek shledáváme u Ptolemaia skutečně vykonán! Jeho Lugidunon jest posunuto na sever, že má šířku až i o 10' větší nežli Kalaigia (= Kalava dle Sedláčka)!

Podobně jest posunuto město Budorigon, jež značí nejspíše místo nynějšího Břehu (Brieg) nápadně k severu, že má šířku o 10' větší nežli Lugidunon. I jest posunuto na sever asi o 27' naší šířky. Jedna část pošunutí toho jest arci podmíněna posunutím části Dunaje, odtud jižně položené, k severu, ale asi polovice celého zvýšení toho byla by nutna, byl-li by oblouk čáry obojích Katzenberge narovnan a počínal již v JV okolí Kalisze.

Architektonické památky ze zámku Pardubického.

Bedřich Skrbek.

Bývalí držitelé rozsáhlého panství Pardubického, blahé a slavné paměti bohatí páni z Pernšteina, pečovali vzorným hospodařením na statcích svých nejen o jich zvelebení a o zvýšení výnosu z nich, ale byli též štědrými podporovateli umění výtvarných. Potvrzují nám to stavby po nich dochované, jako zámek pardubický a litomyšlský, hrad Kunětice i Pernštýn, děkanský kostel sv. Bartoloměje s nádherným náhrobkem pana Vojtěcha z Pernšteina z bílého mramoru, štíhlá věž, »zelená brána«, i portály z pálené hlíny z bývalého panského domu v Pardubicích a jiné stavební památky.

Na vyzdobení sídel svých i budov veřejných, které stavěli, nešetřili nijakých nákladů*), svěřující práce ty nejen mistrům domácím, ale i z Itálie povolaným. Jako nejvyšší hofmistři království českého zdržující se v Praze při dvoře královském a vidouce tam prováděti znamenité nákladné stavby, jako útulný letohrádek králové Anny a j., stavěli podobně i na panstvích svých. Stavby ty vedeny zprvu v pozdní gotice, později v renaissanci, dílem české, dílem německé a italské.

* * *

Hlavní brána.

Nejzajímavějším architektonickým předmětem, jenž poutá pozornost u každého návštěvníka zámku pardubického, jest *portál* hlavní budovy zámecké, zdařilý to kus umění sochařského v německé renaissanci provedený, pročež chci s ním tuto přátele výtvarných památek blíže seznámiti.

*) Veškeré vížky na zámku pardubickém byly dříve kryty mědí silně pozlacenou, z kteréžto staré krytiny pisatel těchto řádků pro památku kousek plechu ve své sbírce chová.

Bylo sice již vyobrazení jeho podáno v Sedláčkových »Hradech a zámcích« v dílu I., leč takovým způsobem, že neshoduje se pranic se skutečností, neboť jest výtvořem pouhé fantasie. Při krajino-malbě pro zvýšení efektu sem tam nějaká licence jest přípustna a omluvitelna, však zobrazujeme-li dílo architektonické, třeba žádati věrnosti a úzkostlivé přesnosti až do detailů, neboť jinak pozbývají vyobrazení ceny. Co platen spisovateli pracně sesbíraný a spořádaný slovní material, když vyobrazení k průvodnímu textu nejsou věrna a pokulhávají za skutečností? Zda není lépe a mnohem levnější, zaopatří-li si pěkné, čisté a ostré fotografie a dle nich clichés dá zhotoviti.

Obdivujeme se starým ocelorytinám a mědirytinám ve spisech z první poloviny tohoto století, s jakou přesností a věrností jsou provedeny. Povážíme-li, že rytec musil vše rýti na desku obráceně dle zdělaného nákresu v přírodě, a že nebylo tenkrát pomůcek technických (fotogr. přístrojů), jež skytá pokročilý věk náš, pak teprve žasnouti jest a po zásluze oceniti mravenčí píli a dovednost ocelorytců a mědirytců.

Než přikročíme již k popisu zmíněné vzácné sochařské památky (Obr. 2.).

Po obou stranách otvoru širokého 2·75 *m* a vysokého 4·1 *m**), který vlastní bránu vjezdní do zámku tvoří a obloukem polokruhovitým nahoře překlenut jest, nalezájí se na mohutných podstavcích ploché polopilíře vystupující mírně ze zdi, z nichž každý ozdoben jest polosloupkem ušlechtilé pracovaným v práci vypouklé. Podstavce pod polosloupky široké 60 *cm* jsou průřezu válcovitého a připojují se k podstavcům plochých pilastrů, nalezájících se v zadu za nimi, souhlasíce s nimi úplně ve všem článkování. Trnožní i krycí římsa podstavců jest velmi bohatě profilována. Válcovitá pole podstavců polosloupkových mezi římsou trnožní a římsou krycí ozdobena jsou jemně a vkusně mělkými polovypouklými figuralními ornamenty, přecházejícími v rostlinné.

Bohužel, že podstavec pod polosloupkem po levé straně brány, vstupuje-li se do zámku, jest nyní již značně poškozen.

Na krycí římsu podstavců spočívají přímo patky polosloupků a plochých pilastrů za nimi stojících, jež rovněž ve všem článkování spolu souhlasí.

Dřík polosloupků, který při výstupu z patky dosti jest mohutný a přibírá ještě do jisté výšky na síle, jeví směrem ku hlavícím

*) Prosím za prominutí, že nepodal jsem k vyobrazením zároveň též všechny míry (coty), jak by se příslušelo. Hodlal jsem tak učiniti, však pro známou ochotu p. vrchního správce, kterému jest vždy trnem v očích, kdykoliv vidí někoho v zámku něco buď fotografovati neb měřiti, upustil jsem raději od svého úmyslu. Že nikterak nepřeháním a jemu nekřivím, patrně, že pán tento i komisi, kterouž loni samo c. k. místodržitelství k naléhání c. k. ústřední komise k ohledání spoust učiněných na Hoře Kunětické vyslati chtělo, přístup na Horu vůbec zakázal a tak zmařil všeliké vyšetření a podání dobrozdání její, což přispísem c. k. okres. hejtmanství v Pardubicích c. k. místodržitelství také oznámeno bylo.

polosloupek poměrně značné zúžení (entasis), čímž polosloupy tyto nabývají zvláštní elegantní štíhlosti, lehkosti a leposti. Místo, kde dřív z patek polosloupek vyrůstá, okrášleno jest listy akanthovými, velice dovedně pracovanými v práci polovypouklé, kteráž ozdoba velmi pěkně se vyjímá a k nemalé okrase celku slouží. V místě pod hlavicí, kde dřív polosloupek jest nejužší, vine se kolem něho jemně pracovaná guirlanda protažená kroužkem ve dřívku zasazeným.

Zvláště uměle modellovány jsou hlavice obou polosloupek, z nichž každá skládá se ze dvou částí, ze spodní užší, hořejší pak značně rozšířené. Obě části jsou bohatě dekorovány listovým akanthovým a odděleny od dřívku prostým páskem.

Hořejší díl hlavice upomíná velice na hlavici sloupu korinthského, liší se však od ní tím, že voluty (spirály) nejsou ploché, nýbrž vytvořeny ze stočených listů akanthových.

Hlavice pilastrů a polosloupek nesou kladí mohutné a poněkud vysoké, jež korunuje nahoře polookrouhlý tympanon. (Obr. 3.).

Kladí má v místě nad polosloupy ploché pilastry, jež římsa architravu i římsa hlavní kolem obíhají, a tím vkusné rozdělení celého kladí v pole tvoří. Architrav i hlavní římsa jsou článkovány velmi bohatě, zdobeny v jednotlivých člancích listy, a vystupují značně z plochy vlysové. Tím dodávají celku zvláštní rázovitosti, rozvrhující na něm velmi šťastně stín a světlo a tím valně přispívají ke zvýšení efektu a celkového dojmu na diváka.

Části pole vlysového nad polosloupy ozdobeny jsou polovypouklými vásami, ve středním pak poli vlysu v prostřední jeho třetině nalézá se deska s bohatým rámováním, kterou drží dva gryfové, jichž těla od pásu přecházejí v ornament renesanční, jemně a ozdobně pracovaný, mírně vypouklý. Gryf po levé straně desky znázorňuje ženu, gryf na pravé straně představuje muže, římského bojovníka, což lze snadno rozeznati dle čepce a helmy, jimiž hlavy mají pokryty. Deska nese vyrytý nápis šestřádkový:

LETA · I · J · Z § 9 § TATO · BRANA · WYTESANA
 GEST · NAKLADEM · GEHO MYLOST · PANA
 PANA · WOGTIECHA · SPERNSSTAYNA · ZC:AT
 VTO · POSTAWENA · GEST · NAKLADEM · GE
 HOMILOST PANA · PANA · IANA SPERNSSTA
 YNA · ANA HELFENSSTEINIE · I · J · X: I · *)

Možno li o všem, co dosud popsáno, říci, že pracováno a ozdobeno co nejvkusněji a nejbohatěji, platí úsudek ten v míře ještě větší o tympanonu nad kladím. Zde umělec skutečně ozdobami nešetřil, ale i všecek svůj důvtip, dovednost i snahu vynaložil, by soustředil zde nejen ozdob co nejvíce, ale též co nej-

*) 1541.

ladněji je umístil a tak korunoval dílo své. A práce jeho zdařila se úplně, neboť každý, kdo na portál ten popatří, hned pozná prvním pohledem ve tvůrci jeho pravého mistra.

Okrouhlý tympanon orámován jest krycí římsou vystupující nápadně ven, bohatě článkovanou a na zevnější straně lemovanou věncem. Deska římsy opatřena jest po celé ploše své žlábký směřujícími ku středu kruhu, dle něhož tympanon vykroužen jest. Spodní válcovitá plocha této krycí římsy, obrácená k výplni tympanonu, ozdobena jest podobnými rovnoběžnými žlábký.

Výplň tympanonu pracována jest zvláště bohatě a plastikou výbornou; ornament není zde více polovypuklý, nýbrž vystupuje téměř zcela ze zadní půdy. Hlavní ozdobou výplně jest erb pánů z Pernšteina okrášlený přilbou a klénotem se zubří hlavou. Štít i klénot drží vždy dva a dva andílkové jako strážcové štítu, jichž těla vybíhají v ornament renesanční velice ozdobný, kterýž zároveň jest příkrývkami (fafnochy) štítu.

V rozích, kde tympanon vyrůstá z kladí, stojí po obou stranách místo akroterií dva andílkové, provedení figurálně jako štítonoši, z nichž levý drží v ruce štít se zubří hlavou, kdežto druhý na pravé straně portálu opírá se o štít rozštěpený ve 2 pole, pánů z Vartemberka.

Rohové plochy mezi branou a polosloupky umělec bez ozdob nenechal, i zde důmyslně a ladně umístil ornamenty.

Aby nebyl zrak divákův unaven množstvím okras, ale nalezl v té směsi též plochu hladkou, na niž by chvilku mohl s poklidem setrvatí a jaksí odpočinouti, umělec ponechal ostění vrat mezi otvorem brány a polosloupky až do té výše, kde oblouk brány začíná, úplně hladkým.

V této výšce vytvořil jednoduché pilastrové hlavice se žlábkovanou deskou a vyžlábkoval oblouk nad branou sklenutý, při čemž část plochou mezi žlábkováním opatřil velmi vkusně mělkým drobným zubofezem. Klenák závěrečný v oblouku ozdobil vydutým prázdným štítem, v obou rozích pak mezi obloukem brány, polosloupky a kladím umístil štíty nápadně vyduté, zase jiných pěkných tvarů, upomínající na erby gothické, s andílky štítonoši. Jak štítonoše tak i štít tvůrce obklopil opět ornamentem jemně pracovaným, polovypuklým, vystupujícím vysoko ze zadní plochy. Andílek na levé straně brány drží štít pánů z Lomnice (křídlo), kdežto štítonoš pravý má v ruce štít na příč dělený, v jehož spodní polovině nalézají se tři šestipaprskové hvězdy. Vystupující deska architravu obrácená k těmto rohovým výplním jest taktéž ozdobena a to čtvercovými kasetami s ornamenty vysoko vypouklými. Podobnými čtvercovými kasetami o vypouklých růžicích uprostřed, mnohem však většími, vyloženo jest i ostění oblouku mezi vraty. Nade vraty brány v části obloukem vytvořené umístěn jest světlík, vyplněný kovanou mříží krásné ruční práce.

Celek portálu působí velice imposantně a to jak rozměry svými (celková šířka portálu měří 4·75 m, výška 8·10 m), tak i krásou

a lahodou forem jednotlivých částí i vkusem ornamentálních i figurálních ozdob.

Ač ozdob je zde dosti, přece oko neunavují, ale střídají se buď s hladkými plochami vhodně umístěnými, neb alespoň s plochami, kde hloubka vystupujícího ornamentu jest mírnější (viz vlys), než v částech sousedních (viz tympanon a ozdoby v rozích vedle oblouku portálového) Z důmyslného tohoto rozvrhu a z náležitého vystihnutí mělkosti i hloubky plastiky na celém díle patrné, že tvůrce tohoto portálu byl znamenitým mistrem, který dříve vše vycítil, než do kamene vytesal. O dovednosti jeho svědčí i krásné renesanční štíty, každý jiného tvaru, jimiž portál ten bohatá tvořivost umělcova ozdobila.

Jest zajisté málo staveb v Čechách, kteréž by honositi se mohly portálem tak vkusně a umělecky pracovaným. Zhotoven byl z opuky mezi léty 1529—1540 od jediného kameníka-umělce domácího, jest to tudíž vzácná práce naše ve slohu renesančním. Škoda, že jméno umělcovo nelze vypátrati ani ze spisů, ani z podpisu neb kamenické značky, kterými by se byl zvěčnil na bráně či portálu tom.

Veškerá práce po stránce architektury prozrazuje vliv mistrů norimberských, a směle možno říci, že v díle tomto jeví se vliv Dürerův více než na kterékoliv památce v Německu. Zajímavé bylo by zvědět, v jakém styku tvůrce tohoto portálu nalezal se se školou Dürerovou. Snad byla našemu umělci vzorem brána Maximiliana I. v Norimberce, na níž obdobné detaily shledáváme.

* * *

Dle doslechu má se letos portál tento jakož i celá zevní strana hlavní zámecké budovy opravovati. *Upozorňujeme na to v čas příslušné kruhy, aby »oprava« ta nedopadla zase tak jako oprava loni prováděná v nádvoří této budovy.* Nechť nezadá majitel opravu tu některému nedovednému kameníku, nýbrž osvědčenému, akademicky vzdělanému sochaři, umělci a znalci architektu. Každé dotknutí dlátem rukou nepovolano bylo by škodou neodčinitelnou na tomto znamenitém a vzácném díle uměleckém. Nechť neotlukou také zase na fašadě krásná sgraffita na červené půdě, ale náležitě odkryjí, doplní a obnoví, aby zaskvěla se opět v původní kráse své a spanilosti. Vysoká a široká původní okna dosud zdatelná, však z polu zazděná, budtež vybourána a restaurována. Záhodno by též bylo, aby na vížku s hodinami, jež při požáru v r. 1870 byla zničena, dána byla zase cibulovitá měděná baň s lucernou a nad ní vztýčen byl český lev jako druhdy.

Tím získal by zámek velice u svém vzhledu a vyrovnal by se aspoň poněkud svému druhu — zámku Litomyšlskému. Majitel jeho pojistil by sobě pak vděk všech, kdož mají smysl a porozumění pro krásné umění, neboť by činem tím dokázal, že malířské umění, jímž se jako samouk rád zabývá, není mu pouze hříčkou

neb sportem k zahrnutí dlouhé chvíle, ale že jest opravdovým ctitelem krásného umění, a že cit ten u něho hlubší zapustil kořeny.

Obáváme se však, že kdyby i držitel panství měl sám třeba dobrou vůli restauraci zámku dle těchto pokynů provésti, že ji zase zmaří kazimír ústřední ředitel a bratranec jeho, který má na něho vliv rozhodující, úplně jej ovládá, a nepřístupným činí pro každou sebe nevinnější žádost a proto vůli svou vždy prosadí. Z přílišné spořivosti řečený pán nechce nikdy na opravu budov patřících, ať baronu Draschemu neb pod jeho patronát povoliti nákladu ani o krejcar většího, než právě nejnuteněji jest zapotřebí, aby nespadly. Nejlepším dokladem toho jest zbědovaný stav kostelů pardubických. Když při předposledním vnitřním bílení děkanského kostela v Pardubicích objeveny byly v presbyteři staré fresky, hned *musely být zabíleny*, jen aby oprava se o něco nezdražila. V témž chrámu bylo dávatí nová okna. Učiněny nákresy a obstarány z hutí rozpočty na barevná okna figurální s patrony českými, však k vůli láci dána po dlouhém rozmýšlení po mnoha letech okna ne barevná, ba ani ze mdlého kathedrálního skla, ale z docela prostého tabulového. Rovněž zhotoveny plány na důstojnou novou zvonici místo staré dřevěné, ale poněvadž rozpočet zdál se patronátnímu úřadu vysoký, postavena zvonice ve formě jakési díže nebo holubníku, však nebylo to ještě hned, ale trvalo několik let, po kterouž dobu byly Pardubice úplně beze zvonů. A takových příkladů této pěkné cnosti šetrnosti mohlo by se vyjmenovati ještě více. Proto lze zase i tentokrát se vši pravděpodobností očekávati, že předsevzaté opravy zámku neprovedou se v zmíněném duchu, jak by bylo žádoucí, ale z úspory zase na škodu a k úplnému zničení a vyhlazení všech ještě znatelných stop po bývalé nádheře budov zámeckých, jež hostily nejednou ve zdech svých hlavy korunované.

Z dějin školy v Lomnici nad Popelkou.

Podává Jos. J. Fučík, správce školy ve Lhotě Bradlecké.

První bezpečná zmínka o škole je písemná zpráva v purkrechtní knize městečka Lomnice z r. 1583. (str. 129.), dle níž r. 1580. »o svátcích svatodušních pan purkmistr a páni konšelé koupili to místo pod kostelem, na němž nyní (r. 1583.) špitál nový a škola stojí od Jana Kocourka za 6 kop gr. č.« Že však v Lomnici byla škola již počátkem 16. století, patrně z předmluvy k téže purkrechtní knize, kde se připomíná, že r. 1559. »knihy městské a purkrechtní ze starých zkorigované a vybrané v jeden pořádek sepsány a uvedeny byly, což se jest jejich příčinou a prací dobré

paměti Matěje rektora a Pavla Vodičky, spolusousedův na ten čas městečka Lomnice stalo« Byl tedy r. 1559. bývalý rektor Matěj již v úřadě městském. On byl r. 1579. po řadě prvním konšelem a zemřel před r. 1583.

Po rektoru Matějovi byl rektorem Václav Lyský, který r. 1578. byl písařem radním a říditelem kůru literátského. R. 1583. ve svém domě sepsal vzpomenutou novou knihu purkrechtní, již pěknou předmluvu předeslal.

R. 1580. byl rektorem a říditelem kůru Urban Čechtický. Lyskému a Čechtickému dostalo se cti, že podobizny jejich vřazeny do kancionálů lomnických (v Morzinském archivu), kde i latinské básně ku počtě jich sepsal a vložil Jan Civillus, rektor Mělnický, rodák Lomnický.

R. 1590. skončena byla nepochybně lepší doba školy lomnické, neboť velikým požárem toho roku bylo obyvatelstvo ochuzeno, tak že obec jen zvláštní náhodou r. 1595. učitele udržela. Byl to Jan Mizera Hořický, který byl z jisté příčiny donucen pojmovi za manželku Salomenu, dceru Havla, mlynáře podměstského, a v městě trvale se usaditi. Soudíme-li dle podniknutých prací a důkazův úcty, zdá se, že tito první čtyři učitelé měli vyšší vzdělání.

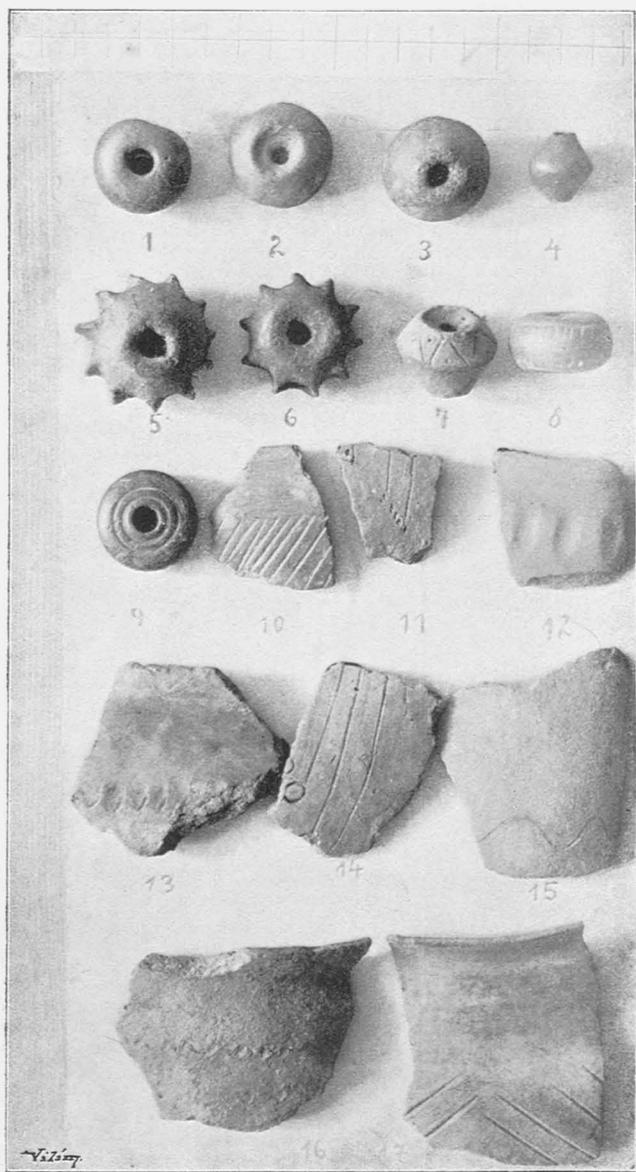
R. 1610. podali Lomničti pražské konsistoři dlouhou žalobu, obsahující skoro 60 »punktů,« proti utrakvistickému knězi Martinu Krausovi, faráři Lomnickému. Z té uvádíme zde, co týká se učitele:

. 7. Téhož léta (1606.) na Táboře (= filiální kostel) o pouti kostelníkům hrozil, že z kostela ujde, jestli mu ouřad na vychování, co by jemu se líbilo, nedají, a předešlou pouť bylo mu dáno od obce achtel piva a též masa, on pak knězi Kalenskému, kterýž při službách pracovati pomáhal, a na žádost jeho tu práci vážil, ani rektorovi oběda ani kusu chleba nedal, a téhož kněze Kalenského na faře uprati chtěl, ježto jemu předešlého roku nejša (sic) tím povinni, o několik grošů více na Táboře po ty obě pouti prosby přišlo, dáti museli, a jest k též faře pro vychování jiných kněží při pouti od záduší Rovenského ze vsi jedné desátek sem obrácen, jemu se to vše málo zdá, rád by, aby ta prosba, na níž by se ten chrám Páně opravovati měl, jemu dávala 9. Rektorovi více nežli rok stravy, jsa tím povinen, dávatí nechťel

Jan Mizera zemřel r. 1618. a jeho místo nastoupil syn Gabriel Mizera, který tu byl kantorem po celou strastiplnou dobu války třicetileté, až do r. 1663. Po 45tiletém působení nalezl bídne zapotření v městském špitále. Zemřel 29. února 1672. R. 1670. jako 77letý stařec musel jako svědek hájiti příjmy svého nástupce Jana Motejla proti faráři P. Mart. Bohdalovskému, jesuitovi z Jičinské koleje.

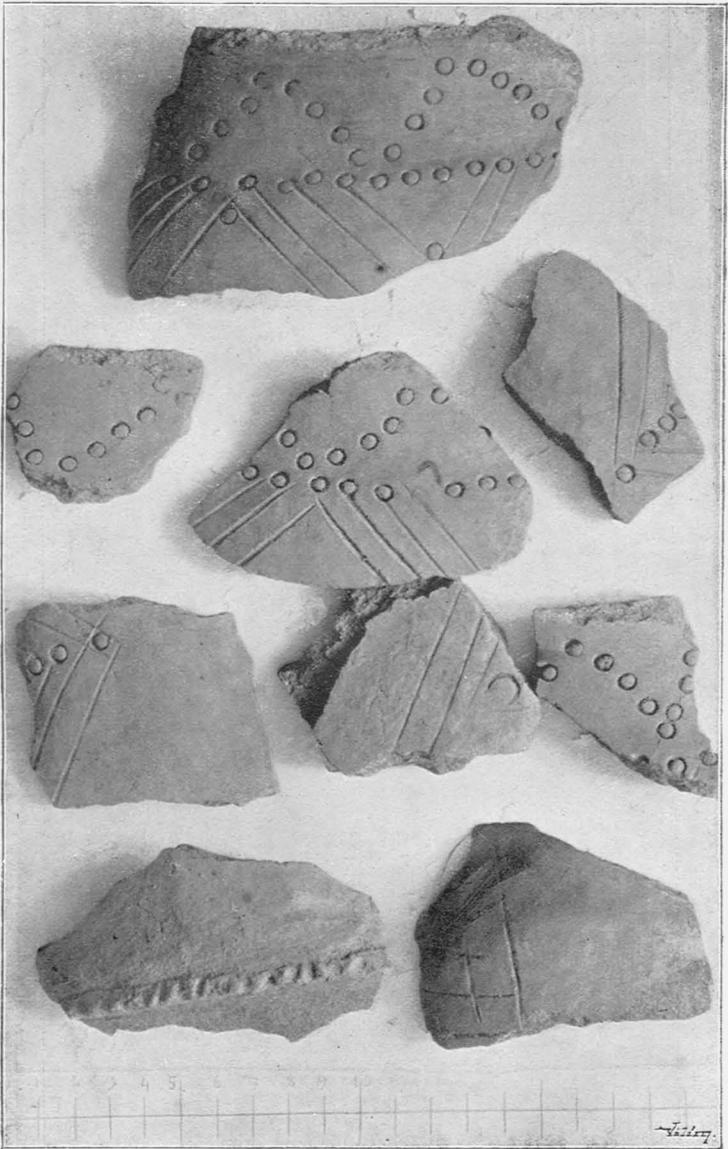
»Léta 1670. dne 12. Martii předvolány jsou nížepsané osoby před ouřad do domu radního městečka Lomnice, na nichžto doptání jest učiněno strany 5 strichů žita a 5 strichů ova míry hrubé lomnické, kteréž a zdali z desátků kněžských kantoru od starodávna se dle znění starých register dávalo, kteřížto odpovídají takto: Gabriel Mizera, stáří 77 let, jenž kantorem do 45 let při měst. Lomnici zastával, pronáší: Léta 1618. jsouce já za kantora dosazen, kněz Jan Zatecký beze všeho odporu mně takové obilí jest vydával pořad za 8 let. Léta 1626. nastoupíc (sic) páni Patres Jesuité z Jičinské koleje podobně takové

Tab. I.



Přesleny a střepy z hradiště nemetického.

Tab. II.



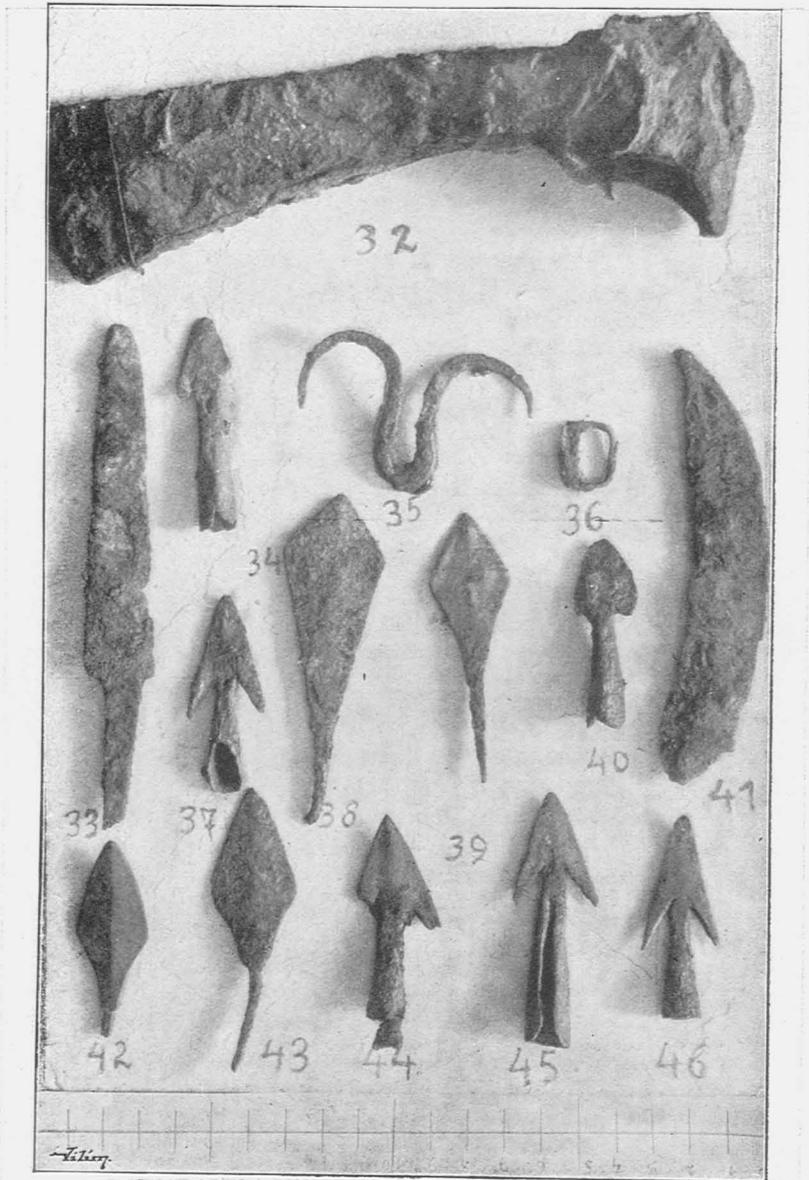
Sřěpy z hradiště nemetického.

Tab. III.



Předměty z hradiště nemetského.

Tab. IV.

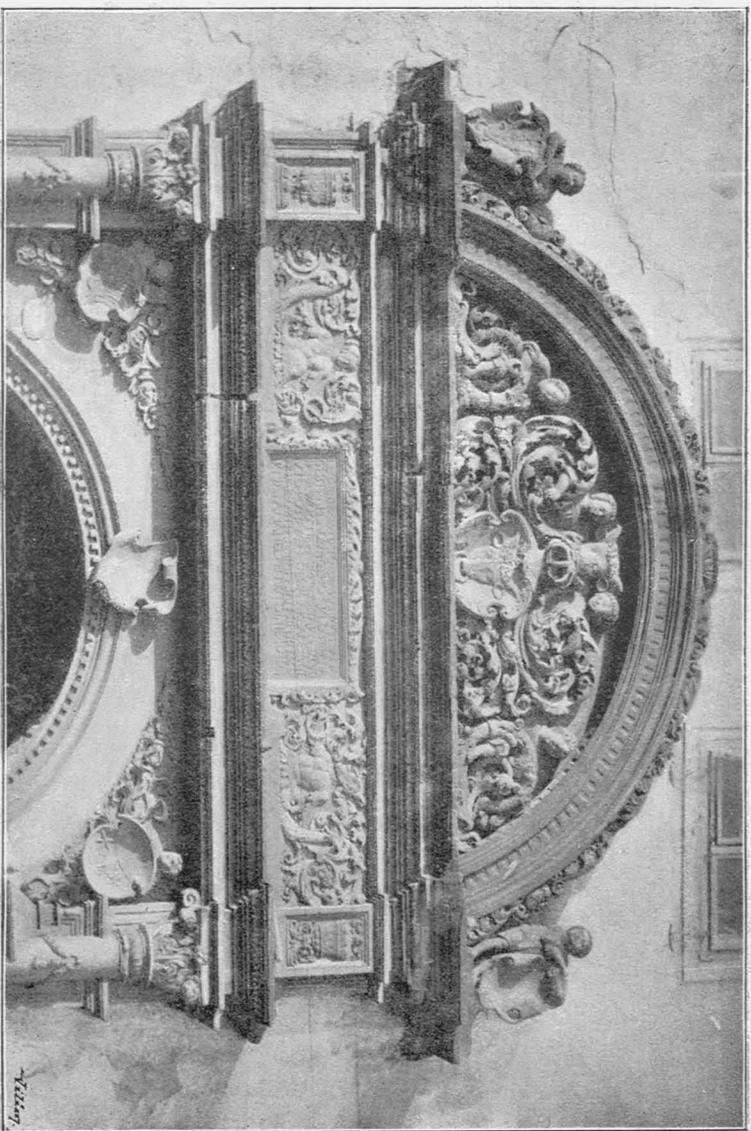


..Náčini z hradiště nemetického..



Obr. 2. Portál zámku Pardubického.

Fotografoval Jos. Pirko, dv. fotograf vév. Nassavského v Pardubicích.



Obr. 3. Tympanon zámku v Pardubického.

Fotografoval Jos. Pihko, dv. fotogra vévody Nassavského v Pardubicích.

obilí po 3 léta pořád jsou mi dávali. Léta 1629. od kněze Martina Cucule pořád za 4 léta jsem toho beze všech odporů dosahoval. Kněz Tomáš Pavlín z Tupé Hory, který r. 1633 přistoupil, ten takové obilí dávatí nechtěl, však skrze vrchnost světskou, totiž J. M. ur. p. Adama z Valdštejna, dobré, slavné a vzácné paměti, jsouce (sic) při velebné konsistoři pražské obžalován, tehdy to vše plniti musel. Léta 1638. přistoupil jest kněz Šimon Marcel, kterýž po 2 léta to mně bez odporu dával. Kněz Jan Heřman, který od l. 1646. až do 1648. ze Semil sem na Lomnici přísluhoval, bez odporu to plnil. Léta 1648. nastoupil kněz Jan Vodička a zůstával 2 léta; podobně takové obilí mně vydával. Léta 1650. Šalomoun Rigins, který z Branných sem přísluhoval po 7 let, vždy takové obilí mně dával. Léta 1657. za kněze Mikuláše Skévy, jenž 10 let z města Jičina sem na Lomnici přísluhoval a 1668. osobně farářem lomnickým byl a zde zůstával, to mně vše vždy jest plnil. (Podobně dosvědčují kostelníci: 75letý Jiřík Maršovič a 67letý Lukáš Jiránek.) Ze tomu tak a ne jinak jest, vejš položení lidé svým dobrým svědomím před celým ouřadem vyznali, což také při kterém právu koliv bez ublížení duší svých, kdyby toho potřeba kázala, že závazky stvrdivi mohou, ze sebe vynesli. Pro lepší pak toho důvěrnost jsme k tomu pečet naša menší městskou vědomě přitisknouti dali. Datum v domě radním měst. Lomnice nad Popelkou hory Tábor ut supra. (Opis v měst. archivu.)

Rubrum: »Hejtmanu, ouřadu purkmistrskému a kostelníkům panství mého zdejšího Lomnického k skutečnému opatření a vyřízení k dodání. — (Vosková pečeť Pavla hr. z Morzina na rubrum). — Tak jakož dle starých, léta 1591. sepsaných a následovně léta 1607 nově potvrzených register záduší kostela Lomnického to dostatečně a patrně se vynachází, že jeden každý farář, který na tomto mém panství Lomnickém přísluhoval a přísluhuje, povinen byl a jest každoročně z desátku jemu přicházejícího kantorovi, jenž na škole Lomnické bývá, na vychování jeho 5 strichů žita a 5 str. ovsa, oboje míry hrubé lomnické odvozovati, to také vždycky bez odporu skutečně zachovávalo a vyplněno jest, jakž vysvědčení lidí starožitných a hodnověrných pořádně přijato, to dostatečně dotvrzuje, že netoliko do léta 1618. nebožtík Jan Mizera, tehdáž kantor zdejší, le i povinen nastalý syn jeho Gabriel Mizera, jenž až posavad živ v špitálu a do 77 let stáří jest, do léta 1663., následovně pak i kantor Jan mladší Motejl až do léta 1669. ode všech zde bývalých farářův, jichžto 9 pamatují, takové obilí jeden každý každoročně jsou dosahovali. Pročež jak při hejtmanu, tak i ouřadu purkmistrskému a kostelnících panství tohoto svého Lomnického nařizují, aby podle nahore jmenovaného vždy zachovalého způsobu jak nyní, tak i budoucích časův každému kantoru, kterýž pořádně ustanovený a při škole sloužiti bude, takové obilí bez ohledu kohokoliv protestirování každoročně z desátku farářového se odvedlo a jemu tudy nic uято nebylo: toto pak mé nařízení, kdež náleží a za obyčej jest, na pamět vzali, jehož jest datum na zámku mém Lomnickém, 14. dne měsíce března léta 1670.

(Orig. v měst. arch.)

Pavel hr. z Morzina v. r. «

Kromě tohoto desátku užíval tenkrát učitel Lomnický 33 záhonů pole uprostřed rolí farských a dostával od každého sedláka z městečka Lomnice, St. Lomnice, Skuhrova, Rváčova, Černé, Stružince, Trhané, Košova a Chlumce po 2 kolíbkách žita, z Nové Vsi po 2 gr. míš. a 4 sáhy dříví z farního lesa. Dle přiznání faráře Lomnického z r. 1713. (v katastru Teresiánském) dostával kantor od faráře 15 str. obilí, a to $\frac{1}{2}$ žita a $\frac{1}{2}$ ovsa. Koledy bylo za rok 8 zl.; též plat od zápisu pro lepší vyživení se mu zanechává.

Kterak škola Lomnická během 17. století klesla, patrně z následujícího obranného spisu kantora Motejla z r. 1676. k vrchnosti

»Vysoce urozený sv. Římské říše hrabě a Pane pane mně milostivý a dědičný! Ze V. V. hr. M^t tímto poníženým spisem zaneprazdňuji, pokorně V. V. hr. M^t za odpuštění žádám. Jsouc (sic) na rathous před ouřad předvolán, punkta skrze pana primasa mně oznámeno bylo: 1. Instrumenta kostelní, že pro hospodu užívám, kterýžto já jeden discant a druhý malý brač, violín a basa jest a já za své vlastní peníze 2 discanty a třetí hrubý brač netoliko pro mé užívání, ale i pro chrám Páně jsem koupil, kteréž mne 5 zl. 45 kr. stojí, pro čest a chválu P. Bohu vedle mé nejvyšší možnosti bedlivost svou přiložil, an bych na to nemyslel, abych v hospodě pro vejdělek hráti měl, neb když 1, 2 neb 3 groše za noc dostane, již jest mnoho, ale pro svou chudobu ve svátek, až by ke překážce děti učení nebylo, k žádosti šenkýřům, pro užitek V. V. hr. M^t, neb tudy chasa vesela jsouc, k důchodu V. V. hr. M^t užitek přichází, proto to činím. 2. Od funusu mrtvých těl že bych víc, nežli by slušelo, lidí přetahoval, an toho dokázatí mohu, že jsem od mnohých, vidouce (sic) chudých lidí, nic nevzal, však nicméně když by se trefilo od možných, kteří žádají nad mrtvým tělem žaltář, ano též requiem, zpívanou mši, pomocníci moji mně darmo pomáhati nejsou, ale slušně dle spravedlnosti, poněvač od obce zdejší žádného platu nemám, práci dvojnásobní než předešlých kantorů zastati musím, poníženě V. V. hr. M^t k uvázení milostivému dávám. — 3. Regal, který v Nové Vsi jest, při službách Božích tam se užívá, že bych olova při něm ubíral, taková olova že na měchy těžká byla, a měchy skrze ně se kazí, k napravení k správě Jiřík Till, orgelmacher z každého olova $\frac{3}{4}$ ujtí dal, ty kousky a což patří, Křištofovi Menclovi odevzdané jsou. Však ten regal, pokudž by V. V. hr. M. oblíben vůli v tom svou, učiniti ráčila, bylo by potřebné, aby se od záduší Novoveského koupil a tam pořádně k službám Božím zůstal. — 4. Mimo vůle a vědomosti pana pátera nikdy jsem před sebe takového nebral, v čemž velebný p. pater svědomí své V. V. hr. M^t v pravdě dáti ráčí. Příčině svatby ač zřídka 2krát neb 3krát v roce jest a bývá, pokorně V. V. hr. M^t žádám, aby mimo muzikanty při chrámu Páně sloužící jiní svobody hráti neměli, neb oni to svou akcidenci mají. — 5. Na positiv v chrámu Páně zůstávajícím jest vedle přednesení V. V. hr. M^t skrze nařízené právo, že předešle, jakž tento rejstřík se ukazuje, z obce Novoveské mně za snopné patříci, pro čest a chválu Pánu Bohu, aby začátek na ten positiv byl, na rejstříky k upominání odkázal. Že pak rychtář novoveský skrze velikou chudobu té obce zapominati nemohl, já tím vinen býti nemohu, kdež mně ouřad v tom pohledává, abych své peníze hleděti odvěsti. Poníženě pro Boha V. V. hr. M^t žádám, odkud bych hotové peníze míti mohl, aneb ten prostředek, jaký obce jedním krejcarem mně ku pomoci od jich důchodu nejsou, aby mně nerestýrovati měly. V kterýchžto příčinách jinam nevím se, než předně ku Pánu Bohu a k své nejmilostivější vrchnosti utíkám a pro Boha a jeho svatě milosrdenství V. V. hr. Mil. žádám, jakožto k otci svému poddaně, aby v těch předkládajících i ve všech příčinách mne, svého poddaného, v ochraně a paměti své míti ráčili.

Jan Motejl, kantor a organista Lomnický.

Dekretací na spis Jana Motejla, kantora v městys Lomnici. Tomuto vnitř doloženému suplikantu se na jeho punkta taková odpověď dává: Co se 1^{mo} teje instrumentův, on, které by kostelu patřily, jich do hospod žádným způsobem užívatí nemá; 2. regal v Nové Vsi zůstávající při chrámu Páně, takový podle vědomosti mých zdejších správcův témuž chrámu Novoveskému prodán a peníze za něj k zdejšímu záduší za příjem vloženy býti mají; 3. od funusu on kantor žádným způsobem se nemá podniknouti víceji bráti nežli p. pater, neb on kantor nemá p. páteru příklad dáti, aby od lidí proti svědomí a možnosti takové akcidenci vybírány byly. Co se 4. teje těch posnopných dluhů podle toho zdejší radě i kantoru se v moc dává, aby dá-li Pán Bůh k přístím žňům z polí mocné snopy, což by jich po minulých zadržalých zůstávalo sbíratí mohli, jako i co budoucně jemu kantoru by se zadrželo, nebo poněvač ty věci ke cti a slávě Pánu Bohu patří, a to kantoru k službám Božím nařízenému, tehdy chci, aby takové povinnosti jemu za-

držány nebyly, podobně moji zdejší správce jeho kantora s jinými zdejšími chrámu Páně sloužícími muzikanty mají při tom hájiti, aby oni sami, a žádní jiní houslíři, kteří ke kostelu zdejšímu žádné služby neprokazují, při takových svatbách hráli a při nich sloužili. — Actum na zámku Lomnickém 22. Februarii léta 1676.

P. G. von Mortzin.*

Vzhledem k jistému místu obranného spisu Motejlova nebude od místa, sdělím-li, že dle matrik farních platili lidé z vesnic od křtu 21, 27, 33 až 35 kr., někdo nezaplatil, zůstal dlužen, což do matriky svědomitě zaznamenáno. Od oddavek platil se 1 zl., 1 zl. 15 kr. až 1 zl. 30 kr. Dle toho možno souditi na příjem kantorův ze stoly.

Ačkoliv v křestních matrikách shledáváme, že Jan Motejl nebo jeho manželka bývali často kmotry v Lomnici, na Ploužnici, Chlumě a j., jednou docela kantorka Dorota byla kmotrou zároveň s Ferd. hrabětem z Morzinu, ačkoliv i Motejl za kmotry zval osoby vznešenější, které výjimečně slovem »pan« nebo »paní« v matrikách jsou označeny, máme přece bezpečně za to, že Jan Motejl neměl již té vážnosti, jakou měli jeho předchůdci. Purkrechtní kniha městečka Lomnice (str. 589., 519. a 613.) obsahuje »přátelské narovnaní« jeho s Janem a Mikulášem Pohorským, Václavem Ryšavým, Martinem Kordou, pak s Jířikem Bernatem z Nové Vsi, který docela »při trunku piva v Nové Vsi Motejla uhodil a ranil, tak že tento felčara vojenského potřebovati musel.«

Jan Motejl byl kantorem v Lomnici od r. 1663. do poč. 18. století. R. 1711. byl písařem radním. Měl mnoho dětí, z nichž Jan Pavel Motejl stal se jeho nástupcem. Kdy Jan Motejl zemřel, nepodařilo se mně naléztí.

Ze horlivost náboženská koncem 17. a na počátku 18. století nebyla valná, patrně z toho, že r. 1690. Jan Rudolf hr. z Morzinů nařídil, aby osoby radní v počestném obyčejném obleku, totiž v pláštích do chrámu Páně chodili a patrný příklad nábožnosti na sobě dávali, podobně aby i cechové »po prvním učiněném pulsu k službám Božím se scházeli« pod peněžitou pokoutou. R. 1717. založena mše nadační t. zv. kontribuční v první sobotu každého měsíce ke cti Nep. Poč. P. Marie, »k níž z každého domu nejméně jedna osoba, třeba jen šleté dítě bylo, aby se najítí dala a mají kantori s dětmi při té mši sv. růženec se modliti a také »Zdravas, hvězdo mořská« zpívati. To poukazuje k tomu, že v Lomnici kantor míval pomocníky. Nejspíše že Jan Motejl byl již stár, a že mu jeho syn vypomáhal.

Jan Pavel Motejl narodil se v Lomnici 6. července 1682 Kmotrem byl mu pan Václav Freiberg, písař důchodní, svědkem Krištof Mencl, Jan Mareš, oba z městské rady, paní Žofie, manželka pana Václ. Friče, purkrabího, Judita, manž. pana Jiřího Šmetzinsa, puchhaltera. Jan Pavel Motejl učiteloval asi do r. 1722. R. 1724. jmenuje se již nebožtíkem. Toho roku Anna, dcera bývalého nebožtíka kantora Jana P. M. vdala se v Lomnici za Ryšavého.

Po Motejlově smrti buď se kantorů lomnických častěji střídali, nebo i pomocníkovi říkali kantor. R. 1727. byli z městys Nové Paky pokřtěni blíženci: Jiří Ant. Matouš a Marie Johanna Kateřina, děti otce Jana Duška, t. č. kantora v Lomnici na pátý rok, a matky Kateřiny.

R. 1729. 3. června byl u jednoho křtu v Lomnici svědkem kantor Václav Hošek a 5. října 1729. kantor Václav Kraus; možno také, že to byli kantorů z jiných míst, ale bývalo zvykem, že jména přesporních kmotrů byla opatřena poznámkou bydlště.

Asi od r. 1732. do r. 1753. byl v Lomnici kantorem Frant. Lortz, prý rodák lomnický. R. 1733. 3. února »byl oddán poctivý mládenec Fr. Lortz, t. č. kantor lomnický s šlechtinou Veronikou, vlastní dcerou Tobiáše Onského«; družičkou byla Žofie Weisová, dcera purkrabího lomnického. Lortz měl mnoho dětí, také dvoje dvojčata, celkem od r. 1734.—48. deset dětí. Pohřben byl 25. dubna 1753.

Byl-li v Lomnici učitelem r. 1748.—51). Jan Pichsenkarl (měst. kron.: Pischenthal) z Vrchlaví a 1751.—57. (dle měst. kron.: 1751.—55.). Jan Dušek z Nov. Bydžova, jak školní a městská kron. udává, o tom nemáme zpráv bezpečných. Měst. pam. kniha uvádí, že farář Hanke uvolil se (!) dávat z desátku 5 korců žita a 5 k. ovsu, pak užívati 9 záhonů pole farského. Tento příspěvek byl zajisté onen, o nějž vedena pře r. 1670., ovšem že o 24 záhony pole ztenčený.

Za vlády Marie Teresie vyskytuje se v Lomnici kantor Ferdinand Doubravský. Měst. pam. kniha uvádí jmenování jeho vrchností r. 1755. Jemu narodil se r. 1767. syn Ferdinand Martin »z lože pořádného, ale poddaného«. Toho roku farář Hegler půjčil 100 zl. na stavbu kaple na novém hřbitově a ustanovil, aby úrok 4 zl. dostával kantor za vyučování 4 sirotků. Doubravský nebyl bezpochyby s kaplanem Hospřidem v dobré shodě. Nacházíme v archivu lomnickém následující stížnost:

(Rubrum.) »Mnoho vzácné opatrnosti panu purkmistru, primatoru a celému poctivému ouřadu městys Lomnice nad Popelkou, pánům mně vzácně vážným ponížená žádost ode mne vnitř podepsaného. (Vnitř: Slovníky mnoho vzácné poctivosti pane purkmistr, primator a všichni spolu radní! Že vzácné opatrnosti pány a celý ouřad poctivý s těmito mejma řádkami zaneprázdnovati mám, prosím za laskavý odpuštění, však v krátkosti žalobu svou skládající (sic). Stanouce se před krátkým časem, že když muzikanti zdejší na škole u pana cantora nějaký trunk piva měli, při kterém jejich posezení a pití oni taky všeliký díscurs vedli a tak daleko v řeči přišli, že i mne mezi sebou třepati (= souditi) i dokonce paní kantorka tak opovážlivě říci měla, že za manželkou pana Jiřího Bajera, truhláře a souseda zdejšího choditi a mne s ní důmnění míti měla i dokonce nařkla. Dostanouce já zprávu dokonale od muzikantův a sousedův zdejších o řečích takových, který oni taky dosvědčiti chtějí, k pánům správcům zdejším na cancelář stížnost jsem sobě vedl, kdežto oni předvolání a panu kantorovi to do očí mluvili. On pak na manželku svou, která tenkrát přítomna nebyla, nýbrž na Paku jdouce, se odkázal, však nic méně naposledy předce sám mně do očí mluvil slova taková: »Kdyby ráčili seděti doma a po domích se netoulali, nebyly by řeči takový,«

s kterejma slovy z úst jeho vlastních vypuštěných sám se porazil a tudy se přiznal. Nad to veřejně odvolal se pan cantor na svou mil. vrchnost o zastání se utíkat, já pak očekávaje na to netoliko 14, nýbrž již 21 dní co vejvodu jeho se dočkati nemohu. Poněvač pak povinen jsem po své cti státi a majice já svědky na to, který jemu panu cantorovi, kde by koliv toho potřeba byla, dostatečně dokázati chtějí. Pročež Vaše opatrnosti pana purkmistra, primatora a spolu celý poctivý ouřad, pod kterýmž právem pan kantor slouží, toužebně žádám, by ke mně tak laskavě nakloněni býti a mne duchovního služebníka, kterej již přes 10 let Vám v mejch duchovních službách věrně a upřímně sloužím, a v tom celém čase až posavád žádné nesnáze neměl, v těch a takových pomluvách a slovích na cti utrhačných netoliko zastati, nýbrž i jeho pana kantora moci svou k tomu přidržeti, aby mně věci ty buď náležitě dokázány byly, pakli na mne to dokázati moci nebude, mně z takovejch cti utrhačících řečí očistiti, též také co na takové provinění za pokutu svědčí, náležitou satisfakci učiniti hleděl. Za kteroužto zastavilou dobročinnost mně prokazanou v mejch duchovních službách se zase vhlavně odměniti zakazují, té doufanlivě naděje jsouce a zůstávaje Vaše opatrnosti pana purkmistra, primatora a spolu všech pánův radních povinný, poslušný duchovní služebník P. Joannes Antonius Hospřid, kaplan Lomnický.* - Na rubrum poznamenán jiným inkoustem rok 1769. Jak pře skončila, není povědomo.

R. 1773. vypověděl Ferd. Doubravský službu vrchnosti a konistorii, stal se městským písařem při magistrátu, výběřcím daní, otcem chudých a špitálu. Po něm následoval jeho synovec

Ferdinand ml. Doubravský, učitel v Čisté, rozený v Hněvčevsi. Charakteristickou známkou tehdejší doby je obsah žádosti, již domáhal se Doubravský místa kantorského v Čisté. Žádost psána je německy a čte se v češtině asi takto: »Vysoce urozený říšský hrabě! Milostivý pane a pane! Vaší vys. hr. M^{ti} kladu svou nejponíženeji poslušnou prosbu k nohám, aby Vaše Výsost mně uprázdnené místo kantora v Čisté milostivě udělila, za kterou vznešenou milost aby Všemohoucí dlouhá léta dopřál Vaší hr. M^{ti} šťastného panování, vždy kvetoucí blaho a veselosti propůjčil. Prosím ponížene mne nehodného v milosti zachovati. Vaší vys. hr. M^{ti} nejmilostivějšího pána a pana nejposlušnější poddaný Ferd. Doubravský.«

Příjmy učitelovy v Lomnici dle fassé z r. 1790. byly: byt ve škole, užitek ze 2 korců pole (2 zl. 15 kr.), — službu kostelnickou učitel zastávati nemohl, ježto je veliký farní obvod a silná škola, — z desátku od faráře 7¹/₂ k. žita po 2 zl. a 7¹/₂ k. ovsa po 45 kr. (20 zl. 37¹/₂ kr.), od kostela v Nové Vsi 5 zl. 10 kr., na Táboře 2 zl., z nadace Heglerovy 4 zl., ze špitálského lesa 5 sáhů dříví (3 zl. 20 kr.), od vrchnosti hotových 1 zl. 55³/₄ kr. (!) a 3 sáhy dříví pro školu, od přiškolených obcí z pohřbů 40 zl., od zvonění proti bouři 12 mandel snopů (12 zl. 30 kr.), z Nové Vsi místo snopů hotově 2 zl. 17 kr., školné od 166 dětí (všech bylo 286) 190 zl 31 kr., novoročních grošů z 865 stavení po 3 kr. (43 zl. 15 kr.) a koledy 16 zl., celkem 343 zl. 51¹/₄ kr., mimo to od města Lomnice 3 sáhy dříví.

Ferdinand Doubravský byl v Lomnici učitelem do r. 1829. Jeho syn Jan byl tu farářem od r. 1820.—1850. Druhý syn František Doubravský ještě za života otcova r. 1818. dostal

od vrchnosti dekret na lomnickou školu. Ta byla r. 1810. rozšířena ve dvoutřídní a přestavěna. Prvním pomocníkem byl Frant. Doubravský; měl byt ve škole a 110 zl. 21 kr. víd. řís. od přískolených obcí.

R. 1824. počalo se v Lomnici vyjednávatí o zřízení třídy třetí, což provedeno asi r. 1825. V nové třídě vyučovalo se také němčině. O tom napsal vlastenecký kaplan Koun ve farní kronice: »Až dosud toliko a velmi užitečně a chvalitebně v českém jazyku se učilo, ježto však žádost některých odrodilců byla, aby mládež i v německém jazyku se učila, začala se cizinská ta řeč v třetí třídě co planý vrub na šlechetný podkladek štěpiti a žákům jazyk převraceti. Zdaž tu toho třeba čili nic, rozhodniž sobě každý sám.«

To napsal Koun česky do kroniky, jež vedla se dle gubernialního nařízení (!!) německy, a k tomu připojil obšírný německý spis Mirovického faráře k vikariátnímu úřadu v Čimelicích, brojící proti zavádění němčiny do škol českých.

Tři nekrology.

Josef Emler. Dne 10. února t. r. zemřel professor *Josef Emler*, po dlouhé těžké chorobě, jež jej již před třemi léty byla vyrvala jeho práci a povolání. Emler je jedním z nejzasloužilejších a nejpilnějších pracovníků v naší historii; byl prvním moderním zástupcem historických věd pomocných u nás a v tom oboru vykonal tolik, kolik jen celý život, práci a vědě posvěcený, může vykonati. Jako professor na nové české (a dříve ještě na společné utrakvistické) universitě zastával své místo plně a čestně; také v organisaci naší historické práce vůbec stál na místě předním, nesa oddaně veliké břímě povinností a práce, jež s tím bylo spojeno. V Emlerovi krátce zemřel nám jeden z hlavních nositelů a pilířů historických studií a věd českých.

Emler (nar. v Libáni r. 1816, gymnasium studoval v Jičíně, universitu ve Vídni) byl (v l. 1859—61) jedním z prvých žáků nově založeného ústavu pro rakouský dějezpýt ve Vídni. To rozhodlo o směru jeho prací a o jeho budoucnosti: r. 1862 stal se adjunktem nového zemského archivu, r. 1864 adjunktem archivu městského a po smrti Erbenově r. 1871 jeho archivářem. Stav se nástupcem Erbenovým stal se právně dědicem a pokračovatelem jeho prací; ostatně již prvá velká jeho publikace je pokračování práce počaté a nedokončené Erbenem. Jsou to *Reliquiae et tabularum terrae regni Bohemiae anno MDXLI igne consumptarum* — Pozůstatky desk zemských král. Českého r. 1541 pohořelých, dílo, jehož si tolik přál Palacký a jehož prvý díl vyšel

Redakce díky vzdává P. T. pp. cis. rad. J. Ottovi a JUC. Janu Emlerovi za laskavé zapůjčení cliché a podobizny.

r. 1870, druhý r. 1872. Dílo, jež je důležitým pramenem především k studiu českého práva, vyšlo nákladem hr. Jindřicha Clam-Martince, ale zůstalo nedokončeno. Přímým pokračovatelem Erbenovým stal se Emler jako vydavatel monumentální publikace výtahů z listin českých *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae*, jejíž dokonání od r. 1253 do r. 1346 je hlavní a největší prací jeho života. *Regesta Emlerova* vyšla ve třech dílech (r. 1882 díl druhý, obsahující léta 1253—1310; roku 1890 díl třetí, l. 1311 až 1333; r. 1892 díl čtvrtý, 1334—1346); od regest ve vlastním slova smyslu liší se tím, že veškeren materiál listinný přinášejí v podstatných jeho částech v původní stylisaci a tak historikovi takřka plnou měrou nahrazují diplomatář. Emler chtěl původně dovésti »*Regesta*« svá až k r. 1378, k roku smrti Karla IV., ale na veliký plán nezbylo mu již sil ani času.



V *Regestech* vydal sám Emler všechnu mu známý materiál listinný pro dobu let 1253—1346 a částečně i pro dobu starší; v jiné veliké publikaci, jež je redaktorem a v podstatě i vydavatelem, vydal nám nově i pramenný materiál letopisný. Jsou to *Prameny dějin českých — Fontes rerum bohemicarum*, publikace založená z nadání Palackého, jež počala vycházeti r. 1873 a dospěla posledním, pátým dílem svým již k době husitské. Emler vydal sám největší část legend, kronik, annálů a životopisů tu na moderních základech otištěných, v tom na př. Kosmu, kroniku Zbraslavskou a Pulkavu; v cenných úvodech pak zanechal nám řadu studií kritických o pramenech dějin českých doby starší, jež sebrány a vydány zvlášť tvořily by takřka nové »*Würdigung*«¹⁾ českých kronikářů.

Z ostatních edicí Emlerových zmíniti se třeba především o vydání knih konfirmačních, velmi důležitých pro historický místopis 14.—15. st. (*Libri confirmationum etc.*, v l. 1873—1889 nákl.

¹⁾ *Würdigung der aelt. böhm. Geschichtschreiber* je název proslulého díla Fr. Palackého.

Spolku Hist.; díl 1. a 5. vydal P. Fr. A. Tingl), pak o vydání celé řady českých urbářů 14. a 15. stol. (zejm. Decem registra censuum bohemia r. 1881 v Uč. Spol., také ostatní urbáře a edice podobné vyšly ve spisech Uč. Spol.) a klášterních nekrologií, též o publikaci Listin archivu někdy Olešnického v Archivu Českém XIV.—XV. (1895—96).

S rozsáhlou Emlerovou činností ediční souvisí ovšem velký počet článků a studií, věnovaných kritice pramenů dějin českých, způsobu jejich vydání a t. d. a roztroušených po Čas. Čes. Mus., spisech Uč. Spol., Pam. Arch., Právniku. Dvě větší práce samostatné Rukověť chronologie křesťanské, zvláště české (1876, nákl. Hist. Spol.) a Die Kanzlei der böhmischen Könige Přemysl Ottokars II. und Wenzels II. und die aus derselben hervorgegangenen Formelbücher (1878, Pojednání Uč. Spol.) jsou doposud předními pracemi našimi z oboru věd pomocných, práce druhá je prvou svého druhu v naší literatuře.

Emler pracoval mnoho jako jednatel Společnosti Musejní (1877—1893), a to právě v době, kdy stavba nové budovy musejní a přesídlení sbírek vyžadovalo nejvíce starostí a péle, pak jako jednatel Historického Spolku a zejména jako redaktor Časopisu Českého Musea (v l. 1871—90). Na universitě přednášel od r. 1872, (1879 stal se mimořádným, r. 1887 řádným profesorem) — a jeho škola věd pomocných byla známa a vážena i v cizině. Jeho seminář historický (zpočátku soukromá cvičení v místnostech archivu pražského) poskytoval právě začátečníkům neocenitelná uvedení do studií historických.

Dr. Jos. Pekař.

Antonín Frant. Rybička-Skutečský. Dne 25. ledna t. r. zemřel ve Vídni ve vzácném věku 87 let muž, kterého možno považovati za patriarchu naší historie literární, kulturní i právní a zejména za patriarchu české archaeologie, topografie, genealogie a heraldiky. — Jest to Antonín Frant. Rybička, zvaný dle rodiště svého »Skutečský.«

Narodil se dne 30. říj. 1812 ve Skutči na Chrudimsku jako syn kupce a městského radního. — Nabyv prvního vzdělání v rodišti, poslán byl r. 1824 na hlavní školu v Moravské Třebové. Tu také r. 1826 zahájil studia gymnasiální; v nich pokračoval v letech 1827—1831 na gymnasiu v Litomyšli, kdež i na lyceu v l. 1832 a 1833 odbyl též studia filosofická. R. 1834 vstoupil na právnickou fakultu Pražské university, kterou navštěvoval od r. 1834 do r. 1837, poslouchaje však kromě obligátních předmětů ještě rozmanité přednášky na fakultě filosofické. — Zde vešel v důvěrné styky s předními tenkrát žijícími buditeli našimi. — Po absolvování studií právnických vstoupil r. 1838 do juridické praxe u magistrátu, tehdy zároveň soudu hrdelního v Chrudimi a stal se r. 1840 auskultantem u téhož magistrátu, kdež setrval až do r. 1846. — V dubnu r. 1846 byl jmenován akcesistou a r. 1847 čes. translátorem c. k. spojené kanceláře dvorské. — Po převratech březnových r. 1848 přidělen

byl jako zapisovatel a tlumočník dvorní komisi, zřízené při c. k. minist. vnitra ku vyřizování stížností, vznášených od poddaných na vrchnosti, a r. 1849 jmenován byl členem kommisie, aby sestavila právnícko-politickou terminologii slovanskou, jež sestoupila se tehdy ve Vídni. Po jejím rozejití svěřeno Rybičkovi zároveň s K. J. Erbenem sestavení českého slovníka právnícko-politického. — Téhož roku v listopadu vznesena naň i prozatímní redakce českého textu zákoníka říšského, jež tehdy vycházeti počal, kterouž redakci Rybička s pomocí A. V. Šembery vedl po 15 měsících. — R. 1850 jmenován byl assessorem krajského soudu na Horách Kutných, kteréhož místa však nenastoupil. Byl ponechán při jmenované redakci, a té vzdal se teprve, když dne 7. února 1851 jmenován byl radním sekretářem u nejvyššího soudního dvoru ve Vídni. Zde již



r. 1857 dosáhl hodnosti dvorního sekretáře. — Na sklonku své dráhy úřední r. 1880 stal se radou vrchního zemského soudu. V té hodnosti r. 1886 vstoupil do výslužby, při čemž vyznamenán za své zásluhy řádem železné koruny III. tř.

Jak z předchozího zřejmo, zabíraly značnou část života Rybičkova namáhavé práce úřední, a přece vykonal zesnulý takový kus práce na poli vědecké literatury naší, že se mu v té příčině málokdo může stavěti po bok. — Použil každé volné chvíle, každé příležitosti při cestách úředních ku prohledávání archivů, knih městských, desk zemských, matrik atd. a jako pilná včela snášel neunavně po celý život med vědomostí historických do oulu své tiché pracovny. — Vědecká činnost jeho vyniká však nejen kvantitou, ale i kvalitou. — Všude viděti práci, až úzkostlivě svědomitou, a prostým, někdy suchopárným slohem Rybičkovým vane k nám upřímná láska k národu a jeho minulosti, a nelíbená pravdivilnost. — Každá práce Rybičkova jest zrnkem plodným na roli

historické literatury české a mnoho jest mezi tím zrněk zlatých; jsou to práce, jejichž cena nikdy nepomine.

K těm pracím Rybičkovým náleží v první řadě jeho **životopisy vynikajících mužů českoslovanských**, jež sestavovány byly takovou svědomitostí, že nelze si přátí větší. — Dáta životní sbírána s největší důkladností a všecken sebraný materiál sestaven v celek dokonale pragmatický, při čemž i sebenepatrnější pomůcky nezůstalo nepovšimnuto. — Životopisy ty lze rozdělití ve dvě skupiny. — K první náleží životopisy výtečníků českých ze století minulých, ke druhé životopisy našich křísitelů.

Do skupiny první náleží ku př. životopisy M. Pavla Kristiána z Koldína (M*) 64, Melantrichů z Aventina (M 65), A. Zalužanského ze Zalužan (Ž 56), Lazara Erkra ze Šrekenfelsu (Ž 60, M. Sůda ze Semanína (Ž 61), Václava Kulíška z Moravičan (M 68), Kornela ze Všehrd (M 56), V. Leandra Rvačovského (M 71), Víta Oftalmia z Oskořína (M 63), Kašp. J. Bílka z Bilenberku (M 63), K. J. ryt. z Bienenberku (P III), Jana Ferd. ze Schönfeldu (P XII), Jana z Doubravky a z Hradiště (M 78), Tadeáše Hájka z Hájku (M 87), M. Katena ze Šprinsberku (M 60), Jana z Kunčiho na Zaječicích, Pavla Novodvorského z Pozdětína, V. Nosidla z Geblic, Frant. Kašpara z Pravoslav, Adama Šturma z Hranic (vesměs M 64) a j. v. — Do skupiny křísitelů patří zase tyto životopisy Rybičkovy: J. N. Nejedlého (O 77), J. Hýblá (O 75), M. J. Sychry (O 76), V. M. Krameria (Samostatně u Pospíšila v Praze 1859), Josefa Liboslava Zieglera (M 69), D. Frant. Kynského (M 66), St. Vydry (M 70), Frant. Slámy Bojenického (M 74 75), J. M. Rautenkrance (M 67, O 67), Bratří K. J. a V. Thamů (M 88) a j. v.

Většinu roztroušených životopisů této druhé skupiny později sebral v jediné velké dílo, jež pod názvem: »Přední křísitelé národa českého« vyšlo v Praze nákladem Šimáčkovým (Díl I. 1883, Díl II. 1884). — Jest to dílo monumentální, z něhož bude vždy čerpati každý, kdo českou historii literární a dějinami našeho probuzení se bude obíratí. — Lfčení dodává tu zvláštní živosti okolnost, že většinu mužů, jejichž životopisy tu jsou podány, Rybička osobně znal z doby pobytu svého v Praze a Chrudimi.

Ale Rybička zjednal si také nezapomenutelných zásluh **o právní historii českou** a to v první řadě vydáním »Českých řeholí a přísloví právních,« jež nejprvé byly uveřejněny v časopise »Právnicku« (I. a II.) a později rozmnoženy byvše vydány jsou r. 1874 nákladem »Jednoty právnické v Praze« jako samostatné dílo s nadpisem: »Pravidla, přísloví a povědění vztahující se k správě veřejné a obecní i k právu občanskému a trestnímu.« — Kromě toho však napsal Rybička velkou řadu článků právně historických, z nichž přemnohé obsahují zejména důležité prameny pro právní dějiny české. — Uvádíme zejména:

*) Při citování časopisů, resp. publikací užíváme těchto zkratk: M = Časopis čes. Musej, P = Památky archaeol. a mistopisné, Ž = Živa (stará) O = Osvěta, ČMM = Časopis Matice Moravské, PUS = Pojednání král. české společnosti nauk, ZUS = Zprávy téže, VUS = Věstník téže, Pr = Právnick, L = Lumír. — Arabská čísla značí letopočty ročníku, při čemž, ježto všechny jsou z tohoto století, jen desítky se uvádějí (tedy ku př. 64 = 1864), římská čísla značí řadové číslo ročníku neb dílu.

- Řád policejní m. Chrudimě z r. 1529 (M 48).
 Mandát hrab. Eusebia z Fürstenberku poddaným na Richmbursku z r. 1629 (M 45).
 Rozepře mezi stavem panským a rytířským a mezi městy Moravskými (M 49).
 O právech a výsadách židů v Čechách (ZUS 72).
 Benigna instructio urbarialis (M 77).
 Práva řezníků Chrudimským od obce daná (M 63).
 Něco o starších manstvích českých a moravských (P VII).
 Hejtmán bývalého kraje Chrudimského (P VIII).
 Hejtmán a úředníci krajští v Čechách 1774–1776 (P VIII).
 Berní tabela kraje Chrudimského (P VIII).
 Jak druhdy pokutováno smilstvo krevní (P XVI).
 Nařízení strany karbanu z r. 1348 (Pr 61).
 Starý soudní řád markrabství mor. (Pr. 62)
 Právo Vyšehradské z r. 1460 (Pr 70).
 O přijímání do stavu rytířského na Moravě (ČMM 95).
 O zřízení bývalého pořádku lázebnického a bradýřského na Moravě (ČMM 92).
 O někdejší zřízení řemesla zlatnického v Čechách (M 57).
 Artikule rozličných cechů a pořádků (L 54–63).
 Vysazení vsi Řevnice dle práva purkrechtního (P IV).
 Mandát hraběnky Berkové poddaným panství Richmburského, Rosického a Slatiňanského z r. 1620 (ČMM 73) a j. v.

Rybička však byl také zákopníkem v oboru **historie kulturní** k níž ovšem v širším smyslu náleží i právní historie, zejména v oboru dějin umění.

- Sem náležejí články: Příspěvky k dějepisu čes. průmyslu (M 47).
 O zřízení a působení někdejší školy chrudimské (M 49).
 Kněží chrudimští z XV–XVIII stol. (VUS 91).
 O tiskárně Veleslavinově (P I).
 České kancionály královéhradecké (P II).
 Tři staročeské kancionály v c. k. dvor. bibl. Vídeňské (P VI).
 Dva staročeské kancionály v c. k. sbírce Ambrasské (P VI).
 Juda Tadyáš Super, malíř český (P VI).
 O bývalých společnostech čili kúrech literárních (P X).
 Přehled historie klášterů v Čechách (P X).
 Řemeslničtí pořádkové pražští v 16 a 17 stol. (P IX).
 Pomůcky k biografickému slovníku českých malířů (P III, IV, XIII).
 Pomůcky k domácí historii kulturní (ČMM 74).
 Hradní kaple v Křižanově na Moravě (P II).
 Náhrobek z r. 1419 v Kamenici Trhové (P II).
 Pomník král. přísahy r. 1528 na hranicích čes.-mor. vykonané (P VIII).
 Soldateska Baltazara Maradasa (P 16) a j. v.

Ač již taková řada prací jeho uvedena, přece ještě zbývá obor, ve kterém Rybička vedle biografiky vyvíjel činnost téměř nejrozsáhlejší, a kde klesl cestu moderní literatury odborné, totiž obor **pomocných věd historických**: genealogie a heraldiky, archaeologie a místopisu.

- Do oboru genealogie a heraldiky spadají tyto jeho články:
 O erbech a pečetích stavu duchovního (PUS 62),
 Pomůcky k heraldice a sfragistice domácí (P XI)
 Pomůcky k místo- a rodopisu domácímu (P XI),
 kteréž tři práce možno pokládati za úhelné kameny, na jichž základě moderní čes. genealogie a heraldika zbudována, dále:

- O rodině erbovní Svěchinů z Paumberka (M 62).
 O erbovních rodinách Nymburka (P IV), Čáslavi (P V) Chrudimi (P X),
 v Plzeňsku (PX) a Králové Hradecku (P X).
 Balbinové, jinak Škornicové z Vorličné (M 71).
 Něco o rodině erbovní Karolidesů z Karlsperku (M 92).
 Dobřenští z Dobřenic (P IX).
 Něco o erbu a rodu Beneše z Loun (P XIV).
 O rodině Holářů z Práchně (M 55).
 Něco o rodině Višňů z Větrní (M 55).
 Albinové (Bílkové) z Helfenburku (P XIV).
 Heltové z Kementu (ČMM 81 a 94).
 Šlechta moravská r. 1677 (ČMM 97).
 Polepšení erbu a pečeti města Brna r. 1645 (ČMM 94).
 O erbovních rodinách Řeháčků z Květnice a Velíků z Šonova (P IV)
 O rodině Štítných ze Štítného (P VI).
 Hynek mladší Bruntálský z Vrbna (ČMM 75).
 Poslední Rožmberkové a jejich dědictví (M 80 a 81, největší a nejcen-
 nější to genealogická studie Rybičkova a j. v.
 Do oboru místopisu a archaeologie náležejí práce Rybičkovy:
 Pomůcky k místo- a rodopisu domácímu (P XI).
 Pomůcky k místopisu domácímu (P XII).
 O starožitnostech a umělcích města Chrudimi (M 18).
 Dům někdy Mydlářovský v Chrudimi (P I).
 Procházky [resp. Procházky archaeol. a místopisné] po okolí Chrudim-
 ském (P I, II a VII).
 Z dějin města Chrudimi (P XIV).
 Výpisky z archivu Chrudimského 1536–1560 (M 45).
 Měšťané a studenti pražští r. 1648 (Sborník věd. Musea III a P XVII).
 Pomůcky k místopisu a rodopisu měst pražských (P III a IV).
 Něco o malestranském domě Valdštejnském (P V).
 Popis města Vidně (Poutník od Otavy 47), Hrad Mostský 1595 (P X).
 Městec Heřmanův (P XIV).
 Hrad Pecka, Hrad Košumberk, Panství Nový Zámek v Litoměřicku
 v 16. a 17. stol. (vesměs P IV)
 Ještě něco o Jilovém (P III) a j. v.

Tímto výpočtem není ovšem literární produkce Rybičkova ani zdaleka vyčerpána; vyčerpati ji jest zde pro obmezenost místa nemožno; přispíval Rybička do přčetných časopisů i vědeckých sborníků českých, a kromě toho byl i horlivým spolupracovníkem Riegrova »Slovníka Naučného,« kde od něho bohatý materiál ze všech oborů jím pěstovaných jest snesen.

Osobní povahou svou byl Rybička člověkem nanejvýše skromným, vzorně mírným a vlídným, ochoten pomáhati každému, se stejnou laskavostí chovaje se k sobě rovným i podřízeným a vlastencem ryzím a neoblomným. — Čest buďž jeho památce!

JUDr. *Faroslav Demel.*

Karel Plischke. Životopisná data jsou stručna. Dr. Karel Plischke narodil se v Brandýse nad Labem 23. listopadu 1862. Ukončiv studia gymnasiijní, vstoupil na pražskou universitu, na níž byl r. 1885 povýšen za doktora filosofie. Oborem vědecké činnosti zvolil si zeměpis a národopis; za tou příčinou konal studia i na vědeckých ústavech ve Vídni, v Německu, Holandsku i Anglii. Po návratu do Prahy stal se spolupracovníkem Národopisné výstavy

a členem redakce Ottova Slovníku naučného pro svůj obor. Zemřel 20. února jako zatímný professor při Českoslov. obch. akademii, na níž působil od r. 1896. — Ještě nezazelenal se rov Kovářův a již také Plischke uložen v zem. Jeho úmrtí samoděk vyvolává vzpomínku na Dra. Em. Kováře. V životě i vědeckém působení obou jeví se shoda. Byli téměř stejného věku, skorem totožný vytkli si cíl a na důležitých věcech spolu pracovali. Sešli se i v naší Společnosti. Kovář, všecek zaujat Národopisnou výstavou, shledal, že dvěma pánům těžko sloužiti i vzdal se úřadu prvního jednatele. Jeho nástupcem r. 1894 byl Plischke. I jej však ze Společnosti vyvábila NVČ., kdež otvíralo se mu rozsáhlé pole důležité působnosti vědecké. Důkladná znalost zvoleného oboru — zeměpisu a ethnologie — zjedнала Plischkovi zaslouženého uznání jako vynikající auktority. Neustálým studiem prohluboval svou znalost tak, že mu nezbyvalo času, aby rozvinul větší činnost literární. Ryzostí svou při povaze mírné a tiché a při skromnosti někdy až přílišné byl každému přístupným. Kde bylo potřeba, rád a dobře radil. Nepřítel míti nemohl. Želíme jeho ztráty jako vážného pracovníka a muže vzácného charakteru.

A. B. Černý.

O středověkých pečetech.

Vojtěch Král z Dobré Vody.

(Pokračování)

Pečeti krále Václava IV.

Václav, syn Karla IV. a manželky jeho Anny Svídnické narodil se dne 26. února 1361.

Dne 15. června 1363 byl na krále českého korunován a r. 1376 zjednal mu otec i korunu německou.

O vládě jeho zprvu klidné, pak bouřlivé, o rozmíškách s církví, s jednotou panskou, pak o počátcích husitství, netřeba šířiti se.

V říši České Václav sám vládl přímo v Čechách ve Slezsku, v části Lužice a v Lucemburku, v ostatních zemích vládl jeho bratří Sigmund v Braniborsku, Jan ve Zhořelecké Lužici, a bratrance Jošt

a Prokop na Moravě, Václava pak měli všichni poslouchati. Lucemburk však záhy byl odcizen a dán za věno Alžbětě, dceři Janově, jež byla vdána za vévodu Brabantského.



Obr. 2. Sekret krále Václava IV.



Obrazek 3. Pečet krále Václava IV. (v archivu sv. Václavském).



Obrazek 4. Pečet krále Václava IV. (v archivu sv. Václavském).

R. 1400 zbouřili se němečtí knížata proti Václavovi a sesadili ho s trůnu německého, zvolivše vzdorokrále Ruprechta Falckého. Po jeho smrti Václav r. 1410 sám dopomohl Joštovi a potom Sigmundovi ke koruně německé.

Zemřel král Václav, byv raněn mrtvicí, 16. srpna 1419. Václav byl dvakrát ženat, poprvé s Johannou Bavorskou († 1389), po druhé se Žofí Bavorskou která ho přečkala.

Jako německý král Václav užíval pečeti zcela podobné majestátu otce svého Karla (viz lonský ročník) krom opisu.

Sekryt na zadní straně nemá opisu; viděti na něm dvouhlavého orla, pokrytého oválním štítkem s českým lvem (obr. č. 2).

Na obr. čís. 3 viděti jest pečet Václava jako krále českého. Vnitřní pole pečetní rozděleno jest 7 gotickými oblouky. Prázdné kouty vyplněny jsou znaky: Čech, Lucemburka, Horní a Dolní Lužice, Brandeburka a Slezska.

Uprostřed viděti krále pod korunou na trůně sedícího, s žezlem a říšským jablkem.

Opis v gotické majusculi zní:

+ WENCZESLAVS · QVARTVS · DEI · GRACIA ·
BOEMIE REX · BRANDENBVRGENSIS · ET · LVSACIE ·
MARCHIO · LVCENBVRGENSIS · ET · SLEZIE · DVX ·

Uspořádání i provedení pečeti této jest velmi ladno.

Original uchován jest v archivu korunním.

Na jiné pečeti (obr. 4.) viděti jest krále Václava sedícího na širokém trůně, jehož pozadí zdobeno jest střídavě orlicemi a lvy. Spodní část trůnu zdobí štít se lvem a orlicí.

Pod trůnem u spodku pečeti spatřují se tři menší štítky s orlicí a znakem obou Lužic.

V okrasách uvnitř pečetního pole nalézá se v pravo písmeno R, v levo H.

Opis zní: + WENCZESLAVS · QVARTVS · DEI GRACIA ·
BOEMIE · REX · BRANDENBVRGENSIS · MARCHIONIS
SLEZIE · ET · LVSATIE · DVX.

Také tato pečet jest pěkná a liší se uspořádáním od ostatních. Original uchován jest taktéž v korunním archivu zemském.

(Pokračování).

O zjišťování provinilců ve stol. XVIII.

F. Zuman.

(Z přednášky konané ve schůzi Společnosti dne 7. července 1898.)

Známo, že v nové době rozličné systémy, z nichž nejdůležitější jest systém Bertillonův užívaný ve Francii, slouží ku zjišťo-

vání zločinců. Již v starších dobách bylo pracováno o zjištění zločince, aby opětování zločinu a neuposlechnutí rozkazu vypovědacího přísněji mohli trestati; hrdelní řády předešlého století podrobné předpisy o zjišťování zločinců obsahují. Dva listy níže uvedené, jež vytrženy jsou z manuálu, a jsou koncepty dopisů úředních z polovice XVIII. stol., ukazují nám, jaká byla praxis a který význam zjišťování v praxi příkládán. Nejobyčejnějšími prostředky zjišťovacími bylo vpálení znaménka — smaha — o němž se zmiňuje hrdelní řád císaře Josefa I. z r. 1707 a vyražení znamení ostrými bodci. Hrdelní řád Marie Teresie z r. 1768 nařizuje při vypovězení (relegaci) vedle přesného popisu osoby »die Brandmachung oder Einschrepfung des Strafzeichens« těm, kdož byli vypovězeni ze všech dědičných zemí, aby tací lidé nebezpeční snáze mohli být poznáni při svém návratu. — Za znamení vpalováno buď kolo nebo šibenice nebo byla bodci vyřata písmena *R* (relegatus = vypovězen). Hrdelní řád Marie Teresie stanoví pak přesně (Art. VI. § 4.), aby vedle obvyklého *R* ještě dvě začáteční písmena té země, z které vypovězení se stalo, vyřata byla, ku př. stalo-li se vypovězení z Čech *B. O.* K tomu přidáno ještě jakési nařízení prováděcí, aby totiž do rány znamenáním povstalé vtírán byl prach a aby vypovězený po provedeném znamenání ještě 8 dní ve vazbě byl držen a to za tím účelem, aby vpálené znamení nemohlo být zničeno.

Když byl odsouzenému cejch vyřat, tu musil podepsati revers, kterým se zavazoval, že se do zemí rakouských nevrátí; jak takový revers zněl, poznáme na následujícím listě:

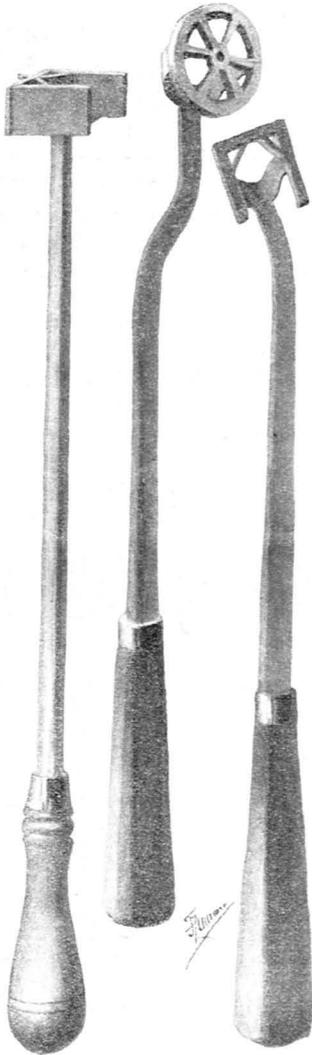
Revers dvouh cikánek, jak nasleduje.

Tak jakož mně nížepodepsané { Antoníně Petržilkový
Maří Magdaleně Neffingrový od vysoce
slavné Královské appellatione spravedlivý ortel [:bych ze všech Císařských a
Královských dědičných zemí prázna byla:] vydaný jest, také skutečně littera *R*
na mém těle s uřezáním levého ucha vyřata se vynachází, jenž předepsané
vypovězení vyznamenává: Dle téhož já se zachovati a všech Císařských a
Královských zemí prázna býti chci a do nich se na žádný způsob víc navrátiti,
v nich protulovati a lidé mámiti do smrti mé nechci: Cehož kdybych
se dopustila a to spravedlivé ustanovení přestoupila, tak svoluji a to míti
chci, abych dle práva městského C 30. na hrdle trestána byla, takto se pravně
reversiruji. Že tomu tak jest tento revers jména mého podpisem stvrzuji. Jenž
se stalo v místech raddních města Bělý dne 13. Novembris 1750.

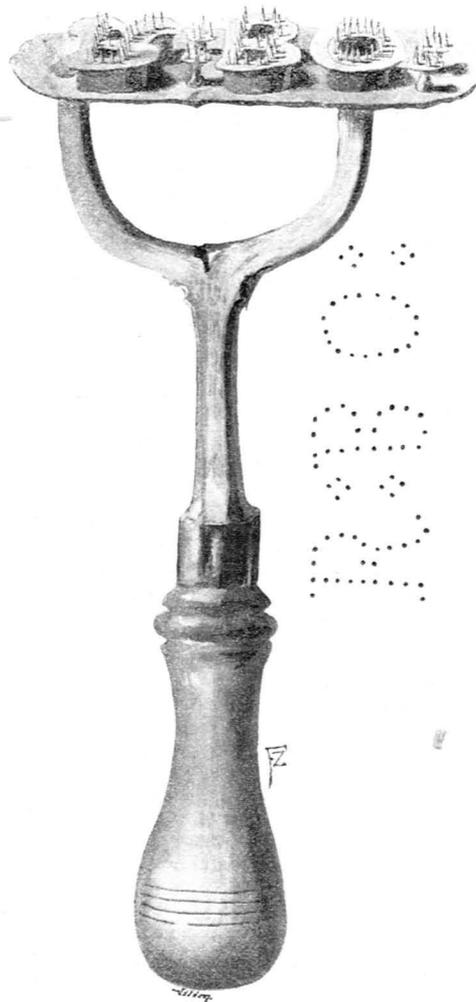
††† Antonina Petržilková,
††† Maří Magdalena Neffingrova,
cikánky.

Jelikož littera cejchovní i velikostí, tvarem i počtem bodců v různých městech se lišila, mohlo s dosti velikou jistotou být usuzováno, zda zločinec v městě určitém byl již trestán.

Tyto způsoby zjišťování dosti jsou známy; leč v listě druhém zaslaném appellační komoře setkáváme se s jiným prostředkem zjišťovacím, který sám též pramálo spolehlivý, vedle popisu osoby málo spolehlivého, u policií mnohých měst podnes jest — totiž



Obr. 5. Nástroje ku vpálení šibenice a koła ($\frac{1}{3}$ skut. vel.).



Obr. 6. Nástroj k vytětí cejchu R. B. O. ($\frac{1}{2}$ skut. vel.).

s měřením výšky: jakož i také vejška její dle tehdejší míry »2 lokte 2 a $\frac{1}{2}$ čtvrtky« vynáší.

Přečtouce list druhý, představíme si, jak vypadalo tělo zločince, který byl několikrát na těle trestán a znamenán — podívaná jistě hrozná.

List první.

Slovutně stateční a opatrní páni vzácně vážení!

Poctivému právu rychtářskému s žádostí přicházíme, majíce my cikánku v arrestě našim ad inquirendum sedící, která nám velmi podezřelá
Časopis Spsč. VII. č. 1.

jest, že by to ta osoba byla, jenž před 5 lety v inquisici u nás také seděla, k čemuž ale ona znáti se nechce: A poněvadž tehdejšího času ten u nich sedící Mattes Růžička o ní dobrou povědomost má: Z té příčiny v uctivosti tuto na milostivé poručení slavného královského auřadu krajského přicházíme, pokudž by to od něj examinando vyzvěděno býti mohlo: zdali se ona u nás sedící [:jenž sobě tehdy jméno dala Magdalena Nefingrova a nyní zase Anna Veronika Čermáková sobě dává:] ta osoba jest, co s ním před 5 lety stížena byla?

Při tom tento popravni mistr náš instrument litt: *R* sebou má, co tenkrát jemu u nich i jí u nás na zádech vyrážel a uši řezal, zdali se ten instrument¹⁾ na téhož cikána vyraženou literu just šikuje, jako na naši cikánku každý puntík a velikost trefuje?

Za vysvětlení žádáme, z kteréhožto vyřízení se těšící zůstáváme
k podobnému odsluhování

Biela 26. Augusti 1756.

Frant. Křiže a Wentzl Martialis,
právní komisaři
Andres Zuman, rychtář starší ibidem.

List druhý.

Vysoce slavný, královský tribunál appellací,
páni páni milostiví.

Vašich excellencí a milostí v poslušné poddanosti předcházíme a vykonaný examen s jednou cikánkou Annou Čermákovou, která nám dne 20. Augusti tohoto roku od slavného auřadu královského krajského do vězení ad inquirendum dána byla, v poniženosti přednášíme, která osoba levý ucho má uřezaný a pravýho ucha také kus pryč má, na zádech nad lopatkami má Cejch litt: *R* vyřatou [kterážto litera se v tolik zoubkách a v ty velikosti jest nalézá, jako když v roku 1750 dne 13. Novembris v arrestě našem Máří Magdaleně Nefingrově také cikánce vyřata jest byla, jakož i také vejška její dle tehdejší míry »2 lokte 2 a 1/2 čtvrtky vynáší. Při tom právo naše s mistrem popravním to jistěji, že to ta Nefingrova jest; dáleji také napřed okolo a na prsech tak zohavena byla, jako ta nynější jest a že to od nátky má jest tehdy vypověděla]. Více má pod lopatkami na svých zádech cejch na jedny straně *B* a na druhý *O* [který slova tehdejšího času ta Nefingrova jest u nás neměla, ale v těch 5 letech to někde dostati musela] na které se vyznává, v otázce 14, že by to vše byla u Trutnavy na pomezí baborský dostala, když ty kůže *S: V* dfeły.

Pročež kterak by s ní dáleji pokračováno býti mělo Vašich Exell: a Milostí o milostivé vynaučení ponižené žádáme a zůstáváme Vaším Exell: a Milostem věrní a poslušni poddaní.

Běla 27. Augusti 1756.

Jan Byšický, purkmistr, Frant. Prajs,
Frant. Finkaus, Carl Laucal, Jan Šrajtr,
Wentzl Kadlinský, Frant. Křiže, Josef
Matucha a Václav Marcialis, radní
v městě Běly v Boleslavském kraji.

Před vysoce slavný královský tribunál appellací na hradě pražským. Jich vysoce hraběcí Exellencí a Milostí páni, páni milostiví tato ponižená správa s přiloženým examinem Anny Čermákovy v ponižené poddanosti se přednáší k milostivému otevření na hradě pražským.

(List odeslán 30. srpna, jak zaznamenáno v manuale z l. 1754 až 1761 fol. 15.) Zohavení těla vpředu a vzadu při výslechu dne 21. srpna 1756²⁾ vysvětluje inkvisitka: »Lyšej jsem měla ten divokej.«

¹⁾ Laskavé ochotě řiditele Musea král. hl. města Prahy, pana Břet. Jelínka, děkujeme za propůjčení cejchů k nákresům.

²⁾ Manual z l. 1754—1761 fol. 11.

Vedle toho poslán list purkmistru a radě města Sobotky, kde uvězněn byl cikán Jan Čermák, který jest dle výpovědi inkvizitky jejím mužem a jenž s ní stejně — za to prý, že »za Trutnavou na mršníkách u Babor« se zdechlého dobytka kůže děli — potrestán byl. S listem poslán též do Sobotky mistr popravní s »cejchem« litterou R a purkmistr a rada města Bělé »jestli by se také tomu Janovi Čermákovi tak šikoval a třefoval za probu a právní toho vyšetření přátelsky žádají«; též o výsledch téhož prosí.¹⁾

Dne 5. února 1757 přišlo »milostivé poručení de stringentiori examine s Annou Čermákovou k vykonání, by ona přiznání spravedlivé a pravdivé, tak jako její muž v Sobotce sedící, učinila.«

Ve výslechu tom²⁾ přiznala se inkvizitka, že falešné vyznání učinila, že muže jejího pravé jméno jest Franta Kočka, její Terezie; přiznává se, že před 7 lety ve vězení bělském cejchem znamenána byla. Ostatní cejchy — že »pro nic za nic« — v Jindřichově Hradci dostala. Nastává opět dopisování na appellace a do Jindřichova Hradce, jak svědčí dva zápisy na listu 91. a 93. téhož manuálu z roku 1759. Sedí tedy delinkventka ve vazbě na třetí rok!

Teprv 10. máje 1760 (fol. 103.) ráno v 6 hodin byl Anně Čermákové dodán a v 9 hodin v místě právním publikován ortel — aby byla štata.

Anna Čermáková prosí o milost, z důvodů, že jakživa se ničeho hrdelního nedopustila a že »v arrestě města Běly ostře v poutech a železích tři leta a devět měsíců trvá«. Třetí — věru zajímavý — důvod žádosti zní: »V tom tak dlouhým čase skrze trvající vojenské běhy ve všem draho povstalo, odkudž já při těch mně každodenně dávaných 4 kr. mimo vězení ještě mnohdykráté hlad a nouzi jsem trpěla a přehořce snášela.«

Na fol. 106. pak poznamenáno, že dostalo se odsouzené milosti a ona odvezena 10. června »do Pražského domu kázně« na dvě leta.

Z toho, co zde uvedeno, seznáváme, že vyšetřování na základě znamení cejchovního ku zjištění zavedené skutečně k cíli vedlo; provedeno bylo ovšem — trvajíc 4 leta — krokem v pravdě hle-
mýždím.

Zprávy z časopisův.

Sborník české společnosti zeměvědné. Red. Dr. J. Metelka. Roč. IV. č. 4.—6. Ve zprávách: Šimák. Některé zaniklé osady na Turnovsku. — Roč. V. č. 1.—5. Barviř. O poloze měst Kasurgis, Marobudum a Luppiae dle Ptolemaia.

¹⁾ Manual z l. 1754—1761 fol. 13.

²⁾ Manual z l. 1754—1761 fol. 19.

Časopis museálnej slovenskej spoločnosti. Red. A. Sokolík. Turčan. sv. Martin. Roč. I. 1898.: Náš úkol. — Museálna slovenská spoločnosť. — Kožár. Niekoľko slov ku stati o tej našej starine. — Čižmář. Kontrakt cechy ševcovskej v Púchove z r. 1712. — Zoch. Cerovské starožitnosti. — Kolenyi. Ku tej našej starine. — Krížan. Z cirkevného archivu. — A. H. K názvosloviu slovenských výšiviek. — Spusta. K názvosloviu ľudového kroja a slov. výšiviek. — Pospéch. Názvoslovie šebešské. — Kožár. Niekoľko slov ku názvu »vojvoda«. — Halaša. Prislovia a porekadlá. Povery ľudu. — Dopisy a drobné zprávy.

Sborník museálnej slovenskej spoločnosti. R. A. Sokolík. Turčan. sv. Martin. Roč. II. 1897.: Križko. Stredoveké súdnictvo a krupinská pravda. — Stredoveké národnostné pomery na Slovensku (stať veľmi zaujímavá, spisovateľ vyvráti legendu o českých prístěhovalcoch husitských. Čechové usazováni byli v Uhrách již po r. 1241 od králů jako kolonisté, ale mezi Maďary; největší přírůstek přibyl až za 30leté války). — Mišík. Miestne mená vo Spiši. — Vršatský. Mikušovská dolina - Lačný. Povery a čary v Kostolnom. — Uram-Podtatranský. Nemoce a ich liečenie u pospoliteho ľudu. — Herkely, Štefanica. Zvyky a obyčaje pred i počas svadby. — Sasinek. Záhadné dejepisné otázky: — Bolili Keltovia na Slovensku. — Bolili skandinávski Gothovia na Slovensku. — Bolili Obri na Slovensku. — Podtatranský. Názvy ženských prac. — J. P. Ľudová liečba v Turci. — Petrikovich. Nález kostí jaskynného medveda. — Križko. O miestnych nazvoch a ich význame.

Roč. III. 1898.: Vršatský. Vršatské Podhradie. — Podtatranský. Slovenské názvy obcí a miest. — Mišík. Niektoré slovenské miestopisné názvy vo Spiši. — Križan. Zvyky a obyčaje v dolině Súľovskej. — Lačný. Názvoslovie kostolníanske. — Sasinek. Pravek Slovanov. (U zeměpisce Ravenského (ze 7. stol.) čísti sluší místo Albi Ungani — Albi Ungari, a to znamená Slovyany bydlící u hor. To snad shoduje se s nápisem na pomníku salcburském z r. 1477. — Albi Ungari pak lze vykládati na Bílé Chorvati, což shodno s dosavadním Bílé Karpaty.) — Kovalčík. Nemožno každému vyhovieť (nářečím spišským). — J. P. Katalog numismat. sbírky mus. slov. společnosti v Turč. sv. Martině. — Korauš. Zo sbierky pesničiek při kolísání a uspávání dětí. — Jesenský. Spievanie Jura. — Archiv. — Križko. Drieвна miestská administracia v Kremnici a v iných slobodných kráľovských mestách. — Botto. Tisovec. — Vršatský. Zvyky a obyčaje v Solčanech (Nitra). — Holuby. Zpráva o »Hradiskách«, predhistorickej velikej osade pri Zemanskom Podhradí v Trenčiansku.

Prosíme všech členův svých, aby, kde mohli, podporovali musejní společnost slovenskou. Prospějí tím vědě i svému národu. Jeť potřeba, ve štrastných poměrech Slovákům přispěti pokrevenskou rukou kdekoli možno. Řádným členem sloven. společnosti musejní stane se každý, kdo zašle ročně 2 zl. r. č. Musealnej spoločnosti slovenskej v Turčanském sv. Martině v Uhrách.

Herold polski. Red. Dr. Franc Piekosiński. Kraków. 1897. Seš. 2, 4. (Srv. Č. S. P. S. Č. 1897, str. 141.) Piekosiński. Nieznana moneta pamiątkowa Bolesława Chrobrego. — Nasjarsza rola marszałkowska polska. — Herbarz Kojalowicza (pokrač.) — Obširný rejstřík. — Celý znamenitý svazek čítá 527 stran.

Různé zprávy.

Jubileum. Prof. Dr. Jan Woldřich, t. č. děkan filosof. fakulty české university, dovršil 18. března čtyřicetileté působení jako učitel a spisovatel, K jeho počtě svolala Společnost přátelskou schůzi členskou na 17. března, jež konána za značné účasti. Starosta, architekt Jan Herain, uvítav přítomné

srdečným proslovem akcentoval skutečně vědeckou činnost prof. Woldřicha, jemuž jménem Společnosti projevili upřímné přání, aby dlouho ještě mohl působiti ku cti a slávě české vědy. Často osvědčené ochotě člena, MUDra. Jindř. Matiegky, docenta při české universitě, děkuje Společnost, že při značném zaneprázdnění podjal se obšírné přednášky »O tělesné povaze člověka fossilního a předhistorického«, jež několikrát poskytla příčinu poukázati ku vědecké činnosti jubilantově. Prof. Woldřich poděkoval srdečně za neočekávanou poctu; zmíniv se o práci společné s uznáním hovořil o činnosti Společnosti, zvláště o popularisování věcí odborných ve vrstvách nejširších. — Prof. Woldřich jest jedním z těch, na jichž pomoc a radu může Společnost spoléhati. Osvědčil se jako její přítel v dobách nejrannějších. Bylo Společnosti povinností čestnou a milou, aby při významném výročí slovněmu členu osvědčila veřejně své sympatie. A. B. Č.

Žádost ku p. t. členům. K památkám, jež jsou důležité pro sledování vývoje umění výtvarného a mnohdy i starobylostí svou zasluhují všemožné pozornosti, náležejí náhrobní desky v kostelích i na různých jiných místech. Počet jich však valně se zmenšuje tím, že, jsouce často vydány na pospas všeliké nepohodě, rozpadávají se, i že z nedbalosti bývá jich používáno jako materialu stavebního. Není-li lze spoléhati vždy na jich zachování, budtež aspoň náležitě zobrazeny. Správní výbor opětuje p. t. členům žádost, aby pamatovali na Společnost fotografiemi těchto věcí. Fotografie budiž vždy — pokud lze — ostrá, raději větší. Zvětšovati však fotografií malou na větší, nedoporučuje se. Na straně přední nebudiž činěno řádných poznámek. Na rubu však budiž poznamenána (inkoustem) obec i místo kde věc uložena, rozměr v *cm* (výška a šířka), material, z něhož věc pracována (druh kovu nebo kamene), dále pak, je-li věc na nynějším místě ode dávná, či byla-li tam kdy a odkud přenesena a kdo ji pracoval neb opravoval. Na konec zřetelný podpis a byt odesílatelův, jakož i datum. Věci důležitější, buď po stránce historické neb umělecké, budou občasně uveřejňovány v »Časopise«. Zásilky přijímá jednatel A. B. Cerný v Praze, I., na Perštýně č. 6 n.

Ze Společnosti přátel starožitností českých v Praze.

Desátá řádná valná schůze výroční byla konána 19. února o 3. h. odp. ve dvoraně Umělecké besedy za předsednictví starostova, architekta Jana Heraina. Za ochotné propůjčení místnosti náleží dík sl. správnímu výboru Umělecké besedy. Starosta, uvítav shromážděné, požádal zapisovatele za přečtení zápisu o poslední valné schůzi. Týž schválen bez debatty. Stejného souhlasu dostalo se též výročním zprávám jednotlivých funkcionářů, jež jsou uvedeny níže. Zprávu správce sbírek bylo z nedostatku místa odložiti do čísla příštího. Při volných návrzích vznikla delší debatta o finančním stavu Společnosti i o vydání dlouho chystané »Heraldiky«. Přijato, aby věc byla odkázána k úvaze výboru. Zapisovatel poukázav k tomu, že Společnost jak v »Časopise« tak ve schůzích projevovala svůj souhlas s akcí na zachování starobylého rázu kr. hl. města Prahy, navrhl, aby podobné osvědčení stalo se i veřejně. Všemi hlasy pak přijato jím navržené osvědčení v tomto znění: Společnost přátel starožitností českých v Praze prohlašuje se na valné schůzi dne 19. února 1899. za solidární se všemi, kdož pracují na záchranu starobylého rázu Prahy. Společnost vyslovuje politování nad tím, že korporace tak veliké důležitosti, jakou byla umělecká komise pražská, musela zanechati práce své, a žádá důrazně, aby při rozhodování o existenci stavebních památek pražských odborní znalci byli nejen slyšeni, ale i dobrozdání jich šetřeno. — Po té přikročeno k volbám na letošní rok a zvoleni: starostou Jan Herain, stavitel; náměstkem staro-

stovým Václav Brož, městský rada a majetník realit; pokladníkem Eduard Bufka, účetní Zemské banky; prvním jednatelem A. B. Černý; druhým jednatelem Pavel Papáček, učitel při měšť. škole v Nuslích; správcem sbírek i archivu M. U. C. Jos. A. Jíra, assistant Národop. musea českoslov; knihovníkem Ant. Masák. učitel; zapisovatelem JUC. Frant. Zuman; přisedlícím výboru Karel Buchtela, c. k. finanční tajemník. Dozorci spolkovými zvoleni: Ad. Pecenka, c. k. místodrž. stav. rada; Jindř. Pštröss, hodinář a mechanik, a Eduard Sochor, architekt. Za náhradníky povoláni: MUDr. R. Čermák, JUC. Jos. Čermák, K. C. Neumann, inženýr-chemik a Ant. Schiller, odb. učitel a typograf.

Zpráva jednatele o činnosti Společnosti za r. 1898. Společnost, sotva vzniknuvši, podjala se výzkumu na Levém Hradci a pracovala k zákonné ochraně našich památek. Rok 1898., kterým zavírá se prvé její desetiletí, bezděky vzbuzuje vzpomínku na nejrannější činnost. Jak známo z loňské zprávy, podnikla Společnost archaeologický výzkum v Podbabě a v Šárce, ježž bylo zatímně ukončiti proto, poněvač jednak byl vyčerpán povolený obnos, jednak že nebylo lze na déle pronajati potřebného pozemku. Správní výbor, mív na zřeteli důležitost naleziště, usnesl se uspořádati výstavku, ježž by podala náležitý obraz vykonané práce. Správce sbírek, p. MUC. Jos. A. Jíra, vyhověl přání výboru a se stejnou energií jako ku výzkumu přikročil k uspořádání výstavky, rozřídív a upraviv všecek přečtený material. Výstavka byla skorem jen jeho prací; za její provedení zaslouží si díky srdečných. Taktéž náleží dík ochotným pomocníkům, pp. Erh. Sichravovi a MUC. K. Roeslerovi, kteří rádi pomohli, kde bylo potřebí, zvláště při sdělávání průřezů, půdorysů a diagramů vůbec. Slavnému komitétu musea král. hl. města Prahy povinni jsme díky za vzácnou ochotu, se kterouž byly nám propůjčeny vhodné místnosti na výstavku i na práce přípravné. Výstavka byla zahájena 26. prosince 1898. o 11. h. dop. starostou Společnosti, p. architektem Janem Herainem, za přítomnosti některých členů výboru. Domácí této slavnosti naši obcovali P. T. pan Václav Brož jako zástupce sl. rady kr. hl. města Prahy a četní vynikající členové naši i z venkova. Z pozvaných příbuzných korporací žádná nebyla zastoupena, aniž byli přítomni zpravodajové listů denních neb odborných. Budiž vzpomenu s povděkem, že slavný okresní výbor na Smíchově věnoval na výzkum zl. 50.— Správní výbor schválil návrh p. Papáčkův v příčině sbírání topických jmen a ustanovil komissi, jejíž prací bylo sestaviti náležitý dotazník. Týž měl býti připojen ku 2. číslu »Časopisu« roč. VI. a mimo to měly býti pořízeny zvláštní otisky ve větším počtu. Poněvač nebylo lze věci v čas upravit, odložena na rok příští. Druhý jednatel, p. Trmal, upozornil na starobylé náhrobky v kostele Pacovském, navrhnuv, aby bylo dbáno o náležitě jich umístění i úpravu. Řiditeli panství, p. Ferd. Steinbachovi, děkujeme upřímně za ochotu, se kterouž vyhověl naší žádosti v této příčině učiněné. Zpráva »Nových listů« o žalostném stavu Zlaté Koruny byla pobídkou, že pečovali jsme o získání zpráv podrobnějších, ježž měly býti podkladem k žádosti ke knížeti Schwarzenberkovi, aby další spousta byla zastavena. Slíbených zpráv jsme neobdrželi; věci ovšem nespustíme se zřetele. Učitelský sbor v Týnici nad Sázavou byl požádán za bližší údaje o zkáze romanského kostela tamže; k našemu dotazu ze dne 22. června 1898. nedošlo dosud odpovědi... Komitét pro zřízení českého národopisného oddělení při výstavě Pařížské pozval Společnost, aby vyslala delegáta ku poradě dne 29. května. Jednak to, že pozvání došlo jen o půl dne před poradou, jednak že byl konán výlet do Tábora, nebylo lze se účastniti i požádán p. prof. Dr. L. Niederle, aby naši nepřítomnost uvedeními důvody omluvil. Společnost účastnila se sjezdu českých archaeologů a spolků musejních na Horách Kutných v srpnu 1898. Bývalý první jednatel, p. JUDr. K. V. Adámek, ve shodě se správním výborem, převzal referat za Společnost »O vlastivědné činnosti v zemích koruny České,« ježž spracoval s obvyklou důkladností a znalostí věci. Za práci svědomitou i za ochotu, se kterouž vyhověl naší žádosti, budiž mu srdečný dík. Sjezd pověřil Společnost prováděním některých usnesení, hlavně resoluce

zpravodaje p. JUDra. Adámka, i vydáním zprávy o sjezdu. Byla otištěna ve 3. čísle »Časopisu« 1898. (zabírajíc 27 stran) i pořízeny zvláštní otisky. Náklad uhradila Společnost sama. Nemile však byl překvapen správní výbor Společnosti i někteří, a čelní, mimo Společnost stojící účastníci sjezdu, nedůvodnou výtkou »Včely Čáslavské,« pojatou i do »Věstníka českoslov. muzeí a spolků archaeologických,« že zpráva Společnosti vydaná jest zúmyslně změněna, a že Společnost osobuje si z usnesení více, než kolik jí bylo přičteno. Správní výbor, zjistiv důkladně úplnou spolehlivost vydané zprávy, oznámil výboru »Včely Čáslavské,« že trvá na správnosti zprávy; redakci »Věstníka« poslána oprava.¹⁾

Ku slavnosti odhalení pomníku Mickiewiczova v Krakově dne 26. června poslán pozdravný telegram. Po návrhu p. Dra. J. L. Hrdiny byl podniknut 29. května výlet do Tábora. Účastníci prohlédli si městské museum a místní památky, i navštívili Starý Tábor (Sezimovo Ústí) a památný Kozí hrádek. Panu učiteli Jos. Švehlovi na St. Táboře jsme upřímně povděční za vzácnou obětavost, se kterouž cele nám se věnoval od příjezdu až do návratu, byv ochotným průvodcem po Táboře, Sezimově Ústí i na Kozím hrádku. Vděkem jsme povinni též pp. prof. Alex. Bernardovi, měst. tajemníku JUDru. Jos. Kosovi za výklad při cenných sbírkách musejních, jakož i členu, p. Janu Domečkovi za péči, již měl o naše pohodlí. Do oddělení retrospektivního při výstavě architektury a inženýrství vykonána večerní vycházka 11. července; výklad učinil starosta, p. architekt Jan Herain. Další vycházka konána 27. listopadu na staroměstskou radnici, kdež vykládal po stránce historické p. JU. a Ph. Dr. Jos. Teige, adjunkt městského archivu, po stránce stavitelské starosta, p. Herain. Jest litovati, že nedostatek světla nedovolil vyčerpati celého programu. Oslavě stoletých narozenin Palackého byl věnován VI. ročník »Časopisu«, obsahující vhodnou stať p. prof. Klímy; mimo to účastnili jsme se korporativně průvodu při kladení základního kamene pomníku. Pozvání ku slavnosti, konané 18. června v musejním Pantheonu, nedostalo se nám, ač v čas jsme přihlásili se. Za to s povděkem vzpomínáme taktu, kterýž plnou měrou osvědčil v ý k o n n ý výbor výstavy architektury a inženýrství, vyzvav Společnost, aby účastnila se slavnosti zahajovací. Našimi zástupci byli zde pp. MUC. Jos. A. Jíra a JUC. Fr. Zuman. Při oslavě padesátých narozenin člena, p. starosty Dra. Podlipného, zastupoval Společnost p. JUC. Zuman s jednatelstem; na čestný dar přispěno zl. 20. — Nestorovi českých historiků, p. Dru. V. V. ryt. Tomkovi, poslán blahopřejný dopis k 80. narozeninám; pozdravný dopis poslán též studentské komisi pro zachování starobylého rázu kr. hl. města Prahy ku prvé schůzi manifestační, konané 28. listopadu Úmrtím ztratila Společnost zase některé členy a sice: pí. Vilmu Koubkovou v Želivi, pp. pokladníka dráhy F. Bothu v Chomútově, adjunkta cukrovaru J. V. Holuba v Ouvalech, prof. Lva Janáčka a Mart. Koláře v Táboře, docenta při české univ. Dra. Em. Kováře, účetního Fr. Kyselů v Mnich. Hradišti, MUDra Jul. Schneidra v Lukavici, P. Spisara, faráře v Meranu, c. k. cejchovního Ant. Severu v Plzni, řiditele V. Šilhavého na Vys. Mýtě, býv. okr. tajemníka Ad. Šimka v Bělé u Bezděže a řiditele ve výsl. J. Sv. Wurma v Kloboucích. Pohrobní vzpomínky na prof. Janáčka a Koláře, i Dra. Kováře otištěny v »Časopise« VI. Nejbližším z nich byl nám Dr. Kovář, býv. první jednatel. Nedlouho u nás působil, ale náleží mu zásluha, že setrvav s námi

¹⁾ Výroční zprávy jednotlivých funkcionářů sáhají jen do konce r. 1898., kdy končí se správní rok Společnosti. Aby nebylo potřebí některých věcí přístě opakovati, přičítuji dodatkem: Výstavka výzkumu podbabského trvala od 26. prosince 1898. včetně do 6. ledna 1899., vykazujíc podle praesenční listiny 550 návštěvníků. Jisto však, že počet jich byl aspoň dvojnásobný. neboť podepsali se jen někteří Musejní spolek »Včela Čáslavská« dopisem ze 2. ledna 1899. v celém dosahu odvolal list svůj ze 20. října 1898. Správní výbor Společnosti ve schůzi 9. ledna přijal list na vědomí a považuje spor za ukončený.

v r. 1891., pomáhal, jak mohl, a že velikou prací, jakéž vyžadovalo podání vhodných návrhů o zákonné ochraně památek na sněm, značně přispěl k mravnímu úspěchu Společnosti. Budíž Dra. Kováře vzpomínáno *vždy jen s vděčností*. Pohřbu jeho 16. července účastnili se za Společnost starostův náměstek s prvním jednatelem, položivše na rakev vavřínový věnec se stuhami českých barev. Ovdovělé choti vyslovena soustrast. Taktéž zaslán projev soustrasti nad úmrtím zasloužilého badatele prof. Koláře choti jeho, pí Št. Kolářové. Spolkový »Časopis« dovršil VI. ročník. Zásluha o stále rostoucí vážnost a přízeň, kteréž si získal jak u členstva, tak i mimo ně, náleží upřímně snaze a bystrosti redaktora, p. Dra. J. V. Šimáka, po stálém zdokonalování listu.

* Za to náleží p. redaktorovi náš srdečný dík. Sluší také uvést, že směr článku páně Skrbkova o Hoře Kunětické, provázeného obrázky jistě zajímavými, přiměl správní výbor k tomu, aby byly pořízeny zvláštní otisky, jež bylo by lze za levný peníz rozšířiti mezi lid. Panu B. Skrbkovi upřímně děkujeme za ochotu, že bez váhání svolil vydati spisek samostatně; za značné a dojísta účelné rozšíření tétož povděční jsme sl. Musejnímu spolku v Pardubicích, hlavně velice činnému jednatele jeho, měst. pokladníku p. Fr. Velinskému. V uplynulém roce bylo konáno 11 schůzí výborových, členských pak 6. V těchto přednášeli pp. P. Papáček 21. února »O pivovarnictví v Berouně,« JUC Fr. Zuman 7. července »O zjišťování zločinců v 18. století« a zároveň Ant. Schiller »Historické drobnosti ze všech oborů umění znásobovacího,« Fr. Tischer, katecheta, 29. října »Počátkové archivu Jindřichohradeckého. Odbor heraldický konal schůzi 2. května, kdy p. Vojt. ryt. Král z Dobré Vody přednášel »O papyrech v El Fajúm, koupených arcivévodou Rainerem.« Mimo to konána 30. prosince přátelská schůze členská na paměť prvního desetiletí našeho, v níž jednatel podal ukázky z historie Společnosti. Pozdravný telegram zaslal přednosta stanice v Hostivři p. Ant. Jakeš, dopisy pp. JUDr. K. V. Adámek, Ferd. Pátek a Ant. Schiller. Válná schůze výroční konána 27. března. Dlouholetý člen, p. Fr. Důras ve Slaném jmenován jednatelem pro Slaný, prokázav nám znamenité a nezištné služby při obrázkové části popisu kostela Charvateckého. Jest známo již z »Časopisu,« že petice za zemskou podporu, loni podaná, setkala se s dobrým výsledkem. Obdrželi jsme zl. 500.— na r. 1898. Za příznivé vyřízení náleží uctivý dík J. J. Jiřimu knížeti z Lobkovic, nejv. maršálku král. Českého, a zpravodajci komise rozpočtové, zemskému poslanci p. JUDru K. Pippichovi. Členů čítala Společnost na konci r. 1898. úhrnem 1503, z nichž bylo: příznivců (se zl. 5.— ročně) 13, členů přispívajících (se zl. 2.— ročně) 168, činných (se zl. 1.— ročně) 1321. Zakládajícím členem (se zl. 50.— jednou pro vždy) jest dosud jedině druhý jednatel, p. Jos. Trmal. S několika stran bylo proneseno, že nepatrný příspěvek 1 zl. ročně jest v nepoměru k obsahu i objemu »Časopisu;« i nečlenové prohlásili, že Společnost »Časopisem« daleko více dává členům, než kolik od nich přijme. Správní výbor máje na paměti, že není úkolem Společnosti pracovati na zisk, nýbrž že poslání její jest ryze kulturní a národní, nikterak nemůže doporučiti zajisté dobře miněné návrhy některých pp. členů na zvýšení příspěvku při členech činných. Za to však dovoluje si správní výbor žádati těch P. T. členův, jimž věc nezpůsobí újmy, aby z dobré vůle, jak učinili někteří již dříve, zvýšili svůj příspěvek na zl. 2.— Mimo dary některých korporací samosprávných a ústavů peněžních nemá Společnost jiných zdrojů příjmů než příspěvků členských. Lze ovšem prospěti Společnosti i získáním nových, jak po léta činí s úspěchem pp. Schmidt a Sokol ve Zvoleněvsi i někteří jiní upřímní členové. Jménem výboru děkují srdečně všem, kdož jakkoliv dbali prospěchu Společnosti, všem dárcům, přispěvatelům do »Časopisu« a neunavným, obětavým ilustrátorům našim, pp. Vojt. ryt. Královi z Dobré Vody a JUC. Fr. Zumanovi. Z výboru po vlastní žádosti vystupuje druhý jednatel, p. Jos. Trmal, jemuž téměř stálá nepřítomnost nedovoluje účastniti se prací spolkových. Děkujeme jemu za všechno upřímné snažení o dobro Společnosti, kteréž dojísta bude pamětliv i na dále. Jsem u konce se zprávou za desátý rok naší činnosti. Není nevyznamno, že právě v našem jubilejním roce došlo na projednávání otázky nejpalčivější: o náležitě upravení bezpečné ochrany našich památek, k níž

má Společnost plně zření již od svého vzniku, kterouž sama oživila. Jest nám potěšením, že po deseti letech o téže věci jednati připadlo býv. prvnímu jednateři, p. JUDr. K. V. Adámkovi. Toto jednání a výzkum podbabský jsou vzpomínkou naší počáteční činnosti a mezníkem na rozhraní druhého desetiletí. Nikdy však nemohou býti závorou před prací další, leč mocnou pobídkou k činnosti ještě větší. Jest povědomo těm, kdož s námi jdou — a upřímně s námi cítí — že dosti ještě jest věcí, jichž uplatniti bud vůbec nebylo lze, anebo jichž provedení naskytají se překážky. Není pochyby, že při úsilovné snaze a dobré vůli podaří se překážky ne-li odstraniti, aspoň zeslabiti. Jedině na sebe odkázána pracovala Společnost jak mohla. Přeji si, aby i v době budoucí na vytčených úkolech pracovala s láskou nezmenšenou, i aby docházela jak u členstva, tak u celé české veřejnosti tak vydatné podpory morální i hmotné, jakéž vyžaduje její poslání.

V královské Praze, 31. prosince 1898.

Jednatel:
Ant. Bohouš Černý.

Zpráva o stavu knihovny spolkové za rok 1898. Jako v dřívějších letech, tak i v roce minulém byla knihovna rozhojněna ponejvíce dary jak jednotlivců, tak i společností domácích i zahraničních.

Dárců nových bylo 12, kteří darovali 24 spisy o 24 svazcích.

Více spisů darovali P. T. pp: A. B. Černý, jednatel Společnosti, 6 spisův o 6 svazcích, J. V. Želízko, asistent říšs. geologického ústavu ve Vídni 7 spisův o 7 svazcích, Jos. Bucifal, přednosta výpomocných úřadů Zemské banky 2 spisy o 2 svazcích.

Po 1 spise o 1 svazku darovali: Slav. carská universita Moskevská, slav. Akademia umiejetnošci v Krakově, sl. musejní spolek v Brně, sl. kuratorium uměl.-průmyslového musea v Praze, sl. kuratorium městského musea v Táboře, a P. T. pp: prof. Dr. Lubor Niederle, Dr. Martin Kříž, Edvard Piette, a Jos. Chudomel z Hostivaře.

Dárci staří byli 3 a to: sl. Akademia umiejetnošci v Krakově daruje: »Sprawozdania komisji do badania historii sztuki w Polsce« a »Wybor znakow wodnych w XV. stol.« jakož i sl. antropologická komise při akademii Krakovské daruje svůj »Zbior wiadomości do antropologii krajowej« a sl. archaeol. společnost v Berlíně své »Nachrichten.«

Všem těmto slav. společnostem a šlechtným příznivcům vyslovuje výbor své nejvřelejší díky.

Výměnou za »Časopis Společnosti« nově získán vědecký časopis »Alétheia« a »Věstník hejtmanství Poděbradského« obsahující i rodopisné články.

Mimo to vyměňuje se »Časopis« se 17 časopisy domácími i jinოსlovan-skými. Jsou to: Prof. Fr. Piekosińskiego »Herold polski«, »Wiadomości numizmatyczno-archaeologiczne«, »Lud«, organ Towarzystwa ludoznawczego ve Lvově, »Glasnik zems. musea pro Bosnu a Hercegovinu«, »Vjesnik hrvatskago arheološkago društva« »Starohrvatska prošvjeta«, »Památky archaeologické a místopisné«, »Věstník Matice Opavské«, »Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci«, »Časopis Matice Moravské«, »Český časopis historický«, »Sborník Čes. společnosti zeměvědné«, »Věstník Národopisného musea čes.-slovanského«, »Method«, »Věstník čes.-slovanských museí a spolků archaeologických« a »Sběratel«, letos zaniklý.

Koupí nově přibýlo: »Soupis památek historických a uměleckých v král. Českém«, díl I a II, a »Genealogisches Taschenbuch des Uradels« I. a II. díl.

Koupí pokračování: »Vlastivěda moravská« a Čermákovy »Mince král. Českého«.

Má tudíž knihovna proti 416 spisům z r. 1897. nyní 440 spisův o 619 svazcích. Členům Společnosti půjčeno 28 svazků a do vazby dány opět 32 svazky.

Ant. Masák,
t. č. knihovník.

V Praze, dne 31. prosince 1898.

Zpráva pokladní za r. 1898.

	Běžný účet		Účet Heraldiky	
	zl.	kr.	zl.	kr.
Příjem:				
Zůstatek z r. 1897	415	32	392	83
Prispěvky členů	1962	98		
Dary	152	80		
Za publikace	112	45		
Zemská podpora	500	—		
Úroky	20	39	17	68
	3153	94	410	51
Vydání:				
Za „Časopis“ tiskárně Šimáčkové . . .	1016	12		
Za cliché firmě Vilímově	334	31		
Záloha na znaky p. ryl. Královi	200	—		
Za publikace a různé tiskopisy tiskárně Šimáčkové	231	—		
Na výzkum v Podbabě a v Šarce	250	—		
Výlohy, spojené s výstavkou a upravo- váním předmětů	108	40		
Pausál administrací	180	—		
Honorář a vydaje redakční	152	80		
Známky nov., pošt. a výlohy exped. . .	116	77		
Nájemné z používaných místností . . .	60	—		
Novoročné, poselné a donášky	15	40		
Kancelářské potřeby, psaní agitací korespondence, opisování, poštovné a doručné poukázek	99	08		
Cestovné, dary a věnování	45	88		
Za knihy a vazby do knihovny i za razítko za 2 skříňe pro administraci a nájemné z nich	23	94		
Různá vydání	44	40		
Zůstatek na r. 1899	4	70		
	271	14	410	51
	3153	94	410	51

V Praze, 1. ledna 1899.

Rada dozortí:

Adolf Pecenka, Jindřich Pštross, Eduard Sochor.

Eduard Butka,
t. č. pokladník.

Zpráva pokladní za čas od 18. listopadu 1898. do 31. března 1899.
Uveřejňujeme vždy jen výkaz nově přistouplých P. T. členů, darů peněžitých a obnosů za prodané publikace, pokud byly vydány nákladem Společnosti. Stvrzovati nebo uveřejňovati zaplacení příspěvků P. T. členů dříve přistouplých není lze z nedostatku místa. Příspěvky došlé po 31. březnu uveřejníme příště.

Příznivcem Společnosti s příspěvkem zl. 5.— ročně stala se sl. městská rada v Rakovnicích. Za člena přispívajícího přistouplil r. 1898. p. Jan Hilmera, měst. tajemník ve Veltrusích. Počínaje r. 1899. přistouplili za členy přispívající P. T. pp.: Adamec J., kaplan na Novém Hrádku; Dr. Goll Jar., profesor při české universitě; pí. Koutníková Bož., choť báňského assistenta v Mostě; sl. rada král. věn města Vys. Mýta a Šídlo Tom., sochař na Horách Kutných.

Za činné členy přistouplili ještě za r. 1898. P. T. pp.: Borovský Jan, c. k. notář ve Voticích; Braun Jan, měst. úředník ve Volyni; Dahinter Jindř., stavitel, Kr. Vinohrady; Kulhánek K., majetník závodu truhlářského na Smíchově; Lyer Jos., profesor v Lounech, zl. 1'20 na 1898; Nový K., učitel v Žebráce; P. Podhráský Jos., spiritual v Chrudimi; Srnec K., obchodník na Smíchově; Syrový Václ., majetník realit v Slaném; Tichý Ant., c. k. naddozorce fin. stráže v Lenešicích, zl. 1'10 na 1898; Učitelstvo okrsku Dobrušského v Dobrušce; Wařich Fr., hôtelier ve Slaném; Zeman Vojt., disponent.

Počínaje r. 1899. stali se členy činnými P. T. pp.: JUDr. Anderle Vilém; Česká beseda v Českém Dubě; Hosp. čten. beseda v Jeseniku; Městanská beseda v Nové Kdýni; Obč. beseda v Kosmonosích; Bičan Fr., mistr truhl. v Mochově; Draslar Fr., c. k. pošt. mistr v Radimi; MUDr. Drnek B., obv. lékař v Březnici; Engelmann V., c. k. pošt. oficial v Jičíně; Fárner Rud., chemik a assistent na Kr. Vinohradech; Fried Jan v Pelhřimově; Hancy H., nájemce dvora v Chraštaněch; Holešovský Alois, úředník na Kr. Vinohradech; Holovský Jos., statkář v Chraštaněch; Hora Karel, rolník ve Svinařově; Hora Václ., rolník ve Svinařově; Hykeš Fr. J., učitel při měšť. škole v Březnici, zl. 1'— na 1899., zl. 6.— za publikace; Jagr Jindř., rolník v Pcherách; Jeřábek A., rolník v Hrdlívi; Kaiser Fr., c. k. pošt. oficial v Jičíně, zl. 1'20; MUDr. Kimla Rud., docent při české universitě; Knotek St., rolník na Okoři; Kocura V. ve Veleslavíně; Koděra Vil., účetní kruh cihelny v Řeporyjích, zl. 1'18 na 1899; Konopík Jan, katecheta při měšť. škole v Nuslích; Koudelka Fr. Č., úředník banky »Slavie«; Kozá Jan, úředník c. k. st. drah ve Zvoleněvsi; Kozler Jos., rolník a starosta ve Pcherách; Kroužek přátel starozitností v Kelči; Kytka Jos., rolník v Želenicích; Linder Ant., rolník v Lunkově; Macháček Ant., c. a k. hosp. správce v Holousích; Navrátil Ed. v Oužicích; Navrátil Raim., c. k. pošt. oficial v Jičíně; Nechánský Jindř., úředník banky »Slavie«; Nejedlý Jos., rolník ve Vinařicích; Otta Ot., zemský vrchní inženýr; Pažout Jos., c. k. pošt. assistent v Jičíně; Pejšek Jos., skladník cukrovaru v Lužci; Pertlík Ot., učitel při měšť. škole v Nuslích; Petříček Jos., chemik a assistent; Pettrich Fr., úředník dráhy na Kr. Vinohradech; Prokopec Jan, chemik a assistent na Kr. Vinohradech; Přistouplil Jos., rolník a starosta v Libušíně; Řiditelství měšťanské školy dívcí v Chrudimi; Schmadl Jos., úředník c. k. st. drah ve Zvoleněvsi; tělocv. jednota »Sokol« v Kročehlavech; Souček Fr., c. a k. hosp. adjunkt v Jenči; Šainer Jos., kaplan v Pcherách; Šebek Boh., rolník ve V. Čičovicích; Švejda Vojt., revident buštěhr. dráhy, zl. 1'15; Telička Ant., spr. školy v Citově (Mor.), zl. 1'— na 1899. a dar zl. — 20; Tlustý Jos., rolník ve Vinařicích; Tomášek Fr., nájemce dvora v Ofechu; Vaidl Jar., rolník v Želenicích; prof. Velc Ferd. v Sarajevě; Zahradník F., c. k. berní praktikant.

Za přičinou zdražení tisku jednak přestoupili z členů činných ku přispívajícím (s doplátkem zl. 1'—), jednak darovali k účelům Společnosti tito P. T. členové a korporace: Bernau B., spisovatel v Plaňanech, zl. 1'—; R. Brechler ryt. z Troskovic, zeměd. inspektor, zl. 1'—; Bucifal Jos., správce pom. úřadů Zemské banky, zl. 1'—; Čirps K. ve Vídni, zl. 1'—; Čermák Fr., zám. kaplan ve Valči, zl. —70; Čejka B., maj. realit v Hradci

Král, zl. - 50; Červenka Ant., starosta ve Strašnicích, zl. 1.-; Dlask Vinc. c. k. vrchní kontrolor v Pečkách, zl. - 50; Dostál Fr., rolník v Morašicích, zl. - 50; Elsnic Fr. na Smíchově, zl. - 50; Geringer K., farář na Modré Hůrce, zl. - 25; Ginz Jos. ve Ždánicích, zl. - 50; Hejna Fr., c. k. soudní vykonavatel na Hluboké, zl. - 50; Hofbauer Em., revisor buštěhr. dráhy, zl. - 15; Hora, Jos. V., říd. učitel v Horažďovicích, zl. - 20; Dr. Horský R., farář v Šárce, zl. 1.-; Jakeš A., přednosta stanice v Hostivá, zl. - 50; Ježek V., okr. tajemník v Chrudimi, zl. - 20; Jirsák Fr., adjunkt cukrov. v Brodsku, zl. - 50; JUDr. Kalandra Jar., c. k. pošt. sekretář, zl. - 50; Kneisl Jos., úč. official města Žižkova, zl. 1.-; Knotek Vojt. v Rokycanech, zl. - 20; Köppl K., říditel c. k. místodrž. archivu, zl. - 50; Kratochvíl Tom. div. říditel n. o. v Rakovníku, zl. - 60; Kučera Jan I. techn. adjunkt cukrov. ve Vysočanech, zl. - 30; Leger K., statkář v Kolíně, zl. - 50; Lego Ant., farář v Jesenici, zl. - 50; Lučan Ad., kupec v Pacově, zl. - 30; Machytka Ed. v Branné, zl. - 20, za publikaci zl. 1.30; Mazura V. R. v Žamberku zl. 1.-; Müller K., děkan v Kam. Újezdě, zl. 2.-; Nechvíle Jos., farář v Dašicích, zl. - 50; Nývlt Alois, děkan v Holohlavech, zl. 1.-; Páris Fr., adv. úředník, zl. - 50; Pelc Jos., c. k. okr. zvěrolékař v Žamberce, zl. 1.-; Petráš Jos., kanovník v Kostelci nad L., zl. 1.-; Pettrich Fr. techn. revident v. v. v Třebenicích, zl. 1.-; pí. Pikhartová O., choť c. k. soud. tajemníka, zl. 1.-; MUDr. Piskáček Ant. v Prostějově, zl. - 30; Potůček Vojt., revident měst. plynárny, zl. - 30; městská rada v Roudnici nad Labem, zl. 5.-; městská rada v Rožmitále, zl. 3.-; Roštlapil B., inženýr st. drah na Smíchově, zl. - 50; Sajbic V., účetní cukr. v Kloboukách, zl. 2.-; Dr. Scherl Fr., rada c. k. zem. soudu, zl. - 25; Schnabl Ed., revisor buštěhr. dráhy, zl. - 15; Schwarz A., c. k. techn. fin. kontrolor v Kostelci n/L., zl. 1.-; Sichrava Erh., majetník domu, zl. 1.-; Skrbek Al., c. k. geometr ve Vídni, zl. - 50; Skrbek B., účetní v Pardubicích, zl. - 50; Smolík Fr., c. k. okr. šk. inspektor v Č. Budějovicích, zl. - 30; tělocvičná jednota »Sokol« v Hroch. Týnci, zl. - 50; Srnka K. na Smíchově, zl. - 50, za publikace zl. 1.-; Stiller A. O., c. k. kontrolor daně cuk. v Bašnicích, zl. - 30; Šedivý Al., účetní, zl. - 50; Šimon Jan, učitel v. v. na M. Skále, zl. - 50; Šorm Jos., kaplan v Jaroměři, zl. 1.-; Tichánek Jos., učitel v Lomnici nad Popelkou, zl. - 20; Městský úřad v Českém Brodě, zl. 5.-; Wagner V., říd. uč. v Hostouni, zl. - 50; Vlnas Jos. na Smíchově, zl. 1.-; Okr. výbor v Berouně, zl. 10.-; Okresní výbor na Mělníce, zl. 5.-; Okresní výbor v Mnich. Hradišti, zl. 5.-; Okresní výbor na Smíchově, zl. 50.-; Zajíček K., stárek, zl. - 50; Občanská záložna v Karlíně, zl. 25.-; První Malostranská záložna v Praze, zl. 15.-; Občanská záložna na Smíchově, zl. 10.-.

Za publikace, vydané Společností, zaplatili P. T. pp.: MUDr. Čermák R., zl. 1.65; Förster Jan, důchodní velkostatku v Pečkách, zl. - 50; Hana P. v Domažlicích, zl. - 25; Holeyšovský V. ze Slavětína, zl. 1.-; Kratochvíl T. v Rakovníku, zl. 1.-; Mišek A., arciv. lesní v Přerově, zl. 1.-; Městské museum v Pardubicích, zl. 30.-; Oliva Václ., kooperátor v Ranné, zl. 1.-; Pulz Jan, revisor buštěhr. dráhy, zl. 5.-; Roubíček Fr., kapelník v Razgradě, zl. 1.-; Skřivan Jan zl. 5.75; P. Straka Cyril A., kaplan v Radonicích, zl. 1.-; MUDr. Suttner J. v Blovicích, zl. - 60; Velinský Fr., měst. pokladník v Pardubicích, zl. 27.-; P. Vodička K. v Č. Krumlově, zl. - 25.

Za veškerý dary upřímně děkujeme a prosíme za další přízeň. Oznamujeme, že kde není udáno jiného bydliště u výkazu P. T. členů, rozumíme vždy členy v Praze; u P. T. členů, kde není jinak oznámeno, rozumí se, že jest zaplacen členský příspěvek zl. 1.- za běžný rok. Členské příspěvky i dary peněžité budtež posílány podepsanému pokladníkovi.

V Praze, dne 31. března 1899.

Ed. Bufka, t. č. pokladník,

Král. Vinohrady, Sázavská ul. č. 14 n.

Výzkum Společnosti přátel starožitností českých v Praze v r. 1897.—1898.

I. Šárka u sv. Matěje.

Jos. A. Fira.

Místo, k němuž se víže tato rozprava, nutno vymeziti poněkud blíže.

Údolí Šárecké, proslulé pověstí o Ctiradu, chová ve svém lůně dvě osady: Horní a Dolní Šárku. Dolní Šárka táhne se vlastním údolím, mimo potok Šárecký, kdežto Horní Šárku tvoří několik usedlostí a domů pěkně rozložených kolem kostelíčka.

Šárecké údolí bylo v 11. století pokryto lesem, který náležel hájemství hradu pražského. Od časů Karla IV. pyšnily se oba svahy — jak úzlabina šárecká, tak údolí vltavské — nádhernými vinicemi, po nichž stopy tu a tam lze znamenati i ještě dnes. Zbyly ještě stupňovité terassy, nejen v cihelně Nové Julisce — nyní už z většiny odkopané — ale i nad ní trosky rozkotaného zdíva letohrádku viničního, trčící na vrchu Babě a vůkol daleko viditelné, mylně za hrad pokládané.¹⁾ Svědčí vinicím také i nálezy viničných žabek útvaru sekáčkovitého, jichž několik kusů našel jsem v cihelně Nové Julisce. Že víno se tu pěstilo a klidilo i za našich časů, lze souditi z lisovny, proměněné nyní už v sýpku p. Hendlovu, jenž je posledním pamětníkem vinných časů — jak sám udává.

Dolní Šárka r. 1334 slula Újezdcem v Šárce. Tu mělo pražské proboštství dvůr o půl druhém popluží, vinice a lesy, jež hlídal man proboštem dosazený. Později jméno Újezdec zaniklo, a ves odtud slula Šárkou.

U starého mlýna a pod Vraní horou měl také klášter strahovský něco polí, luka i lesy.²⁾

¹⁾ Snad gotické okno svádí k mylnému výkladu tomu; ale jak nade vši pochybnost je dokázáno, zvýšili celkový dojem těchto zbylých zdí umělé inženýři při stavbě státní dráhy, pod kopcem běžící, prolomivše okno do holé stěny a vsadivše štíhlý oblouk.

²⁾ Památky arch. II., 73—77.

R. 1421 přešel dvůr proboštův v majetek obce pražské, která jej i s vinicí dala Janu Šárkovi, někdejšímu manovi klášternímu; jeho potomci drželi zboží ve svém majetku až do r. 1502, zakládajíce při něm mnoho nových vinic.¹⁾ R. 1502 koupil tento dvůr zeman Václav Sák ze Znančic, vulgo Kadeřávek. Po 3 letech odprodal vinici v Šárce Machkovi, nožíři ze Starého Města.

Za Ferdinanda I. vráceny byly statky tyto proboštví. V roce pak 1618—1620 skonfiskovali je stavové odbojní a rozprodali. A to: Křištofu staršímu Kobrovi z Kobersperka odprodán mlýn v Šárce, Benjaminu Fruvejnovi z Podolí dvě vinice²⁾, Václavu Litoměřickému z Jizbice vinice s lisem u sv. Matěje³⁾, Balcarovi Tylyšovi, měšťanu malostranskému, čtyři louky v Šárce.⁴⁾ Po bitvě na Bílé hoře vráceny jsou tyto statky zase bez náhrady proboštovi.

Nad Šárkou Dolní stojí Horní Šárka s kostelem sv. Matěje.

Kostelíček tento prý založen jest Boleslavem II. a posvěcen sv. Vojtěchem.⁵⁾ R. 1770 bylo staré stavení zbořeno a následujícího opět postaven na témž místě kostelík nový, nynější ve slohu renesančním, nákladem Františka Strachovského rytíře ze Strachovic, probošta pražského. Téhož roku dne 29. září, zase vysvěcen jest a povýšen na farní arcibiskupem Antonínem Petrem.

Kostelík náležel původně městskému dekanátu pražskému, později k archidiakonátu. Nyní je přidělen k vikariatu Libockému. Je otočen po starém ještě způsobu hřbitovem, podezděným se tří stran (sev., záp., vých.), a tak vyvýšen nad okolí.⁶⁾ Poněvadž v posledním desetiletí nedostačoval hřbitůvek místem, pomýšlelo se na jeho rozšíření. Ale tomu byla na závalu údolí při straně severní a západní, na východní straně cesta k hřbitovu, obydlí hrobníkovo, jakož i blízkost osady. Nezbylo tudíž jiného, než přibrati ke svatému poli pozemky, položené směrem jižním, náležející p. Hendlovi, statkáři šáreckému.

A toto místo je právě památno a bohato nálezy předhistorickými!

Nejen tento odkoupený terrain hřbitova, ale též ostatek pole, táhnoucí se východně za jeho zdí, poskytuje zajímavý úkaz. Prší-li totiž, nebo po orání, vystupují na ornici obrovské kruhy, do červeně zabarvené, do sebe nestejně zasahující a tak se protínající. Celkem táhnou se v rámci, jehož šířka měří asi 100 kroků a délka přibližně 630 kroků. Obdélníkovitý pruh tento směřuje od kostelíčka na východ, běží napříč přes návrší zrovna mezi novou farou

¹⁾ Tomek: Děj. Pr. VIII 205.

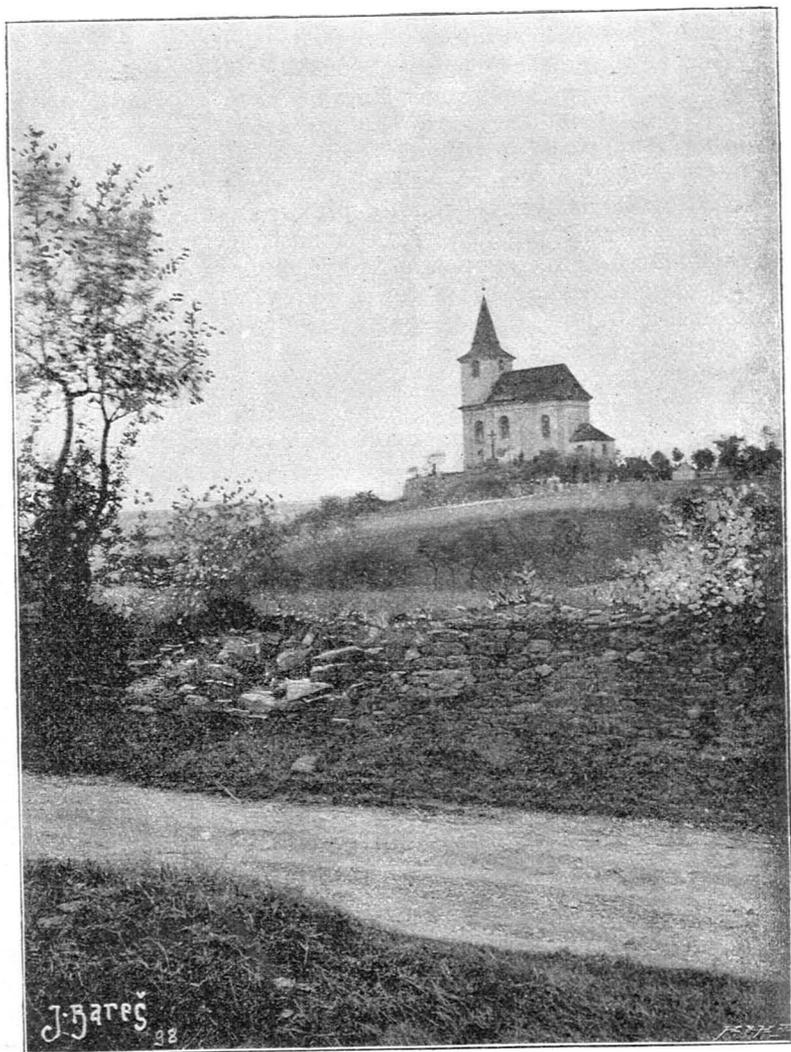
²⁾ Bílek: Dějiny konfisk. I., 107.

³⁾ D. Z.: 140, f. 7. 193, C, 3.

⁴⁾ D. Z.: 140, E, 28, 193; B. 27.

⁵⁾ Dobner: Monumenta III. Kronika česká. List: LXXXIV. Hájek cituje rok 967.

⁶⁾ Více a podrobněji viz ve spise »Smíchovsku a Zbraslavsku« Laskavé ochotě p. prof. Frant. Hansla, c. k. okr. šk. inspektora na Smíchově, děkujeme za propůjčení obrázku ze spisu »Zbraslavsko a Smíchovsko«.



Obr. 7. Kostel sv. Matěje v Horní Šárce.

a starou školou, sklání se po levém svahu mírného koryta, které vede ku břehu Vltavy, a ukončen jest přirozeným valem skalním.¹⁾

Taková byla půda, když odebral jsem se v tato místa, upozorněn byv za podbabského výkopu sdělením svého dělníka, jenž mi oznamoval, že při kopání hrobu v Šárce Horní nalezeno bylo několik bronzových předmětů. Ve stěnách hrobu tohoto shledal

¹⁾ Nikoliv mezi, jak v předběžné zprávě jsem nedopatřením uvedl.

jsem vrstvu země úplně rudou, jdoucí ode shora až na dno. Zajímavá věc tato přiměla mne, abych pustil se do kopání na místech zmíněných za novým hřbitovem. Neváhal jsem a požádal majitele p. Ant. Hendla, jenž s nevšední ochotou svolil. Počato bylo hned druhého dne. zrovna za hřbitovní zdí. Vyhloubili jsme příkop celkem 45 m dlouhý, 3 m 95 cm široký a vysoký 1 m 95 cm.

Pohlížíme-li na vrstvy tohoto příkopu (obr. 8.) ve stěně severní po délce její od 0 m k 1 m a násl., jeví se takto: nahoře ornice v mohutnosti 10 cm, pod ní kulturní vrstva šedavá, čím více ke spodu tím tmavší, až úplně černá, mocná as 20 cm a promíšená na dně černými uhlíky. To vše spočívá nad mrtvou hlinou jílovitou, hojně šterkem promíchanou.

Spodní kulturní vrstva snižuje se povlovně dolů; u 3 m vkládá se mezi ni a ornici nekulturní hlína, totožná se spodní mrtvou vrstvou, a v ní pozorovati lze dvojí různé zbarvení. Vrstva tato od metru k metru mohutní, podle toho jak dolní pásmo kulturní se sklání.

Mezi 6 a 7 m, hned po ornici, která je zde vrstvena červenavě a tmavě, začíná pruh hlíny vypálené úplně do červena. Pod tímto pruhem pak vidíme proužek černého popela (s kousky dřevěného uhlí) mocný asi 5 cm, a krytý mezi 7—9 m teničkou vrstvou šedého popela. Ten mezi 10—12 m vsunuje se již pod onen černý pruh a klesá v rovné linii k 11 m, kde náhle sestupuje obloukem dolů a tu se ztrácí. Zároveň s ním směřuje do hloubi popel černý ležící nad ním, nestejně mocný. Ten mizí povlovně jak do červených vrstev, dodáváje jim zde zbarvení tmavšího, tak ve spodní vrstvu kulturní. V tomto místě končí také ona vložka mrtvé dvojbarevné hlíny.

Červená hlína mohutní dle toho jak popel klesá; u 11 m sestoupí rovněž dolů, vyplňujíc celý prostor mezi ornici a nejspodnější vrstvou kulturní.

Detailnější skladba hlíny červené je asi tato:

Od sklonu počínaje (11 m) je hlína nepravidelně promíšena kameny pískovcovými, tu a tam rozházenými, barvy červené až i rumělkové. Poloha není v tomto sklonu u všech vodorovná, nýbrž převahou šikmá. Místy jsou vtroušeny oblázky i jiné kamení.

Mezi 14 a 15 m vystupuje na stěně průřezu již ze spodní kulturní vrstvy mohutný balvan (tab. VII. a obr. 9., 1.), v jehož sousedství rozloženo je několik balvanů o něco menších a na spodní vrstvě plosce uložených.

Podobně až do 17 m spočívají na spodku kameny různé velikosti, stejně uložené.

Mezi 17 a 21 m vidíme koryto ornice, promíšené velmi hojně drobným kamením. U 23 m, hned pod povrchem, jde od severu k jihu překážka z kamenů uměle zrobená. (Obr. 8. 1., Obr. 9. 2.)

Za 26 a 70 m počíná na černém spodku příkopním dlažba kamenná. (Obr. 8. 2., Obr. 9., 3.)

Další partie stěny průkopní je zbarvena stále červeně, tu víc onde méně, protkaná semo tamo skvrnami červenavými, ba místy přechází v nádech šedavý i tmavý.

Tento popis týkal se výhradně stěny levé či severní.

Podrobnějším popisem stěny pravé čtenáře unavovati nechci, jakkoliv zevrubné záznamy o tom chovám. Uvádím jenom tolik,



Obr. 8. Pohled do průkopu od 45 m až k jeho počátku.

že v této jižní stěně počíná sklon jámy s červenou hlinou u 12. m hned na povrchu, u 15. m pak vystupuje mnoho drobného kamení.

V místech 23. m (od oné umělé překážky) jdou kameny (obr. 9. 4.) podél pravé stěny stále pod povrchem až k m 26., kde končí v šikmo položenou mazanici. (Obr. 8. 3. Obr. 9. 5.) Pod těmito kameny vrstvila se stěna velice zřetelně: vespod černá (uhlí), nad ní šedá, pak proužek karmínový, výše opět šedá a nejvrchnější červená.

Pod povrchem 65. cm u m 37.—39. bylo pozorovati lehkou škváru barvy tmavě karmínové a smíšenou s otisky dřeva tu a tam.

Budiž mi prominuto, že zabýval jsem se v tomto pojednání popisem příliš podrobným. Příčinou, proč jsem tak učinil, jsou některé domněnky, jež mne k tomu přímo ženou.

Prochodil a prohlédl jsem po cihelnách již značné množství kulturních jam a sídlišť, avšak dosud až nikdy nenašel jsem ani jediného sídliště, jehož kulturní vrstva měla by tak zajímavé zbarvení jako tato. Pokud jsem se v literatuře ze svých pomůcek informoval, zdá se nálezu můj býti nálezem zcela ojedinelým. Také se netajím, že přišel jsem tímto objevem s počátku do rozpaku a vskutku si rady nevěděl, jak vyjasnit tento objev.

Ale přece snad se mi to zdaří po delší úvaze o jednotlivých okolnostech. Celé toto místo, vzdělané nyní za pole, nemělo pravděpodobně nynějšího pravidelného povrchu v době, kdy onen nový »náš lid« sem přišel, nýbrž bylo pokryto koryty a příkopy, jež vymlela voda, stékající do strží okolních. Když pak »lid náš«, po jehož činnosti pozůstatky jsme zde našli, vyvolil si toto místo za své sídliště, počal zajisté vedle svých obydlí budovati též pece, jednak k vypalování svých keramických výrobků (jichž užíval ke své denní potřebě a k účelům náboženským i k obchodu), jednak k tavení bronzoviny. Při tom však nelze rozhodnouti, tavit-li bronzovinu přímo z rud a pak směšoval, či zda přetavoval pouze surovou bronzovinu, sem dopravovanou, lil ji do připravených forem, a nástroje z ní takto vyrobené, dále obráběl.

První pece, — dle mého soudu — zřizoval na půdě původní v nynější ornici. Stavěl je z kamene a to hlavně z hojného tu pískovce.

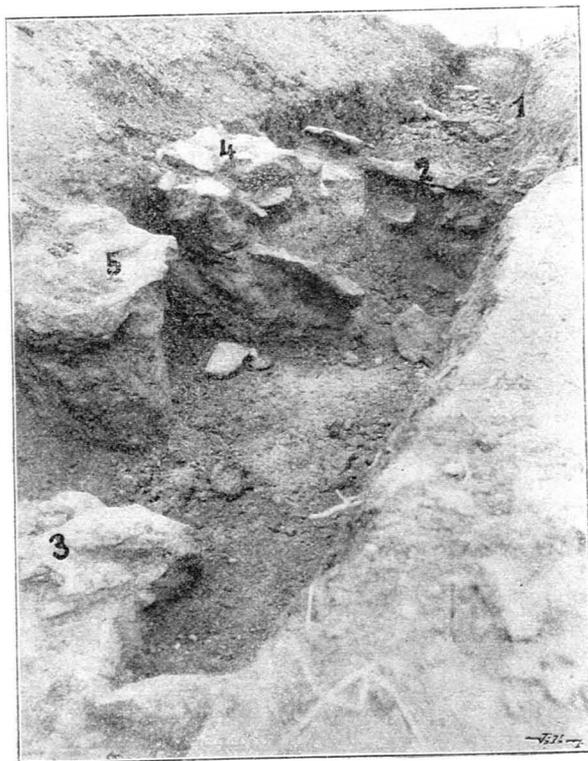
Omazával je a obkládal jílovitou hlinou, kterou ovšem bral z nejbližšího okolí; tím povstávaly kruhové a jinotvarné prohlubně a jámy. V této podobě byly jámy ovšem po dlouhou dobu odkryty, »lid náš« se jim snad vyhýbal, procházel tudy, stavěl tu svá bydliště, chtěl jim poskytnouti patrně obrany před větrem. Také zde topil, vařil i hodoval, jak ukazují uhlí, střepy a zvířecí kosti nalezené v této spodní vrstvě; ba stavěl tu i pece dlážděné kamením, o čemž svědčí dozajista významně v našem průkopu místa u 14.—17. m., 23.—26., u 27. a násl. m. Tak asi vznikla nejspodnější čerstvá vrstva kulturní.

Když pak oheň v pecích uhasl, nádobí se vypálilo a litina vychladla, rozkotal »náš člověk« zase ony pece, aby se dostal snáze k výrobkům. Použil pak nejspíše opět oněch pecí, když je byl před tím náležitě opravil, ve výrobě další pokračoval. Tím stalo se, že během času kamení se do červena spálilo, a rovněž úplně se vypálila hlína, již byly pece obloženy a omazány.

A nyní jest mi vysvětliti, kdy a jak touto červenou hlinou zarovnanaly se jednotlivé jámy. Dle nálezů je st mi příznati, že stalo se tak ještě za doby, kdy »náš lid« zde žil, a to takto:

Nejen v jamách, i kolem na povrchu, stálo veliké množství rozličných pecí, a k nim družil se celý život. Skupiny v nichž oheň právě se udržoval, byly opatrovány, kdežto vyhaslé pece se roze-

bíraly. Zatím, co jinde opět nové stavěli, kopána byla na jiném místě hlína buď k obkládání pecí, buď ke výrobě nádobí, a přivážena na hromadu do zásoby. To dotvrzuje — jak se mi zdá — mrtvá hlína uložená na spodní kulturní vrstvě mezi 3—12 *m*. Avšak přivezené zásoby této lid neužíval již, nýbrž ponechal ji na místě, nebo snad odbíral ji k užítku pouze po částkách s jiné nám neznámé strany. Chtěl-li vyjít z jámy nahoru, neobcházel hromadu, nýbrž chodil (pokud jenom z průřezu od 13. ku



Obr. 9. Pohled do průkopu od 26 *m* až k jeho počátku.

11. *m* souditi lze) po ní nahoru i dolů, a takto nanášel na její svah popelovitý nános s uhlíky, kterým celé tehdejší sídliště bylo pokryto. Možná, že i na mírném sestupu mezi 6. a 11. *m* měl zřízenou pec. Stálým a opětným bouráním pecí v jámě, plnila se jáma ponenáhlu. Aby pak na hoření rovinně nepřekážela hlína již úplně vypálená a nepotřebná, lid zavážel jí jámy, zatím co na jiném místě kopal hlínu čerstvou a hloubil jámy nové. Tak asi naplnily se některé z těchto jam, a i naše jáma. Toto mé vysvětlení předešlé obhazuje se materiálem keramickým nalezeným v těchto místech.

Pozoruje totiž během kopání ve všech vrstvách nálezy střepeň (které do jednoho sebrány byly), dbal jsem přísně toho, aby hned na místě přesně se třídily. Takovým způsobem vzniklo troje oddělení a sice:

1. z ornice (střepeň z doby bronzové, římské i pozdější),
2. z veškeré červené vrstvy,
3. z dolní černé kulturní vrstvy.

Když pak byla veškerá kořist pečlivě očištěna, porovnával jsem bedlivě střepeň z č. 2. a 3., a shledal, že střepeň z obou těchto vrstev jsou stejny. Tím dokázán jest **současný** původ obou těchto vrstev. Nyní bylo třeba zjistiti, zdali červená hlína nasypávána byla do jam nad černou vrstvu ještě za pobytu našeho lidu, či později. Otázku tuto rozluštil opět material z č. 3. kde mezi střepeň nebylo nalezeno mladšího typu, než střepeň z 2. a 3. Kdyby se tak stalo, byl by tu důkaz, že jámy ony zůstaly nějaký čas po odchodu našeho lidu odkryty, že ještě později člověk sem přibylý zanechal zde po sobě památku, a že teprve po něm jamy byly zavezeny.

Ačkoliv nálezy naše tak zřejmě svědčí o soudobnosti násypu, **přece pochybuji o tom.** Soudím totiž následovně:

Lid náš sídlící zde dlouhá a dlouhá léta, opustil časem tento kout. Ten po jeho odchodu naprosto se nehodil k polnímu hospodářství. Místy zbyly prohlubně, místy veliké jámy, z nichž i kolem na povrchu trčely kopcovité hromady, různé veliké, tu netknuté, onde rozvalené.

Vše pomalu zarůstalo travou, občas zavítal sem lovec neb jiný potulný člověk, a to snad v dobách buď ještě předhistorických, kdy dole u Vltavy vidíme veliké a bohaté osady anebo i později. Člověk ten zůstavil zde (ovšem po řídku, poněvadž zde stále již nebydlel) stopy své přítomnosti. V době pak, kdy už veškeré údolí i všechny svahy byly osídleny, a veškery pozemky zaujaty rolníky, nastala zajisté přirozeně nouze o půdu. Lidstvo se tlačilo po svahu nahoru, vymýtilo část lesa, pokrývajícího tehda celý hřbet návrší a založilo si tu osadu, z počátku malou. Během doby zbudován byl zde kostelíček a tak započato bylo aspoň částečně s urovnáváním půdy. Kamene z pecí použito bylo snad ke stavbě kostelíka; jistě však k ohradě hřbitovní, jakž dosud viděti na jeho zdi, proložené většinou pískovcem do červena zbarveným. Zbytek kamení odvezli i s hlínou do prohlubin, povrch celý zarovnali, aby získalo se buď orné půdy, nebo aby založiti se tu mohly vinice. Při pohledu na přiložený průřez vrstev viděti jest v první jeho části (od 3.—12. m), že jáma byla zasypána hlínou mrtvou spodní a odklizenou někdy s povrchu, kde snad tvořila vyvýšeninu.

K dalšímu zavážení použito bylo nejprve červené hlíny z pozůstalých pecí hořejších. Cesta, kudy tuto hlínu sváželi do jámy, směřovala (dle našeho průřezu) od z. k v., a to po ploše černého a bílého popela šikmo skloněné (od 6.—12. m). U 11. m pak

vysypávána byla hlína po svahu dolů, tak že kamení v ní obsažené kladlo se přirozeně šikmo po svahu.

Tak jáma zavážena byla ustavičně hlinou, vybíranou i s kamením hořejších pecí.

Následkem toho je první hlína hned ve svahu (u 12. *m* a dále) stále červená, až pod ornici, kdežto dále — když už všechny pece rozvezeny a brány jsou jich základy, — mění hlína v průkopu svou barvu, přechází do hněda i tmava a promíšena jest již různě. Tak asi, dle mého soudu zavezena byla ona jáma a v ní zbytky pecí a bydliště.

Po tomto mém vývodu otázce se snad někdo, proč tak obsáhlé vysvětlení přičinil jsem ke své domněnce, která předem jest prokázána nemožnou z nálezu jednotejných střepů. Na vysvětlenou toho poznamenávám: jestliže jsem při celém našem výzkumu nenalezl mezi spodní a střední vrstvou střepů mladších než střepy nalezené v obou těchto vrstvách, nesmí to býti měřítkem pro celé sídliště tak rozsáhlé, jehož prokopali jsme poměrně velmi malou část, tak že snad náhodou nebyly nalezeny pozůstatky z dob pozdějších. A proto jsem pevně přesvědčen, že další a větší výzkum tuto mou domněnku úplně potvrdí.

Dovoluji si pro to důtklivě upozorniti své následníky ve výzkumu na pozemku tomto, aby bedlivě třídili střepy nalezené dle metody mnou udané, pak aby je uschovali všechny, neboť na vyhození jich zbývá vždy dosti času. Jest totiž zakořeněným zlovykem, jak jsem pozoroval, u některých našich starších pp. archaeologů, že vybírají z množství vykopaného a nečistého materialu nabytého výzkumem (nemyslím material porůznu po poli rozházený) hned na místě pouze »typické« (dle jejich rčení) a ornamentované střepy, ostatní pak hrubé a na první pohled hladké neb nehodící se do soustavy, jakou si každý z nich právě vytvořil, ihned odhodí, čímž zůstane nejméně s $\frac{1}{3}$ střepů, jak ornamentovaných tak i mnohdy důležitějších než vybrané nepovšimnuto.¹⁾

Kdyby na sídlišti Michelském i jinde bylo bývalo dbáno této mé rady, bylo by se došlo — pravím důrazně — ke zcela jiným závěrům než jak se stalo.

Jindy promluví o tom podrobněji.

Pomístné lidové názvy v okolí Zbraslavic u Kutné Hory.

Stanislav Klíma.

Zbraslavice.

Vrchy. Poupil 541 *m*. Stará šibenice, Na homoli — Nad Klímkem, Stráň,²⁾ Černá skála (u Skalice) — Holý Vrch, Nad

¹⁾ Srv. co praví: Píč, Čechy předhistorické, str. 94., odst. 3. ř. 17. až 21
²⁾ dříve patřila obci a tu prý Zbraslavičtí konšelé protancovali s hraběnkou, podepsavše o obžinkách, pomatení vínem a tancem, smlouvu o postoupení.

myslivcem, U obrázku (u Chotoměřic) — U třech bratrů 547 m (k Čestínu) — Janovský kopec (u Červ. Janovic) — Borek (u Outěšenovic).

Údolí. U Spáleného mlýna, Na Klikoře, Pančava¹⁾ (Dolní Chotoměřice), U Vohánky, U Pilského mlýna, U laviček, — Rýskovec (u Hranic), kde prý straší, Vápenka (u Hetlína), Na jezírkách u Štipoklas), kde byla dříve louka a nyní les.

Rybníky. Pavlovka (u pily), Pekárek (obecní), Starý rybník, Spálený rybník (Spálenka). Vypuštěny jsou: Na Klikoře, Chobot nad Spálenkou, Dívčí rybník.

Studánky. Vrcholec, Ve stráni, V hrobech, Ve višňovce, U Pančavy, U Šárového statku, U lávek (na lávkách), V Klikoře Na Šibenici, Pod hřbitovem, Za pilou, U Spáleného mlýna Na Vohradě, Na krejčovce, U Pilského mlýna.

Potok Hodkovský, který se u Pančavy stéká se Skalickým a teče k Hodkovu a Zruči do Sázavy.

Pole. U jelena²⁾, Na štrampouchu, Na vackovech (nad lesem Pančavským), Na šibenici, Na semerinku, Na hajské, Na kačinách (u Starého rybníka), U remonštángle (V poupilech), U kříže (Na kříži), U stráně, U borku, U krchova, Na Klikoře, Nad Klikorem, V dílcích, Na homoli, U stínadla, U starých cest, V čihadle, U zahradách, Na cimbálku, Na mršníku, Nad Kudláčkem (nad mlýnem), Na pírkách, U hodinářky, U cihelny, V dolíčku, U Šárů (samota), Na kopci.

Louky: V hrobech, U Pavlovky, U vodárny, U Borové, U lávek (ke Kateřinkám), V praňklovech (hrab. Bernglau), Na Klikoře, V dívčím rybníce, Panská zahrada pod pivovarem, U Pilského mlýna, Raková louka, Na písečníku, Pod štrampouchem, U chatlovny, Pode mlýnem, U kupky, Na valech (pod dvorem, kde se říká »ve starém zámku«), Ve volšinkách.

Hetlín, Kateřinky.

Rybníky. Náveský (z něhož teče potok do Vidláku po lukách,) Dalmacínek (spojený s náveským) a Obecní. Vypuštěny: Jezero a Jívový (nad Dalmacínkem).

Studánky. V kačinách, Na louce, V zelnici, U hučadla, Na Pilařce, Na skalce (hadí) V templu, Na čepelíku.

Pole. Na dracovství, Na radlici, V zelnici. Na kaňku, Na kratinách, Na čepelíku, Na kopě, U hrušky, Na vohradech, Na kopcovatém, Na širokém, Na čtyrce, Za humny.

¹⁾ kde bývaly skelné hutě a nyní je hostinec.

²⁾ až do konce min. stála zde osamělá hospoda »u jelena«, kterou hr. Trautmannsdorf zrušil, poněvadž byla hnízdem loupežníků, a právo výčepu přenesl na č. 73., kde dosud je hostinec »u jelena«.

Louky. Na hubence, Židovská, Dlouhá, U hučadla¹⁾, Na hradě²⁾,
U kačin, Na bachorkách, V cihelně.
Potoky. Prameny potoka »Na skalce«.

Štipoklasy.

Rybníky. Vypuštěny: Na hajské, Podvesní, Pijovka, Peřinovský lom. —
Studánky. Na červených, U dubu, U březin.
Potoky. Od Zdeslavic potok Podvesní a Bahenský.
Pole. Na hatěch, U pijovek, U prostředního lomu, U jalovčího lesa, Na chmelnici, Na Americe, U březin.
Louky. Na bahnech, V peřinovským, V kačinách, V podvesním Na červených, V katovém koutě, Pod rybníkem, Na pilařce

Černíny.

Rybníky. Svěcený, Vidlák (v podobě vidlí), Práškovka. Vypuštěny V hatěch, Holovský, Na pěšinkách, U agátu.
Studánky. Zadní (kde byl dříve pivovar), Kutnohorská čili Na louce.
Pole. Na buršovce, Na skalce, Na kopě, U holovského, U boroviny, Na hřebínku, V dubinkách, U hatí, V zatrousilkách, Na šandě.
Louky. Kuppená, Na bejkovce, Na adamovce, Pod holovským, U vidláku, Na flušovně.

Outěšenovice, Borová, Radvančice, (Hranice).

Rybník Jamenský u Hranic.
Potok Ostrovský, kolem Ostrova teče do Sázavy.
Studánky. U vrby, Pramínek, u Hranic: Katounská a Hadí.
Pole. Za borkem (na vrchu Borku), u Hranic: Na vartě, V koblíkách, Na stříbrném, Ve starých hranicích (pozoruhodné!)
Louky. Ve sfurtě, Na zadních, U hranic: Na bělince, Dlouhá, Na vohradě, Za průhonem.

Skalice Velká (Radbořská) i Malá.

Studánky. V kaménkách, Na haltýři.
Pole. U cihelny, U bahýnka, Na hrbolce, Na skalce.
Louky. Na průhoně, U lesa, V pavlovce, Podvesská, Suchá, V močidole, Na vobrůbku.

¹⁾ kde prý býval lovecký letohrádek nad struhou do Vidláku, na klenutém sklepě.

²⁾ kde prý stával hrad.

Rápošov.

Rybníky. Vypuštěny: Hrbolka, Jezero (u Hetlína), Bezděkov. Studánky. U hospody, V paloučkách (nikdy prý nevyschla). Pole. V močidle, U bílého kamene, V kamenici, Na malešáku, Na panence.
Louky. Panská, Vernýřovská (dle osady), V paloučkách.

Architektonické památky ze zámku Pardubického.

Most před hlavní branou.

Bedř. Skrbek.

Přímo před hlavní branou nalézá se kamenný most o jednom oblouku 12·8 *m* zděli, vedoucí přes starý hradební příkop.

Vstupujeme-li do hlavní budovy zámecké, spatříme po levé straně mostu, na straně obrácené ku příkopu, 15 desek pískovcových, vysokých s trnožní i vrchní římsou 1·31 *m*, a v zábradlí mostu sestavených, jež ozdobeny jsou mocnými reliefy (Tab. VIII.) Na místě, kde zábradlí mostu ke zdi zámku přiléhá, zazděn jest nad zábradlím relief, představující andílka stojícího na zeměkouli, držícího v rukou desku břečťanem ovinutou s letopočtem 1543.

První pole v zábradlí mostu hned u zdi zámecké vyplněno jest kuželkami (doky), ozdobenými ve střední své části bohatě, a zakončeno nárožním sloupkem.

Na druhém poli zábradlí, se zdí zámku souběžném, zobrazen odpočívající lev s mohutnou hřívou, držící ve svých tlapách ukořistěného draka (Tab. IX. *a*) Relief tento jest ze všech nejméně vypouklý.

Pole první a druhé ohraničují výstupek mostní dlouhý 2·13 *m* a široký 1·25 *m*, jenž spočívá na dvou podezděných konsolích (krákorcích); na konsoli přímo pod druhou deskou zábradlí čte se ve dvou řádcích:

· LETA · P ·
· 5 · 4 3 ·

Ve třetím poli vytesán silně vystupující relief, nesoucí ornament růžicovitý s liliemi (*b*.)

Ve čtvrtém poli spatřuje se lev ležící v úkrytu, jež dva delfínové střeží, ovinutí kolem jeho skrýše a obrácení hlavami dolů. (*c*.)

V pátém poli jest znázorněn rytíř na koni jedoucí, v brnění, s helmou okrášlenou bohatě pštrosími péry, a s velkými ostruhami na škorňích, držící v levici uzdu koně, v pravici pak jilec meče,

bohužel přeraženého. Zvláštní pozornosti zasluhuje podoba koně, jeho postroj a úprava, jakou žíně ocasu spleteny jsou. Pod nohama jezdce znázorněna jest hlava lidská (moslemánská?) ovinutá ornamentem (turbanem?) (*d.*)

Pole šesté, jež úpravou podobá se poli čtvrtému, nese v polokruhu masku, po jehož stranách nalézají se dva delší dolů obrácení, jejichž ocasy v ornament vyběhají. (*e.*)

V dalším sedmém poli vidí se zbrojnoš z čeledi hradní (psovod), vedoucí na řemeni dva ohaře, dorážející právě na vyslíděnou kořist, což patrně z polohy ohařů i zbrojnoše, jenž pravíci táhne řemen od ohařů zpět a levíci chytá se jakéhosi pahýlu, aby spíše ohaře, mermomocí ku předu se deroucí, zadržel. (Tab. X. *f.*)

V osmém poli jest anděl s rozpjatými křídly v keři stojící, nad jehož hlavou vznáší se koruna. (*g.*)

V devátém poli představeno jest mezi ornamentem poprsí muže s plnovousem, kterýž v rozpjatých rukou větve drží. (*h.*)

V desátém poli spatřuje se opět jezdec s brněním, velkými ostruhami, mečem (též přeraženým) a s helmou zdobenou pštrosím pérem. Jezdec drží levíci uzdu a v pravici pohár; pod nohou jeho leží sova. Kůň znázorněn jest v běhu a vyniká taktéž svým postrojem i úpravou ocasu. (*i.*)

Pole jedenácté nese na ozdobném štítu erb pánů z Pernšteina t. j. zubří hlavu, jejímiž nozdrami protažena jest houzev v podobě prstenu. Nad erbem nalézá se helm na způsob koruny, okrášlený zubří hlavou jako klénodem. Místo přikrývadla vybíhá z helmu na obě strany štítu renesanční ornament. (*j.*)

V polích 12., 13., 14. a 15. vytesány jsou obrovské růžice obklopené ornamentem velice vkusných, však různých forem. (Tab. X. *k.*, tab. XI. *l.*, *m.*, tab. IX. *n.*)

Pod třetí deskou zábradlí, jak výše popsáno, zazděna jest ve zdivu mostním pískovcová deska, orámovaná goticky se čtyř stran a ozdobená štítem se zubří hlavou. (*o.*)

Podobná deska, orámovaná se tří stran, se štítem nesoucím osmipaprskovou hvězdu (znakem pánů ze Šternberka), zasazena jest pod zábradelní deskou čís. 7. a 8. (*p.*)

Vedle ní pod deskou čís. 9. umístěna zase jiná deska s gotickou obrubou na třech stranách, se štítem, v němž vidí se křídlo heraldické t. j. erb pánů z Lomnice.

Taková též deska se štítem prázdným visle na dvě rozpolceným (s erbem pánů z Vartemberka), spatřuje se i pod předposlední deskou (čís. 14.) v zábradlí.

Stavba zámku, která se prováděla za Vojtěcha z Pernšteina v letech 1520—1530, jeví tvar v architektonických částech více gotický, a můžeme s jistotou tvrditi, že parapetní části na přechodu (mostě) znázorňující lov, ornamentální výplně a znaky z té asi doby pocházejí, vyjma andílka s deskou břechtanem zdobenou.

Za Jana z Pernšteina (1540—1550) byl ještě tu a tam tvar přechodní renaissance, avšak již propracovanější, ustálenější.

Nejstaršími z těchto skulptur jsou asi ony čtyry znaky v polích s obrubou pozdní gotiky, což lze souditi z toho, že mají orámování gotické a tvarem se nikterak nevymykají době před r. 1520. Všecky ostatní desky jsou z přechodní renaissance, a ač od rozdílných mistrů kameníků, a z rozdílného kamene, a snad i v nestejně době pracované, přece jsou pod vlivem jedním vytvořeny v době Dürerovské, která nám i zde probudila umělce a našla ctitele.

Nejzajímavějšími a pro kulturní dějiny kroje velice důležitými jsou desky *d*, *f*, *i*, ač nedokonalými formami komoňů, psů i postav lidských přímo překvapují, tak že, kdyby nenesly patrné známky renaissance, mohlo by se u nich souditi na stáří mnohem větší.

Zábradlí na druhé (západní) straně mostu, jež při portálu rovněž tvoří výstupek souměrný s výstupkem na protější straně, sestaveno jest z kuželek z pískovce tesaných, avšak tvaru docela prostého, jež nijak nevynikají.

Rádky těmito měl jsem v úmyslu přátele výtvarných památek na tyto umělecké skvosty toliko upozorniti, ponechávaje podrobnější studium a popsání jich péru povolanějšímu. Stojím věru za to, aby podrobeny byly důkladnému znaleckému popisu a rozboru.

* * *

Rada městská v Pardubicích, majíc na paměti a péči, aby starobylé vzezření města nebralo za své nešetrnými přestavbami starých budov, vydala po návrhu místní archaeol. komise regulativ, dle něhož všechny úpravy domů, na starém městě (jmenovitě na náměstí a v ulicích k němu přilehajících jimiž by se ráz stavební zevně měnil, mohou se díti jen se schválením rady městské a řečené komise. Ovšem že v ochranný obvod především pojat byl zámek se všemi svými budovami, k jehož zachování ve starožitném rázu hlavní péče všech přátel památek se nese.

Proti usnesení městské rady správa velkostatku podala protest k okr. zastupitelstvu, žádajíc o vyloučení zámku z regulativního obvodu. Tím ovšem přední účel ochranného opatření byl by zmařen. Okr. zastupitelstvo stížnost zamítlo. Velkostatek odvolal se tedy k zem. výboru, a ten rozhodl, mimo vše očekávání, ve prospěch velkostatku. Prý zámek se všemi budovami svými, jež obráceny jsou průčelími do nádvoří, činí zavřený dvůr jediné stavby. O její úpravě vnitřní rozhodovati přísluší tedy jen vlastníkovi samu.

Rozhodnutím zem. výboru dostává se majiteli plně zvůle, aby staroslavné sídlo Pernštejnů obrátil třeba v domy činžovní. Kruhy pardubické, tím velmi roztrpčené, nemíní však ustati; nepoklá-

dají výklad zem. výboru za správný i podají protest k vyšší instanci.

Však i okolí zámeckému hrozí zlá pohroma. Míniť správa velkostatku rozvézti vysoké náspy hradební, jimiž zámek na všech stranách jest obehnan, tvoře tak starodávnou vodní pevnost, rázem svým snad v Čechách jedinou. Pozemky získané rozparcelují se dle plánu toho na stavební místa.

Dále má zbořena býti i starožitná zeď hradební, jež odděluje předhradí od města.

Jak žalostný bude potom pohled na slavné sídlo pánův z Pernšteina!

Turnov do válek husitských.

Dr. J. V. Šimák.

Pořící horní Jizery osídleno bylo od pravěku. Nejstarší stopy ukazují k lidu neznámého původu, jenžto znal nástroje ne z kovu, ale ze dřeva, z pazourku a hlazeného kamene, bydlil v chatrčích, vyhloubených do země a nuzně přikrytých klestem a proutím. Chovali však již dobytek a silí obilí.¹⁾

Prabydliče vytiskl násilně lid slovanský, snad dlouho ještě před Kristem Pánem. Přišel od severu, z nynějších Slez a Lužice, kde byla stará jeho domovina. Byl to kmen Charvatský. Ti založili tu pod horami první stálá sídla, počali vzdělávati půdu a hledati kovů v útrokách zemských.²⁾

Kmen z rodů se skládal, rod z rodin; co rod, to ves. Vesnice dostaly názvy od polohy místní, dle přezdívky obyvatelů, dle jména starosty či rodového vladyky.³⁾

¹⁾ Rozlehlá osada neolithická objevena byla r. 1896 na povýšeném břehu řeky Jizery mezi Nudvojovici a Přepěři. Jámy, vyplněné popelovitou vrstvou, zbytek to spálených a propadlých příbytků, pokrývají veliký kus půdy, ba vyskytají se v samých Přepěřích i za vsí, též ve Čtveříně. — Nálezy pazourkových nožíků a břidličnatých hadcových mlatů z Modlibohova, Doubí pod Ještědem, a zase z Tatobit pod Kozákovem.

²⁾ Píč. Archeolog. výzkum ve střed. Čechách. Pr. 1893. — Týž. Mužský a jeho okolí v ohledu archeolog. Pam. archeol. XIV. 357. — Moje: Lemúzi a Charvati v Č. Lidu VII. 79, 207.

O starém jílování drahých kovů svědčí názvy osad i vod: Jilovec u Semil, Jilové u Brodu Žel., u Hodkovic, Zlatá Olešnice; Zlatý potok, Stříbrník, přítoky Kamenice. Stříbro až dosavad nalézá se u Roztok na Semilsku; o železné rudě (= haematit a limonit) jména vsí: Roudné u Všeně, Rovenska, Fridštejna, Roudnice v horách.

³⁾ Daliměřici (Dalimír), Ohrazeníci (Ohrazen), Načeplukovici, nyní Ploukovice (Načepluk), Neotvojevici, nyní Nudvojovice (Neotvoj), Příšovic (Přech = Přemysl), Odolenovici (Odolen), Vitanovici (Vitan), Střížovici (Stříž), Soběslavici (Soběslav) jsou vesměs jména rodová.

Území kmenové nebylo tuze rozlehlé, hranici jeho přirozenou kol dokola tvořil mohutný, pomezí hvozď. Les, jak podobá se, počínal na svazích Ještědských, táhl se na Hory Jizerské, Krkonoše, a s ním hluboko do země, na západ od Ještěda širým pásem po Brdech (= Čertova zeď) až k Jizeře, na východ a jih k rozvodí Labe a Cidliny, po skalistých útvarech od pramenů Cidlinských po Mužský vrch a bažinatou proláklinu nad Ml. Boleslaví, kde vody sbírá říčka Klenice. Na púlnoc za horami sousedili příbuzní kmenové lužičtí, k slunce západu Pšované čili Srbové s hradem Pšovem, pozdějším Mělníkem, na jihu Zličané s hradem Libicí. Východních sousedů neznáme.

Kmenový hrad charvatský byl snad v nynějším Hradišti Klášteře nad Jizerou.⁴⁾

Hvozď ten okrajný bezpečnou byl ochranou země, a nad to zpevněn hradičky na místech přístupnějších, zejména tam, kde otvírala se brána, průsek v lese, a stezka obchodní, málo pohodlná jen pro pěší a soumary, vedla do končiny sousední.⁵⁾

Vévodství Charvatské mizí již na úsvitě dějin. Snad počátkem 10. století mělo ještě svého vévodu. Jméno kmenové připomíná se v staré listině r. 973., či vlastně v opisu jejím z r. 1086. Tenkrát však v 11. stol. celá krajina již podřízena byla knížeti Pražskému, správou politickou příslušela úkrají boleslavskému. Knížecím majetkem staly se všechny pozemky někdy vévodské a pak všechny hvozď pomezí. Ten, aspoň vnitř země, podléhal potom klúčení a mýcení.

V odlehle pohorské zákoutí málo zaléhaly ozvuky příběhů zemských. Není zmínky o krajině naší až do 12. věku, do dob, kdy víme, jak panovník rozdával z ohromného jmění svého dílem statky klášterům nově založeným, dílem výsluhy věrným dvořanům.

Však již asi v dobách staroslovanských stála ves Trnov, nářečím Turnov, větší a přední v krajině. Táhl jí zajisté důležitá

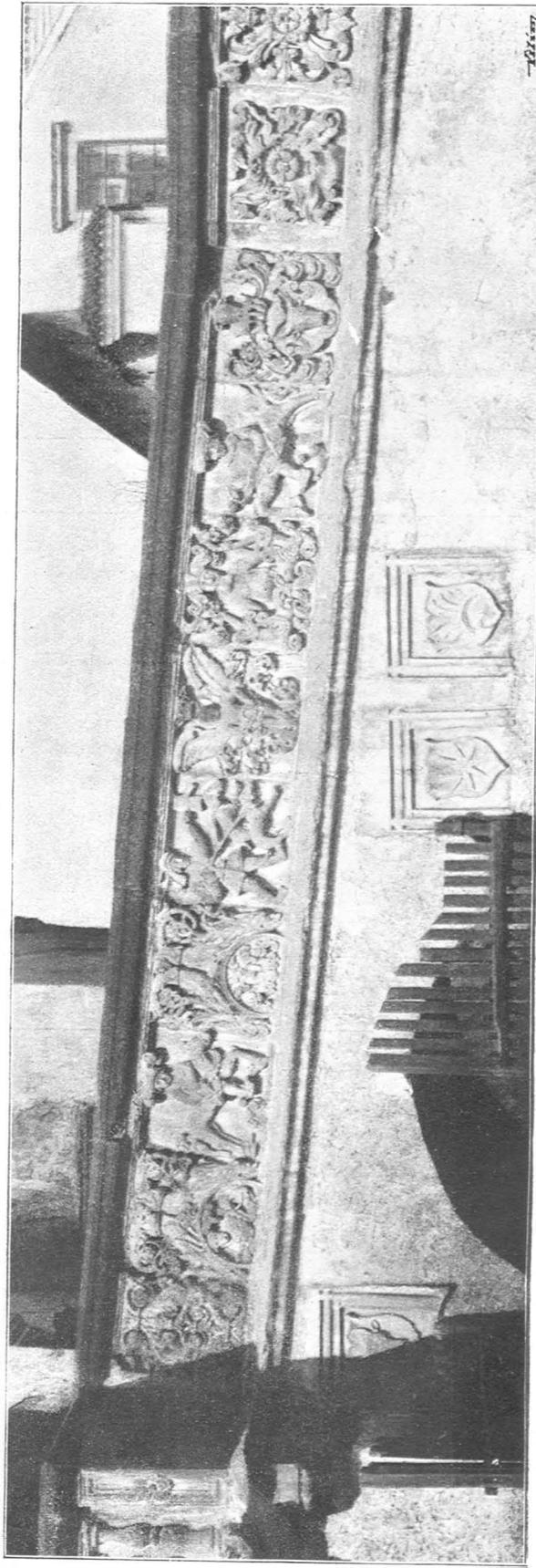
⁴⁾ Doklady domnělých těchto hranic viz ve člancích Pičových a mém, svrchu zmíněných

Brda mi slulo horské pásmo, ležící od Ještěda k jzáp., zvané nyní z části Čertovou z dí. Nepopěrné svědectví je ve jméně vsi za hřbetem tím, Z á b r d í.

Hrad kmenový kladu na ta místa z domysla. Název Hradiště měl nynější klášter již ve 12. stol., i bylo tam dojista v dobách dřívějších znamenité nějaké opevnění, sic jinak název byl by záhadným.

Valy dosud se zachovaly. Pod klášterem křížují se dvě staré stezky zemské. Ves ne skrovná byla tu již ve 14. stol., okolnost pak, že tu založen byl klášter, přispívá k domněnce o nepřetržitém osídlení hradiště. — Sice ještě jiné rozsáhlé hradiště je na Mužském. — Jiných hradišť velkých není v širé krajině.

⁵⁾ Legenda ruská o sv. Václavu (Prameny Dějin českých I. 133) vypráví, že kněžna Drahomiř, zvěděvši o smrti syna Václava, prchla před Boleslavem do Charvat. Z toho soudil Palacký, že Charvaty tehda neposlouchaly ještě knížat Pražských — Legenda o blahosl. Přibyslavě, sestře Václavově, jež prý byla chotí Charvatského vévody, je z doby pozdní a vznikla asi změtením Přibyslavy s blah. Zdislavou, pohřbenou ve 13. stol. v Jablonně.



Most před hlavní branou zámku Pardubického.

Fotografoval Jos. Pírka, dv. fotograf vévody Nassavského v Pardubicích.

a



n



b



c

d



e



f

g



h

i



j

k

Tab. XI.



l

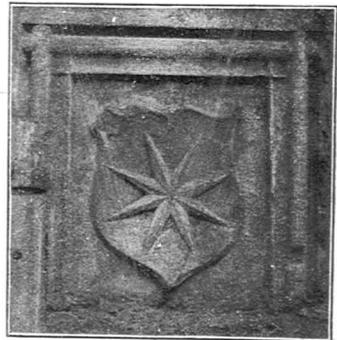


m

Výplně na zábradlí mostu před hlavní branou zámku Pardubického.



o



p

Pánové z Pernšteina.

Pánové ze Šternberka.

Znaky pod zábradlím mostu před hlavní branou zámku Pardubického.

Fotografoval amateur Bedř. Brix, typograf v Pardubicích.

stezka zemská, jdoucí z Polska přes hory po Jizeři, mimo Lomnici k Turnovu, odtud pak ke Hradišti, Boleslavi, do Prahy. V Turnově kupci platili clo, i konávaly se tu trhy. Kostel turnovský sv. Mikuláše, patrně dosti starého založení, se hřbitovem, byl hlavou dekanatu turnovského. Snad přebýval tu i některý úředník zeměpanský, však o tom i o jiném zřízení nemáme zprav.¹⁾

Na konci XII. století vládne krajem pod Ještědem až snad do Podkrkonoší mohutný rod panský, kvetoucí třemi bratry, Heřmanem, Havlem (1175—1176) a Závišem, syny Markvartovými.

O Havlovi, krom zmínky, ničeho nevíme, o Záviši jest domněnka, že byl kastellanem, knížecím správcem na Boleslavi roku 1184.²⁾

Heřman, řečený Černý, byl, dle všech okolností vzácný a bohatý pán český. Zastával hodnost maršálka při dvoře knížecím r. 1175, r. 1177—1189 byl nejvyšším komorníkem zemským. V erbů vedl vzpřímenou lvici, v pravo krácející. Sídlo Heřmanovo, jak pravděpodobno, byl dvorec ve vsi Markvarticích u Jablonné, po nichž r. 1188 se píše. Potom však as vystavěl si bezpečnější přibytěk, tvrdý, kamenný hrad na hoře Ralsku.³⁾

¹⁾ Viz moje: Stopy starých stezek na severu Českém. Č. Lid. VIII str. 1.) — O jméně srv. Gebauerovu Historickou mluvnici I. str. 225 — Č. Čes. Mus. 1864 str. 51. — O významu Turnova v té době soudíme dle analogie s místy jinými, známějšími a dle vývoje v době pozdější.

²⁾ Dějiny města Turnova (= DT) od dra J. V. Práška mluví o župě a župním hradě Turnově. Na to vedou doklad z A. Frindovy: Kirchengeschichte Böhmens I. 290, kdež však spisovatel nepoložil, odkud zpravu vzal. Píše Frind, že velmož Miroslav asi r. 1143 dal klášteru Sedleckému Hodkovice (= Liebenau) a příjem župního soudu v Turnově. — V zakládací listině Sedlecké (Erben Regesta č. 231), jež byla spisovatelem nejspíše pramenem, nestojí však Hodkovice, ale Hothovici, což jsou Chotovice v Chrudimsku, o Turnově pak tam ničeho není. Sic odjinud víme, že klášteru náležela Turnová a nikoli Turnov. — Tím všeccky údaj DT v té věci rozplývají se na licho.

Rovněž není nepochybně mínění v DT, že turnovský kostel sv. Mikuláše vznikl ve 13. stol, poněvadž sv. Mikuláše úcta k nám přišla kolonisty německými. Jeť v Čechách kolik kostelů toho svatého, mnohem starších, npř Vinecký z 2. pol. XII. věku. Stavba nynějšího kostela je snad z té doby, ale založení dojista dřívější. Ctěn byl sv. Mikuláš v zemích slovanských od 11. věku (Riegrův Slovník naučný).

³⁾ Erben Regesta č. 380. — Sedláček Hradů a zámky X, 31. — Že Lippert (Socialgeschichte Böhmens I, 261) pokládá Markvartice za strážě hraniční dle výkladu mark wart), zdá se nám čirou libovůlí; i to, že má je za rod německý, ač neuvádí jediného důvodu.

⁴⁾ Erben Regesta č. 182, Hermannus de Marquardicz (?) Pečetí Heřmanovy samy neznáme, ale ježto všichni potomci jeho týž erb nosili, je Heřman jistě původem jeho prvním.

Založení Ralska lze přičísti Heřmanovi jen dle starožitnosti hradu, (Hradů X, 140—142) jenž sáhá prý do konce doby románské. Jinak nápadno jest, že hrad Ralsko do r. 1387 nikdy se nepřipomíná, až Jan z Vartmberka (1389—1440) píše se též »z Ralska«. Dle toho podobalo by se, že teprve Jan hrad založil. A současně vyskytá se služebník jeho, Heřman z Ralska. — Heřmanu z Markvartic dává přídomek »z Ralska« teprve pozdní báječná genealogie valdštejská. — Viz můj čl. O ztracených pamětech kláštera dominiánského v Turnově, v Methodu 1899.

Potomstvo Heřmanovo vládlo nesmírným zbožím v Podještědí, na Jizeře až do hor Krkonošských, a snad většinu toho držel Heřman již sám. O tom, jak nabyl bohatství svého, zda již po předcích dědictvím, či koupí a z darů knížecích, či mocí a násilím, lze na ten čas pronésti pouhé domněnky.¹⁾

Heřman měl tři syny, Beneše, Markvarta, Závise. Beneš je praotcem pánů z Michalovic, kteří měli od krále ve správě vůkolí mladoboleslavské, potom přisvojili si je za vlastní a oddělili se první od rodu ostatního. O nejmladším, Závíši, domníváme se, že měl krajiny východní, v Podkrkonoší, ale nedílně s Markvartem. O jeho potomstvu nevíme.

Markvart (1197—1228) vládl krajinou střední pod Ralskem a Ještědem, i jižnější, až na východ Ml. Boleslavi. Patřil mu tedy i Turnov s okolím. Krom toho dostalo se mu i purkrabství na Děčíně od krále, a tak připadla rodu jeho nová država na dolním Labi.

Nedržel však na Jizeře území všechno. Prostřed državy jeho byl již tehdy ostrov cizorodý, znamenité panství cistercienského kláštera v Hradišti nad Jizerou, tvořící ohromný lán půdy od královských lesů Bezdězkých až na Mužský a k Turnovu, podél Mohelky ve třech kusech až pod Hory Jizerské, na východě pak držící celou nynější farnost Bozkovskou. Pak zbývaly některé pozůstatky panství královského, jakož na Kopaninách pozdější panství Frydštejnské, asi příslušnost potomního Frydlandska, državy jiných klášterů a drobné statečky starých rodů zemanských.

Markvart seděl na dvoře ve vsi Březné před Ml. Boleslaví i psával se odtud. Choť Hostilka, rodu neznámého, dala mu syny Havla, Jaroslava, Markvarta a dceru Vojslavu. Jich příbuznými byli Zbislav z Bratřic a Vok.²⁾

Synové Markvartovi rodili se v době velikých proměn a převratů společenských. Panovník český stal se trvale králem, ale zároveň nejmocnějším knížetem říše německé. I obliboval si cizí mrav i jazyk. Za dvorem královským i šlechta kráčela, němčíc mezi sebou a dávajíc sídlům svým jména německá.

Ale moc královská nerovnála se zase někdejší moci knížecí; boji neblahými o trůn nemálo jest podvrácena a jmění korunní ochuzeno. Také zřízení staroslovanské, potřebující silné ruky panovníkovy, bylo nyní lidu spíš na škodu, dávajíc jej u zvlí mocné šlechty a v porobu. I bylo třeba nápravy, a ta vzata z Němec,

¹⁾ Ve 14. století Podkrkonoší náleží všem třem větvím markvartickým, Lemberkům, Valdštejnům, Vartemberkům. Věřojatno, že východní državy byly původně jednotným komplexem, o nějž tu větve rodové se rozdělily, jež připadl jim poměrně pozdě, když již dříve byly rozrozeny a rozděleny o kraje západní. Ježto pěkně sledovati lze rozdělení potomků Markvartových v území západním, ale ničeho nevíme o tom, kterak nabyli východu, dobře hodí se domněnka, že tu bylo prvotně panství Závíšovo, a po vymření jeho rodu že tři větve, nedílně s ním, zboží se ujaly a rozdělily. To státi se mohlo ovšem jen již před r. 1300.

²⁾ Regesta. II str. 1222 č. 2792.

kamž dostala se ze zemí románských. Králové zaváděli v Čechách řády západní, volali cizozemce do země, aby roubali hvozdy a vysazovali v nich nové vsi, svobodné a bohatší; nebo zakládali pro cizozemce osady dotud nebyvalé, města hrazená, závislá jen na koruně. O novou třídu obyvatelstva, měšťany svobodné, opíral se pak zeměpán proti šlechtě a přijímal od nich hojně platy a berně do komory své.

Nemalé zvelebení moci i důchodů králových novými zřízeními pobídkou bylo i panství, aby krále následovalo a se obohatilo. V tom ve všem se šlechtou ostatní shodoval se i rod Markvartický.

Nejstarší syn Markvarta Březenského Havel (1233—53) v dědictví ujal střed rodové državy, kotlinu jablonskou a krajiny odtud na jihovýchod až k Jizeři. Vystavěl as r. 1241 hrad Lemberk na zboží svém jablonském a dle něho se též psal. Manželkou jeho byla Zdislava z Křižanova († 1252) paní ctná a bohabojná, jež po smrti ctěna jest za blahoslavenou. Havel proměnil rodový znak, vzav si v erb štít rozštěpený v pole černé a zlaté, jímž potom honosilo se všechno potomstvo, ač z prvu ne důsledně.¹⁾

Jaroslav (1234—1269), r. 1239 purkrabí na Král. Kameni v nyn. Sasku, r. 1262 král. kastellán na Ml. Boleslavi, sídlil snad blízko Turnova na Hrušticí, i držel kraj od Jizery na východ ke Kozákovu a ke skalnímu městu. Někdy koncem života počal stavěti v pustých skalách jižně Turnova hrad Valdštejn, jsa praotcem pánů z Valdštejna. Jeho rod setrval při erbu zlaté lvice v modrém poli.²⁾

V sousedství Jaroslavově táhlo se pozdější panství Kostské, zboží Zbislavovo, jenž sídlem vzal dvůr Bratřice pod vrchem Mužským, a měl statky též v Čáslavsku. Jeho potomci, páni z Polné, drželi krajinu tu až do poč. XIV. stol., kdy přešla na rod Vartemberský.³⁾

¹⁾ Prameny dějin českých. II, 521, 525. — Ještě do 14. století sami páni z Lemberka vedli v erbu svém lvici. Na listině z r. 1283. chované ve státním archivu vídeňském, jsou pečeti Zdislava z Lemberka, Beneše z Vartemberka, Jaroslava z Lemberka a kus pečeti Jana z Michalovic. Všickni mají v erbu lvici krácející v pravo, o pravé noze pozdvižené Teprve r. 1313. Jan z Vartemberka má erb půl zlatý, půl černý. R. 1357. Havel z Lemberka, převor Maltézský, má v erbu lvici, a ta na břichu erb rozpuřený. (Kolár: Nejstarší pečeti šlechty české až do r. 1300. Tábor 1893. Str. 16). O smrti Zdislavině píše Dalimil. (Prameny Dějin česk. III. str. 183).

²⁾ Přijímám pro snazší přehlednost spojení Sedláčkovu (Hrady X str. 59), jenž Jaroslava Markvartice stotožňuje s Jaroslavem z Hruštic (Jaroslava de Hruscith 1238, Geroslaus de Hrusciz 1239, Regesta I. 438, 439), třeba identifikace není odůvodněna. O sídle na Hrušticí nikdy později není stopy.

Že již Jaroslav spíše založil Valdštejn, nežli nejmladší syn jeho Zdeněk, je pravděpodobnější; neboť všichni tři synové Jaroslavovi a potomci jich píší se z Valdštejna, majíce přídomek patrně po otci. Po jeho smrti a rozdělení statků sotva by přijímali heslo Zdeňkovo bratří ostatní.

³⁾ Zbislava (1223—1242 připomínaného) Palacký (Děj. I 2. str. 474) má za předka rodu Janovicův a dává mu přídomek: z Bračic, dle vsi v Čáslavě, (Palac. Popis král. Českého. 187) kdež rod jeho též měl statky. Ale po naku rodovém, lvici, nutno čítati Zbislava k Markvartičům. Tomu svědčí:

Poslední syn Markvarta Březenského, též Markvartem řečený, měl purkrabství Děčínské a sídlil na hradě Ostrém či Šarfenštejně nad Plzníci u Benešova. Jemu dostal se z rodového území západ. Je předkem pánů z Vartemberka.¹⁾

Podobá se, že bratři Havel z Lemberka a Jaroslav, dokud trvali v nedílnosti, vidouce nemalý význam a příhodnou polohu Turnova, vysadili ves za město. Stalo se založení to okolo r. 1250, a snad již tehdy nová osada otočena byla hradbami. První obyvatelstvo bylo asi cizí, přivolané z Němec.

Při městečku založen a nadán byl klášter s kostelem P. Marie Narození, a osazen mnichy řádu dominikánského, nejspíš od Havla sama.

Když pak Havel nebo synové jeho a Jaroslav rozdělili se, vzal každý půl města ke svému dílu, i nastalo tak v Turnově dvojpánství hned od počátku.²⁾

též okolnost, že potomci jeho drželi Všeň a Olešnici, díly zboží, nazvaného potom Kostským.

Vyhledáme-li pak listinu, v níž jedenkrát jen Zbislav uvádí se jménem rodovým, z r. 1223 (Regesta I, 312), čteme tam: „de Braterceric, což lze vykládati bezpečněji na Bratřice (nyní Malobratřice), než Bračice. — Zbislavovou chotí byla dcera Vikarta z Trnavy (1244—62) znamenitého pána, držitele hradu Trnavy, na hranicích dolnorakouských, král. purkrabiho na Znojmě a Vranově. Ten v erbů nosil 3 listy srdčité. Znak jeho přijal ke svému syn Zbislavův, Jan z Polné; dědčí asi po něm, nosil ve štítě kolmo rozpůleném v pravo lvici markvartickou, v levo tři listy trnavské. Rod pánů z Trnavy kvetl dále na Moravě. Jan z Polné byl zakladatelem komendy řádu rytířů německých v Drobovicích.

Syn jeho Vikart z Polné (1282—1326) měl za manželku Alžbětu, dceru krále Přemysla II. Bratr jeho Závíš připomíná se r. 1282., syn nebo příbuzný Jindřich z Polné r. 1318. Zboží pánů Polenských aspoň z dílu dostalo se Vartmberkům, neboť Markvart z Vartemberka na Kumburce, připomínaný poprvé roku 1327., má později přídomek: z Trnavy a bratr jeho Beneš píše se r. 1349. z Kosti. (Prameny děj. čes. II, str. 521, 525, 526. — Kolář: Nejst. pečeti str. 7, 10. Můj článek: Vikart z Trnavy v ČSPSČ IV., 45.)

Při těm dokladům jistým nemají podstaty zprávy Paprockého a Březana (jichž užito v Hradech X, ovšem s rezervou) kladouce za otce Vikartova Voka ze Všeně a za děda Chvala, domnělého zakladatele kláštera v Č. Dubě. Mám za to, že zakladatelem tím byl Havel z Lemberka. Viz moje: Nejstarší paměti města Dubu v ČSPSČ I, 58).

¹⁾ První toho přídomku píše se Beneš z Vartmberka r. 1283, Reg. II 560. Jeho má Sedláček (Hr. X 142) za syna Markvarta Šarfštejnského. Ale je-li pravda, co dí Dalimil, že Havel z Lemberka změnil erb lví za štít žlutočerný, (Pram. děj. česk. III. 184. »Havel ratišcem doby polovičného [ščitů]«) jehož i Vartemberkové užívali, pak ovšem Beneš spíše byl by syn Havlův, neboť po erbů jen rod se určuje.

Však příběhů turnovských sporná ta otázka se netýče, neboť přisuzují-li Práškovy Dějiny Turnova Beneši z Vartemberka založení města po r. 1270., jest soud ten veskrze nespráven.

Ve 13. stol. Vartemberkové vůbec nad Turnovem nevládli.

²⁾ Kdy a od koho město i klášter byly založeny, z pramenů nezjistí. Není jich. Ale ne-li pravdy, aspoň pravděpodobnosti lze se dobrati nepřímou, rozbořem poměrů pozdějších a odhadem, kterak poměry ty vzniknouti mohly. V tom výbornou pomůckou je spis prof. dra J. Kalouska: »O staročeském dědickém právu« (Rozpravy české akademie I. roč. III. 1894). — Rod držel

Několik desetiletí po založení města nastalo nové dělení mezi Markvartici.

zboží nedílné, t. j. vládli jim všichni členové společně; jen tak mohl druh dědit po druhu. Oddělil-li se kdo, a vzal část panství pro sebe za zvláštní, zpupné zboží, neměl již práva dědit po ostatních. —

R. 1356. poprvé z pramenů dokázáno jest v T. dvojpanství. Měšťané poslouchali dvojí vrchnost, dělíce se na poddané strany rohozecké a valdštejnské. To potrvalo do 16. stol.

R. 1316—22 Lemberkové na Rohozci a Valdštejnové na Valdštejně mají stejný zájem o T. ve příslušnosti s Vokem z Rotštejna. Lze z okolností té souditi, že dvojpanství bylo skutkem již tenkrát, třeba není výslovně doloženo, že obojí páni jsou vrchností turnovskou.

Dvojpanství nad jediným městem je právní poměr dosti neobvyklý, nepřihodný nejen poddaným, ale i pánům. I možno vyvozovati ze samé obtížnosti jeho, že nastávalo jen tam, kde nezbytně nastati musilo.

Tu možny jsou dva případy: buďto jediný pán z nutnosti prodal zboží část anebo mělo k místu přijíti dělení mezi dědice stejné oprávněné. Máme-li okolnosti, posvědčující případu druhému, možno prvního již nedbatí.

V T. dvojpanství zjevně mohlo vzniknouti jen dělením. Jsou-li poč. 14. stol. pány dílů dvě větve téhož rodu, nutno sledovati vývod jich do minulosti ke společnému jich předku. V době, kdy dva potomci tohoto praotce se dělí o zboží, nastalo dvojpanství.

Předkem Lemberků je Havel (1233—1253), Valdštejnů Jaroslav (1234 až 1269), synové Markvarta z Března, jenž vládl ještě sám jich potomním dědictvím. Tedy rozdělením již těchto bratří Turnovu dostalo se dvojí vlády.

Založení města nezbytně sluší položit před tuto dobu. Opravdu již r. 1277 je měšťanem v Kolíně nad Labem Walter z Turnova, tedy měšťan již z původního bydliště svého vystěhovalý. (Vávra: Dějiny Kolína I-13. Regesta II, 463.

Přirozený důsledek vedl by ke zdání, že zakladatelem města je již sám Markvart. Ale tomu odporují okolnosti jiné. Vznikala města česká — a to veliká města královská — hojněji teprve za Václava I. Samo Staré město Pražské obezděno bylo až r. 1135. I je nesnadno si mysliti, že by nepatrné městečko poddané založeno bylo dříve.

Vznik města souvisí jistou měrou s počátkem kláštera. Zoubek ve spise svém: O zakládání měst v Pr. 1878 — str. 51 právě při Turnově poukázal k věci, známé též odjinud, že mniši žebrají, odkázání jen na milodary, dojista neusadili se na místě liduprázdném, ale pravidlem v městě; že tedy klášter předpokládá město. Důvod ten lze držeti, třeba nebyl doprosta nutným.

Klášter nemohl povstati před r. 1226, neboť tenkrát teprve první dominikáni uvedeni byli do Prahy ke sv. Klimentu. A stál již za Havla z Lemberka, neboť jeho syn Jaroslav stvrdil potom mnichům nadání otcovo.

Všimneme-li si místní polohy kláštera, jak dobře ji lze konstruovat ze zbylých dokladů, poznáme, že neleželo stavení mimo město, ale v městě, a to na samém obvodu, kde tvořilo na jv. zdmi svými obranu města. I je snadno na jevě, že klášter pojat byl do opevnění, a založení jeho že je současně s městem.

Není tedy možno míti za původce města Markvarta, jenž připomíná se naposled r. 1228. Ale bylo-li město již r. 1269 rozděleno, zakladateli mohou býti jen synové Markvartovi.

A poněvadž Havla naposled roku 1253 listiny uvádějí, rok ten je posledním mezníkem doby založení. Lze však i první mezník určitěji stanoviti, ovšem jen domněnkou, totiž r. 1241, kdy vpád tatarský dal podnět k horlivému zakládání bezpečných sídel. Sám Havel vystavěl t. r. hrad Lemberk.

Rozdělení města mohlo se díti jen před smrtí Jaroslavovou, po r. 1269. Lze za to míti, že Jaroslav oddělil se již od Havla nebo — a to je pravděpodobnější, vzpomeneme-li brzké Havlovy smrti — teprv od synů jeho,

Havel z Lemberka a Zdislava měli děti Havla, Jaroslava, Zdislava a dceru Markétu.¹⁾

Havel (II.) (1254—1272) měl Lemberk a Jablonnou, že však brzy umřel, dostal zboží Jablonské po něm Zdislav, jenž opodál kláštera Hradištského nový hrad nad Jizerou postavil a po něm s potomky svými ze Zvířetic se psal.²⁾

Jaroslav (1272—1289) připadl kraj na sever Turnova na pravém břehu Jizery. Nemaže na svém díle zámku, sídlil obyčejně v Turnově a tu na své polovině města, nejspíše na ostrohu v sousedství kláštera, postavil si hrádek nebo dvorec. Také přijal odtud přídomek z Turnova.³⁾

V dědictví turnovském nastoupil po Jaroslavovi potom syn jeho Havel příjímím **Ryba** (1316—22), jenž hrad Rohozec založil a také hrad Bradlec držel. Na Rohozci sídlil, opustiv Turnov, kdežto bratří jeho Havel Húba na Sytovém, Havel Beran na Lemberce vládli, čtvrtý pak Havel Kanovník stal se duchovním.

Na Rohozci zůstávali i dva synové Havla Ryby, **Jaroslav** a **Ctibor** (1322), vládouce spolu Turnovem, třetí pak **Markvart**

s nimiž prve vládl nedílně. Tím vysvětlíme si, že teprve poměrně pozdě nastala potřeba stavěti nový hrad Valdštejn.

Lze však vésti přímý doklad, že dvojpánství bylo v městě od počátku a založení, z mapy katastrální. Staré lány sousedské rozbíhají se ve dvou polohách na různých stranách města, oddělených od sebe pozemky cizorodými, totiž obecními a poli náležitými zašlé vsi Hruštic. Každá z poloh těch náležela ještě poč. 17. stol. panství jinému. Zevrubněji o té věci pojednáno bude na místě jiném.

Ze první obyvatelstvo turnovské bylo německé — aspoň z větší části — a teprve později, byť rychle dosti, se počesťovalo, možno odůvodniti těmito doklady:

- a) faktum, že do měst 13. stol. svoláni jsou vesměs cizozemci,
- b) jména některých obyvatelů, jež až do 15. stol. známe třeba ojedinele, jsou německá. V Bydžově, městě taktéž poddaném a též od Markvarticů ovládaném, Němci byli až do století 15., rovněž v Č. Kamenici.
- c) půdorys města, čtverhranné náměstí, rynek, (v říši slove Platz!), v jeho rozích ulice, prostředkem pak hlavní cesta, charakteristický to ráz měst, založených Němci v cizině. Viz H. Markgraf, Der Breslauer Ring. Breslau 1894

¹⁾ Letopis Žďárský l. c. — Hrady X, 278.

²⁾ Letop. Žďárský. — Hrady X, 103.

³⁾ 1271, 13 června, Jarozlaus de Lewenberch Reg. II str. 299 — 1272 1. květ. Jaroslaus de Turnov. Reg. IV. č. 2107, 1272, 14. června, Jaroslaus de Turnov frater Galli. Reg. II, 317. — 1273: 20. dub. Jerozlaus, de Turnov (Reg. II, 332) 128^o, 28 srp. Jaroslaus De Lewenberg, Reg. II 560 — 1289, 18 břez. Jarozlaus de Lewenberch.

Psal li se Jaroslav heslem z Turnova, třeba předpokládati sídlo tu. O hradě Turnově nepřímo svědčí, že ve 14. stol. páni měli zde purkrabího, a že též Henzlin z Turnova píše se jednou z Turnova a jednou z Turnovce, ačli v zápisech obou není chyba písařská.

Kde však hrad stál, o tom není známky jisté. Sice jest svědectví přímé, ale záhadné a pozdní. Na konci Hájkovy kroniky z r. 1541 přidán jest seznam klášterů. Jmenuje se i turnovský, jenž prý stál: t u k d e z á m e k (srv. Černý J. M.: Fortunat Durych), tedy na ostrohu jv. města nad údolím potoka Stebně.

řečený z J i k v e obdržel panství Bradlecké. Podobá se, že bratří dlouho zůstali nedílni.¹⁾

Druhá půle města příslušela rodu Valdštejnskému. Z něho žili koncem 13. stol. tři synové Jaroslava z Hruštic; Beneš seděl na Detěnicích u Libáně, Vok a Zdeňk rozdělili se o Turnovsko.

Vokovým dílem byly vsi východně od města až za vrch Kozákov, prostřed nichž vystavěl si ve skalách hrad Rotštejn, po němž se i zval.²⁾ Držel též tři vesnice u Libáně, Lhotu, Keteň a Údrnici s tvrzí, v něž vešel snad skrze manželku svou Rychci. S tou měl syny Jarka, Voka a Zdeňka.

Bratru jeho Zdeňkovi (1278—1304?) připadla jižní polovina panství s hradem rodným Valdštejnem.

Na rozhraní obou dílů byly dva farní kostely. Podací právo v P ráslavicích připadlo nyní k části Zdeňkově, o patronát na Hrušticí obě pošlosti valdštejnské se dělily.

Neznámo, jak bratří dohodli se o svou půli města Turnova. Okolnosti nasvědčují, že měla trvati n e d í l n ý m statkem obou větví.
(Pokračování.)

Kostel v Kameničkách.

JUDr. K. V. Adámek.

V rozlehlé pohorské osadě Kameničkách, jež se podél okresní silnice hlineckosvratecké rozkládá, stojí nedaleko školy a fary na mírné vyvýšenině farní kostel nejsv. Trojice.³⁾

Tento kostel byl již r. 1350 farním. Ze XIV. věku jsou dvě zprávy o zdejších kněžích. Po r. 1620 byly Kameničky po nějaký čas bez správy duchovní, když kněžstvo pod obojí bylo z krajiny vypuzeno. Již r. 1624 byl kostel filiálním do Hlinska, i zůstal až do r. 1786 připojen k Hlinsku. Lokalie byla v Kameničkách r. 1786 zřízena. Od r. 1855 jest tu kostel farním.

¹⁾ O rozrodu Lemberků viz Hrady X. 278 na základě Paprockého Diadochu a zpráv listinných, o rozrodu Valdštejnském tamže str. 59. — Tu Sedláček uvádí též Havla z Rohozce, jakožto čtvrtého syna Jaroslava z Valdštejna, ale dle pramene omylného. Havel tento je identickým s Havlem ze Lemberka, synem Jaroslava z Turnova.

²⁾ Panství Rotštejnské obsahovalo obvod těchto vsí: Bělá, Bukovina, Chutnovka, Vesec, Lochtuše, Jiehostřeby, Klokočí, Lestkov, Volavec, Loučky (obojí) Smrči, Vrat, Mnichova hora, Ryly, za Kozákovem Klimkovic, Podmoklice, Bystré u Semil. — Jiehostřeby, Klimkovic, Ryly zašly. Vsi ty tvoří celistvé území, zabíhající klínem přes Kozákov do starších držav Lemberských a Valdštejnských v Podkrkonoší. — R. 1304 synové Zdeňkovi se dělili. Zemřel tedy otec jich asi v ten čas

³⁾ Viz K. Adámka Chrudimsko, str. 23, 35, 69, 89, K. V. Adámka Paměti o školách v okrese hlineckém, str. 113, Sborník okresu hlineckého str. 51 až 53, 162 a následující.

Na místě nynějšího kostela stával starý kostel dřevěný r. 1763 zbořený. Tento starý kostel měl zděnou a klenutou presbyteř, jež dosud se zachovala a jest nejstarší částí kostela, jenž v ostatních částech svých byl v nynější své podobě vybudován v letech 1764 až 1766. Věž nynější byla vystavěna r. 1830 na místo staré věže, kteráž měla 2 bání, lucernu a na vrcholu kohouta. Dříví z rozbořeného kostela bylo dáno učitelovi, jenž si z něho vystavěl r. 1763 školní stavení.

Nejstaršími památkami kostelními jsou zvony a monstrance.

Na velkém zvoně¹⁾ jest nápis: SLVZTE HOSPODIN V SWE^V SL^{SL} PR^{IM} OKRZIKVYTE HOSPODIN V WSSICZKNI OBYWATELE ZEMIE. Doleji jest: 1600 a pod letopočtem Ukřižovaný, po jehož stranách stojí P. Marie a sv. Jan Miláček.

Menší zvon jest asi z polovice XV. věku, má nápis nečitelný, jehož písmeny jsou úplně spřeházeny (tak na př. jsou za sebou písmeny: airma (= maria?). Níže pod tímto nečitelným nápisem jest znak s orlicí, nad nímž v úzkém pásku vodorovném jest otřelý nápis (.. cunstat.?).

Třetí zvon má nápis: »Ty Isi Kristus Syn Boha Živého — sv. Petr 1888«.

Obr. 10. Monstrance v Kameničkách.

Umíráček nemá nápisu. Sanktusník jest ve výšce, jež r. 1891 byla nad presbyteří vybudována.

Uvnitř kostela jest velký oltář s obrazem nejsv. Trojice (r. 1842, od Voříška vymalovaný) a poboční oltáře sv. Josefa a P. Marie Křtitelnice i kazatelna jsou nové.

¹⁾ Na nápisu tomto jest za slovem SWE vytištěno menší: v, jež s předchozí slabikou musí se čísti: SWEMU, pak jsou dvě velké písmeny nižší nežli písmeny ostatního nápisu, a pod nimi jsou 3 velké písmeny, z nichž jest jedna vsunuta mezi první a druhou písmenu následujícího slova POKRZIKVYTE, takže čísti sluší menší, velká písmena: SLIMR. Znamenají-li jméno zvonáře či jsou zkratkou, není zřejmo.

Zajímavou památkou kostelní jest stříbrná pozlacená monstrance, velmi úhledně a pěkně provedená (viz vyobrazení). Na podstavci jejím jest vyryt křížek a písmena.

M · P · T · P · Z · P ·
I · I P M S
1652.

Značka na monstranci jest poněkud otřelá: IBMPC nebo IBMPO.

Příspěvky rodopisné.

V.

Z rodinné kroniky Švaberské.

Josef Krušina ze Švamberka.

I.

Jako staří kronikáři začínali své knihy od Adama neb alespoň od stavění věže Babylonské, také kronikáři rodinní sáhali pro své začátky co nejdále do mlhy v dějinách. A nejen to. Lákání jsouce touhou po větším stáří nebo svedení podobou jména, ba i za účely praktičtějším, spříbuznili na počátcích rodokmene i prarůzné rody a schytali na to kde kterou pověst i povídačku.

Tak Paprocký¹⁾ odvádí původ rodu Švaberského od Viléma, jehož jeden syn prý se usadil v Polsku, druhý v Čechách. A také v rodokmeni, jež chovají někteří členové nynější větve roudnické, jmenuje se syn vlastního zakladatele rodu Vilémem. Ten však »stipendia militaria in Dania suscepit«, jak se tam praví, a z jeho čtyř synů druhorozený, Petr, byl prý »apud regem Poloniae minister«.

Sestavovatel i tohoto rodokmenu též zasáhl, kam jej vedla podoba jména, a odvozuje původ rodu od bratra perucké Boženy, druhé manželky knížete Oldřicha. Jmenoval prý se Dobroslav a měl za manželku dceru ze Slavníkovců.

Jinak arciť praví přísnější historie udávajíc za prvního, z nepodezřelých listin známého předka Ratmíra ze Skviřína 1224—47.²⁾ Jeho tři synové byli Zdislav z Malesů (1239), Ratmír z Krasikova (1250—87) a Bohuslav z Boru (1251—91), jehož syn opět slul Racek čili Ratmír (1290).

Hodlaje sledovati další rozvod dle přímé historie, totiž dle pouhých zmínek v listinách a jich popisů jakož i dle kritických

¹⁾ »O stavu panském« str. 212—222.

²⁾ Palacký »Dějiny« II., II., str. 370 a jinde.

spisů historických, připomínám, že je tu sledována zprvu jediná větev, jež později se rozložila na dvě hlavní. Ale vedle těch zbude nám veliká řada jmen neurčitého stupně příbuzenství, jež sice v některých rodokmenech jsou zařazena na určito jako synové a bratři, o nichžto však jenom hádati lze. Nikterak nelze všechny správně umístiti v 15. a 16. věku.

Různé monografie nedbají toho a sledují pouze hlavní dvě větve — katolickou na Krasikově, evangelickou na statcích jihočeských, ač i zde sídla a držení se střídala.

Vrátíme se nyní k Ratmírovi do 13. věku. Po něm opět je malá mezera až do bratří Bohuslava a Jaroslava (ze Švamberka už). Z Bohuslavových synů nejstarší opět je Ratmír. Nejmladší byli Bušek na Spál. Poříčí a Jan na Boru. Jako děti Ratmírovy jsou známi Kateřina, Markéta a Václav Távák (1411, 1413). Druhorozený syn Bohuslavův byl Bohuslav toho jména V. Jeho tři synové všichni vynikli v české historii; Bohuslav (VI.), zprvu odpůrce Žižkův, potom však jeho věrný hejtman a po smrti Žižkově první vůdce Sirotků, Hynek, hejtman kraje Chebského, a Jan, mistr Strakonický.

Hynkovy děti byly Bohuslav a Markéta (vdaná nejprv za Jiřího Puchheima, podruhé za Zdislava Šternberka). Tento Bohuslav VII. je znám snad nejlépe ze současných dějů; jeho úřad náměstka krále Matyáše zdá se nám sic pochybné ceny a důležitosti, ale přinášel jeho nositeli mnoho starostí a posléze i způsobil jeho neblahé zajetí v Dios Györu. Bohuslav byl sic přísný katolík, ale spolu věrný Čech. Pro jeho rod bylo důležitě jeho sešvakření s domem Rosenberským. Ze dvojího manželství měl pět dcer a syny Hynka, Jana, Kašpara a Jindřicha, z nichž první a druhý stali se zakladateli dvou hlavních linií.

Z větve Hynkovy vynikli syn jeho Krištof, vnuk Jindřich, několik Janů, z nichž poslední známým je Jan Jiří na Orlíku a Ronšperce. Nejvíce proslul pak syn Jana Jiřího Petr, šťastný dědic Petra Voka Rosenberka, jenž za bouře české zemřel; pro účast jeho v povstání rod ztratil veškero jmění. Naprostým neprávem ochuzen byl bratr Petrův Adam, *kteřý byl tenkrátě ještě nezletilým*. Adamem také tato větev zarostla kamsi v houští okolním.

Větev Janova (druhého syna Bohuslava VII.) držela Přimdu, až ji Rudolf II. vyplatil, a nejmladší syn Mikulášův, Jáchym nabyt koupí prodaného někdy kmenového hradu Krasikova, kde potom jeho vnuk Jan Bedřich († 1659) byl posledním vládcem svého rodu. Jím tato katolická větev asi odumřela.

A tím vyjmenoval jsem hlavní členy, o jichž stupni příbuznosti není sporu, udav asi také jména, jež najdeme v každé obšírnější knize naší historie. A vedle těch je známo a vyniklo množství jmen, jichž nositelů není lze správně umístiti, třebas i byli uvedeni jako bratři, synové neb otcové, strýcové, a to v nejsvětější době

historie. Takových »okének« arci domácí rodokmeny neznávají, a přihlížíme-li k době, kdy vůbec rodokmeny byly sdělavány, můžeme to dost omluviti. Méně by se taková věc však měla promíjeti v době naší, kdy by se z děda nevědomky učinil bratr, ze syna strýc, anebo neznámý člen kdy by se znova okřtil.

Na příklad ve století XV. nechci sám umísťovati Lipolta, Jindřicha Labuť (1416). Potom jsou Neostup, kněz, probošt a kanovník, a Bavor, bratří (1416), — Bavor, strýc Jana Hanovce, — Hynek Hanovec a Jan Hanovec, bratří (1413), — Jan Hanovec poručníkem Bohuslava, Hynka a Jana (1412) — Ratmír Hanovec, Petr Mikovec, Prokop, — Svojše, (jinak z Múčkova) a Jan, jeho bratr (1435), — Jindřich Bavor (1454), — Bernhard (1454) a dlouhá řada jiných.

Práce stížena také tím, že nebývá stejná osoba všude stejně jmenována, měla-li dvě jména křestná, což platí zvláště u rodiny Janů na Boru.

A že všichni členové (ne snad jen kromě nezletilých) se po každé ani neuvádějí, dokazuje na př. současník Paprocký neuváděje dle tituláře z roku 1589 ani všechny tehdejší.¹⁾ Rodopisné úryvky najdeme leckdy mimo nadání na místech i vzdálených, jako jsou i třeba podpisy na modlitebních knihách.

Tak v Elbinkách nalezena u ženské mrtvoly modlitební kniha, vydaná r. 1621,²⁾ v níž je podepsán Hanuš Vilém ze Švamberka, strýc majitelky knihy, a Zuzana Alžběta ze Švamberka rozená z Zerotína, majitelčina sestra.

¹⁾ »O stavu panském« str. 222.

²⁾ Viz »Bohemia« č. 57. 26. února 1858. Merkwürdiger alterthümlicher Fund. Zu Elbingen in Preussen wurden vor einigen Wochen über der Sakristei der Marien-Kirche in einem versteckten Verschlage vier Särge entdeckt mit ganz wohl erhaltenen Leichnamen, entweder einbalsamirt oder durch Arsenik conservirt. Es sind drei weibliche Personen und ein Knabe von 10—12 Jahren, alle reich gekleidet in Seide und Sammt, auch mit goldenen Ringen versehen, zwar von geringerem Goldwerthe, aber mit echten Perlen. Die Kirchenbücher geben nicht die mindeste Auskunft. Dagegen befand sich bei der einen Leiche ein Gebetbuch: »Geistliches Kleinod. Leipzig 1621«, und die vorderen Blätter sind gleichsam als Album benützt worden, mit Gedenksprüchen und Namen von Verwandten und Bekannten. Auszer einigen ganz unleserlichen, theils zweifelhaften Namen sind folgende ganz deutlich zu lesen: Johann Herr von Zierotin, der die Besitzerin des Buches Schwester nennt. Bernhard Vilhelm von Oppersdorf, Freiherr. Susanna Elisabeth, Fraulein von Schwamberg, die die Besitzerin ebenfalls Schwester nennt. Zdenko Sigmund, Herr von Waldstein, Barthol., Herr von Zierotin, der die Schwester nennt. Hans Wilhelm von Schwamberg, der sich Vetter nennt. — Auszerdem gibt eine Chronik eines alten Elbingers aus der Zeit 1626—1636 an, dass im Jahre 1628 ein Herr von Kechtitz (Czechtitz?) und ein Herr von Zierotin (ohne Vornamen), aus Mähren hierher gekommen sei, wo sein Sohn sich bereits befunden habe. Die Leichen sollen nun beerdigt werden, doch will man noch einige Wochen damit ausstehen, im Fall Jemand von der Familie in Böhmen oder Mähren etwas dabei zu errinern hätte. Dies macht bekannt Dr. Peschek in Zittau.

Roku 1669 byl administrátorem fary Všeradické Pavel ze Šv.¹⁾ a dokonce dle schematismu z r. 1788²⁾ byl Šebestian Felix, sv. p. ze Š., c. k. skutečný rada, úředníkem ve Slezsku.

Teprve na samém počátku našeho věku vniklo to jméno zas do veřejnosti, třeba nevalně široké. V Jistebnici žil kn. Lobkovický stavitel Vojtěch Krušina (Kruchina), který časem užíval slůvka

»von« při podpisě, choval některé listinné památky po pradědech a dovedl podle podání, jež přecházelo z otců na děti, mnoho vyprávěti o dějinách svého rodu. Zajímavý bývaly zmínky o jeho strýci Václavovi, jenž byv odveden na vojnu, odpíral státi se vojákem, ospravedlňuje se svým šlechtictvím a dokazuje to starými listinami. Staré listiny nebyly mu arcin platny, když nebyly doloženy novými, a dokázati nedovedl, že pochází od původních vlastníků zmíněných památek.

To podařilo se teprve synu dotčeného stavitele Vojtěcha Janovi, který ve všech možných pramenech čerpaje, v matrikách i urbářích došel až k Bohuslavovi, který na počátku 16. věku zapadl do Jesenice u Sedlčan a zde zmizel veřejnosti pod hladinou tichých vod selského života.³⁾

Tento Bohuslav, syn Hynkův, odešel pryč z vlasti za krále Jiřího pro útisky, jež bylo zakoušeti vyznavačům pod jednou,



Obr. 11. Znak Krušinů ze Švamberka.

Kreslil Karel Zap.

ač zdá se, že toho byly příčiny jiné, vzniklé spíše z domácích a rodinných svárů. Vrátil se z ciziny (poslední dobou z Francie) byl pryč chladně přijat u příbuzných. Za manželku měl Annu, dceru rytíře Jana Machovského, s níž žil na svobodném selském statečku v Jesenici, jež byl dostal od Kavky z Řičan, a ovdověv, konal službu kostelnickou. Zemřel r. 1524. Tchán jeho a někteří přátelé

¹⁾ Památky X.

²⁾ Hof und Staats Schematismus 1778, str. 449.

³⁾ Rodokmen sestavený úředně na základě těch listin a výtahů přešel v majetek mého strýce Julia, ale od jeho vdovy žijící ve Št. Hradci nebyl mi svěřen.

vymohli mu r. 1509 na králi Vladislavovi uznání za krevního příbuzného, a tento »obnovený diplom« chován byl pak jeho potomstvem mezi jinými spisy rodinnými.¹⁾ A jeho erb byl rozmnožen o ostrve.

¹⁾ Original také mi nebylo možno dodati, jen ověřený opis z opisu, jež tuto uvádím:

»My Vladislav z Boží milosti Uherský, Český, Charvatský etc. král (atd.)... na památku věčnou vyznáváme tímto listem vůbec přede všemi, že jsou před nás a rady naše předstoupili věrní naši milí urození Hynek Krušina z Lichtemburka, Jáchym pán ze Švamberka, Jan starší z Lobkovic, Beneš Mírek ze Solopisk, Vilém Kavka z Říčan a statečný rytíř Jan Machovský, nás snažně a pokorně prosíce, abychom jejich krevnímu příbuznému, též přítomnému, z cizích krajin do vlasti se zase navracenému, a nyní dle spisů českých, latinských i francouzských v cizině obdržených, pravdu a vydané svědectví od dotčených našich věrných urozených lidí potvrzujících, nám prokázaných, pan Bohuslav Kruchina ze Švamberka se pišícímu, jakožto pravdivému z řádného manželstva v Pánu usnulého urozeného Hynka Krušiny ze Švamberka splozenému synu, práva urozenosti a starožitnosti rodu toho pro něj i jeho řádně a manželsky splozené potomky potvrditi ráčili, nám s důkazy v pokoře představivše, kterak řečený, z pravé krve korouhevných a od starodávna urozených pánů Krušinů ze Švamberka syn Bohuslav před lety vlast svou opustiti a do cizích zemí se odebrati přinucenu býti viděl a napotom ve Francouzských krajinách za panování Ludvíka a Karla, králův francských dobré paměti, dle těch nám prokázaných listů, pod tamním praporcem vojenské služby chvalitebně konal, nyní však k naší milosti a ochraně pravého katolického náboženství útočiště majíc zase do vlasti své se navrátiv po svých urozených rodičích nic více než dobrou pověst bohobojnosti a toliko ztrátu otcovských statků a zboží užítí musel. Povážíše spravedlností a naší milostí příběh tento, pohnuti jsouce při naleznutí v registrách starších nám předložených, kterak jsou předkové tohoto rodu urozených pánů Krušinů ze Švamberka s mnohými platnými a věrnými službami našim předkům, knížatům a králům Českým slavné paměti, v znamenitém chování jak v hrdinských činech tak v úřadech zemských konanými, po všechny časy ochotně a horlivě se vyznamenávali, a když jsme my také znamenali, že i přítomný tento Bohuslav všelikými cnostmi od přirození obdařen, a po svých urozených rodičích zděděných chvalitebných povah, i také v rozličných svobodných umění zběhlý a rozsařný muž, v pravdě urozený jest, a tak také slouti a za takového držán býti se vším právem zasluhuje, což prohlídnutím veškerých register se také skutečně dokázalo, žádost tuto svrchu psaných urozených věrných našich milých nám spravedlivou i chvalitebnou býti uznávaje a vše to s dobrým úmyslem a radou pánův i jiných všech věrných našich uváživše, jí milostivě přivolujeme a mocí královskou již dotčeného, urozeného Bohuslava Krušinu (neboližto Kruchinu dle francouzských podpisů) ze Švamberka za pána z krve a z rodu od dáвна v tomto našem království na stav panský povýšených a od císařských velebností potvrzených, mezi nejstarší z urozených čítaného a poslého vyznáváme, přijímáme, schvalujeme, povolujeme i nařizujeme, aby též na věčnou památku té příhody a této naší milosti onen náš věrný milý urozený Bohuslav Krušina ze Švamberka i jeho řádně a manželsky splození potomci ve štítu následující dvou erbů spojená znamenají, totiž v hořejším stříbrném poli erbu dvě na kříž složené ostrvi o pěti suchích, v dolejší pak labuti na vrchu zeleném, kterážto labuť též na lebce státi má, na znamení erbovní užívali.

Protož tehdy s obzvláštní milostí naší tímto listem všechna práva onomu Bohuslavovi skutečně přináležející jakožto pravdivému potomku tohoto rodu urozených pánů v tomto království poslého ve všech punktech a klausulích obnovujeme, potvrzujeme a vyhlášíme, příkazující všem vůbec, aby urozenému též učenému věrnému našemu milému Bohuslavovi Krušinovi

Na základě této své práce byl řečený Jan Krušina s veskerým svým krevním příbuzenstvem uznán r. 1804 od císaře Františka I. za potomka pánů ze Švamberka a vydán mu šlechtický diplom, jímž byl jmenován »svobodným pánem, baronem, kterýmž nesprávným terminem vyložen staročeský název »pána« baro. —

Bohuslav měl po Anně Machovské tři syny, z nichž prostřední Václav kostelníčil jako otec. Syn tohoto Václava Václav († 1624) složil příjmi a je psán pouze Kruchina (»modo per *Ch* modo per *K*») zůstává prostým sedlákem. — Jakub, jeho syn, kostelníčil a byl též nedrahovickým rychtářem jsa věrným poddaným pánů z Lobkovic, taktéž i syn Jakubův Jan († 1736)¹⁾ a Janův Šimon.

Syny Šimonovými počíná nejširší rozrod této selské větve a tím také vymaňování od všeobecného rolničení. Nejstarší Jan, měl šest dcer; třetí Josef, měl dvě děti, jež zemřely svobodny, a čtvrtý, Jakub, měl, také jen dcery. Ale Vojtěch (nar. 1739), Matěj (nar. 1742) a Tomáš (nar. 1748) stali se původci sedmeré linie.

Vojtěch měl syna Jana (už výše jmenovaného), který žil ve Vídni jako úředník kn. Lobkoviců a zemřel bezdětek, Františka (stavitele v Roudnici) a Josefa (též stavitele kníž. Lobk. v Roudnici), Václava, který jsa obchodníkem, žil v Uhrách (synové jeho Ferdinand, Rudolf, Karel) a Ignáce Václava, jenž — c. k. dvorní rada — byl st. úředníkem ve Vídni (syn jeho Moric byl okr. hejtmanem ve Štýrsku). Stavitele Josefa přeživší syn byl (nyní už zemřelý) stavitel v Libochovicích Tobiáš, jehož jediný syn Antonín jest okr. komisařem v Krumlově.

Prostřední linie, potomci Matějovi jsou pisateli méně známi. František, syn Matějova syna Jana (narozeneho 1792) byl lesníkem v Čachovicích u Chlumce.

Nejmladší dvě jsou po Tomášovi (n. 1748, † 1810), kterýž byl dědicem v Jesenicích, a manželce jeho Ludmile roz. Pilíkové

(nebo Kruchinovi) ze Švamberka i jeho manželky a řádně splozeným potomkům všecku uctivost, kteráž korouhevným z nejstarších rodů tohoto království posílým pánům přináležejí, vykonávali, a to pod pokutou padesáti hřiven zlata čistého, kteréhož polovice do komory naší a druhá polovice, komu by se z rodu toho ublížilo, náležeti má.

Na svědomí a pro budoucí pamět toho pečet naší královskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali. Jenž jest dán na hradě Pražském měsíce máje tu středu před nanebevstoupením Páně léta od narození Syna Božího tisícího poutistého a devátého, království našich Uherského devatenáctého a Českého osmatřítátého.«

Podepsán Vladislavem králem, Stanislavem Turzem, biskupem olomúckým, a Zdeňkem Lvem z Rožmitála.²⁾

¹⁾ »... scriptus modo per *Ch* modo per *K*; praecibus expressis patris suis Jacobi Kruchina emisso honore Jessenitzii in libros baptismales inscriptus; hujus exemplum sequebantur etiam filii ejus.« Rodokmen Janův.

²⁾ Text této kopie listu, poněkud neobyčejně zničícího, jest opisováním patrně porušen. Pozn. red.

(z Myškovic) ode dvou jeho synů Františkovi (n. 1786), jehož syn Karel žil v J. Hradci, a Vojtěchovi (n. 1797, † 1854), obchodníku v Plzni. O těch jsou poznámky ve připojeném náčrtku rodokmene.

Pamětní peníz Švamberský.

Je stříbrný pozlacený, má něco víc než palec v průměru. Na jedné straně je na malém štítu labuť, nade štítem přilba s fábory a nade přilbou zase labuť. Strana druhá ukazuje výra sedícího na větvi, kol něhož obletuje pět ptáčků (tři a dva); pod výrem je velké *K* a letopočet 1564, kol toho všeho po kraji nápis: »Halt fest, bedencks best. H. A. H. Schwanberck.«



Obr. 12. Pamětní peníz Švamberský.

Kreslil Vojt. Král z Dobré Vody.

Našel jej kterýsi vesničan na Košťále a prodal židovi, který chodil pro granáty do Třiblic. Žid přišel do Roudnice a hned zašel k staviteli Josefovi K. (na poč. století) chtěje za peníz deset zlatých, potom pět a konečně jej dal za dva. Když o penízi zvěděl vídeňský Ignác Václav, psal oň Josefovi, ale ten jej dal synem Tobiášem obkreslit a poslal mu jen obraz. Rodina Tobiášova peníz dosud chová.

ROZROD KRUŠINŮ

a)			<i>Jan</i>	<i>Mikuláš</i>	
	Bohuslav kostelník v Jese- nici u Selčan, † 1524 ψ Anna Ma- chovská † 1519	<i>Mikuláš</i>	<i>Barbora</i>	<i>Martin</i>	<i>Pavel</i>
		Václav † 1588 kostelník jako otec ψ Marie Anna <i>Jakub</i> 1555	Václav † 1654 složil přídomek a psal se Kru- china ψ Lucie	<i>Tomáš</i> † 1625 Jakub kostelník v Je- senici † 1676 ψ Anna	<i>Mikuláš</i> Jan † 1736 kostelník a rych- tář v Nedraho- vicích ψ 1. Ludmila 2. Markéta Barešova Václav
			<i>František</i>		
			<i>Marie</i> † 1858 ψ Karel Müller		
			<i>Jan</i>		
			<i>Anna</i>		
			<i>Františka</i>		
			<i>Karel</i>		
			<i>Albert</i>		
			<i>Terezie</i>		
b)		<i>František</i> n. 1786 ψ Veronika Peštová			
	Tomáš 1748—1810 v Jesenici ψ Ludmila Pilí- kova z Myškovic		<i>Julius</i> 1834—1866 c. k. setník my- sliv, padl v bitvě u Náchoda ψ Agrippina Po- lisova	<i>Josef</i> n. 1859 učitel v Dábli- cích ψ Růžena Ol- brichova	<i>Růžena Anna</i> <i>Antonie</i> † 1896 <i>Růžena Anna</i> <i>Marie</i> n. 1897
		<i>Vojtěch</i> 1797—1854 velkokupec a maj. domu »u zl. soudku« v Plzni ψ Julie Linteme- rová z Trevirů	<i>Vojtěška</i> † 1836	<i>Zdeněk</i> 1863—1894	
			<i>Josef</i> n. 1837 c. k. důstojník jízdy, úředník v Praze ψ 1. Anna Šrachtova 2. Kateř. Ma- cháčkova	<i>Julius</i> 1865—1887	<i>Otto</i> n. 1868 v Praze ψ Marie Plo- chova
			<i>Petr</i>	<i>František</i>	† v dětství
			<i>Vojtěch</i>	<i>Oldřich</i>	† v dětství
			<i>Eleonora</i>	<i>Božena</i>	† v dětství

Literatura.

Český časopis historický. Red. J. Goll a Jos. Pekař. V. 1899. seš. 1.—2
K jubileu padesátileté vlády císaře a krále Františka Josefa. Strnad
K historii cis. domu v Plzni. — Novotný V. Nové publikace o době husit-
ské. — Šusta. Otroctví a velkostatek v Čechách. — Kratochvíl. Hoff-
mann von Fallersleben o Palackém a o jiných. — Goll. Josef Emler. —
Máchal. Snahy F. L. Čelakovského o obnovu české literatury. — Bidlo.
O práci historické v Petrohradě. — Kratochvíl. Zpráva komisse pro
vydávání pramenů k novějším dějinám rakouským. — Literatura. — Zprávy

»Method«. Časopis věnovaný umění křesťanskému. Red. F. J. Lehner.
XXIV. 1898. Tumpach J. Původ chrámu. Basilika. — Podlaha a Šittler.
Sousoší sv. Anny v kostele Jankovském. — O některých starých kopiích ruských
obrazů Mariánských v Čechách. — Řezba: Snímání s kříže v kostele Jankov-
ském. — Šittler. O slohu románském. — Vais. Starokřesťanské malby. —
Nováček. Jiří Vojt. Wahner. — Podlaha. Rauchmüllerův původní model
k Brokovově soše sv. Jana Nep. — Kaple pro vězně v Bílé věži, kaplička
sv. Vojtěcha v Milavčích. — Z inventáře chrámu sv. Salvatora v Praze. —
Konkurence pražských zvonářů r. 1701. — Stříbro kostela vodňanského. —
Lehner F. Románské exkurse. Kostel sv. Jiří na hradě pražském. —
Houdek. Kostel sv. Markéty v Loděnicích. — Kostnice ve Vranově
u Znojma. — Fil. kostel v Začanech. — Lang. Mrákov. Mutěnin. Nema-
nice. — Štědrý. Farní kostel sv. Jakuba Vět. v Slavětíně. — Drobné histo-
rické a kulturní zprávy.

Roč. XXV. 1899. č. 1. a 2.: † Josef Mocker. — Lehner. Československé
styky umělecké a archeologické. — Farní kostel sv. Prokopa v Zábři. —
Houdek. Kostel sv. Jiří v Bořitově. — Soukup. Obnova katedrálního
chrámu sv. Duchů v Hradci Král. — Šimák. Drobné zprávy k topografii
církvevní.

Národopisný sborník československý. Red. Dr. Fr. Pastrnek. Pr. 1898
sv. 3.—4.: Máchal H. O některých knížkách lidového čtení (o hraběti Jindři-
chovi), o rytíři Alexandrovi, o Perytonovi, o trpělivé Heleně, o Popelce,
o Zd. ze Zámku. — Černý Ad. Mytické bytosti lužických Srbů. — Havel-
ková a Niederle. Ukázky památek národop. musea československého. —
Kadlec. Studium obyčejného práva na Rusi. — Václavek. Mor. Valašsko
v písemnictví českém i cizím. — Pastrnek. Z nejnáchodnějších nářečí
uhersko-slovenských. — Niederle. Mistři cechu hrncířského v Novém Městě
nad Váhem. — Matiegka. Počátky a postup antropolog. studia obyvatel-
stva zemí českých. — Šolta. Psané knížky modlicí. — Haškovec. Pří-
spěvek k antropologii obyvatelstva země české. — Havelková. Plachty
koutní. Obušky (Ukázky z N. Mus. Č.). — Peisker. Slovo o zádruze (Ob-
širná studie kritická a pronikavá. Výsledek: Není staroslovenské zá-
druhy; slovenská zádruha vznikla z římsko-byzantských zřízení berních). —
Vlček-Svoboda. Rukop. sborník Jos. Bláhy, přirozeného veršovce a spiso-
vatele. — Materialy, bibliografie, posudky, zprávy.

Vjestnik kralj. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva.
Red. Dr. Ivan Bojničić Kninski. Roč. I. 1899, sv. 1.—2. Nový historický
časopis chorvatský obsahuje tyto články: Redakce. Náš úkol. — La-
szowski. Královský chorvatsko-slavonsko-dalmatský archiv. (Zpráva o historii,
obsahu a rozšiřování archivu. — Právo obyčejové při dělení majetkovém
u šlechtické obce Turopolské. — Regesta tureckých listin z řeckých klášterů
ve Sremmu. — Dva příspěvky k dějinám stihání čarodějnic v Chorvatsku. —
Klaid. Vznik bánské důstojnosti u Chorvatů. — Chorvatští bánové za
národní dynastie. — Bojničić. Příspěvek k dějinám chorv. šlechty. —
Listiny XII. století v zem. archivě. — Jakub Bribirský z rodu Šubičićů. —
Tkalčić. Založení fary u sv. Kláry v Záprudji r. 1366. — Regesta k životu-

pisu bl. Augustina Casottiho, biskupa Záhřebského. — Manojlović. Výtahy ze syrských dějin církevních Jana Efesského, týkající se Jihoslovanů. — Zprávy. — Bibliografie.

Starohrvatska prosvjeta. Red. Fr. Radić. Knin. 1899. Roč. V. 1.—2. Radić. Hroty a mlaty (Prvního musea chorvatského v Knině). Nápis, jenž připomíná Pribimíra, náměstka krále Zvonimíra. — Náslopupí dvojdielných oken starochorvatských zvoníc. — Akroterie ze zřícenin starochorvatské basiliky v Biskupiji u Knina. — Třetí typ starochorv. ostruh. — Pár ostruh z Bratiškovaca. — Středověké kostely ve Stonu. — Dva nejstarší zachované kostely v Dubrovniku. — Preradović. O Dobroni, bohatýru chorvatsko-byzantském. — Kaer. O starých pomnících náhrobních. — Rossi. Úloemek kostelní ozdoby z Tirtu u Boky kotorské. — Zprávy o činnosti chorv. starožitnického družstva v Knině. — Bibliografie. — Zprávy.

Paměti chrámu kladenského. Ve prospěch zbudování nového chrámu Páně napsal F. B. Škorpil, učitel měšť. šk. v Kladně. Kladno 1897. Nákladem spolku pro zbudování nového chrámu. Str. 76. Cena 50 kr.

Znalec dobrý okresu Kladenského, (jenž našel již pilně topografy historiky ve faráři Mottlovi a řed. Melicharovi), podává tu svědomitě a přehledně sestavenou práci, jež budoucímu spisovateli monografie Kladna bude v lecčems dobrým vodítkem. Po nutném úvodu popisuje p. autor vnějšek chrámu, po čemž probírá v jednotlivých oddílech oratorium, kapli Všech sv., sv. Jana Křtitele a konečně vypisuje velice podrobně vnitřek. Dodatek konečně seznamuje nás s postupem, jehož užito při bourání chrámu (r. 1897) a zvláštní vytyčení nalezených památností. Díkce je správná, ač trochu suchá. Pěkné provedení půdorysu a nárysu zbořeného chrámu, jakož i nově stavěného, jest dílku k ozdobě.

C. Merhout.

Popis hejtmanství kladenského. Spracoval F. B. Škorpil, odb. uč. měšť. školy. S mapou okres. hejtmanství. Nákl. vlastním. Str. 104 ve velké 8°.

Svědomitá práce tato přihlíží nejenom ke stránce historické, ale i k poměrům přírodním, k jichž vypisování okres tento hojně látky poskytl. Hlavní díl zeměpisný a statistický, rozvržen je takto: I. Poloha zeměpisná, II. Popis přírodní, III. Popis občanský, IV. Přírodniny, V. Průmysl a obchod, VI. Doprava, VII. Osvěta, VIII. Zřízení IX. Poplatnost. Pro nás nejdůležitější jsou poslední dvě stati, obsahující »Přehledný nástin historický«, a »Místopis«, který prozrazuje neúpornou pili p. autorovu. Jest tu popsáno 75 míst; mimo to při místě Kladně zařazeny sem monografie hutí. Jest si přáti, aby více okresů nalezlo tak pilného pracovníka, jako jest p. Škorpil.

C. Mht.

Vrbas Jakub. Dějiny městečka Ždánic. Se zvláštním popisem geologickým a archeologickým od dra. Mart. Kříže. Ve Ždánicích 1898. Velká 8° Str. 418.

K sepsání obšírné této monografie spojili se dva muži, učitel ždánický a dr. M. Kříž. J. Vrbas nejprve líčí polohu moravského městečka, jeho budovy (zámek, radnici, kostely nynější i bývalé), polohy zajímavé, památná místa v okolí (hradiště Palánské). — Dr. Kříž populárně vykládá o geologii všeobecné, s aplikací na poměry Moravanu známé, čímž připravuje si půdu pro obšírné vypsání archeologické o člověku předvěkém. Četné obrazy zvířat pravěkých text doplňují. — Pak následuje Vrbasův oddíl dějepisný, o Ždánicích (poprvé r. 1286) v rukou pánů ze Ždánic 1322-1430, z Valdštejna, z Kounic, z Bubna, ze Zástřizl, Suchodolských,* z Pezinku (—1500). — Od r. 1500 - 1558 městečko drží Zástřizlové, 1550 - 66 Bozkovcové, Kounicové 1566—1622. — Tu položeno jest také vylíčení vinařství a práva horenského; poměry vnitřní, a příběhy českých bratří ve Ždánicích.

Od r. 1622 drží zámek a panství pp. z Lichtensteina. U biografické nástiny jich života vloženy jsou zprávy o událostech a životě v městečku.

Obsáhlý material slušně je spořádán. Snad ledakde bylo by si přáti spracování úsečnějšího, ledaco mohlo býti vypuštěno, čímž by kniha nabyla přihodnější stručnosti.

Řeč J. U. Dra. Vojtěcha Friče, advokáta, měst. radního atd., proslovená ve II. řádné schůzi slavného sboru ob. starších kr. hl. města Prahy 6. dne měs. února 1899. v příčině bourání domů č. p. 931.—933. I. na Starom. náměstí v Praze. Tiskem J. Otty. Nakladem D. Chamonilly v Praze. S plánem a 5 tab. obrázků — Neudáno hodiny, kdy řeč se stala. Svědomitě zaznamenáno, že řečníku bylo voláno devětkrát »V ý b o r n ě«, šestkrát »T a k j e s t !«, jednou »S l y š t e«, jednou projeven souhlas, jednou vzešla při řeči veselost (meč dvojsečný!), na konci pak vyzněl »v pochvalu dlouhotrvající potlesk.« O jiných projevech zmínky se nečiní. O řeči škoda šířiti se; byl by jí dán nezasloužený relief. Průzračnému nakladateli bude lze v době dozrinné přesvědčiti se, že hájil věc nedobrou. *A. B. Č.*

První zpráva mus. spolku v Telči za r. 1897 a 1898. J. Beringer: Prof. Jaroslav Janoušek (1854—1897). Nekrolog. Psné památky v muzeu města Telče (98 listin pergamenových 1387 1846, množství papírových, řada knih, seznam registový spořádaný chronologicky, zajímavého obsahu. — *M a š k a*, Vznik a účel mus. spolku v Telči. — Zpráva spolková. Ve sbírkách je 2009 čísel.

Zpráva o činnosti kuratoria měst. musea v Táboře za r. 1898 Aug. S e d l á č e k, O vědeckém působ. prof. M. Koláře (Srv. ČSPSC. VI, 64). — F. D. Z e n k l, Seznam vědeckých prací prof. Martina Koláře.

Titulové nebožtíkoví rádi uvítají soupis tento článků roztroušených většinou po venkovských listech. Podivuhodná řada prací, z nichž něco ještě v rukopise jest. A nade vším bolestně se zamyslíme — co mohl vykonati tento muž za okolností vědecké práci příznivějších! — Zprávy o kuratoriu, jednatelský referat o vykopávce v býv. Ústí Sezimově. Zprávy o sbírkách.

Ze Společnosti přátel starožitností českých v Praze.

Českoslov. museím a spolkům musejním řozeslala Společnost zprávu o sjezdu kutnohorském, připojivši dotazník po věcech dotýkajících se statistiky a ochrany památek. Komu snad zásilka nebyla došla, dopiš jednateli A. B. Černému v Praze, I. na Pernštýně, 6. n. — Vůči některým soukromým zprávám poukazuje správní výbor Společnosti k usnesení sjezdu kutnohorského, že má býti nový sjezd svolán na příhodnou dobu. Aby sjezd byl vskutku pracovním i aby jednání jeho se potkalo se žádoucím výsledkem, nedoporučuje se konati nový sjezd dříve, dokud nebudou provedeny úkoly, vytyčené sjezdem kutnohorským. Že práce taková vyžaduje z míry dosti času, jest samozřejmo. *A. B. Černý.*

Zpráva správce sbírek za r. 1898. K dočasným sbírkám Společnosti darovali P. T. pánové: Em. Achler na Kr. Vinohradech: $\frac{1}{2}$ kroužku železného z domu č. 39. v Krameriově ulici a 1 běžnou minci americkou; Boh. Foit, knihkup. účetní v Praze: 1 fotografii staré Strahovské brány; slč. Vil. Gautschová, učitelka v Týně n. Vlt.: 1 dýmku výměnkářskou a 2 obrazy malované na plátně (sv. Peregrina a sv. Trojice); Aug. Hajný z Jívke: 2 nádoby hrobové; Ant. Nemánský, přednosta stanice v Běchovicích: 1 fotografii bednářské kozy s hlavou práce lidové; Jos. Neumann, vrch. inženýr c. k. st. drah v Praze: 3 staré mapy (Čechy, Slezsko, Polsko s přílehlými zeměmi); Ant. Schwarz, c. k. kontrolor daně cuk. v Kostelci nad L.: množství archívalií (z doby novější) ze zámku Lobkovického; jsou tu hlavně úřední měřmy a listiny berní; Jindř. svob. pán Spens z Boodenu, zem. stav. rada a odb. přednosta v Praze: 1 dvoustrannou mědirytinu (desku) s obrazem Spasitele s jedné, se sv. Václavem s druhé strany. Pan L. Labuška z Veleslavína daroval úlomek kosti zvířecí, nalezené při dobývání písku za svým domkem. Uhodiv pak na kosti lidské, oznámil nález jednateli

A. B. Černému. Referent jsa právě službou na vojně, nemohl vyhověti žádosti jednatelově, aby věc vyšetřil. Učinil tak s ochotou p. c. k. berní tajemník K. Buchtela. Nalezl ve společném hrobě 6 lidských koster, nepravidelně pohřbených. Věci vesměs novodobé.

I. Výstavka Společnosti.

Po návrhu pokladníkove usneseno bylo ve schůzi výborové, aby pořádná byla výstavka předmětů vykopaných v Šárce a Podbabě. Přimlouvou ochotného p. rady Brože získali jsme místnost i skříň zasklené s nástavci laskavosti slavného kuratoria Musea král. hl. města Prahy.

Přípravné práce počaly 10. října 1898 Novými zásilkami a úpravou staršího materialu ze sbírek našich vzrostla práce a ovšem i náklad.

Pracováno bylo pod mým dozorem najatými lidmi pilně až do 1. listopadu, dne toho počal jsem teprve předměty, řádně umyté, baliti a katalogisovati.

Předměty, zabalené v 88 balících, byly očíslovány a zapisovány do seznamu. Bohužel u 33 čísel starého materialu z našich sbírek nedalo se již zjistiti naleziště. Materiál anthropologický uložili jsme do dvou velikých beden. Veliký pak počet nádob a j. předmětů zapsán byl zvlášť. Po té počala teprve vlastní práce s výstavkou. Obsah všech 54 pytlů a ostatních balíků znova byl prohlížen, důležité střepy vybírány a odváženy ke mně k další úpravě pro výstavku. Na to přivázena byla hlína, cihly, prkna a j. v., z čehož postavil jsem přesný model peci a ohniště nalezených při výzkumu v pískovně p. Reistra. Teprve dne 18./11. 98 ukončiv práce přípravné, propustil jsem lidi.

Na to pracoval jsem sám na přípravách k výstavce, jednak doma, kde předměty byly na kartony montovány, částečně lepeny a plány kresleny, jednak v Museu.

Nemohu opominouti díky za laskavou pomoc ku konci installace výstavky pp. Erh. Sichravovi, soukromníku v Praze a p. M. U. C. K. Rösslerovi, z nichž první vydatně přispěl při pracech grafických, druhý pak nedbaje svátečních dnů i pozdních nočních hodin, mnoho věcí montoval na kartony a byl nápomocen při vlastní installaci v posledních dnech před zahájením výstavky velmi platně; jemu děkuji, že výstavka v den zahájení úplně byla hotova.

Rovněž p. M. U. Dru. V. Tomkovi, praktickému lékaři v Chocni, vyslovuji díky za nákras průřezu kult. vrstvy v Šárce. Ostatní plány a nákrasy jsem sám zhotovil.

Výstavka byla zahájena dne 26. prosince 1898 a ukončena 6. ledna 1899.

Po ukončení výstavky vše opět bylo rozváženo, a to starý materiál zase uložen ve spolkových místnostech, část kořisti Šárecké a Podbabské, potřebná ku popisu, odvezena do mého bytu. Předměty ty jakmile budou popsány a nakresleny, budou odevzdány dle usnesení výboru Museu kr. hl. m. Prahy. Ostatní pak část ponechána již nyní ve sbírkách M. m. P. Všechnen materiál osteologický mnou v Š. a P. vykopaný, celkem 17 pytlů, s ochotou uvolil se určití p. prof. Dr. J. N. Woldřich, t. č. děkan fakulty filosofické.

D a r y :

Sl. Museu kr. hl. m. Prahy darován byl celý nález Šárecko-Podbabský, mimo to část nálezů pražských středověkých. Poněvadž vše není ještě úplně předáno, ponechávám podrobnou zprávu o tom na příště.

Mimo to usneseno darovati ještě jiným musejím předměty; pro nedostatek času nebylo možno je dosud odeslati.

Sl. anthropologickému oddělení při filosofické fakultě university Karlo-Ferd. české zapůjčeny dvě bedny anthropologického materialu a to.

I. 25 lebek lidských se 7 sp. čelistmi, 1 lebka necelá (5 a $\frac{1}{2}$ spodních čelisti), 1 lebka necelá (a 2 sp. čelisti) z L. Hradce.

4 lebky rozdrčené ve 4 balících L. Hradec?

1 lebka rozdrčená (dá se slepiti) » » ?

1 necelá na pravé straně palinovaná L. Hradec?

1 » u ní část malé lebečky a 1 kost L. Hradec?

1 balík úlomků předešlých lebek.

3 balíky zlomků 5 lebek L. Hradec?

- 1 lebka ze Žalova (č. IV.) necelá.
 1 > z cih. Zakolanské necelá z 3 m. hloubky.
 1 > zachovalá bez spodní čelisti z Budče.
 1 > rozdrčená z Budče (značka F).
 1 > zachovalá bez spodní čelisti z Budče (pravá lícní kost schází)..
 1 > zachovalá ze Zákolan (značka B) s nápisem: z >t. zv. doby
 bronzové.<

II. 24 lebek s 18 a $\frac{1}{2}$ sp. čelisti k tomu.

Kosti 24 koster z Veleslavína, nalezených p. Labuťkou.

M. U. C. Jos. A. Fira,
 správce sbírek.

Zpráva pokladní za čas od 1. dubna do 4. července 1899. Uveřejňujeme vždy jen výkaz nově přistouplých P. T. členů, darů peněžitých a obnosů za prodané publikace, pokud byly vydány nákladem Společnosti. Stvrzovati nebo uveřejňovati zaplacení příspěvků P. T. členů dříve přistouplých není lze z nedostatku místa. Příspěvky došlé po 4. červenci uveřejníme příště. Příznivci Společnosti se zl. 5.— ročně stali se P. T. pp.: Čerych Bohumil, továrník v Černožicích a Tebich Ant., stavitel v Brně.

Za členy přispívající se zl. 2.— ročně přistouplili P. T. pp.: P. Bařina Frant. Sal., kněz řádu Augustiniánů na St. Brně; Berger Štěpán, majetník realit na Kr. Vinohradech; Brdičko G., účetní cukrov. v Havrani; Petra Buška synové, kníž. řezbáři v Sychrově; Cingroš Ot., c. k. dvorní a měst. mistr kamenický v Plzni; Dítě Emerich, továrník v Humpolci; P. Dvořák Gerh. Ant., farář v Kmetnévsi; Fährnich Vojt., katecheta na Kr. Vinohradech; Fišara K., říditel české vyš. obch. školy v Brně; Harlas O., vrchní inspektor dráhy; Havel Adolf, sochař ve Slaném; J. U. Dr. Havlíček Karel, advokát v Ném. Brodě; Holárek Emil, akad. malíř v Lounech; Holub Jos., akad. malíř v Kralupech n. Vlt.; Houdek Jos., stavitel v Plzni; Ježdík Maxm., kandidát lesnictví v Písku; Kočí Fr., strojník cukrov. v Libici; Kotalant Jan, rolník v Holohlavech; Kratochvíl Em., říditel hutí v Král. Dvoře; Procházka Václ., statkář v Černuci; Rejzek Jos., děkan v Nymburce; J. U. Dr. Sobotka Ant., advokát ve Zbraslavi; Štekl K., majetník pensio-natu na Hrubé Skále; Walleský Rich., lékárník v Humpolci.

Za činné členy přistouplili P. T. pp.: Adam Jar., adjunkt cukrov. ve Zvoleňovsi; Adamec Jan, c. a k. kontrolor v Kácově; Bächer Alois, obchodník v Kácově; slč. Bašiková Berta ve Vršovicích; Beneš Ant., c. k. profesor v Domažlicích; Beránek Jindř., c. a k. berní adjunkt v Kácově; Beránek K., obchodník na Kladně; Hospodářská beseda v Černožicích-Čáslavce; Blažek Ant., učitel v Rosicích; Brdlík Jos., továrník v Žirovnici; Brix Bedř., typograf v Pardubicích; Brtník Václ., statkář v Blevicích; Bulík Boh., cihlář Václ., rolník v Jemnících; Csongrády Fr., knihkup. účetní; Čapek Jos., c. k. okr. komisař v Brně; Čečetka Otto, velko-obchodník; Černý Václ., c. k. pošt. asistent v Roudnici; Dobravský Fr., učitel v Černovsi; Duchoň Jos., dozorce c. k. fin. stráže v Berouně, zl. 1.— na 1399. a dar zl. —.50; Dvořák Max, bibliotekář a archivář v Roudnici; Ečer Ant., říditel ob. dívčí školy v Roudnici n./L.; M. U. Dr. Ečer Frant., lékař; Filip Jarosl., sekretář firmy J. B. Nebeský v Nymburce; Fila Frant., úředník továrny; Frühauf Ot., pokladník Živnost. banky v Jihlavě; Gas-sauer Alb., úředník buštěhr. dráhy; Geiseler Vojt., správce cukrov. v Kouřimi; Grus Vít, pokladník měst. spořitelny v Pardubicích; Haak K., účetní v Karlíně; Hajšl Ant., velkoobchodník; Hatina M., inženýr v Hořovicích; Hauser Lud., učitel při měšť. škole v Nymburce; Hellmann Ad., říditel továren v Bercuně; Herold Pankrác, kníž. komorní rada v Hořovicích; Hlaváček K., říd. učitel v Třešti; Homolka Em., houslař na Kr. Vinohradech; J. U. Dr. Horák Vojt., advokát v Pardubicích; Horel J., účetní cukrov. v Horoměřicích; Horník O., říditel kůru v Karlíně; Horník V., c. k. vrchní geometr v Holicích; Hořínek Jarosl., c. a k. lesní adjunkt ve Zderadinách; Hubínek Ot., továrník v Libni; Hulán Ant., stavitel; Chlebeček E., architekt a stavitel v Brandýse n. L.; Chleborad Ar. Jar.

říd. učitel ve Ždírci; Iser R. ml. ve Vápeném Podole; Jirásek Jar., říditel měst. školy v Libni; Kafka Jos., říditel kůru ve Dvoře Králové; Kára Jos., kníž. assistent na Hluboké; Karásek Voj., obchodník na Žižkově; Karhan V., c. a k. hejtman pěst. pluku č. 11. v Č. Budějovicích; Kavka Ferd., úředník Měst. spořitelny; Klapka Ant., rolník v Sakách; Klazar F., továrník ve Dvoře Králové; Klos Emil, inženýr ve Frenštátě pod Radh.; J. U. Dr. Kochánek Jos., advokát na Kladně; Kořínek Jarosl., c. a k. hosp. adjunkt v Kácově; Kreman Lud., měst. zvěrolékař; Kremla Jan, odb. učitel v Kouřimi; Krupička Jos., cukrmistr v Domažlicích; Křivánek Ant., stavitel v Hořovicích; Kubeš V., úředník městská spořitelny; Kuffner Zd., c. k. professor ve Dvoře Králové; Kutil Fr., rolník v Libovicích; Laibner Rud., účetní záložny na Hluboké; Líbal Vojt., adjunkt cukrov. v Židovicích; Löhner Jan, c. a k. důchodní v Kácově; Ludvig Jul., úředník dráhy, Kr. Vinohrady; Malík V., c. k. kontrolor daně cukerní v Kouřimi; Mašek Cyr. na Vinohradech; Mulatsch K., c. a k. hosp. správce v Žichovicích; Nedbal Frant., c. k. berní oficial na Hluboké; Nejedlý Leop., říd. učitel na Kr. Vinohradech; Nový Fr., zámečník v Štěpánově; Opl Ludvík; J. U. Dr. Parma Ed., advokát ve Frenštátě pod Radh.; Patsch Eug., velkoobchodník; J. U. Dr. Podvínec Jos., advokát v Kolíně; Pojman Jul., inspektor lázni v Hlídži; Potůček Alois, stavitel a majetník realit v Bubenci; Prantler K., přednosta dráhy ve Frenštátě pod Radh.; Pražák Jan, rolník v Hoříněvsí; Prettner M., měst. zvěrolékař; Procházka Bohd., c. k. účetní rada v Josefově; Procházka Fr. v Nuslích; J. U. Dr. Pštross A., advokát v Berouně; Pujman K. M., učitel ve Vojn. Městci; Radský Jos., lékárník a starosta v Turnově; Rázek J., učitel hudby na Žižkově; M. U. Dr. Regal Aug., městský lékař v Domažlicích; Ruttner Ant., správce skladu; Růžička Jan aut. stav. inženýr v Semilech; Rychter Jos., kooperator v Pohledu; Rys Frant., učitel na Hluboké; Řiditelství měst. školy v Chotěboři; Řiditelství kontrolor v Dobřanech; slč. Skrbková Marie; Skvrna Václ., rolník v Čistěvsí; Slovák Frant., říditel knihtiskárny; Tělocv. jednota »Sokol« v Jílovém; Sommer Fr., c. k. oficial tab. režie v Jihlavě; Sonnwend Alois, inženýr st. drah v Hrobech; Souček Ant., stavbyvedoucí na realce v Hoře Kutné; Musejní společnost v Domažlicích; Musejní spolek v Soběslavi, zl. 1. — na 1899. a dar —.30; Musejní spolek v Třebíči; Správa ob. školy divčí ve Vršovicích; správa ob. školy chlapecké ve Vršovicích; Stach Ant., říditel hosp. školy v Boskovicích, příspěvek na 1899. zl. 1.—, dar zl. —.50; Stejskal Jos., říditel měst. kanceláří v Berouně; M. U. Dr. Studnička Jar., odb. lékař; Stumpf Ferd., přednosta stanice v Čerčanech-Pyšelicích zl. 1.— na 1899. a dar zl. —.50; Suchomel Fr., říditel cementárny v Berouně; Svoboda Jan, c. k. pošt. administrator v Sedlci; Svoboda Jos., měst. zvěrolékař; Šillinger Ant., sládek v Jincích; Šrajer Tom., učitel v Liboci; Štorkan Emil, strojník v Štěpánově; Šupich Jos., inženýr v Ném. Brodě; Tampier Jos., měst. inženýr ve Vršovicích; M. U. Dr. Tlustý Fr., lékař v Hospozíně; Tomášek Václ., majetník vápenic na Karlštejně; Truhlář K., nájemce dvora v Černuci; Tschakert Jindr., sekretář c. k. finanč. řiditelství; Tupý Vil., obchodník v Čelakovicích; Václav Frant., účetní v Holoubkově; Wagner K., kníž. tajemník ve Žlebích; Walter Fr., přednosta komise pro zachování památek v Chrudimi; J. U. Dr. Vinkler Stan., koncipista c. k. st. drah v Plzni; M. U. Dr. Vitáček V. v Berouně; Vlasák Václ., sládek v Berouně, zl. 1.— na 1899. a dar zl. —.50; Vlk Fr., zahradník ve Vanovicích; Vodňanský Jos., kontrolor panství v Konopišti; Voldřich A., c. k. adjunkt techn. fin. kontroly ve Vrutici Kropáčově; Vořv Václ., c. k. telegr. assistent; Votruba Jos., c. k. berní v Manětíně; P. Dr. Zahradník Isidor, bibliotékař kláštera Strahovského; Zlatník Alois ml., továrník ve Dvoře Králové; J. U. C. Žák Fr. na Vinohradech.

Za publikace, vydané Společností, zaplatili P. T. pp.: Horký Jos., učitel v Protivíně, zl. 1.—; prof. Dr. Král Jos., zl. 1.—; J. U. Dr. Linhart Jos., advokát v Kouřimi, zl. 1.—; Režný A. C. kaplan v Čelakovicích, zl. 1.—; Skrbek B., účetní v Pardubicích, zl. —.50; Tuša Jos. na Smíchově, zl. 5.—;

Velinský Fr., jednatel Musea v Pardubicích, zl. 3.-; Wildt E. v Louně, zl. 1.-; Zajíc V., kníž. úředník v Bilině, zl. 3.05; Zap B., říditel cukrov. v Klobukách, zl. 1.-; Zeman A., pokladník konsistorní v Litoměřicích, zl. 5.43.

Ze členů činných jednak přestoupili ku přispívajícím (s doplškem zl. 1.-), jednak darovali k účelům Společnosti P. T. pp.: Bělohlávek Ant., c. k. techn. fin. kontrolor ve Velimí, zl. —.50; Brabec V., farář v Jirnech, zl. 1.-; Bubák J. V., měst. vrchní inženýr, zl. —.50; Čermák Fr., farář u sv. Víta, zl. —.30; Čermák V., obchodník v Buštěhradě, zl. —.35; M. U. Dr. Černý St., zl. 1.-; Čihák V. K., obchodník v Poděbradech, zl. —.50; Dr. Decker Ant., c. k. gymn. říditel v Třeboni, zl. —.50; J. U. Dr. Demel Jar., c. k. koncipient fin. prokuratury, zl. 1.-; Dokonal Fr., vrchní účetní v Podzámčí, zl. —.50; Diviš K., učitel při všeob. řem. škole na Horách Kut., zl. —.50; Duštíra Jos., kaplan v Ounčticích, zl. —.50; Dvořák B., architekt v Pardubicích, zl. 1.-; Ekert Frant., farář u M. B. Sněžné, zl. 1.-; Feyerfeil Jar. V. v Plzni, zl. 1.-; Helebrant Fr. na Kr. Vinohradech, zl. —.20; Hille Jan, farář v Kadově, zl. 1.-; Gust. ryt. Hodek ze Želevic, továrník v Pětípsech, zl. 1.-; Hodek K., ryjec ve Vršovcích, zl. —.30; Chmelář Boh., učitel v Kuklenách, zl. —.30; Jindra P., učitel v Chýni, zl. —.20; Jindřich Václ., říd. učitel ve Voticích, zl. 1.-; Jirsík Jan, zem. stav. rada, zl. —.50; Kliment V. na Žižkově zl. —.50; za publikace zl. 1.-; Klub mechaniků a optiků, zl. —.50; Klumpar J., c. k. gymn. říditel v. v. v Hradci Král., zl. —.30; Kodeš Fr., techn. adjunkt cukrovaru v Bečvárech, zl. —.50; Kosina J. v Karlíně, zl. —.50; Košák Fr., katecheta v Plzni, zl. —.30; Košťál Fr., úředník buštěhr. dráhy zl. —.50. Kozel R., kníž. důchodní ve Zlonicích, zl. 1.-; J. U. Dr. Kreiml Gust., c. k. notář v Libochovicích, zl. —.50; Křepelka Ad., kontrolor Rak. Uh. banky, zl. 1.-; Kukaň V., úředník na Kr. Vinohradech, zl. —.20; Lutz L., pokladník měst. spořitelny na Mělnice, zl. —.50; J. U. Dr. Martinek J., adv. v Sedlčanech zl. 1.-; Materna Jan na Kr. Vinohradech, zl. —.30; Mazura V. R., obchodník v Žamberku, zl. 1.-; J. U. C. Michálek Jindř., okr. tajemník v Roudnici zl. —.50; Müller K., bisk. notář a děkan v Kam Újezdě, zl. 5.-; Nehyba Jan, správce cukrov. v Rožďalovicích, zl. —.50; Novotný M., účetní spořitelny v Postoloprtech, zl. —.50; Palliardi Jar., c. k. notář ve Vranově, zl. 1.-; Pátek Ferd., c. k. asistent, zl. —.20; Pelz Alois, velkoobchodník zl. 1.-; J. U. Dr. Podlipný Jan, starosta kr. hl. města Prahy, zl. 1.-; Postřihač A., kaplan u sv. Mikuláše, zl. 1.-; Pressler Jos., úředník tov. v Tejně, zl. —.50; Prchal Jos., techn. adjunkt cukrov. v Lužci, zl. —.50; Prchal M., statkář v Ruzyni, zl. —.20; Pytlík Ad., měst. rada v Plzni zl. 1.-; Řezáčová K., učitelka, zl. —.25; Sádlo Vil., správce mlýna v Bvstřanech, zl. 1.-; pí. Severová Anna, majitelka statku v Chlebicích, zl. 1.-; Sigmund M. R. ve Troji, zl. 1.-; Skrbek Alois, vrchní geometr ve Vidni, zl. —.50; Skrbek B., účetní v Pardubicích, zl. —.50; tělocv. jednota »Sokol« v Břevnově, zl. —.60, v Chocni zl. 1.-, ve Vamberce zl. —.20, »Sokol Bytinský« v Toužetíně zl. —.30; Stejskal Jan, majetník pivovaru a J. U. C. Stejskal Jan na Smíchově, zl. 1.-; M. U. Dr. Steppan Jos. v Kolíně zl. —.30; Sustr Ad., říd. učitel v Tuněchodech, zl. —.50; »Tyl« čten. ochotn. jednota, zl. —.30; Volf Jos. V., říd. uč. v Hrošce, zl. —.50; Zima Václ., účetní v Lučicích, zl. 1.-.

Za veškerý dary upřímně děkujeme a prosíme za další přízeň. Oznamujeme, že kde není udáno jiného bydliště u výkazu P. T. členů, rozumíme vždy členy v Praze; u P. T. členů, kde není jinak oznámeno, rozumí se, že jest zaplacen členský příspěvek zl. 1.— za běžný rok. Členské příspěvky i dary peněžité buďtež posílány podepsanému pokladníkovi.

V Praze, dne 4. července 1899.

Ed. Bufka, t. č. pokladník,
Král. Vinohrady, Sázavská ul. č. 14 n.

Výzkum Společnosti přátel starožitností českých v Praze
v r. 1897.—1898.

I. Šárka u sv. Matěje.

Jos. A. Fíra.

(P o k r a č o v á n í).

Přístupme nyní k pojednání o předmětech nalezených na pozemku výše popsaném.

Předměty bronzové:

První nám známý nález učiněn byl někdy v r. 1890, kdy hrobník Čermák zkoušel na nynějším novém hřbitově (tehdy ještě poli) jak poddajná bude hlína ku kopání hrobů. Při tom uhořel v místech poblíže nynějšího hrobu č. 94 v hloubce prý něco přes 1 stěvíc na shluk celých i rozlámaných předmětů bronzových a na kousky litiny; podobalo se mu z polohy jich, že byly uloženy v koženém vaku do vykotlaného kořene.

Nález ten celý odkoupil od p. Čermáka pan Dr. Rožánek, a dosud ho chová¹⁾ ve své sbírce.

Sekerku z téhož nálezu dostal »na památku« pan Tuma, vodák v Bubenči, který prý ji odevzdal do sbírek zemského musea.

Když toto pole ku hřbitovu přikoupeno bylo, stavěna byla v roce 1891 kolem nová zeď a tu, dne 6. června, při hloubení základů pro jižní stěnu, uhozeno bylo v hloubce asi 1 m. v červené prý hlíně na 18 bronzových předmětů, které po čase byly odevzdány sbírkám Musea města Prahy. Jeden kousek přešel v majetek pana J. Klementa, řídícího učitele v Dejvicích, který mi jej odevzdal.

Nato přicházelo se občas při kopání hrobů na jednotlivé předměty, které jsou nyní v rukou soukromníků.

V roce 1897, když jsem jménem a nákladem Společnosti v Bubenči kopal, našel shora jmenovaný hrobník kopaje hrob

¹⁾ Dopsal jsem panu Dru. Rožánkovi prose jej jménem Společnosti, aby mi dovolil nález ten v tomto pojednání popsat — nedostalo se mi však odpovědi.

č. 20 v červené hlíně opět několik bronzových předmětů, které mi odevzdal. (Tab. č. V., č. 3, 5, 6, 7, 9.)

Výzkumem Společnosti na pozemku p. Hendla, získány jsou předměty, které z větší části nalezeny byly roztroušeny mezi 6—10 m. pod ornici, rozházeny jsouce v černém popelu sem i tam (tab. č. V., č. 1, 4 a, b, 10, 11). Jedna jehlice (tab. č. V., č. 2) nalezena byla blízko pod ornici mezi 21—22 metrem, zlomek pak jehly (tab. č. V., č. 8) nalezen ve spodu při odstraňování dlažby.

Poslední pak nález učiněn jest z jara r. 1899 na pozemku, který pí Šourková má najat, východně za zdí nynější nové farské zahrady. Nalezen byl při jarním orání a, dle domnění pana hostinského Hendla, vyhozen nejspíše dělníky ze země při hloubení základů pro tu zeď.

Jest to pěkná veliká sekerka, která jest nyní v majetku p. R. Chaury, obchodníka starožitnostmi.

Popíšeme nyní nalezené předměty.

Všechny předměty pokryty jsou na svém povrchu hrubozrnnou patinou, samy jsou však neporušeny.

Jsou známy jiné nálezy bronzů, které samy, vlastně jejich povrch proměněn jest v patinu, takže odstraněním jejím původní jejich povrch by vzal zkázu, kdežto u našich předmětů, jak výše vzpomenu, tomu tak není. Bylo by záhodno, tento velice nápadný rozdíl vyšetřiti a vypátrati příčinu nestejného processu, působil-li tu vliv půdy, neb spíše (dle mého soudu) jiné smíšení bronzoviny.

Jestliže jest moje domněnka správná, snad by se časem přesně vyšetřilo, kde jest východisko oné kultury.

Položíme-li všechny předměty, jež jsem získal, vedle sebe, vidíme hned na první pohled nestejně zbarvení jejich patiny.

Věci nalezené na hřbitově v červené hlíně, mají patinu zelenou, tu tmavší, tu zase poněkud světlejší; předměty pak, nalezené v průkopu za zdí hřbitovní, mají patinu tmavě zbarvenou popelem, v němž byly nalezeny.

Tabulka V.:

č. 1. Jehlice bronzová, přelomená, nyní 18·7 cm. dlouhá, ze silného drátu, opatřená na konci sploštělou hlavicí, po jejímž obvodu běží dvě rýžky kolem. Plný krček pod hlavicí rozšiřuje se dolů nálevkovitě. Na jehle samé, 1·4 cm. pod krčkem, spatřujeme ozdobu v podobě čtyř kroužků ležících vedle sebe.

č. 2. Jehlice bronzová z drátu, opatřená na konci hrotem, na druhém pak vytepaná ploše a zatočená v očko. Niže pod očkem tímto, asi 1·5 cm. jest jehla poněkud prohnutá, není snad tudíž dohotovena a měla býti zatočena v místech těchto tak obloukovitě zpět k jehle, že by se »očko« jehly dotýkalo.

Jehlice tvaru podobného našemu uloženy jsou v zemském museu, a to jedna z Kroměříže, jedna částečně ohnutá v oblouk z Pětipes, jedna pak z neznámého naleziště, úplně ohnutá do oblouku. Ta však jest poněkud slabší.

Podobné jehly znám také z nálezů p. z Weinzierlů.

č. 3. Nůž bronzový 15·8 cm. dlouhý, 2·3 cm. široký tvaru mírně S ovitého. Tupá hrana jeho jest sříznuta mírně šikmo k líci, kdežto na rubu jest nůž úplně rovný; bylať forma nože vyryta pouze do polovice kadlubu, kdežto byla potom přiložena druhá část, úplně hladká, a mezi ně nalita bronzovina. V místě, kde bylo upevněno držadlo, lze pozorovati dva zářezy pro motouz neb řemínek, jímž upevňovali střenku.

čís. 4. Dva zlomky srpů, od hrotu a z prostředka, na jedné straně úplně hladké, na druhé pak podél tupého okraje opatřené žebrem.

č. 5. Malý zlomek, snad srpů.

č. 6. Větší zlomek srpů od hrotu, poněkud S ovitě prohnutý, opatřený podél okraje dvěma žebry. Na rubu jest úplně hladký.

č. 7. Zlomek srpů z přechodu od násadce pro držadlo k ostří, opatřený hrotem, snad ku lepšímu upevnění držadla, na rubu úplně hladký.

O zlomku tomto, jakož i o zlomcích pod č. 4 a, b, 6, platí to, co bylo řečeno o formě při noži č. 3.

U zlomku tohoto, jakož i u čísla 6 pozorovati lze stopy násilného ohýbání, jež povstaly zajisté úsilím zlámati předměty tyto.

č. 8. Jehla 9 cm. dlouhá, s hlavicí rozštípenou, uprostřed kopnutím přehnutá.

č. 9. Držadlo nějakého nástroje 5·5 cm. dlouhé, na obou stranách podél hran opatřené žebrem se 4 pupíky jdoucími po délce uprostřed, nápodobujícími roztepané hlavice nýtů.

č. 10. Část ostří mečového, 10·4 cm. dlouhá 3·2 cm. široká, hladká, průřez ostří podobá se průřezu čočky.

Všecky bronzové meče v zemském museu, jak celé tak i rozlámané, opatřeny jsou žebry buď podél okraje neb uprostřed, pouze 2 zlomky z nálezů u Rydče jsou bez žebra jako zlomek náš.

č. 11. Malá sekerka s laloky k upevnění násady, nápadně krátká (8 cm.). Šířka ostří obnáší 4 cm. Na druhém tupém konci uprostřed poněkud vykrojená, aby snad lépe držela v násadě. Pouze jedinou podobnou nalezl jsem ve sbírkách zemského musea, z hromadného nálezů z Radětic, v němž, mimo sekerkou podobnou naší, jsou též zlomky tří větších sekerek; ostatní nález skládal se ze samých zlomků srpových.

Předmět z hromadného nálezů z r. 1891, který ve své sbírce chovám, jest plátek z drátu roztepaný 0·7 cm. široký 0·1 cm. tlustý a 62 cm. dlouhý, na jednom konci zakončeny jazýčkovitě, na druhém pak od dalšího odlomený. Jest to snad zlomek nějakého náramku.

Předměty z kamene:

Při kopání nalezeno bylo celkem 5 kusů dlátek, z nichž jeden kus nalezen v některém hrobě na hřbitově.

Nalezeny byly jak ve spodní černé kulturní vrstvě, tak i v červené hlíně.

Dláta tato jeví již pozdní ráz a poukazují zjevně na dobu bronzovou. Jsou z větší části krátká a nemají v průřezu dřívější útlosti přiměřené ku své krátkosti, jsou tvaru »zavalitého«. Na pohledech se strany vykreslených na naší tabulce není tvar ten dobře patrn, poněvadž jest nakreslena pouze postranní hrana. Ku snažšímu porozumění bylo by třeba pohledu se strany, tak, aby bylo viděti, jak nástroj od kraje ku středu nabývá oné »zavalité« podoby. Nejtypičtější z nich jsou dvě a to čís. 12 a 13 na naší tabulce.

Na dvou pak vyobrazených pod čís. 13. a 17. jsou posud patrný stopy, že nalezeny byly v červené hlíně.

Mimo tyto výše popsané nástroje nalezeny byly tři kusy kamenů podlouhlých, jejichž 4 podélné strany jeví stopy hlazení, patrně brousky.

Konečně nalezeno bylo 6 kamenů sploštělých, obroušených na hranách do kulata, průměru 2—6 cm., tloušťky 1—2·3 cm. Na třech z nich možno pozorovati ve středu stopy pokusu vrtání (u č. 15. málo znatelné).

Konečně nalezena byla v místech kolem 14 m. provrtaná polovina takového kamene (tab. V., č. 18).

Pazourek nalezen jest dvakrát a to jeden zpracovaný na šipku (?) ne však úplně (tab. V., č. 14). Jest na jedné straně úplně rovný, na druhé pak opatřen hřbetem, který byl otloukáním ke hranám poněkud přioštrěn.

Předměty hliněné:

Při odklizení dlažby našli dělníci přeslen tvaru kloboukovitého (průměru 4·5 cm.) z hlíny šedavé. Jemu podobný, avšak massivnější a lépe pálený, nalezen byl na hřbitově.

Jiný rovněž na hřbitově nalezený přeslen, který ve své sbírce chovám, jest tvaru připomínajícího phallus.

Střepy nalezeny byly ve všech vrstvách roztroušené, tu více tu méně, a to jak ve spodní černé vrstvě B tak i v oné červené hlíně E: V okolí 18 m, nalezeno jich větší množství, u m. 19 probořil se dělník ve spodku jednou nohou do jamky, a po jejím odkrytí nalezeny v ní střepiny. Z části těchto střepin bylo lze slepiti větší část nádoby (vyobr. na tab. VII. b) pod čís. 3.). V okolí 23 m. pozorovali jsme rovněž, jak v červené tak i v černé spodní hlíně, množství střepů roztroušených sem i tam.

Mez těmi střepy pozorovati lze rozdíl.

Jedny z nich totiž, pocházející z vrchní červené vrstvy, jsou velmi dobře páleny, povrchu i lomu žlutého i červeného a při některých z nich, které byly na povrchu tuhou neb nějakým procesem při pálení do černa zbarveny, povlak tento otíráním snadno mizí, takže nám po očištění zbude střep červený, což jest patrně následkem přílišného pálení.

Druhá část jich pocházející ze spodní kulturní hlíny, jest převážnou většinou barvy a lomu šedavého i tmavého. Některé z nich jsou též do červena vypáleny, ale nedostatečně, následkem čehož

jsou velice křehky a drobivý. — Mezi všemi střepy převládají hlavně střepy hrubé.

Z velikého toho množství dal jsem vyobraziti na tab. VI. ukázky okrajů nádob hrubších, jednak opatřené rýhami vedenými prsty po nádobě od spodku nahoru, jednak okrášlené ozdobou důlkovanou, vedenou kolem nádoby, palcem vtlačenu.

Č. 1. Střep barvy špinavě šedavé, na povrchu snad původně hlazený, lomu i barvy tmavošedavé, v němž kolem vnějšího okraje jde slabá vrstvička, zbarvená do žluta, stopa to vnějšího styku nádoby s ohněm.

Ozdoba důlková jde poblíž okraje nádoby a jest provedena tak, že hlína zmačknutím prstu vystoupila po stranách a kolem důlků utvořila okraje. Celá úprava tato upomíná ještě na starší dobu.

Podobných střepů jest v celém nálezu pořídka.

Č. 2. Střep dobře do červena pálený, na němž provedena byla ozdoba tak, že jest kolem celého okraje v šířce 1·5 cm. nalepena proužka, z níž okraj vymodelován a na spodní straně okrášlen zářezy provedenými kostí neb dřevem, místy pak jsou připojeny pupíky.

Č. 4. Střep okraje nádoby pálený, dobře do červena rýhovaný prsty dolů. Na přechodu okraje v břicho, jest ozdoba důlkovaná, provedená prstem na proužce na nádobě přilepené. Tento způsob ozdoby jest na všech dalších střepích proveden podobně. Provedení této ozdoby jest zde typické. Nalezena byla též jedna proužka důlkovaná, odpadlá od střepu.

Č. 5. Střep rovněž dobře pálený, uvnitř hlazený, ozdoba vtlačena jest přímo do hořeniho okraje.

Č. 6 a. Střep menší nádoby, tmavé na povrchu, jako očazený, se stopou původu z vrstvy B. Lomu jest tmavočerveného, kolem povrchu tmavší, snad vlivem nátěru.

Č. 6 b. Průřez téhož střepu.

Č. 7. Střep dobře pálený, na povrchu žlutě červený, místy poněkud do tmava, lomu tmavočerveného, uvnitř černě natřený.

Č. 8. Střep podobný předešlému, uvnitř však nebyl natřen.

Č. 9. Střep podobný předešlému, uvnitř tuhovaný.

Č. 10. Střep podobný předešlému, na povrchu tmavší, uvnitř však cihlově červený; podobně zbarven i lom jeho. Byl snad pálen v peci uzavřené, a plamen při vypalování šlehal do nádoby.

Dlužno poznamenati, že byly nalezeny ve vrstvě dolní B. střepy barvy šedavě tmavé, podobné střepům svrchu jmenovaným dobře páleným. Do tohoto pořadí čítal bych ještě hrubě massivní červené střepy, z velikých krajáčovitých nádob, jichž okraj poněkud ven vyhnutý jest seříznut do rovnosti (pod. na tab. VII. č. 4 b).

Patří sem rovněž mísy veliké, velmi mělké, uvnitř tuhované, jejichž okraje bývají na 4 protilehlých stranách poněkud povytaženy, takže tvoří malé s ploštlé pupíky (viz tab. VII.a), č. 2).

Podobnou ozdobu pozorujeme též někdy na okraji nádob baňatých, z nichž okraj vyobrazen jest na tab. VI., č. 7.

Tabulka VII.a) Výběr pupků a úšek, jich tvary a různá umístění na nádobách.

Č. 1. Pupek homolovitý, kolmo na okraji menšího hrnku postavený.

Č. 2. Okraj mísy červené, mělké, uvnitř tuhované vybíhající v mírný sploštělý a podlouhlý pupek.

Č. 3. Pupek z okraje kolmo vystupující, podlouhlý.

Č. 4. Pupek podobně z okraje vystupující, vyšší předešlého, uprostřed vyhloubený, takže nabývá podoby ženských prsou.

Č. 5. Pupek malý, ostrý, kolmo na střepe postavený, poněkud pod okrajem sedící.

Č. 6. Pupek tvaru kulovitěho pod okrajem kolmo na nádobu postavený.

Č. 7. Pupek na hraně mezi břichem a hrdlem nádoby sedící. Z nalezeného většího střepu dalo se zjistiti, že nádoba břicha hrubého, baňatého opatřena byla velikým, cylindrickým, hladkým, černě tuhovaným hrdlem. Na hraně, dosud poměrně málo znatelné, sedí několik sploštělých podlouhlých pupků z nádoby vystupujících.

Č. 8. Střep z podobné nádoby jako č. 6., opatřený však mezi břichem a tuhovaným hladkým hrdlem nalepenou dosti vysokou proužkou; pupík žádný.

Č. 9. Střep podobný předešlému, proužka však není zde tak vystouplá, a opatřena jest po své délce mírnými zářezy.

Č. 10. Pupek sedící někde na břiše jemnější červené nádoby, nahoře po délce sedlovitě vyhloubený.

Č. 11. Pupek podobný předešlému, tvaru ženských prsou, sedící na rozhraní břicha, mírně přecházejícího v dosti vysoké cylindrové hrdlo.

Č. 12. Pupek tvaru měsícovitého sedící někde na břichu nádoby.

Č. 13. Pupek v podobě úška, neprovrtaný.

Č. 14. Podlouhlé válcovité úško, podobné předešlému pupku.

Č. 15. Podlouhlé ucho, poněkud menší předešlého.

Č. 16. Úško malé, sedící na břichu amforovité nádoby, pod ním mírný pupek.

Č. 17. Střep mísy (pod čís. 2) uvnitř tuhované, jejíž okraj vybíhá v mírný sploštělý pupek, pod okrajem pak sedí úško (pod č. 15). Čísla 14, 15, 16 a 17 jak tvarem, tak i umístěním svým, poukazují na dobu poněkud starší.

Tab. č. VII.b)

Č. 1. Velké massivní ucho, lomu tmavě kávového, špatně pálené, sedící na okraji hrubého hrnku.

Č. 2. Podlouhlé ucho, na okraji nádoby do žluta pálené, původně vně i vnitř tuhované, sedící. Na střepu pod uchem lze pozorovati stopy mírného žlábkování.

Č. 3. Nádobka s úškem, barvy světle červenavé, tvaru kulatého, dobře pálená, mající slabé stopy žlábků od shora dolů. Původně byla na povrchu i uvnitř černěná a tuhovaná, povlak ten však velkým žárem snad spálený, při čištění nádobky úplně zmizel. Nádobka sama nalezena byla v oné jamce u metru 19.

Č. 4 a. Střep nádobky podobné předešlé, do žlutě červena vypálené, krášené pod hrdlem dvěma rýžkami, kolem běžícími mezi dvěma řadami teček šikmo proti sobě sekaných, podlouhlých. Od ucha, v jeho šířce, běží dolů po nádobce dvě rýžky, z nichž každá opět jest lemována s obou stran dvěma řadami teček podélných, šikmo sekaných. Rýžky tyto spojeny jsou nahoře pod uchem opět dvěma rýžkami, nad nimiž běží opět řada šikmých teček.

Prázdný prostor mezi rýžkami vyplněn jest ozdobou klikatých čar, upomínajících, ovšem z dálky, na ozdobu povstalou z volut, zvanou prof. drem. Pičem »páska lomená« (Winkelwolute).

Č. 4 b. Pohled na zlomek hoření části ucha opatřeno z vnitřní strany pupkem, který když bylo ucho k nádobě připevněno, zapuštěn byl do otvoru vyvrtného do nádoby, aby ucho pevněji drželo.

Č. 6. Část ucha (snad dolní) rýhami okrášleného.

Č. 7. Střep hrnku mírně baňatého, súzujícího se k hrdlu, nad nímž se opět mírně rozšiřuje a přechází v okraj. Střep jest povrchu tmavého, pěkně hlazeného, lomu červeného.

Č. 8. Střep nádoby šálkovité, s hrdlem ostře odděleným od vyvaleného břicha; jest černěn a tuhován, lomu černého.

Č. 9., 10., 11. Ukázka střepů kolmo žlábkovaných, původně černých, nyní červených, lomu též černého.

Č. 11. Střep, pod jehož okrajem běží kolem řada teček stojatě vsekaných, od nichž po hřbetě mezi jednotlivými žlábků běží řada podobných teček, však vodorovně sekaných ke dnu nádoby.

Č. 12. Střep vodorovně žlábkovaný, černě tuhovaný, lomu tmavošedého, okrášlený místy mezi hrdlem a prvou hranou řadou rýžek kolmo postavených, krášený pod hrdlem čtyřmi rovnoběžnými rýžkami, pod nimiž běží kolem řada teček kolmo sekaných; pod těmito jest střep zdoben rýžkami běžícími od shora dolů.

Č. 13. Střep na povrchu pěkně leskle tuhovaný, lomu šedého.

Č. 13.—15. Střepy velmi pěkně hlazené i dobře pálené, do žluta, lomu šedého.

Č. 13.—14. Střepy snad jedné nádoby, zdobené na břiše z každé strany čtyřmi rýhami dolů běžícími, pod nimiž v poli běží do středu téhož ze všech čtyř rohů trojice čar, z nichž vždy dvě a dvě se stýkají, tvoříce takto dvě skupiny trojitých ozdob v podobě **V**, z nichž čtyry krajní svými hroty se stýkajíce tvoří ozdobu ne nepodobnou písmeně **X**.

Č. 15. Střep břicha nádoby, ozdobený pupkem, vytlačeným mírně z vnitřku ven, po jehož obou stranách sbíhají se dvě trojice čar v oblouku běžící, které se však navzájem nedotýkají, jsouce od sebe vzdáleny svými konci asi 1 cm.

Dle dosud získaných nálezů spadá toto sídliště do mladší doby bronzové. Náleží pak novému lidu, příslému sem zprvu snad jen k vůli obchodu; týž lid později osadil celou tuto krajinu, domácí obyvatelstvo buď vypudiv, aneb spíše s ním průběhem delší doby se smísiv. Dle souhlasných nálezů jiných spaloval tento lid své mrtvé, kdežto ve starší době bronzové byly mrtvolvy pohřbívány. Podrobnější zařazení tohoto sídliště podám v doslovu ku celému výzkumu, podniknutému Společností.

Soupis zvonů v okresním hejtmanství Holešovském.

Rudolf Janovský.

Rovněž tak, jako listiny v diplomatářích, mají též zvony chrámové pro místní a částečně pro všeobecné kulturní dějiny nemalou důležitost, a to skrze své legendy a znaky.

V legendách jmenují se majitelé statku jakož i panské rody okolní, duchovní správcové a místní občané; poznáváme z nich neblahé spory náboženské (viz Holešov), živelní pohromy, zprávy kostela se týkající a j. v., slovem kus místní historie. Znaky (erby) panské neb městské, hojně na zvonech se vyskytující, jsou zase heraldikovi vítanou pomůckou. Celkové pak provedení zvonů svědčí zajisté o rozkvětu neb úpadku domácího umění zvonařského. Z té právě příčiny jsou opět jména mistrů zvonařů jakož i sídla jejich pro kulturní dějiny nemalé důležitosti.

Z důvodů shora vytčených procestoval pisatel těchto řádků hejtmanství Holešovské a podává úplný soupis zvonů chrámových všech tří soudních okresů (Holešovský, Bystrický p. H. a Vyzovský). Další pohnutkou byla jemu též okolnost, že moravské časopisy vědecké zvonům jakož i epigrafice vůbec pozornosti téměř prázdně nevěnují: hodlá tudíž nastřádati nové »Vlastivědě Moravské« hojně z brusu nové látky.

Zvony okresního města popisují se na prvním místě, ostatní pak následují dle farních osad v abecedním pořádku. Nepatrné zvonky ve vízkách nad presbytářem, které jen stěží jsou přístupny, zůstaly nepovšimnuty. Legendy zvonů podány jsou v původním pravopisu, věrně ad literam. Při každém zvonu udána výška od patky závěsníku a průměr. Důležitější znaky byly kopírovány.*)

A) Holešovský soudní okres.

Holešovský okres čítá toho času 42 osady, z nichž 13 jest farních s chrámy vesměs katolickými. Kromě farního jest v městě Holešově též filiální chrám.

*) Věrně dle snímků mých vykreslil je pan Jindřich Sobota, c. k. pošt. a telegr. výpravčí v Holešově.

I. Holešov. a) *Farní chrám Nanebevzetí Panny Marie.* Na věži visí tři velké zvony, z nichž dva jsou bratrské. V lucerně bane věžové visí umíráček.

1. Větší zvon bratrský má v průměru 1 m 39 cm, výška obnáší od patky závěsníku 1 m 1 cm. Tón Cis. Nahoře dokola je nápis o třech řádcích. Litery řádku prvního jsou zvýší 23 mm, řádku druhého a třetího 12 mm. Mezi prvním a druhým řádkem jest ornament 3 cm široký (skupiny osob), pod třetím řádkem jest ornament 5 cm široký (úponky a listy). Legenda jest následující:

LETHA . PANIE . 1 · 5 · 9 · 6 · NA DEN . SWATEHO .
WICTORINA . KE CTI . CHWALE . PANV . BOHV . W BO-
STWI . NEROZDILNEMV . W (hlavička lví)

OSOBACH . TROGIMV . VROZENY . PAN . PAN .
VIKTORYN . Z ZIEROTINA . GEHO . MILOSTI . ARCZI-
KNIZIETE . RAKAVSKEHO . MAKSYMILIANA . WOLENE-
HO . KRALE . POLSKEHO . KOMORNIK . DIEDICNEI . PAN
(úponkovitý ornament)

STATKV . STAROGI : HOLESSO : TENTO . KLINOT .
CHRAMV . BOZ : OBMISLITI . A . NANIEI . NAKLAĐ .
Z OBCY . HOLESSOWSKV . VCZINITI . RACZIL . WSSEM .
ZLIM . DVCHVM . NAZDVRI : NATANAEL . ZWONAR ◀
B H ◀ Z ▶ T ▶ (úponkovitý ornament).

Po třech stranách jsou nápisy a znaky:

α) . I . N . R . I .

Pod tím křížek s figurou Ukřižovaného. Na konci horních ramen kříže jest po jedné holohlavé hlavince s plnovousem. Na konci spodního ramene jest v ozdobném kruhu velká lví hlava. Po stranách kříže jsou figury P. Marie a sv. Jana.

Pod křížem jest nápis o dvou řádcích:

. MENO . TOMV . ZWONV .
. S . IAKVB .

β) . P . R . M . H .

(Purkmistr, rada města Holešova). Pod tím znak města Holešova (viz obr. 13.).

Pod znakem jest nápis o třech řádcích:

. IAN KOSARZKI . Z GIHLAWI .
. G . P . V . Z . Z . KOMORNIK . M . B .
◀ M ▶ P ▶

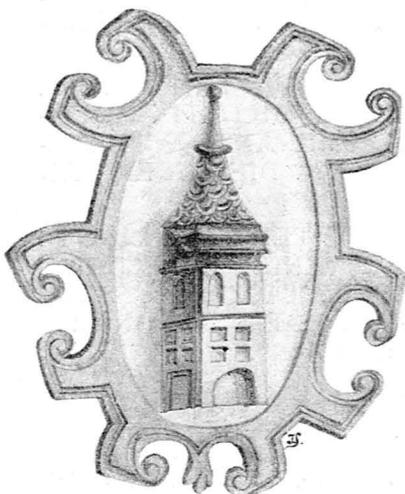
γ) Počáteční písmena rodiny p. Viktorýna z Žerotína na třech řádcích:

. V . Z . Z .
. W . Z . Z .
. W . F . Z . Z .

Pod nápisem jest znak páně Žerotínův: korunovaný lev vyrůstající ze skály (viz vyobrazení 14.).

Nad okrajem zvonu dokola jest 18 lidských hlaviček, holo-hlavých, s plnovousem. Hlavinky jsou vždy po dvou a jsou tvářemi k sobě obráceny.

2. Menší zvon bratrský má v průměru 1 m 2 cm, výška od patky závěsníku činí 77 cm. Tón A (o oktávu výše jako Maria). Nahoře dokola jest nápis o čtyřech řádcích. Čtyři písmena po-



Obr. 13. Znak na zvoně z r. 1596 v Holešově.



Obr. 14. Znak na zvoně z r. 1596 v Holešově.
($\frac{1}{3}$ skutečné velikosti.)

sledního slova nápisu nacházejí se na pátém řádku. Výška liter měří 23 cm. Legenda zní následovně:

LETA ꝛ PANIE ꝛ 1597 ꝛ ZA ꝛ PANOWANI ꝛ WY-
SOCE ꝛ VROZENEHO ꝛ PANA ꝛ PANA ꝛ VICTORINA ꝛ
Z ZIERROTINA ꝛ NA ꝛ

STARIM ꝛ GITCZINIE ꝛ HOLESSOWIE ꝛ A HVSTO-
PECZICH ꝛ GEHO MILOSTI ꝛ ARCZIKNIZIETE ꝛ MAXIMI-
LIANA ꝛ RAKV ꝛ

SKEHO ꝛ WOLENEHO ꝛ KRALE ꝛ POLSKEHO ꝛ KO-
MORNIKA ꝛ SLIT ꝛ GEST ꝛ TENTO ꝛ ZWON ꝛ ZA ꝛ PVR-
MISTRA ꝛ ZDRAZI ꝛ

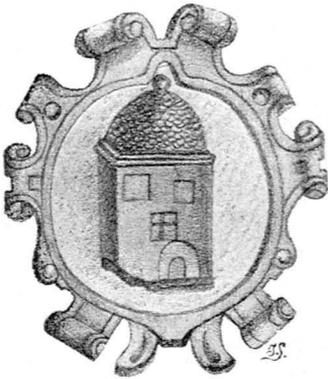
LA ꝛ A RADDY ꝛ MIESTA ꝛ HOLESSOWA ꝛ ZNA-
KLADDEM ꝛ WSSECZKI ꝛ OBCE ꝛ HOLESSOWSKI ꝛ WSSEM
ꝛ CZERTVM ꝛ NAZ ꝛ

DVRI

Pod slovem (z)duri jsou písmena :

P A R M H

(purkmistr a rada města Holešova). Pod tím jest znak města Holešova (viz obr. 15.), od předešlého znaku poněkud se lišící. Tohoto druhého znaku užívá město Holešov, s malou proměnou, doposud.



Obr. 15. Znak
na zvoně z r. 1597. v Holešově.



Obr. 16. Znak na zvoně z r. 1597 v Holešově
(1/2 skutečné velikosti.)

Pod znakem jest opět nápis o dvou řádcích :

Ž GMENO Ž TOMV Ž ZWONV Ž
Ž S Ž WACLAW Ž

Na protější straně jest krásný znak žerotínský (viz obr. 16.) a kolem něho počáteční písmena rodiny p. Viktorina z Žerotína na třech řádcích :

	V Z Z	
W	erb žerotín- ský	Z Z
W F		Z Z

Konečně dlužno též poznamenati, že na obou stranách sploštělého srdce pěkné lidové ornamenty se nacházejí (viz obr. 17.).



Obr. 17. Ornamentované srdce zvonu z roku 1597. v Holešově.
($\frac{1}{3}$ skutečné velikosti.)

Že zvony jsou bratrské, jest na bílé dni, uvážíme-li, že celé okolí zdejší v XVI. věku k učení bratrskému lnulo, ve všech okolních vesnicích bratrské sbory se nacházely, a v letech 1572, 1577, 1609 a 1616 v Holešově důležité jenerální synody církve bratrské se konaly.*)

3. Největší zvon, Maria, má 1 m 75 cm v průměru a jest zvýší 1 m 44 cm. Tón A. Lit byl r. 1650. a přelit r. 1871. Nápis a znaky střídají se po stranách následovně:

a) Nápis o sedmi řádcích:

TENTO ZVON
BYL PŘELIT
ROKU
1871.
OBĚTAVOSTÍ
NÁBOŽNÝCH FARNÍKŮ
HOLEŠOVSKÝCH.

b) Obraz sv. Cyrilla a Methoděje,

c) Obraz P. Marie.

d) Nápis o šesti řádcích:

IGNÁC HILZER
CÍS. KRÁL (^{rakouský} _{orel}) NADVORNÝ
ZVONOLITEC LIL MĚ
VE VIDEŇSKÉM NOVÉM MĚSTĚ
ROKU
1871.

e) Nápis o devíti řádcích:

KE CTI A CHVÁLE BOŽÍ
NEJBLAHOŠLAVENĚJŠÍ
PANNY MARIE,
A SV.
APOŠTOLŮ
MORAVSKÝCH
CYRILLA
A
METODĚJE.

f) Kříž s figurou Ukřižovaného.

Přístup k umíráčku spojen jest s nebezpečím života. Ve vízce nad presbytářem jest malý zvonek s obrazem Nejsv. Trojice. Dole dokola jest nápis.

A L. F. STANKE OLOMUCII FUSA 1837.

*) V majetek pánů z Žerotína přešel Holešov r. 1588. Koupil jej tehdy Karel St. z Ž., dědičný pán na Starém Jičíně a Hustopečích. Po otci přešel statek na syny jeho Viktora a Fridricha, z Ž., nedílné bratry strýce slavného Karla St. z Ž. hejtmana moravského. Avšak již r. 1604. odkoupil Holešov pan Ladislav z Lobkovic.

b) *Filiální chrám sv. Anny*, původně bratrský zbor. Na věži visí tři zvony, čtvrtý spočívá od mnoha let v komůrce pod kůrem.

1. Velký zvon má 69 cm výšky a 89 cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

RUPTAM · REFUNDI FECIT EXCĚLLMUS AC ILĚMUS
DNUS FRANCISCUS ANTONIUS S · R · I · COMES A ·
ROTTAL ·

Uprostřed jest po jedné straně obraz nejsv. Trojice a kolem obrazu nápis:

BEATA TRIAS GRANDINEM PELLE A · LOCO

Na protější straně obraz sv. Joachima a sv. Anny, učících z knihy dítě, P. Marii, a nápis:

IN TEMPESTATE SCTA ANNA DEFENSA CLIENTES ·

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

ME REFUDIT MELCHIOR SCHWANN OLOMUCY
ANNO 1752 ·

2. Prostřední zvon jest zvýší 54 cm a má 74¹/₂ cm v průměru. Uprostřed po straně jest obraz o dvou figurách, z nichž pod jednou jest slovo PETRVS.

Dole dokola jest nápis o dvou řádcích:

HONORI ET CVLTVI SS: IOACHIN ET ANNÆ VOVET
HANC

FRANCISCVS ANTONIVS E COMITIBVS A ROTTAL

3. Malý zvon má 46 cm výšky a 60¹/₂ cm v průměru. Uprostřed po straně jest obraz sv. Donáta a Theodora, pod obrazem jest nápis o dvou řádcích:

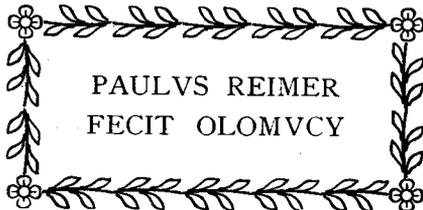
SANCTO DONATO AC THEODOLO HANCCE QVOQVE
EX ASSE

VOVET FRANCISCVS ANTONIVS A ROTTAL

4. Zvon v komůrce pod kůrem uložený jest tuším o něco menší zvonu předešlého. Nahoře dokola má nápis o jednom řádku:

* WSELIKI DVCH CHWALISS PANA ✓ LETHA
PANIE 1688

Uprostřed po straně pod letopočtem jest obraz sv. Jiří. Na protější straně jest obraz P. Marie a pod ním obdélníkový věneček s nápisem o dvou řádcích:



II. Fryšták. Farní chrám sv. Mikuláše. Dne 29. září r. 1841 vyhořelo celé městečko i s kostelem; staré zvony se roztopily. Dle výpovědí starých pamětníků mají zvony jména týchž svatých jako před požárem, tolikéž váha zvonů nových rovná prý se prvotné váze. Nové zvony jsou tři:

1. Velký zvon má 85 *cm* výšky a 108½ *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

AD MAIOREM DEI GLORIAM, SANCTORUMQUE NICOLAI ET FLORIANI HONOREM

Uprostřed po jedné straně obraz sv. Mikuláše, na straně protější obraz sv. Floriana. Pod obrazy dokola jest nápis o dvou řádcích:

SUB FELICISSIMO REGIMINE ILLUSTRISSIMI D. D. S. R. I. COMITIS IOSEPHI DE SEILERN, PAROCHO PRO TUNC CASPARO PAWELKA M. MAGNO-SENICENSI.

CONSULE IOSEPHO HRNČIŘÍK, VITRICO ECCLESIAE VALENTINO SCHWACH. FUSA SUM EXPENSIS COMMUNITATIS FRISTACENSIS A WOLFGANGO STRAUB OLOMUCII 1842.

2. Prostřední zvon má výšky 71 *cm*, průměr obnáší 91 *cm*. Kousek okraje uražen; aby zvon dále nepukal, zapilováno. (Obdélník asi 10 × 5 *cm*.) Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

* IN HONOREM NATIVITATIS MARIAE V. ET S. MICHAELI ARCHANGELIS.

Uprostřed obraz Narození P. Marie, na protější straně obraz sv. Michala. Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

FUSA SUM EXPENSIS ECCLESIAE PATRONI, ET zapilováno BENEFACTORUM A WOLFGANGO STRAUB OLOMUCII 1842.

3. Nejmenší zvon má 58 *cm* výšky, v průměru pak 75 *cm*. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

* IN DEI OMNIPOTENTIS HONOREM, ET S. S. IOANNIS NEP. ET IOSEPHI, NUTRITII LAUDEM.

Uprostřed jest obraz sv. Josefa, na protější straně obraz sv. Jana Nep. Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

FUSA SUM EXPENSIS COMMUNITATIS FRISTACENSIS A WOLFGANGO STRAUB OLOMUCII 1842.

III. Kašava. Farní chrám svaté Kateřiny. Na věži visí dva zvony.

1. Menší je velmi starý sнад z XV. stol. Je všecek otlučen a má nápis naprosto nečitelný.

2. Větší zvon má nápis:

ZA ČASU PANA FARÁŘE KAŠPARA MICHA A PŘED-
STAWENEGO OBCE KAŠAWSKÉ JOSEFA KOŠAREK BYL
TENTO ZWON ULIT ROKU 1861.

Při starobylých věžových hodinách, pocházejících z bývalého
hradu Lukovského, byl ještě v Kašavě zvonek s nápisem:

ANNO ? DOMINI ? 1581 ? IAR ? GVS ? MICH ? GEORG ?
MECHPERGER ? ZV ? VLMICZ ? *)

IV. Kostelec u Holešova. Farní chrám sv. Petra a Pavla.
Na věži visí tři zvony.

1. Velký zvon má 62 cm výšky a 74½ cm v průměru. Na-
hoře dokola má nápis o jednom řádku:

GOTTES WORT BLEIBT EWIG.

Uprostřed po jedné straně jest Kristus na kříži, pod křížem
P. Maria a sv. Jan, na protější straně jest obraz sv. Anny. Dole
dokola jest nápis o jednom řádku:

~~■~~ A LEOPOLDO FRANC · STANKE OLOMUCII RE-
FUSA 1857 ·

2. Prostřední zvon jest zvýší 48 cm a má 59 cm v průměru.
Uprostřed po jedné straně jest nápis o sedmi řádcích:

Ke cti a chvale
Sw: Josefa
přelity nařladem
Josefa Búrke
prvního Faráře
Kosteleckého
1838

Na protější straně jest obraz sv. Josefa. Dole dokola jest
nápis o jednom řádku:

Sil mne Leop · Grant · Stanke w Olmouci Roku 1838.

3. Malý zvonek jest těžce přístupným, pročež rozměrů udati
nelze. Nahoře dokola má nápis:

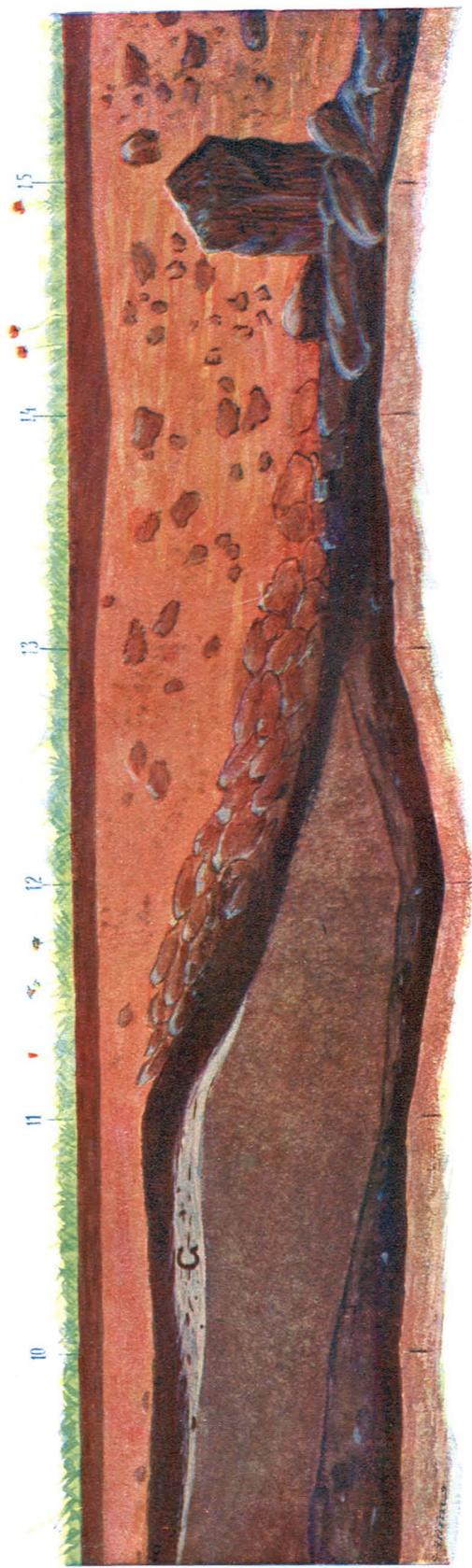
ANTON OBLETTER IN OLMITZ 1805

Uprostřed po straně jest obraz nějakého svatého. — Josef
Búrke byl asi prvním farářem po znovuzřízení zašlé fary, jež se
r. 1784 událo; fara Kostelecká vzpomíná se již r. 1380.

V. Kurovice. Farní chrám sv. Kunhuty. Na věži visí tři zvony.
Roku 1866 kostel shořel a roztopily se též staré tři zvony a to:
1. Asi 2½ centu těžký s obrazem Matky Boží a latinským
nápisem: Ku cti blahosl. P. Marii kostelu Kurovskému věnován
r. 1653.

*) Viz: Ed. Peck, Okr. hejtmanství Holešovské. Str. 43. (V Hole-
šově 1892.)

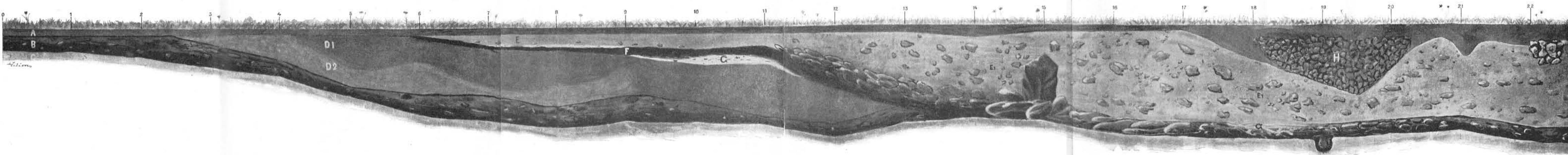
Severní stěna průkopu Šáreckého v přirozeném zbarvení.



Vrstvy mezi 9.—16. metrem.

Vrstvy severní stěny průkopu Šáreckého.

Vzdálenost mezi jednotlivými číslicemi rovná se 1 m.



A) Ornice. — B) Kulturní vrstva. — C), D¹), D²) Mrtvá jílovitá hlína, promísená štěrkem. — E) Hlína vypálená úplně do červena. — E¹) Hlína vrstevnatě červená a žlutá. — F) Černý popel. — G) Šedý popel. — H) Ornice promísená drobným kamením.

2. Asi $1\frac{1}{2}$ centu těžký. Po jedné straně obraz Krista na kříži, po druhé sv. Jiří. Nápis latinský: Ku poctě Boží a blahosl. Marii Panně a svatě Kunhutě, kostela Kurovského patronce, věnoval farář Hulínský Jiří Frant. Matěj roku 1680. Ulil Pavel Reimer v Olomouci.

3. Zvonek asi 60 liber s latinským nápisem: K větší cti a chvále Boží r. 1692. Kostelu Kurovskému daroval důstojný pan Frant. Matěj. *)

Nové zvony jsou následující:

1. Velký zvon váží asi 3 centy a má od patky závěsníku $55\frac{1}{2}$ cm výšky a 68 cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis:

ULITÝ OD VOJTĚCHA HÍLLERA VDOVY V BRNĚ.

Uprostřed jest po jedné straně obraz sv. Kunhuty, na protější straně jest nápis o čtyřech řádcích:

V HROZNÉM POŽÁRU DNE 7. ČERVNA
ROKU 1866. ZNIČENY JSOU I ZVONY
KUROVSKÉ A ZVON TENTO
ROKU 1868. ZNOVU ZBUDOVÁN.

2. Prostřední zvon, asi $2\frac{1}{2}$ centu těžký, má $42\frac{1}{2}$ cm výšky a 53 cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

† SVATÍ APOŠTOLOVÉ CYRILLE A METHODĚJI
ORODUJTE ZA NÁS.

Po straně uprostřed jest obraz sv. apoštolů. Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

ZA ČASU VEL. P. FARÁŘE THOMASA HAJEK, LITJ
W. STRAUBA LETA P. 1867.

3. Malý zvonek má 34 cm výšky a $43\frac{1}{2}$ cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

SVATÝ FLORIÁNE ORODUJ ZA NÁS! ULITÝ OD VOJ-
TĚCHA HÍLLERA VDOVY V BRNĚ ROKU 1868.

(Ostatek příště.)

K dějinám poddanství 17. a 18. století v Čechách.

Jos. Salaba.

Napsati úplné a správné dějiny poddanství, bude věci ne-li nemožnou, tedy aspoň velmi obtížnou. Byla dvojí poddanost. Předně poddanost, již postihujeme v ustanoveních obecného zá-

*) Viz: Skopalík Fr., Památky obce Kurovic str. 8. (V Brně 1882.)

kona a zřízení zemského, ve sneseních sněmů a v královských nařízeních. K tomu přistupují zápisy urbární, berní a kostelní o dávkách, povinných pánu, církvi a státu, a to v peněžích, naturalích i práci, ať již ruční, pěší, nebo potahové.

Ze seznamů těchto většinou plyne dvojí význačný fakt: na dávkách obdržel nejméně stát, nejvíce pán. Po druhé pak vidíme, že dávky ty se platily ze všeho, cokoli poddaný vypěstoval a vyrobil, buď v průmyslu, buď v zemědělství, buď počínaje v dobytčářství od kuřete a slepičího vejce, ve vegetabilní produkci od žita. Mimo to však i z chovu včel, chytání ptactva, lovu pstruhů, ryb a raků atd., a konečně i z toho, že dýchal — t. zv. daň z hlavy. To bylo poddanství v theorii, a přese vši svou přísnost není tak hrozná. Druhé však bylo v praxi, kterou dnes již zachycuje zbylé ústní podání, něco málo akt a kronikářských i jiných literárních zápisů.

Stačí ovšem vědět, že poddaný sice podléhal zákonu a účasten byl všech státních břemen i povinností, ba udržoval jej vlastně svou prací, berní a krví — neboť pán daň především předpisoval a vybíral, poddaný pak ji platil — sám však stál mimo zákon, t. j. nepožíval jeho ochrany ani práva.

Co však v poddanství nejvíce tížilo a demoralisovalo, tak že následky toho dosud neseme, bylo, že pán měl vůči svému lidu veškeru exekutivu státní, že zákon sám vykládal a prováděl, zkrátka, že měl veškeru tu moc i agendu, kterou vykonává dnes stát a jeho úřady, ať již správní a politické, soudní, finanční, školské atd. se všemi jich odvětvími.

To dvojí znamená, že poddaný vydán byl své vrchnosti na milost a nemilost, v plnou její libovůli, rozmar — a vydírání.

Srovnáváme-li dnes urbáře rozličných statků, přicházíme k zajímavému poznatku (ve většině případů): čím byl šlechtic větší, bohatší a spořádanější — v životě a správě jmění — tím menší byly dávky a povinnosti lidu. Jinými slovy: čím více sám měl a čím méně liboval si na nákladných kratochvílích, tím méně utahoval poddaného.

Naopak čím chudší a menší byl šlechtic a čím více hleděl se vyrovnati bohatému, tím hůře vedlo se lidu, který úplně závisel na panské libovůli, rozmaru a vydírání.

V dějinách poddanství — aspoň ve století 17. a 18., částečně pak již 16. — nelze říci čeho obecně platného: stupeň poddanství a jakost jeho řídily se osobou páně a celé jeho rodiny; byly tedy povahy měnlivé a subjektivní.

U pořádaného a mírného šlechtice byly i spořádané a mírné poměry, jak na panství, tak u lidu, jemuž se při tom vedlo slušně, ba i dobře. Vynakládala se péče na chudinství, poddaným se půjčovalo obilí k setí, berní a jiné nedoplatky se nevymáhaly tak bezohledně, byl-li špatný rok či válka a p. Dohlíželo se k tomu,

aby se obecní jmění (v tom i lesy) nerozhazovalo a aby se udržovala hospodářská neodvislost lidu, t. j. aby se jeho statky neprodužovaly, — a to je jediná dobrá vlastnost poddanství.

Hůře však bylo naopak; a tyto dějiny arci dnes úplně napsati nelze, nýbrž spíš jen tušiti. Ovšem mezi lidem a pánem — třeba velkým a bohatým — stál jeho úředník jako prostředník a jeho zástupce s plnou mocí, příslušející vrchnosti, již vykonával a vykládal. Lid podléhal zde tedy zároveň úřednictvu a vši jeho často složité stupnici, počínaje od hejtmana až do nejmladšího písaře, drába, vrátného a šafáře; na jich libovůli závisel i choutkách, jimž mu bylo hověti především tím, že neskrblil penězi a dary.

Chtěl-li poddaný se ženiti, či vdáti dceru, dáti syna do učení, či na studie, koupiti něco nebo odstěhovati se na místo, kde byly poměry příznivější, atd. atd., vždy bylo mu zaplatiti nejen předepsané taxy, ale i zvláštní osobní dávky, na nichž záleželo dobrozdání referentovo a s tím i vyřízení a povolení páně.

Byl-li poddaný zámožný, mohl přece jen vyhověti těmto nepsaným taxám. Ovšem žádost stále rostla s požadavky doby, osoby úředníkovy, i jeho rodiny, a lid, zvláště sedlák, nechtěje ztratiti poslední hotový groš, zapíral a dušoval se až do krajnosti, kdy byl donucován, arci ponízuje se a pokořuje. A tak naučil se lhaní, podlízavosti a jiným neřestem z toho plynoucím a do dnes řádícím.

Hůře bylo, přišel-li chudás. Zde pak rozhodovala libovůle a nálada. Odvolání k pánu vlastně nebylo; a bylo-li, nejčastěji bez trvalejšího výsledku. Nejhůře se dělo, vládlo-li tu osobní nepřátelství. Zákon se pak najednou vykládal holí.

Úřednictvo tedy, jež samo původně skládalo se z menších šlechticů — bezzemků, a teprve později též z poddaných, již se zalíbili a byli propuštěni na svobodu, ba mnohdy i nobilitováni, bylo všemocno.

Že všemohoucnost tato škodila i vrchnosti, jež byla většinou vzdálena, je zřejmo, poněvadž výnos statku byl pak menší a hospodářství se nedávalo náležitého dozoru a péče.

Proto na panstvích větších šlechticů omezováno bylo úřednictvo inspekce, jejichž neočekávaným revisím a návštěvám bylo podrobeno. Zde bylo tedy jediné možno dovolati se ochrany; ale i tu výsledek závisel zas na osobním a rodinném poměru úředníka vyššího k nižšímu nebo místnímu.

Druhá stránka poddanosti záleží tedy v okolnosti, jak se předpisy v praxi vykonávaly, a jak se s lidem nakládalo.

(Ostatek příště.)

O středověkých pečetech.

Vojt. Král. z Dobré Vody.

(Pokračování).



Obr. 5. Pečeť císaře Zikmunda z r. 1434.

Pečeti Sigmundovy.

Po smrti krále Václava IV., jenž neměl potomků, koruna dostala se mladšímu jeho bratru Sigmundovi, králi uherskému. Ale Sigmund nenabyl panování pro odpor svůj kalichu, až po 16 letech.

Dal se sice korunovati dne 28. července 1420, ale Čech ne-

dobyl, až po bitvě u Lipan za mnohé zápisy a ústupky dobrovolně jest přijat.

Zemřel dne 9. prosince 1437 nezanechav ze svého manželství s Barborou Celskou potomků mužských, toliko dceru Alžbětu, která byla provdána za Albrechta V., vévodu Rakouského. Albrecht z toho odvozoval své právo na korunu českou.



Obr. 6. Pečeť císaře Zíkmunda z r. 1436.
Dle skutečnosti kreslil Fr. Lipka.

Sigmund užíval jako král český ¹⁾ téže pečeti jako císař německý a král uherský (obr. čís. 5).

Na této pečetí, měřící 130 mm v průměru, vyobrazen jest Sigmund s korunou a žezlem v císařském ornatě.

Trůnní sedadlo tvoří dva napolo rozkřídlení dvouhlaví orlové, držící v zobáčích štítu a to v pravo štít se říšským orlem, na levo s novouherským znakem, v pazourech na pravo štít s českým lvem, v levo pak znak starouherský. Nohy císařovy spočívají na jakési architektonické stavbě, mezi jejímiž sloupy umístěn jest štít se znakem lucemburským.

¹⁾ Sigmund založil řád dračí, o němž bude pojednáno příště zvlášť.

Opis ve dvou řadách na okraji pečeti zní v gotické majusculi
 SIGISMVNDVS · DEI · GRACIA · ROMANORVM ·
 IMPERATOR · SEMPER · AVGVSTVS · AC · HUNGA
 RIE · BOHEMIE · DALMACIE · CROACIE · RAME ·
 SERVIE · GALLICIE · LODOMERIE · COMANIE ·
 BVLGARIEQ · REX · ET · LVCEMBVRGENSIS ·
 HERES.

Mezi písmem okraje a vnitřkem pečeti jest ozdobný kruh. Celé uspořádání jest ladné a svědčí o velkém pokroku ryjectví. Rub pečeti vyobrazen bude příště.

Obr. čís. 6 znázorňuje pečeť s obrazem Sigmundovým až po kolena, s mečem soudcovským.

Opis ve dvou kruzích zní:

SIGISMVNDVS DEI GRACIA ROMANORVM
 IMPERATOR SEMPER AVGVSTVS ET REX.
 S. JVDICII · CVRIE · REGALIS · PER BO-
 HEMIAM.

Pečeť tato přivěšena byla k listině z r. 1436., dotýkající se obce Kmetněvsi; byla nalezena ve věži kostela Velvarského katechetou a spisovatelem p. Frant. Vackem. Jest ze žlutého vosku. Ozdobně jest provedená legenda ve 2 kruzích, řezba však podobizny císařovy, utrpěvši tlakem, jest deformována.

Dodatek ke článku: Šlechtické a erbovní rodiny velvarské.¹⁾

Jos. Čermák.

K heslu: Čtyřkolský z Volovice.

Erb bratřím Janovi a Duškovi Čtyřkolským udělený vypisuje se v majestátu daném r. 1557 na hradě Pražském takto: Štít modré barvy, v němž od spodku trávník zelený, na kterémžto trávniku stojí bažant své přirozené barvy drže v ústech větvičku s dvěma lístky zelenými a červenou růží. Nad štítem kolčí helm s přikryvadly modré a červené barvy s obou stran téhož, nad tím nadevším bažantí ocas jedenáct per mající vzhůru stojí.

K heslu: Šlechta z Miknperku.

Erbovním listem, jehož datum na hradě Pražském v úterý po sv. P. Marketě roku 1562. obdařen byl Adam Šlechta titulem »z Miknperku« a erbem, jenž se vypisuje takto: »Štít na dvě na přič rozdělený, v spodní polovici téhož štítu dvě skály své přirozené barvy a mezi nimi voda tekoucí, vrchní pak polovice zlaté barvy, mezi kterýmižto dvěma skalami muž černý neb mouřenín až po pás z vody vyskytnutý, drže v pravé ruce nad hlavou křívou šavli a levou rukou bok podepřený maje, na jehožto hlavě klobouček červený s bílou rozletitou pintou ve vrchní zlaté polovici

¹⁾ Viz ČSPSČ roč. VI str. 12.

dotčeného štítu se vidí. Nad štítem kolčí helm s přikryvadly po pravé straně černé a zlaté a po levé černé a bílé barvy, nad tím punt týchž barev s rozletitými feflíky, z kteréhož tři péra pštrosova, pravé zlaté, prostřední bílé a levé černé barvy vzhůru postavena stojí.«

K heslu: Vokoun z Vokounšteina.

Erbovním listem, daným na hradě Pražském ve středu po rozeslání apoštolů (19. Julii) roku 1603 obdařeni byli Jiří Vokoun a Jan Petráček, měšťané starého města Pražského, erbem a titulem, aby se mohli psáti »z Vokounšteina«, kterýžto erb se vypisuje takto: »Štít všecken zlaté barvy, přes něj pošikem od pravé strany k levé štyrch modré barvy, v hořejším i dolejším poli štítu v každém ryba okoun své přirozené barvy k pravé straně každý hlavou obrácený se vidí, nad štítem kolčí helm a na něm punt neboližto točenice s rozletitými feflíky modré a zlaté barvy a okolo ní přikryvadla zlaté a modré barvy s obou stran. Nad tím nadevším dvě křídla orlí proti sobě postavená, pravé všecko zlaté a přes ně pošikem k levé straně štyrch modré barvy, a levého křídla polovice svrchní všecka zlaté barvy a spodní modré barvy, mezi těmi křídly okoun ryba těch barev jako v štítu, hlavou dolů k točenici a ocasem nahoru postavený.«

(Rybička, Geneal. materiál v archivu musea král. Českého.)

Jedenáctý archaeologický sjezd v Kyjevě.

Píše P. Papáček.

Dne 13. srpna dle našeho kalendáře (1. srpna dle ruského) zahájen v Kyjevě XI. archaeologický sjezd. »Matka měst ruských«, staroslavné sídlo knížete světce, Vladimíra »slunečka«, rychle rozkvétající Kyjev, podruhé hostil vynikající představitele ruské vědy archaeologické a historické vůbec a značný počet zástupců z jiných krajů slovanských a cizích. Uplynulo právě 25 let od té doby, kdy konán byl v Kyjevě III. sjezd archaeologický.

Původcem archaeologických sjezdů jest nebožtík hrabě A. S. Uvarov, jenž v zasedání Moskevské archaeologické společnosti, kterou sám založil, 3. listop. 1864. roku na důležitost jejich ukázal. Myšlénka jeho našla sympathie; roku 1867. došlo císařské svolení a 1868. ustavil se v Petrohradě první přípravný komitet a vypracována pravidla sjezdová, namnoze dosud nezměněná, a v dnech 16.—28. března 1869. dle ruského kalendáře odbyval se v Moskvě I. arch. sjezd pod předsednictvím hraběte A. S. Uvarova za účastenství 130 členů. Od té doby konají se sjezdy obyčejně každá tři léta v různých místech (II. r. 1871 v Petrohradě, III. r. 1874., jak již řečeno v Kyjevě, IV. r. 1877. v Kazani, V. r. 1881. v Tiflisu, VI. r. 1884. v Oděse, VII. r. 1887. v Jaroslavi, VIII. r. 1890. v Moskvě, IX. 1893. ve Vilně a X. r. 1896. v Rize, jenž měl nejvíce účastníků (kolem 1200).

Vysoce vzdělaný, učený, v jednání laskavý původce sjezdů hr. A. S. Uvarov získal si myšlénkou svojí i provedením jejím o ruskou vědu zásluhy neobyčejné. Šířít sjezdy známost o ruských a vůbec slovanských starozitnostech jednak přímo slovem, přednáškami, jednak publikacemi sjezdovými, budí lásku a pozornost k památníkům dávné minulosti, poskytují příležitost

k výměně názorů a náhledů o různých nejistých, nerozhodnutých otázkách, jakož i látku k novému badání; sblížíjí a seznamují vzájemně učence ruské mezi sebou a zahraničné s ruskými. Působnost sjezdu dokazuje, že nemýlil se hrabě Uvarov, když vyslovil se, že budou »nejlepším prostředkem k probuzení všeobecného širokého interesu k ruské archaeologii«.

Dědičkou snah r. 1885. zemřelého hraběte Uvarova stala se věrná spolupracovnice a družka při vědeckých pracích svého manžela, ovdovělá hraběnka Praskovija Sergějevna Uvarová, předsedkyně letošního sjezdu jakož i dvou sjezdů předcházejících. Spojujíc s aristokracií rodu aristokracií ducha, stále čilá a neunavná, ke všem vliďná a pozorná, zapsala se na vždy v paměť všech účastníků sjezdu Kyjevského. Horlivými posluchačkami všech přednášek byly též obě dcery hraběnčiny.

Práce k sjezdu Kyjevskému počaly r. 1897. (v lednu), kdy poprvé sešel se »přípravný komitet« sjezdový v domě Moskevské archaeologické společnosti, jejíž předsedkyní jest hr. Uvarová. Vedle jiných důležitých snesení rozhodnuto zde a v následujících jeho seděních připojiti k dřívějším oddělením (sekcím) oddělení nazvané starožitnosti jižních a západních Slovanů, vedle jednacích jazyka ruských a přednášky francouzské a německé, jakož i v jižních a západních jazycích slovanských, uspořádati výstavku archaeologickou a podniknouti exkurse v době sjezdu. Za nedlouho rozesílána i pozvání obsahující seznam otázek, jež na sjezdu mají býti projednávány aneb na něž žádá se odpověď. V čele moskevského komitetu přípravného stál jako čestný předseda JCV. veliký kníže Sergěj Alexandrovič; předsedkyně byla hrab. Uvarová a jednatel Vladimír Konstantinovič Trutovskij. Přípravné práce v Kyjevě obstaral Kyjevský odbor starožitností komitetu, jehož předsedou byl prof. Vladimír Bonifatjevič Antonovič, sekretářem prof. Michail Nikitič Jasinskij a pokladníkem Iv. Mich. Kamanin, přísedícím pak zástupci university, duchovní akademie, historické společnosti letopisce Nestora a kyjevské archaeografické komise.

Členové XI. sjezdu počali se sjížděti již ve čtvrtek a v pátek, hlavně pak v sobotu 12. srpna (n. p.).

Z hostů zahraničních nejvíce bylo Čechů. Jako delegáti přítomni byli za akademii a museum prof. Jaromír Čelakovský a J. L. Pič, za filosofickou fakultu university prof. Lubor Niederle a J. Polívka, za olomúcké museum sl. M. Wanklová, za společnost přátel starožitností českých v Praze a za Museum berounské odb. učitel P. Papáček. Kromě toho súčastnili se sjezdu Dr. K. Kadlec a H. Máchal, universitní docenti, spolupracovníci dra. Piče, ředitel Felcman a Vaněk, po několik dní dr. Filip z Tupadel a mile potěšení byli čeští účastníci sjezdu přítomností bohrého mistra Julia Zeyera, jenž hostil tou dobou u továrníka Červeného. Všeobecně překvapovalo Ru-y, že všichni čeští hosté ovládali ruský jazyk. Z ruských Čechů byli dále členy sjezdu pan O. Červený a choť jeho, nižněgorodský prof. F. V. Riha, známý z furažkové výstavní příhody, ředitel V. gymnasia kyjevského V. J. Petr a V. V. Chvojka (o němž viz níže). Po Česích nejvíce bylo Bulharů; profesori vysoké školy v Srědči V. H. Zlatarskij, B. Conev, J. Šišmanov a L. Miletič. Z Bosny vládní rada a ředitel sarajevského Musea K. Hörmann a sekretář musea K. Truhelka Krakovská akademie vyslala prof. F. Koperu. Vedle něho účastnilo se sjezdu několik ruských Poláků, tak Jablonowski, Ptaszynski a j. Slovince zastupoval vídeňský universitní docent Dr. Murko. Z Charvatů a Srbů nedostavil se nikdo. Uherské museum vyslalo dra. Janka. Z Němců přijel z Kralovce dr. Czihak za Uměleckou školu, z Vídně dr. Heger (za Museum vídeňské); konečně přítomen byl Francouz baron de Baye (za Société des Antiquaires de France) a anglický slavista Mins. Haličti Rusové (Barviňskij, Smal-Stockij a Kozovskij), jimž nedovoleno čísti malorusky, prý odjeli hned po zahájení sjezdu.

Mezi ruskými členy sjezdu viděti jsme nejpřednější zástupce ruské vědy archaeologické, historické a filologické. Vedle vzpomenutého již prof. Antonoviče setkáváte se s prof. Anučinem, rektorem Fortinským, V. J. Lamanským, Petrovem, Pokrovským, Samokvasovem, Kulakovským, Golubovským, Kirpičnikovem, Lavrovem, Miljukovem, Bagalejem, Ilovajským a jinými a jinými.

Kromě starších pánů účastní se sjezdu množství mladých lidí, dorost veliké naděje vzbuzující.

Dne 12. srpna zřízena v universitě sjezdová kancelář a vydávány členům lístky členské a odznaky.*) Prostranství před universitou ožilo. Téžoho dne večer sešla se »rada sjezdová« (t. j. všickni delegáti a členové přípravného komitetu), aby rozhodnuto bylo o některých formálních věcech a k vykonání voleb. Poněvadž k oddělení jedenáctému (numismatika a sfragistika) bylo přihlášeno jen málo referátů, usneseno připojiti je k oddělení třetímu, takže zbylo pouze oddělení deset t.: I. starožitnosti prvobytné, II. starožitnosti historicko-geografické a ethnografické, III. památníky umění, IV. byt domácí, právníký, společenský a vojenský, V. starožitnosti církevní, VI. památníky jazyka a písma, VII. starožitnosti klassické, byzantské a západoevropské, VIII. starožitnosti západních a jižních Slovanů, IX. starožitnosti východní, X. památníky archaeografické. Přítomno bylo asi 100 členů. Předsedkyní sjezdu zvolena hr. Uvarová. Do výkonného výboru členové přípravného komitetu. Sekretáři sjezdovými V. G. Ljaskoronskij a V. K. Trutovskij. Rovněž provedeny volby předsedů a sekretářů jednotlivých oddělení, kteří dohromady tvořili tak zvaný učený komitet a zvolili za svého předsedu prof. V. B. Antonoviče a za jednatele C. K. Bogojavlenského a O. J. Levického. Kdežto výkonný výbor (rasporaditelnj komitet) měl na starosti hospodářskou stránku a spravoval vnitřní a vnější záležitosti sjezdu, řídil učený komitet sjezd po stránce vědecké, máje právo připustiti a zamítnouti referáty a vůbec dohlížeti, by učené práce pokračovaly pravidelně.

Slavnostní zahájení sjezdu ustanoveno na 1 hodinu po poledni 13. srpna Brzy po dvanácté hodině sjížděli se členové sjezdu a pozvaní hosté do červené budovy university sv. Vladimíra. Před budovou vlají na stožárech trojbarevné prapory () jedné hodině byla slavnostní dvorana zdobená podobiznou zakladatele university Mikuláše I i nástupců jeho, naplněna vybraným obecnstvem. Vedle fraků viděti hojnost nádherných uniforem státních úředníků, hábity kněží, vkusné toalety dam, několik českých čamar a (u nás nezvyklé při takých příležitostech) uniformy vojenské. Mezi hosty náčelník kraje, generál-adjutant M. J. Dragomirov, náměstek kyjevského gubernatora baron F. A. Štelberg, gubernský předseda šlechtický kníže N. V. Repnin, popečitel kyjevského učebního okresu V. V. Veljaminev-Zernov, zástupce městského starosty a mn. jiných. Přesně v jednu hodinu za slavné assistance vykonal preosvjščennyj Sergij, biskup Umanský, slavnostní modlení (při němž povoláno mnoholetí cáři a carevně, čestnému předsedovi a všem účastníkům sjezdu), načež v delší řeči obrátil se k shromážděným, líče význam sjezdu vítaje hosty a žehnaje pracím sjezdovým. Čestný předseda zaslal sjezdu srdečný telegram, na nějž hned odpověděno. Po přečtení telegramu promluvil náčelník kraje M. J. Dragomirov, vítaje v kraji, jenž jeho správě svěřen, XI. arch. sjezd., zejména představitele příbuzných slov. národů; v řeči své ukazuje dále na to, jak na poli nauky sjednocují se národové a doufá, že účastníci sjezdu odnesou si dobrý dojem o Kyjevu, této v pravdě klassické ruské půdě. Jmenem města pozdravil sjezd zástupce starostův J. A. Sněžko, načež popečitel kyjev. učebního okresu jménem ministerstva národní osvěty prohlásil sjezd zahájeným. Rektor university kyjevské F. J. Fortinskij připomenuv, že Kyjevská universita tři léta za sebou v dvoranách svých hostí zástupce vědy (r. 1897 konán tu sjezd medicinský, 1898 sjezd přírodopzpytců a lékařů) a doufá, že vědecká činnost sjezdu letošního bude zase novým slavným triumfem vědy ve stěnách university svatého Vladimíra. Když byl ještě pozdravil sjezd jménem Kazaňské university prof. F. G. Miščenko, uchopila se slova předsedkyně hr. Uvarova a v delší řeči podala zprávu o pracích přípravného komitetu, zejména o mnohých exkursích, hlavně kyjevskými archaeology podniknutých, pak o uspořádání výstavek (lituje, že mnozí majitelé

*) Členem sjezdu mohl býti každý, kdo zaplatil vklad 4 ruble. Učeným společností a vynikajícím osobám zaslány zvláštní pozvánky; přednášky byly obecně přístupny. Odznaky byly dvojího druhu, s modrou stužkou pro delegáty, s červenou pro ostatní členy.

sbírek odepřeli účastenství), o výsledcích posledního sjezdu archaeologického (pronáší stesk, že některá jeho usnesení nenašla porozumění, to platí zejména o odpovědi ministerstva na podání o archivních kommissích a o odpovědi Imperatorské archaeol. kommisie na jiné dvě žádosti) a zakončila svoji obsažnou řeč vzpomínkou na zemřelé od prvního v Kyjevě pořádaného sjezdu a zejména za poslední 3 léta archaeology. Když sekretář sjezdu oznámil výsledek včera vykonaných voleb a přečetl hojně telegramy (z Čech žádný; teprve později došel telegram naší Společnosti) ukončeno sedění a hosté odebrali se prohlížet zajímavé výstavy, umístěné jednak v knihovně, jednak v jiných sálech universitních.

Jádro v budově universitní pečlivě uspořádané výstavy tvořilo oddělení prvobytných starožitností. Přes 70 vitrin naplněno tu předměty týkajícími se starých dějin západoruského kraje, zejména gub. Volynské a Kyjevské a kromě toho mnoho věcí umístěno v policích, na oknech a na stěnách velikého sálu. Největší část předmětů jest majetkem university. V katalogu výstavním (jejž členové zdarma obdrželi) zaujímají 137 stránek a dělí se na předměty kamenného a bronzového věku, na starožitnosti skythické a z doby stěhování národů, a konečně starožitnosti slovanské. Vedle sbírek universitních největší jest kolekce V. B. Antonoviče. Podrobný seznam sestavila sl. E. N. Melniková. V téže místnosti umístěny byly i některé předměty umění klasického zejména pěkné vasy řecké a památky záporožské (bulavy, šavle atd.).

V sousední místnosti upravena výst. kartografická, jejíž účelem bylo názorně představití rozvoj kartografických prací o ruské zemi od konce XV. do první polovice XVIII. století. Výstavku obeslalo 40 ústavů a soukromníků a pořadatelem jejím jest bibliotekář universitní B. A. Kordt. Zde vidíme fotografický snímek nejstarší mapy západní Rusi z r. 1491, podle níž po dlouhou dobu hotoveny mapy jiné. První mapa Ruska, jejíž originál chová se v Benátkách, pochází z r. 1525. Všechny staré mapy jsou velmi nedokonalé a chybné. Veliký pokrok značí mapa z r. 1614., věnovaná cáru Michailu Feodoroviči.

Sbírku map doplňují pohledy krajinné a plány měst. Nejúplněji zastoupen Kyjev. Největší jest kopie plánu z r. 1693 až 1695. V jiné místnosti vystaveny mapy Sibíře. Pro sjezd zhotoveny zvlášť archaeologické mapy Volyně (od prof. Antonoviče; na mapě naznačeno 363 hradiště, 15.125 kurhanů a 714 míst, na nich. kopáno za účely archaeol.), Podolské gubernie (od E. Sečinského) a Bessarabiz (od Chalippy). Výstava má daleko přes 1000 čísel. V XIII. posluchárně universitní umístěna výstava starožitností církevních a ikonografie. V první nejvíce předmětu poskytl muzeum universitní. Vidíme tu ukázky starého stavebního materiálu, zbytky okras, náčiní obrádkové, nalezené v ssutinách starých církví, zejména mnoho křížů, medaillonů a obrázků. Sbírka obrazů byla poměrně chudá, ale zajímavá tím, že poskytovala příležitost stopovati vliv západu na malbu ikon (svatých obrazů) v kraji jihozápadním. V místnostech centrálního archivu uspořádal konečně J. M. Kamanin výstavku rukopisů a prvotisků.

Oddíl rukopisný měl dvě oddělení, kyjevské a volynské rukopisy. Všech rukopisů bylo kol 200 obsahu náboženského, nejstarší z XV. století. Sbírka starých tisků obsahovala takofka všechna známá vydání knihtiskáren jižně-ruských od počátku knihtiskařství do konce XVIII. století.

Mimo výstavu v universitě přístupno bylo v době sjezdu ještě několik výstav. Promluvím i o těchto několik slov dříve, než přejdu k vlastnímu referátu o pracích sjezdových a o podniknutých exkursích.

1. Výstava v Městském Museum otevřena byla pátý den po zahájení sjezdu. Budova musejní v slohu řeckém vystavená totiž právě se obnovuje a přestavuje. Výstava zaujímá pět velkých dvoran. Nejzajímavější jsou tu nálezy našeho krajana, archaeologa V. V. Chvojky a to z doby předpotopní, učiněné při rozkopání hory v ulici Kirillovské v Kyjevě, ale hlavně znamenité, do dnes nevysvětlené nálezy ze sídlišť v okolí Tripolji (77 verst níže od Kyjeva při Dněpru, o nichž ještě níže bude více pověděno při referátu o Tripolské exkursi). Druhá místnost obsahuje starožitnosti skytské. Nejzajímavější jsou majetkem B. J. Chanenka. Některé vystavuje V. V. Chvojka. Třetí síň s památkami doby zvané dobou stěhování národů a dobou slovanskou většinou

vyplněna opět expozicí Chvojkovou; poslední dvě místnosti obsahují sbírky † V. V. Tarnovského a to podobizny hetmanů (namnoze kopie), památky archaeologické týkající se minulosti Malé Rusi, výšivky, zbraně, a vůbec památky kozačiny. Kromě toho vidíme zde několik poprsí pěvce Kobzara, T. G. Ševčenko a Gogola a podobiznu Kostomarova.

2. V předměstí kyjevském Podole, v budově Bratského monastýru nalézá se Museum kyjevské duchovní akademie, jedna z nejznamenitějších sbírek toho druhu v celém Rusku, zaujímající 6 pokojů a dlouhou, souběžnou s nimi síň. Nehledě na starožitnosti egyptské, fenické, moabitské, cyperské, řecké a římské a j., v první místnosti jsou tu rozličné památky, týkající se obyvatelů zemí ruských. Tak v druhé síni obracejí na sebe pozornost hlavně krymské křesťanské a jiné památky, mezi nimi modely jeskynních chrámů; třetí pokoj obsahuje hlavně podobizny a rytiny. Z oněch vynikají podobizny pěti patriarchů. Ve čtvrté vyloženy starožitné potřeby chrámové, v páté a šesté sbírka ikon a křížů. Síň obsahuje převážnou sbírku mincí, medailí, jetonů, pečeti, plomb atd.; kromě toho vidíme zde velkoknížecí a carské listiny a rozmanité rukopisy. Podrobný katalog sestavený Petrovem, jež každému návštěvníku se zapůjčí, usnadňuje studium bohatých sbírek.

3. Bibliotheka, sbírka rukopisů a podobizen v Kyjevo-Pečerské lavře, umístěna dnes v prvním patře ohromné zvonice laverské. Knihovníkem její jest otec Dimitrij, mladá zajímavá postava, absolvent Alexandrovského kadetského korpusu, pak úředník v ministerstvu války, od r. 1895 mnich. Rukopisy i knihy jsou většinou obsahu bohosloveckého (rukopisů staroslov. jest celkem 276, nejstarší ze XIV. století). Z knih památny jsou staré tisky dodnes stávající laverské tiskárny a jiných tiskáren. Portréty zdobící knihovnu představují patriarchy, mitropolity, světce, cíře a jiné vynikající osoby. Zajímavé jsou, abych tak řekl škicáře žáků ikonopisné školy laverské, některé z XVIII. stol. Vedle knihovny přístupna v lavře i klenotnice, v níž uschováváno množství vzácných předmětů, vynikajících nejenom hmotnou cenou, ale i uměleckým provedením. Vzácné vazby knih, nádherné kříže (kříž darovaný Mazepou), mitry, ikony a p.

4. Z soukromých sbírek zasluhuje v ohledu archaeologickém zmínku zejména museum J. A. Chojnovského. Pilný sběratel během několika let získal mnohé vzácné starožitnosti. K nejzajímavějším počítám předměty z doby slovanské. Některé upomínají na nálezy Moravské; tak miska, patrně k účelům bohoslužebným sloužící, a řezanými obrazy ozdobená, nalezená na městišti knížecího dvora Kyjevského, dle slov sl. M. Wanklové, shoduje se úplně s miskami v Olomúci nalezenými a v tamním museu chovanými. Vykopávky a sbírky své popsal majitel ve zvláštní knize r. 1896 vydané (Kratkije svěděníja o predkach Slavjan i Rusi), jež jest zároveň katalogem.

5. Znamenitou sbírkou obrazů a jiných vzácných věcí konečně má vzpomenuť již výše přítel starožitností p. Chanenko v soukromém svém bytě, jež v některých dnech členům archaeol. sjezdu byl přístupný. Zastoupení tu přední mistři italské, španělské, nizozemské i jiných škol. Vkusná úprava místností a přesně slohový nábytek svědčí o krasochuti pořadatele. Katalog obrazů s popisem jednotlivých děl (88 stran) rozdává se návštěvníkům zdarma. (Pokračování.)

O otiskování a odlívání pečeti.

Vojtěch Král z Dobré Vody.

K pečetění bral se ve středověku vosk přirozený, bezbarvý nebo zbarvený.

Nehledíc k pečetem trojhranným, opatřeným silnějším okrajem, měly pozdější pečeti podobu kulaté misky voskové, na jejímž dně otisk pečetidla

se nalézal. Vyskytují se také pečeti s barevným středem, na němž jest otisk pečetidla, kdežto obal neb mistička, která svými vysokými okraji otisk před poškozením chrání, zůstala bílou.

Tak zvaný vosk španělský, oblíbený v 16. století, byl sice (pro přísadu šelaku) tvrdší nežli vosk přirozený, ale za to i křehčí a rádi odprýskával.

K ochraně pečeti z tohoto vosku sloužily dřevěné, soustružované kapsle.

Všechny pečeti těchto druhů visely za pergamenové proužky neb hedvábné šnůry na listině pergamenové. Když později užívalo se papíru častěji, přestalo přivěšování pečeti, poněvadž papír by nebyl toho snesl, i přitiskovali je na listinu samu. Často pokryli vosk pečeti lístkem papíru ozdobně vykrojeného a na ten lístek pečetidlo vytlačili, což dávalo zdání, jakoby pečet z papíru byla.

Vosk starých pečeti znenáhla větrá, poněvadž mastnota pojící ostatní součásti vosku na povrchu zasychá a tím se tvoří jemné skorem mikroskopické šupinky. Ty sice pomalu, ale stále olpadávají, tak že pečeť časem pozbývá zřetelnosti a ostrosti, byť i nebyla jinak poškozena. Takovým pečetem škodí tedy sucho, ale ještě větší měrou vlhko a mokró; proto též odlívání jich v sádře, vodou rozdělané, v níž pečeť dosti dlouhou dobu ležeti musí, nikde již nedovolují. Pečeti z křehkého vosku španělského jsou ještě choulostivější nežli z vosku obyčejného.

Známy jsou také ještě jiné druhy otiskování pečeti, než jen sádrou jako: staniolem, želatinou, guttaperčou a p., ale ty všechny mají své vady; staniol ku příkladu rád a snadno se zborší a lze ho užiti pouze k jedinému odlitku, želatina brzy až na třetinu původní velikosti se sesychá a ve vlhku neb mokru ráda nabubří, guttaperče jen za tepla užiti lze, teplo pak starým pečetem ještě více škodí nežli vlhko a mokró. —

Dlužno tedy jinou látku než výše uvedené vzíti k otiskování — látku takovou, která vytčených vad jest prostá a při tom přece zcela vyhovuje svému účelu. —

Podánilo se nám po několika pokusech takovou látku nalézti; aspoň jsme dle posavadních výsledků o tom přesvědčeni, že lepší jest všech ostatních.

Látka ta skládá se ze smíšeniny fermeže s plavenou křídou, ku kteréž se přidá trochu sikativu, aby rychleji schla prve než jí užijeme.

Směs takto utvořená podobá se těstu dobře hnětenému, lze ji plásticky formovati a podrží tvar, nebyl-li násilně zrušen, po uschnutí úplně a stále. Nejmenší detaily lze čistě a zřetelně touto massou otisknouti. Poněvadž látka sama mastnotu v sobě obsahuje, nemůže nikterak pečetem uškoditi, ano spíše je osvěží a prachu zbaví, lépe než jiný prostředek. Otiskování touto massou jde rychle, i při malé zručnosti z počátku. Na několika místech, kde odlívání pečeti sádrou nebo jinak vůbec se nedovoluje, uděleno nám bylo ochotně povolení otiskovati pečeti touto massou. Zejména otiskli jsme tímto způsobem velké množství pečeti v archivu sv. Václavském zemském, musejním, maltanském, kapitulním, v Jindř. Hradci, Krumlově a j. v.

Doporučujeme při otiskování tyto věci:

1. dostatečně velký kus massy, sikativem dobře promíchané a prohnětené, kterou, potřeba-li, můžeme nahraditi sklenářským tmelem.
2. jemný vlasový štětec (většího druhu).
3. trochu klouzku (mastku).
4. čtverhranné kousky silnější lepenky, dle množství a velikosti pečeti, které otisknouti hodláme.
5. stejné množství oplatek k lepení a konečně
6. nějakou krabici neb skříňku na ochranu čerstvých a ještě měkkých otisků. —

Je-li všechno připraveno, vezmeme dostatečně velký kus otiskovací massy a uválíme z ní mezi dlaněmi kuličku. Original oprášíme nejprve zlehka štětcem, pak jej potřeme na vrchu zlehka slabou vrstvou klouzku pomocí štětce a přitiskujeme na to ihned připravenou kuličku z massy palcem pravé ruky pozorně k pečeti, až tuto i s okrajem pokrývá. Před odtržením ještě

přitiskneme na zadní stranu jeden z kousků lepenky, která otisku po odtržení za podklad slouží. — Pak snažíme se volným, na plochu pečeti kolmým pohybem přitisknoutou massu od pečeti odtrhnouti, což vyžaduje dosti opatrnosti a jakýsi cvik.

Otiskování nesmí se nikdy na tvrdém podkladu díti, spíše na dlani levé ruky, při větších pečetech, jimž dlaň nestačí, dlužno podložiti nějakou látku, třeba jen několikrát složený kapesní šátek. Aby se čerstvé a měkké otisky při nesení neb vedení ze svého místa nepohnuly a nepomačkaly, přilepí se lepenka pod nimi oplátky na dno neb i víko krabice neb skřínky. Každý otisk obdrží běžné číslo pod kterým pak sobě v zápisníku poznamenáme druh a datum listiny, jméno toho, kdo pečetil, barvu a látku pečeti jakož i archiv, ve kterém listina jest uschovaná.

Takto získané otisky jsou negativy, z nichž odlitím neb novým otisknutím pozitivy, to jest otisky originalu zcela podobné v libovolném množství obdržeti lze.

Za tím účelem vysušíme negativ na slunci neb na teplém místě kdes až nejen po vrchu ale i uvnitř tak tuhý jest, že bez ujmy i mírný tlak snese.

Nyní můžeme s odlíváním pozitivu počíti.

Konečně, k potřebě určené odlitky mohou býti ze sádry, vosku, stearinu, kovu písmenkového a konečně i z mědi (cestou galvanickou) vytvořeny.

Nejrychleji hotoví se a nejlevnější jsou odlitky sádrové. Ku zhotovení těchto koupíme štukatérskou sádru (úbělovou) a přichystáme si dvě hliněné nádoby, z nichž jednu naplníme měkkou vodou. Negativ potřebeme pomoci štětečku tenkou vrstvou řídkého oleje, která i v nejménší rýhy vniknouti musí, pak obtočíme negativ, který dle potřeby nožem se přikrojí, proužkem silnějšího papíru, jehož konec se přilepí neb přispěndlí. Obal tento musí těsně přilehati a nad okraj negativu aspoň o tloušťku odlitku přečnívati.

Jest dobře na obalu uvnitř tužkou poznamenati, jak vysoko sádru nalíti hodláme. Odporučuje se menších pečeti odlivati několik najednou a sice tolik, nač jedno rozdělení sádry vystačí.

Když všechny negativy se připravily a do řady vedle sebe urovnaly, nalijeme do uchystané prázdné nádoby trochu vody, k této přisypeme sádry a obě levou rukou pomalu mícháme, tvoříci se na dně chuchalce sádrové rozmačkávající. Vody i sádry přidáváme dle potřeby znenáhla tolik, až obdržíme dostatečné množství tekutiny podobné hustotou dobré smetaně, kterou, když byla řádně promíchána do připravených negativů zvolna nalijeme až po značku tužkou učiněnou. Tvoříci se bubliny odstraníme buď fouknutím nebo propíchnutím, také odporučujeme po naplnění každého negativu tímto lehko zatrásti, aby se jemnější rysy tekutinou sádrovou vyplnily. Poněvadž dobrá sádra rychle tvrdne, jest potřebí míchání i nalévání pokud možno urychlit. Po nějaké hodině mohou býti papírové pásy z odlitků odstraněny. Odlitky radno jest ponechati na negativu aspoň přes noc a teprve potom od negativu obezřele je odtrhnouti. Sádru zbarviti lze přidáním štipce okru. —

Pečeti ze španělského vosku napodobí se tím, že úplně suchý odlitek sádrový několikrát přetřeme lihem, v němž rozpuštěn jest nejménší výsok pečeti. Vzhled podobný starým pečetem z přirozeného vosku dáme sádrovému odlitku tím, že jej natřeme několikrát vždy po uschnutí roztokem bílého šelaku v silném líhu.

Otisky voskové neb stearinové nebývají tak ostré jako sádrové a jsou nepoměrně dražší.

Odlívání děje se podobně jako sádrou.

Vosk i stearin nesmíme roztápěti přímo nad ohněm, nýbrž ve vodě v lázni. Nádoba s voskem neb stearinem ponoří se totiž až blízko k okraji do jiné větší hliněné nádoby, naplněné vroucí vodou, kterou udržujeme potud ve varu, pokud vosk neb stearin není úplně roztaven.

O otiskování pečeti cestou galvano-plastickou promluvíme příště.

Literatura.

Sborník mus. společnosti ve Valaš. Meziříčí. Č. I. 1884. Č. II. 1898. Č. III. 1899. — Dr. J. V. Novák, Několik slov o starožitnostech. — K. J. Maška, Archeol. vycházka na Hostýn. Václavek. Některé zvyky, obyčeje a pověry výroční na mor. Valašsku, zvl. na Vsacku. — J. Bubela, O rostlinách na Vsacku zavlečených a zdomácnělých. — Dr. J. V. Novák, Poslední portáši (národní strážé) na Rožnovsku.

V šlépějích Palackého. — Václavek, O původu a jméně Valachů (=kmen slovanský, pastýři). — Fr. Táborský, Zahrádky lidu valašského na Hrubé Lhotě. — H. Němcová, Vyšívání v okolí města Val. Meziříčí. Ferd. Černočský, Z obec. počtů m. V. Mez. z r. 1640. — Domluvil, Bernard z Žerotína a »zřízení« jeho našim předkům daná. — Jan Vahala, zdokonalitel náradí rolnického. Zpráva o činnosti na Valašsku pro NVČ. — Petrus, Několik myšlének o museu. — Pluškál, Příspěvek ku článku O pův. a jm. Valachův (vývody z fantastické etymologie). — Fr. Gogela, Z jarní květeny na Valašsku. — Václavek, Rozepře poddaných Vsackých s poručníky dítek po p. Janovi Makšovi z Landeka l. p. 1575. — O kamenářství (lomech) v Poličné. — Naše účastenství na jub. výstavě v Kroměříži r. 1898. — Zprávy o museu.

Historické paměti bývalého panství Mníšeckého a kláštera sv. Maří Magdaleny na Skalce. S dvěma rodokmeny. Dle pramenů sepsal Josef Vávra, c. k. professor. Praha 1899. Nákl. V. Kotrby, str. 103. Cena 60 kr.

Nové toto dílko jest výsledek 9leté píle p. Vávroy, kterýž s nemalou píli snažil se tu sebrati veškery zprávy týkající se nadepsaných míst. Po zeměpisném přehledu panství Mníš. předvádí nám spisovatel obraz krajiny té za dob nejstarších, potom věnuje pozornost době Karla IV. a jeho následníka a konečně líčí dobu, kdy M. byl manstvím korunním (1400—1503). Za vlády pánů Vratislavů z Mitrovic asi r. 1552 podrobeno bylo i panství M. reformaci, po kteréžto době měli tu ve správě duchovní kněží lutheranští převahu až do války 30leté. V kapitole této vřazen jest též výčet celého zboží a užitku z něho plynoucího, což ovšem má lokální význam nemalý, podobně jako další vypsání statku za války 30leté a po ní. Obšírné vypravování vlády pánů z Engelsfussu (1655—1743) a hrabat z Unvertu (1743—1827), jakož i vypsání dnešního stavu místa a panství je velmi svědomito. Cenu jeho utvrzuje ještě dodatek, obsahující mimo jiné též vypsání výletníků často navštěvované Skalky a mimo to rodokmeny Vratislavů z Mitrovic a pánů z Engelsfussu. Dílko vřele doporučujeme. *Cyr. Mht.*

Různé zprávy.

† Antonín Solta. Narodil se 16. prosince 1855 v Labské Týnici, studoval na vyšších realných školách v Praze na Malé Straně, kdež se r. 1874. maturitní zkoušce podrobil. Na to byl zapsán po dva školní roky na c. k. českém polytechnickém ústavu v Praze v oddělení lučebném. Po smrti rodičů ujal se doma hospodářství, studia nedokončiv. Později byl kresličem v geologickém ústavě v Praze, na to redaktorem krajských časopisů, posléz spolupracovníkem »Hospodářského Listu« v Chrudimi. Od 1. ledna 1892 ustanoven výpomocnou silou při siužbě kancelářské na c. k. odborné škole průmyslové v Chrudimi s povinností vyučovati jazyku českému, živnostenským písemnostem a počtům, kteréž místo přeměněno postupem času v místo učitele pomocného. Osvědčiv

se jakožto učitel svědomitý a snaživý, dodělal se průběhem krátké doby svého učitelování po dvakrátě zvýšení svého služného a když měl i posléz největší naději státi se učitelem skutečným, překvapila jej neúprosná smrt dne 31. července 1899. — Za pobytu na c. k. odborné škole průmyslové v Chrudimi kreslil některé ilustrace dle epitaří chrudimských pro Wintrovy »Dějiny kroužů v zemích Českých«. Z činnosti literární budtež uvedeny tyto práce: Starobylé kříže kamenné v okolí Chrudimě (Č. lid. II. 127.), Lidové zkazky o rýhách na zdech kostelů (Č. I. III. 28.), Staré pověsti o zlatě v Krkonoších (Č. I. III. 149.), Smejvanky (Č. I. V. 190.), Píseň v čas vojny turecké (Č. I. VI. 28.), Pověry o hadech ve vých. Čechách (Č. I. VI. 138., 387.), Studie o lidové výzdobě selských židlí. Ve »Světozoru« uveřejněn článek O dvou památkách českého řemesla uměleckého, v našem »Časopise« (VI. 51—63.) Nápisy na kamenných tabulích náhrobních na hřbitovech chrudimských. V »Národop. sborníku českoslov.« otiskána pojednání: Dva selské kancionaly a Psané knížky modlicí. Jako spisy samostatné vyšly v Publikacích Prům. musea pro vých. Čechy v Chrudimi č. 1. 2. a 8.: Lomenice chalup na Chrudimsku, Památky starobylého vyšívání českého na rouchách kostelních z Chrudimska a jako třetí oddíl pojednání v »Národop. sborníku českoslov.« Kancionaly, psané vesnickými kantory z Chrudimska; o sobě vydal i Výkresy vyšívání dle vzorů starobylého vyšívání selského z Chrudimska a O významu předhistorických starožitností chrudimského musea. Kromě toho napsal Šolta řadu článků a feuilletonů do časopisů chrudimských, do »Nár. listů« a j. v. Asi přede dvěma roky byl Šolta jmenován archaeolog. komisí České akademie jednatelem pro vých. Čechy a pověřen zpracováním Soupisu památek hejtmantství chrudimského. Šolta byl nejen zkušeným odborníkem, ale i nadšeným ctitelem starých památek. Ztráta aneb nedostatečné bezpečí některé roztrpčovala jej k nedůtklivosti. Veškery plány a naděje překazila předčasná smrt. Při vlašnosti, kteráž v této příčině dosud u nás nevymizela, jest upřímně litovati ztráty nadšeného pracovníka; budiž Ant. Šoltovi zachována paměť trvalá.

Karel Svoboda.

Výsledky. Společnost, plnic úkol jí přiřčený sjezdem kutnohorským, zrozeslala 10. července t. r. na 51 museum a musejní spolek dotazník, týkající se musejní a spolkové statistiky a ochrany památek. Žádáno, aby material snadno dostupný (jako: statovy, zprávy výroční a tiskopisy vůbec) byl zaslán do 31. července, ostatní pak, vyžadující více práce, do 30. září. Odpověděly tyto korporace: Krajské musejní spolky v Ml. Boleslavi a na Mělníce, Musejní spolky v Lounech, v Pardubicích, v Soběslavi, v České Třebové a v Třebíči, Musejní společnosti v Horažďovicích a ve Val. Meziříčí, Musejní společnost pro okres humpolecký v Humpolci, musejní spolek »Palacký« v Poličce, Průmyslové museum cí. Fr. Jos. pro vých. Čechy v Chrudimi, Městské museum v Turnově, Museum král. města Klatov, Písku a okresní museum v Sedlčanech. Velice důkladné a zevrubné zprávy (vesměs v rukopisech) zaslalo historicko-archaeologické museum města Hradce Jindřichova a Museum král. města Tábora. — Na 51 dotaz došlo 18 odpovědí... Nebudíž naříkáno do vlašnosti nejširších vrstev k oprávněným tužbám našim, není-li, jak zřejmo, porozumění ani ve vlastních řadách. Ve všech denních listech pražských bylo v čas oznámeno, aby přihlásila se korporace, jež by snad nebyla dostala dotazníku a zprávy sjezdové; výtek v této příčině nelze připustiti. Vlažností a průtahem zbytečné a na škodu věci důležité jest oddalováno konečně zpracování všeho materialu.

A. B. Černý.

Opravy. Ve znaku Krušinů ze Švamberka nemá býti lebka ve štítu. Redakce podotýká výslovně, že kresba byla pořizena nikoli podle textu listiny otiské, nýbrž podle soukromého dopisu, jenž ovšem nedopatření v sobě obsahoval. Co se listiny týče, vysvítá z poznámky redakce, že text její za authentický nikterak nevydává. — V popisu znaku Doupovců z Doupova (čís. 51.) odpadá ve 4. řádce »a černých«, neboť Budovcové měli ve znaku dvě břevna stříbrná na červeném štítě.

Ze Společnosti přátel Starožitností českých v Praze.

Zpráva pokladní za čas od 5. července 1899 do 25. září 1899. Uveřejňujeme vždy jen výkaz nové přistouplých P. T. členů, darů peněžitých a obnosů za prodané publikace, pokud byly vydány nákladem Společnosti. Stvrzovati nebo uveřejňovati zaplacení příspěvků P. T. členů dříve přistouplých není lze z nedostatku místa. Příspěvky došlé po 25. září uveřejníme příště.

Za členy přispívající se zl. 2.— ročně přistoupili P. T. pp.: Blažek Jos., kaplan v Třebíči; Nádeník R., velkoobchodník nábytkem; Schrenker Alois, starosta král. vĕn. města Mĕlníka.

Činnými členy s příspěvkem zl. 1.— ročně stali se P. T. pp.: Boda M., docent při české technice a vrch. inženýr na Smíchově; Bosák Václ., c. k. soudní sekretář na Hluboké; Bouček Gust., c. k. rada zem. soudu v Plzni; Cechner Ant., architekt v Hořicích; Černý Jos., techn. udjunkt cukrovaru v Kopidlně; Dohnal Aleš, c. k. gymn. prof. v Chrudimi; Duras Lad., učitel v Nov. Strašeci; Halík T., c. k. gymn. prof. v Král. Dvoře n./Lab.; Hanzlík Ant., majetník mlýna v Kamenomostě; Hess Václ., vrchní inženýr ve Dvoře Králově; Hroud a Frant., rolník a obchodník v Kamenomostě; Chalupecký Jan, mag. official; Jahodář J. V., společník firmy: O. Čečetka a spol., zl. 1.— na r. 1900; Jelen Jos., rolník v Kamenomostě; Kohn Jos., úředník cukrov. v Berouně; Kotík Jan, knihkupec na Smíchově; Krčmář Jos., úředník dráhy na Žižkově; prof. Dr. Krsek Frant. při c. k. ministerstvu kultu ve Vídni; Krušina Jindř., knihař; Kubásek Ot., c. k. poštovní official na Král. Vinohradech; Kubín V., učitel ve Vlněvsi; M. U. Dr. Liebich L., obv. lékař v Dašicích; Lokay K., soukromník v Berouně; Mařík Fel., kníž. Schwarzenberský lesní příruči na Huboké; J. U. C. Mašek Fr., ob. tajemník ve Vysočanech; Millín Karel, c. k. okr. komisař při c. k. ministerstvu vnitra ve Vídni; Nedvídek Václ., korektor; Opatrný Boh., lesní příruči v Oseku; Paul Bedř., inženýr ve Dvoře Králově Pavlásek Ot., c. k. fin. komisař při c. k. zem. fin. říditelství; Pertl Ant., c. a k. hosp. adjunkt v Hofelicích; J. U. Dr. Pohl Jan, advokát ve Slaném; Polesný K. v Pechřimově; Prchal Ferd., učitel v Boskovicích; Procházka Alois, měst. stavitel v Domažlicích; čten. beseda »Přemysl« v Jilovém; Rathouský Jos., pokladník Spolku průmyslníků; Slavík Jos., učitel v Železnici; Stifter Ant., lékárník v Křinci; Šťastný Václ., učitel v Železnici; Tkadlec Jan, majetník domu; Walter Fr., arciděkan v Chrudimi; J. U. C. Vokáč Jos., úředník banky Slavie; Zeman Jos., správce kníž. cukrov. v Židovicích. Zeman Jos., učitel v Náhodě.

Za publikace, vydané Společností, zaplatili P. T. pp.: Jílek Fr., učitel na Štĕkni, zl. 5-10; M. U. Dr. Nečas Jarom., okr. lékař, zl. 3.—; Jos. Nemanický z Nemanova, c. a k. podplukovník v. v. na Mĕlnici, zl. 1.—; Skrbek B., účetní v Pardubicích, zl. —50; tělocv. jednota »Sokol« v Řeporyji, zl. 4.—; Velinský Fr., jednatel Musea v Pardubicích, zl. 7-50.

Na prospěch Společnosti darovali P. T. pp.: Hora Jos. V., říd. učitel v Horažďovicích, zl. —40; Nejmenovaný, zl. 4-78; Petrák Jos., učitel v Lomnici n. Pop., zl. —25; Sklenička Otto, kníž. techn. adjunkt na Zbraslavi, zl. —50.

Za veškerý dary upřímně děkujeme a prosíme za další přízeň. Oznamujeme, že kde není udáno jiného bydliště u výkazu P. T. členů, rozumíme vždy členy v Praze; u P. T. členů, kde není jinak oznámeno, rozumí se, že jest zaplacen členský příspěvek zl. 1.— za běžný rok. Členské příspěvky i dary peněžitě buďtež posílány podepsanému pokladníkovi.

V Praze, dne 25. září 1899.

Ed. Bufka, t. č. pokladník,

Král. Vinohrady, Sázavská ul. č. 14 n.

Turnov do válek husitských.

Dr. J. V. Šimák.

(Pokračování a dokončení příběhů vnějších.)

Samo dvojpanství může býti kořenem neshod a neblahých poměrů, tím hůře, poroučí-li nad jedinými poddanými pánů několik. Málo let po rozdělení vzplanul v rodě Valdštejnském krutý nesvár, jehož příčinou nejspíše byl spor o dědictví Turnovské. Snad nepohodli se u vykonávání práv vrchnostenských, snad mělo dojiti k rozdělení sama města, záminky jsou neznámy. Časy nepřály jednání soudnímu, byla doba rmutných bouří a zvůle, když sám král Jan Lucemburský porušoval mír zemský, válče se svými poddanými. Tenkrátě došlo i v Pojizeří k násilnému výboji proti Vokovi (II.) z Rotštejna.¹⁾

Zdvihli se Valdštejnové, Zdeňkovi synové: Zdeněk (II.), Hynek, Heník, Albrecht, Jan, též Ctibor a Jaroslav z Rohozce, všichni páni turnovští, se strýci svými Lemberky a Vartemberky, s lidem svým turnovským i vesnickým, a s pomocí mnohých okolních korouhevných pánův a vládyk. I členové samy rodiny Vokovy jim pomáhali. Asi r. 1318 přepadli Voka, jali a věznili, a zatím zplenili jeho statky, vybrali peníze, odehnali dobytek, panský i selský, a na konec hrad Rotštejn vypálili. Vok měl škod na kolik tisíc hřiven stříbra.

Současně učinili loupež v Přišovicích, na Všeni a v Olešnici panu Vikartovi z Polné, z příčin nepovědomých.²⁾

¹⁾ Domněnka, že valdštejnská půle Turnova byla nedílnou v obou rodech má tyto důvody: a) Hranice panství Rotštejnského běží k samým pozemkům městským, takže obě državy stejnoměrně k městu přiléhají. Rozměření také dojista nebylo nahodilo.

b) R. 1323 Vok praví, že obdržel právo na dědictví turnovském (in hereditate Turnowske); tedy zajisté nárok na město měl. Ale přece potom Turnov k Rotštejnu nenáleží.

c) Domněnkou tou dobře vysvětluje se příčina záští, s níž jináče nevíme si rady.

²⁾ Pozůstatky desk I. 56 - 65. Proti Vokovi stojí v boji snad všechna šlechta z šira okolí. Z Markvarticů jmenovaní Valdštejnové a Lemberkové, pak Havel ze Sytového, Havel Beran, Vok z Dětenic, Markvart z Vartemberka a Kumburka, Beneš z Vartemberka a z Veselé, Markvart a Miroslav z Jikve, Zdislav ze Zvířetic, Rotštejnové Vok, Zdeněk, Jaroslav, pak jiní: Jindřich

Pohnal proto Vok r. 1322 všechny účastníky, mezi nimi i měšťany turnovské, na něž doptati se mohl, k soudu zemskému. Prve však než-li došlo ke stání, jat byl Vok opět úkladem svých nepřátel, nestál na soudě, a tudíž při z části ztratil. V ostatku však při potomních půhonech dostal za právo, neboť protivníci většinou se nepostavili.

I pojav komorníky (vykonavatele právní) cúdy či soudu nymburského, Vok chtěl uvázati se ve zboží, především Turnovské, soudem sobě присouzené. Ale výkonu práva v Turnově postavili se na odpor páni obojí strany, Lemberkové i Valdštejnové s čeledí a měšťany. Zvod pána Rotštejnského překazili, a jej i úředníky od města mocně odbili.

Podobně vedlo se Vokovi pod Bradlcem a Kumburkem.¹⁾

I volal Vok r. 1323 nepřátele své k soudu z odboje právu a při zase obdržel. Ale který konec záští vzalo, povědomo není, ježto zápisy soudní z doby pozdější jsou ztraceny.

Jisto však, že Turnov za časů potomních nenáleží k Rotštejnu, ale z dílu k Valdštejnu, z dílu k Rohozci. —

Rohozecké panství sotva čtvrt století potom trvalo v rukou domácích rodu.

Když psalo se r. 1356, poroučel již na Rohozci vladař nový, mocný Půta z Turgova, pán též na Bradlci, Hradišti Heřmanové Choustníku, Hostinném, Olešnici, zástavní držitel Dvora Králové a panství Trutnovského.

Však zatím stálým dělením zboží ztenčilo se nemálo, obsahujíc, pokud ovšem zjistiti lze, jen neveliké úkrají, kolem hradu Rohozce na pravém, a kolem později vzniklého hradu Zbiroha na levém břehu Jizery.²⁾ Hrad Z b i r o h postaven byl, jak zdá se, tehdy, když dělili se synové Havla Ryby, aby měli kde přebývati. Prodav Rohozec i Bradlec rod Lemberský přestával potom na vládyčím zboží v horách, sedě tiše na Sytovém a Semilech, kdež vymřel do polovice XV. stol.

z Lichtemburka, Petr ze Suchdola, Hynek z Velvsí, Jan z Kamenice, Půta z Hradiščka, Načerát, Pakoslav, Léva, Heřman všichni z Brady, Bohuslav, Jan, Ota všichni z Labouně, Sulek z Drahoraze, Příbek a Ondřej z Mostků, Hrabíše ze Ktovy, Jestbor a Rivin z Újezda, Bohuslav z Kostelce, Soběhrd z Lomnice, Jindřich z Vesce, Ratibor ze Železnice, Hanuš z Činova, Kabalec ze Sobotky, Václav z Plaz, Smil z Červené Vsi, Zachař z Mlýnec, Sulek z Hlušec, Petr z Kopidlna, Sezima z Běchar, Adiolt z Bydžova, devět vladk z Dolan, Hynek z Libštat, Jeniš z Dalemilic, Lucek a Lovata z Čečelic, Olen z Chocnějovic, Petr z Nedvěžih, Blahut ze Kbelnice, Albrecht z Měcholup, Hynek z Cidlíny, Bohuslav z Čebříkova, Zbud z Radče, Sulek z Vlčíhopole, Zbislav z Mokřic, Ctibor z Búsovice, Albin z Milkovic, Beneda z Mečežífě, Přisnobar z Lobče, Budislav z Hradiščka, Bohuslav z Dašic, Jan z Vlkova, Protiva z Lubíše, Odolen z Pojed, Vlček z Újezdce, Mikuláš z Bolic, Pertolt z Přepeř, Jindřich a Martin z Měnína, Hanuš, Zibřid z Chyjic, Zdeslav z Kunratic, Boněc a Kunrat z Milčevsí, Ondřej z Vitiněvsi, Stojslav z Olanic, Lutold ze Žlunic.

¹⁾ quando nuncium misit cum beneficiariis Neumburgensibus, ivit poravit in obtento iure in hereditate Turnowské, ibi eum obtili. (Pozúst. desk I. 61).

²⁾ Dle studii mapových.

Rod německých pánů z Turgova, již v erbu měli dva zlaté levhardy v modrém poli, přišel do Čech ze země Míšeňské a sloužil horlivě králi Janu Lucemburskému, cizince milujícímu. Za to hojných statků od krále nabýval. Půta již as r. 1318 vyskytá se, jsa tenkrátě pánem na Hradištku, mezi nepřáteli Voka z Rotštejna. Několik let potom stal se jeho přímým sousedem, nabyv od Lemberků Bradlce i Rohozce s půl Turnovem, nejspíše trhem.¹⁾

Půta Turgovský věrně byl oddán i císaři Karlu IV., i požíval u něho milosti. Na Rohozci, pokud víme nesídlil, ani syn jeho Jan čili Henslin, jenž s otcem spolu statky držel. Ten někdy psal se po Turnově, ač tu měl jinak hejtmana, jímž byl r. 1358 Jošt řečený Jura.²⁾

Turgovci ještě r. 1374 na Rohozci a Turnově panovali, ale v letech potomních koupil zboží to soused bohatý Markvart z Vartemberka. Nový držitel pocházel z té větve rodu Vartemberského, která po Trnavských ve zboží jich vešla. Otec Markvartův Beneš r. 1346 ještě sídlil na tvrzi při městě Sobotce, ale potom v letech 1346—49, znamenitý hrad Kost založil a po něm se i psal. Umřel as r. 1368. Choť jeho slula Eliška. Synové Benešovi, Markvart se starším Petrem vládli zprvu nedílně, až r. 1371 rozloučili se. Petr ujal Kost, Markvart koupil si Rohozec s Turnovem a Zbirohem. K panství jeho nyní připojena jest farnost všeňská, příslušná prve ke Kostí. Později Markvart nabyl i znamenitého panství Žlebského v kraji Čáslavském.³⁾

Markvart z Vartemberka úřadů zemských ani dvorských nezastával.⁴⁾ Klidně žil, spravuje své statky a dobrodiní čině církví. Turnovskému klášteru vyprosil odpustky.

Však přece památka pána jinak dobrosrdečného a ctného zkalena je na vždy v posledních letech života jeho, skutkem, jež sám těžce zpykal i jeho potomstvo. Odsouzen byv při soudě zemském ve při kteréši, pokládal nález za křivdu, a když během soudním ničeho nezmohl, sáhl k násilí, jímž první porušil blahý mír a pokoj, který v zemi vládl od časů císaře Karla. R. 1387

¹⁾ Že Turgovci nabyli panství přímo od Lemberků, tomu svědčí okolnost, že v jich rukou obojí zboží, Rohozec i Bradlec, objevuje se současně. Patrně učinili kup. R. 1358. Jošt purkrabí turnovský (capitaneus Turnauiensis) svolil, aby farář v Malých Bucích místo změnil (Kn. konf. I. 30), M. Buky jsou na panství Hostinském, jež Turgovci měli od r. 1318; je tedy Jošt služebníkem Turgovců. V letech potomních Henslin podává kněze do Turnova s Jindřichem z Valdštejna: jsou tedy Turgovci pány druhé půle města, Rohozecké, a to již r. 1358. A poněvadž již r. 1356 připomínají se poprvé na zboží Bradleckém, jež ještě r. 1325 Lemberkové drželi, lze souditi, že asi v těch letech i Rohozec koupili.

Henslin v knihách konfirm. I. 185 psán je de Turczow, v II. 62. Turkowec de Turnowec, III. IV. 10. de Turnow (1374).

²⁾ Kn. konfirm. I. 30. --

³⁾ Hradý X. Kost. Rohozec, XII. Žleby.

⁴⁾ Palacký v Dějinách II. 2, 271 a Hradý X. 199 praví, že Markvart r. 1377 byl mistrem komory královské, ale z Tomkových Dějin Prahy V. 46 vidíme, že v letech 1361—80 úřad ten měl Týma z Koldic, Markvart však hodnosti dvorské nemá vůbec.

»odpověděl« nepřátelsky zemi a jal se s pomocníky svými veřejně po silnicích loupiti, lidi jímati a šacovati a pych provozovati.

Dne 18. ledna 1388 král Václav IV. vyhlásil veřejnou hoto-
vost proti odbojníkům. Markvart z Vartemberka mocně se bránil,
tak že válka v zemi na půl léta trvala. Až v létě 1388 královo
vojsko dobylo útokem hradů jeho a Markvarta jalo. Nešťastný
pán dokonal u vězení r. 1392. Panství jeho ujata jsou všechna ke
komoře královské, vdově ponecháno bylo jen zboží v Přepeřích,
na němž měla věno zapsáno.¹⁾

V Rohozec, Zbiroh a půl města Turnova uvázal se nyní sám
král Václav IV. Jeho jménem vládl Turnovským královský pur-
rabí Přibík, připomínaný r. 1392.²⁾

Současně i valdštejská část města proměnila držitele své.
Bratří Zdeněk, Heník, Hynek, Albrecht, Jan, vzpomenuť počátkem
XIV. století, nezůstali nedílnými.

Nejmladší Jan již r. 1304 sídlil na hradě Štěpanicích, jež
byl si založil v horách Krkonošských, a jeho potomstvo, Štěpa-
ničtí z Valdštejna, na sto let zmizeli z krajiny turnovské.

Albrecht kol r. 1304 koupil si sousední panství Lomnické,
Hynek r. 1316 byl zápisním pánem na Veliši, Heník snad obýval
na Valdštejně a Zdeněk vystavěl si hrad Chlum ve skalách pod
Turnovem.³⁾

¹⁾ Palacký Děj. II. 271, Tomek D. Prahy III. 337—338. — Hrady X. c. m.

²⁾ Desky dvorské. — Knihy konfirmační V. 181.

³⁾ O rozrodu Valdštejském podrobně psal Dr. Jos. Pekař ve svých
Pamětech o hradě Valdštejně v Druhé zprávě musea turnovského 1892 —
kdež snesl všechny dostupné zprávy — pak Aug. Sedláček v Hr. V. (Štěpa-
nice, Lomnice), X. Valdštejn, Hr. Skála.

My probrali jsme znovu tento material, prohloubili zkušenosťmi o právu
dědickém a doplnili studiem kartografickým. Celkem odchylek od sepsání
dřívějších je málo, a všechny vysvětlí se, přihlédnemeli bedlivě k tomu, jak
rod Valdštejský se rozděloval.

Albrecht z Lomnice, hofmistr královský, měl šestero synů, z nichž
Beneš oddal se stavu duchovnímu, r. 1361 stal se farářem v Olešnici pod
Košťálem, a † asi r. 1363 (Hr. V. 224). Ostatní byli Hynek, Jarek, Jan,
Půta a Zdeněk.

Hynek, připomínaný již r. 1338 [Paprocký, O stavu panském 228] vy-
stavěl hrad Skálu (Hrubou) a přebýval tu; potom při rozdělení asi r. 1360
pustil ji za díl bratru Jarkovi a sám trvale usadil se na Lomnici. R. 1353
s manželkou svou Annou z Vartemberka učinil dobrodiní turnovskému
klásteru. Naposled připomíná se r. 1362 a umřel roku potomního, zanechav
syny Zdeněka a Jarka. Pochován jest prý v turnovském klásterě. [Rohn,
Antiquitates ecclesiarum circuitus boleslaviensis 114—115].

Jeho bratr Jarek r. 1353 na Chlumu seděl maje snad spolek se
strýcem Zdeněkem, když pak na Skálu se dostal, pustil hrad bratru Janovi,
jenž r. 1362 z Chlumce se píše, ačli Chlumecký totožný je s Chlumem. [Kn.
konfirmační I. 170]. Ke zboží Skalskému příslušelo i podací právo v Týně
Rovenském.

Půta a Zdeněk měli nejspíše sídlo na hradě Valdštejně, neboť jinam
mezi hrady valdštejskými panství jich položití nelze.

Společným všem Valdštejnům větve Lomnické bylo patronátní právo
na Hrušticí, o něž dělili se s vrchností Rotštejskou, takže kollatoři po-
dávali kněze střídavě, a patrně i podací v Přáslavicích.

Snad ještě r. 1325 bratři měli půl Turnova společně a nedílně, ale r. 1335 je pánem zboží Turnovského sám Zdeněk z Valdštejna, seděním na Chlumu. Tenkrát pan Zdeněk dal svou rychtu turnovskou se všemi platy Ješkovi rychtáři. Žil ještě r. 1357, anebo měl snad syna téhož jména.¹⁾

Po něm syn Jindřich byl r. 1362 pánem turnovským, ale Chlumu již neměl, ten dostal se bratrancům jeho způsobem neznámým. Pán ženat byl tuším s Helenou z Janovic.²⁾

Tak r. 1363 — Půta a Zdeněk podali kněze tam, spolu s nezletilými syny Hynkovými. [Kn. konf. I. b. 28] — Půta a Zdeněk slují milites, rytíři, Zdeněk a Jarek clientes, panoši, což znamená, že nebyli dosud 21 let stáří. Spolu je zápis svědectvím společného práva.

Jarek tehdy mezi patrony se nepřipomíná, neboť oddělil se od ostatních doprosta s dílem svým Skalským. Někdy po r. 1364 i Skálu prodal pánům z Pardubic, jižto drželi sousední panství Starou u Libáně, vystěhoval se z krajiny turnovské a zakoupil snad v Chotěšicích u Dymokur, po nichž r. 1375—97 syn jeho Albrecht se píše. Podržel jen díl podacího práva v Přáslavicích, kdež naposled r. 1384 se připomíná.

Potomní držitelé (Hrubé) Skály nic s Valdštejnem ani Turnovem činiti nemají.

Ze synů Hynkových Zdeněk byl pánem na Košťálově, Libštátě a Olešnici; umřel r. 1388. Manželka jeho Kačna dala r. 1396 plat mnichům turnovským. Syn Zdeňkův Beneš do r. 1394 sídlil v Libštátě, pak snad prodal jej a r. 1394 vzal sídlo na Byšičkách. — Díl panství Košťalovského však již dříve po Zdeňkovi připadl králi jako odúmrť, a dostal se v ruce cizí.

Zdeňkův bratr Jarek vzal si podílem Lomnici (1383) ale prodal ji asi r. 1391, nebo pak píše se z Deblic. [Kn. konf. III. b. 7]. Dědil po strýci Albrechtu z Chotěšic a přichází naposled r. 1406.

Tak větev Lomnických z Valdštejna zvolna dělila se, vyprodávala, chudla a potom vyhynula ve stavu vládyckém.

Hrady V. 224 praví, že Jarek Deblický r. 1406 prodal podací právo v Turnově a citují doklad z knih erekcí VII. 76. Ale v tom jest omyl; na citovaném místě není čeho o Turnově, i nutno zprávu tu vztahovati jinam, neboť právo podací strany Valdštejské již r. 1392 náleželo Václavu z Vartemberka. R. 1406 Jarek prodal svůj podíl podacího v Přáslavicích Heniku z Valdštejna, a v Hrušticí Janu z Rotštejna. (Tadra Soudní akta konsistoře V. 231.)

¹⁾ Kn. konfirmační I. 17.

²⁾ Kn. konfirm. I. 175 — Glafey, Anecdota str. 95. č. 57. O hradě Chlumu, kladeném za nynější Kozlov, srovnej, co praví Sedláček v Hr. X. a listinu ve Třetí zprávě mus. turnov. — Sice budiž uvedeno, že v 16. stol. říkalo se »na kopci« vyšině v Turnově při kostele sv. Mikuláše.

Co se týče posloupnosti Zdeňků z Valdštejna tu není jistoty, zdali následovali za sebou děd, otec a vnuk či jen otec a syn. Poprvé jméno Zdeňkovo čteme v listině kláštera turnovského asi r. 1280, byl snad tehdy dospělý, neboť otec jeho Jaroslav zemřel k r. 1269. Umřel před r. 1304.

Pak známe Zdeňka se 4 bratry k r. 1316—22. Ty sluší položití za syny Zdeňka I.

Žilli Zdeněk II. ještě r. 1357, pak dosáhl velmi značného stáří, tak že vzbuzuje se bezděky pochybnost, neměl-li syna Zdeňka III. Avšak tu nelze rozhodnouti, kterým Zdeňkem jest pán připomínaný r. 1327. [Reg. III. 544] a turnovská vrchnost r. 1335. [Listina v turn. archivu]

Že Jindřich je synem Zdeňkovým, soudíme proto, že po něm dědí. O nějakém Jindřichu z Valdštejna máme listinu k r. 1360, již dává se mu dispens ke sňatku. Ale není zjištěno, že by jim byl Jindřich náš.

Od r. 1362—1380 nemáme zřejmých zpráv o tom, kdo Turnovem vládl. Jediným pramenem pro konec 14. stol. jsou knihy konfirmační, potvrzující

Jindřich z Valdštejna vládl nad Turnovem snad do let osmdesátých. Od něho koupil valdštejnskou půli města s panstvím rod Vartemberký, větvě rálské, zjednav si trhem od příbuzných Jindřichových i Chlum i Valdštejn sám. Snad byl to již Jan z Vartemberka na Ralsku, ok. r. 1380, po jehož smrti [asi r. 1383] dostalo se dědictví šesti synům jeho.¹⁾

Tak obě půle města Turnova dostaly se v ruce jediného rodu, však dvou různých pošlostí a ne na dlouho.

Za nezletilosti mladých Vartmberků byl poručníkem jich strýc Beneš z Vartemberka na Veselé. Když dospívali bratří, oddělil se ode druhých nejdříve Jan, vzav Ralsko a Vartemberk, pak Petr, ujav Děvín, Beneš vyplacen byl penězi. Potom Václav s Vilémem drželi nejdřív Tolštejn u Rumburka, až Vilém odloučil se a byl pánem na Zákupch.

Všichni postupem panovali na staré kolébce rodu svého, Valdštejně, i nad turnovským dědictvím, Václav a Vilém zejména r. 1393 podávali kněze do Turnova, až na konec statky tyto zbyly nejmladšímu z Vartemberků, Jindřichovi, jenž poprvé připomíná se seděním na Valdštejně r. 1404, ač držel jej jistě již r. 1396.

Jindřich z Vartemberka ujav se dědictví svého, oženil se s Alénou z Lipé. Vládl i hradem Chlumem u Boleslavi a na čas i zbožím Ve-

faráře turnovské. Náhodou v r. 1362—1394 jen dva kněží se vystřídali; prvního podal Jindřich z Valdštejna, druhého vrchnost rohozecká. Ale vládl-li ještě r. 1356 Zdeněk, není proč pochybovati o dalším panství Jindřichově po tu dobu, dokud není okolností odporých.

¹⁾ Hradý X. 150. píše, že hrad Valdštejn koupil si teprve Jindřich z Vartemberka. Ale patřil rodu jeho již kolik let dříve. R. 1393 uvádějí kněze do Turnova král Václav a Václav i Vilém z Vartmberka. Podací v Turnově bylo společně dvěma vrchnostem: je-li král pánem rohozeckým, pak Vartemberkové jsou pány druhé polovice, totiž valdštejnské.

Z téhož pojednání v Hradech známe, jak oddělovali se od sebe synové Jana z Ralska. A jestliže r. 1393 půl Turnova drží 2 mladší synové, patrně s třetím, dosud neoddělení, kdežto tři starší již vládou statkem samostatným, lze za to míti, že byla ta půl Turnova původně nedílným zbožím všech, a že tedy měl ji již sám otec jich Jan z Ralska († 1383).

R. 1382 provoláno bylo nesprávně zboží, které patřilo mnichům turnovským, jako odumřelé. — Právo mnichů proti soudu hájili Zdeněk z Valdštejna na Štěpanicích, Jindřich z Valdštejna na Vysokém a Albrecht z Valdštejna a z Lomnice (syn Jarkův na Chotěticích), všichni sice Valdštejnové, ale z těch větví, které již z turnovské krajiny byly vymizely.

Lze z toho souditi: kdyby Turnov tehdy ještě byl patřil Valdštejnům staré větve Valdštejnské, jistě by hájili kláštera v městě svém sami; ježto však brání mnichy Valdštejnové z krajín vzdálenějších, zřejmo, že starý rod r. 1382 městem již nevládl. I je podobno, že snad Valdštejn s Turnovem již toho r. 1382 náležel Vartemberkům. A tak i tato cesta ukazuje k Janovi z Ralska, († 1383), jako k prvnímu turnovskému pánu z toho rodu.

Jindřichu nejmladšímu synu jeho patrně zbylo zboží toto naposled, když oddělil se od něho i předposlední bratr Vilém. Ten pak měl Zákupy od r. 1396. Toho roku tedy Jindřich stal se sám pánem nad Turnovem.

Jednoho Beneše z Vartemberka zvou paměti kláštera turnovského Benešem z Turnova. Přisoudili jsme přídomek ten Benešovi z Veselé, poručníku mladých Vartemberků, ježto spíše se mu hodí, nežli Benešovi, jeho poručenci. Vláda tohoto byla by příliš krátkou. Viz článek můj: O ztracených pamětech kláštera turnovského v časopise Methodu 1899.

lišským. R. 1414 stal se purkrabím kraje hradeckého.¹⁾ — O Turnově však pod jeho panstvím v ty časy není ničeho známo.

Odboj nešťastný Markvarta z Vartemberka byl první předzvěstí nepokojů potomních. Od jeho smrti sotva rok uplynul, a již povstali jiní pánové nespokojení proti králi, s nevěrným bratrovcem jeho Joštem a bratrem Sigmundem uherským. Zmatky po deset let neblaze vířily v zemi, a když končily — jalově pro pány — bylo již u prahu veliké bouře husitské.

Zase byli to páni z krajiny naší, ne-li držitelé sama města, jižto v nevolích těch měli nemalé účastenství, ano náleželi k podpalům všeho toho zlého.

Král Václav držel krom Rohozce ještě i panství Trosecké, jež dostalo se mu odúmrtí asi r. 1393 po Čeňkovi z Vartemberka.²⁾ O Rohozci nevíme, jak dlouho koruně náležel, Trosky však již r. 1399 ovládal Ota mladší z Bergova a dle nich se psal, aniž vědomo, kterak v panství vešel.³⁾ Od r. 1397 zákupem měl i Chlumec v kraji hradeckém.

Podobá se, že již tenkrátě současně s Troskami páni z Bergova nabyli i části zboží Rohozeckého, jež komora král. rozprodávala, totiž hradu Zbiroha s okolními vsemi, jímž později vládli. S dílem zbirožským pak odtržena jest a Bergovům poddána i rohozecká půle města Turnova.⁴⁾

Ostatek panství s hradem Rohozcem (bez poručenství nad Turnovem) zůstával snad i na dále při koruně.

Rod pánů z Bergova přišel do Čech za krále Jana z Míšně, kdež držíval hrad Lobdenburg. Za znamení erbovní nosil rybu okřídlenou stříbrnou na štítě červeném. Ve dvou generacích se počestil. Slouživ před tím věrně koruně, od r. 1394 postavil se v řady jednotníků panských, a kladen byl za nejhoršího protivníka králova.

Od povstání proti králi roznícení myslí již nepotuchlo, majíc podněty v rostoucím hnutí náboženském.

Pohříchu čím bouřlivěji tměl se obzor dějin, tím méně zpráv máme o končině turnovské.

Vroucí ruch, toužící po mravní opravě v církvi, podněcovaný nejprv od autorit, potom opuštěný, neschopností a zlou vůlí a slepou vášnivostí těch, kdož měli z něho těžiti pro dobro obecné, rozmáhal se, nemaje mezi slušných, v nebezpečný kvas. A když vtě-

¹⁾ Pekař, Paměti o hradu Valdštejnu. — Hrady X. 60, 341.

²⁾ Hrady X. 66.

³⁾ Arch. č. I. 61. — Poněvadž Bergovští účastnili se pozdvížení již r. 1394, a král t. r. byl ještě pánem Trosek, sotva Ota ujal panství v době nepřátelství. Od r. 1397 byl Oto pánem na Chlumci, i je pravděpodobno, že teprve později stal se pánem Trosek, v letech 1398—99, v dobách to zdánlivého smíření jednoty panské s Václavem IV. Bergov zjednal si Trosk asi trhem, ježto na výprosu souditi nelze.

⁴⁾ Výslovně pánem turnovským Ota z Bergova objevuje se až r. 1424 (Kn. konfirm. IX. 207). Ale je pravděpodobno — když jiných zpráv vůbec není — že komora postoupila obou zboží témuž držiteli rázem.

lená myšlénka reformních snah, mistr Jan Hus, zhyнул v plamenech kostnických, od plamenů těch zažehl se děsný plápol po všem království.

Král Václav IV. zemřel, Sigmund bratr jeho prohlásil se nesmířitelným nepřitelem kalicha, nastali časové žalostných bouří na půl století.

K těm proměnám chovaly se vrchnosti turnovské nepříznivě, Jindřich z Vartemberka z počátku sice přál novému směru a s četnými pány podepsal r. 1415 stížný protest proti upálení Husovu do Kostnice, ano i násilím sáhl na statky odpůrců Husových; Ota z Bergova při tom poskvřnil se i hanebným lupičstvím na klášteře Opatovickém; ale později oba odchylovali se od lidového hnutí, a když došlo k odboji proti Sigmundovi, stáli již na straně římské a královské. Bergov pak převrhl se dokonce v zuřivého nepřitele, a kde mohl straně kališné škodil a překážel.¹⁾

Ke zřejmým protivníkům husitství hlásili se i všichni sousedé, Jan z Jenštejna na Skalách, Mikuláš Zajíc z Hasenburka na Kosti, Bohuš z Kováně na Fridštejně, a nad jiné mocný Jan z Michalovic, jenž tuším od r. 1422 držel zboží Rohozecké.²⁾

Ti všichni pevnou rukou drželi řády katolické na svých panstvích, takže, i když jevíly se sympatie k rostoucímu hnutí národnímu, mezi lidem poddaným nepronikly aspoň zjevně na světlo.³⁾

Míjely tedy nauky nového učení dlouho Turnovska, aniž se jich dotkly významněji. Na hradě Rohozci došel útulku vyhnaný farář žerčický Ondřej Hrnčář, duchovenstvo i mniši turnovští dojista vydatně působili ve směru utrakvismu nepříznivém. Ano ještě r. 1423 vydán byl bratr turnovského kláštera Jan Chrúst inkvisitorům pro podezření z viklefismu, čehož by sotva bývalo, kdyby husitství v městě mělo volnou zvuči. Byl však shledán pravověrným.⁴⁾

Jedinými okolními vrstevníky kalichu oddanými byli kumburský pán Hynek Krušina z Lichtemburka a Bartoš a Bernart z Valečova. Tito bratři nad jiné přilnuli k Žižkovi a straně husitské.

Hynek Krušina již r. 1420, 30. dubna táhna s bratrstvem Orebským Praze ku pomoci spálil klášter Hradištský. Ale podobno,

¹⁾ Tomek, Dějiny m. Prahy III. 595. — Arch. český III. 187, IV. 375. Hradý X. 58, 67. — Bergov psal r. 1422, 27. září markrabí braniborskému, že k němu míní přiraziti, jsa hotov ve dne i v noci bojovati a porážeti s boží pomocí tupiče svaté víry křesťanské.

²⁾ Kdy pan Michalec nabyl Rohozce, v pramenech nenalezneme. Podobá se, že dostal ho teprve zápisem od krále Sigmunda, ježto v letech dřívějších snad by se byl po něm psal. Poprvé znamená se seděním na Rohozci r. 1422 v pátek před sv. Duchem (DD. XX. 38).

³⁾ Jediný Vok z Valdštejna, držitel Louček u Přáslavic, jeví se horlivým stoupencem Husovým, uspořádat dokonce r. 1412 posměšný průvod proti bule papežské. Ale v letech potomních nevíme o jeho smýšlení.

⁴⁾ Výpisek Rojkův akt konsistorních v archivu musejním.

že tenkrát vyhnul se krajině turnovské, a tudy ještě r. 1424 Turnov i panství okolní byly mocným sloupem strany královské.¹⁾

Zatím však šířila se moc husitská co den, a královští ztráceli podporu za podporou. Konečně došlo i na severní pomezí. Žižka počátkem r. 1424 obrátil se do kraje hradeckého k půlnoci, porazil tu pány u Skalice 6. ledna, později 5. března útočil bez výsledku na Hostinné a v nejbližších dnech na to dobyl tvrzi v Mlázovicích a ve Smidarech u Bydžova, všude škodě pánům protivným, plně vsi a městečka. Odtud zaměřil do krajiny turnovské.¹⁾

Ve prvních dnech postních (okolo 10. března) padl Turnov — nejspíše bez valného odporu — do rukou tábořských. Klášter s kostelem dány jsou v pozeň a mniši zaplatili odpor svůj dosavadní hroznou smrtí na hranici. Město však zkázy nevzalo, ale uято jest od husitů. Současně snad Táboři vzali mocně hrad Valdštejn.

Hrozný vojevoda pak táhl dále k Jablonné a k Žitavě, panství nad dobytým hradem zůstavil jednomu z bratří Valečovských.²⁾

¹⁾ DT. str. 15. píše mylně k r. 1421 o vzetí Turnova skrze Pražany. Zpráva o tom čerpána jest ze Starých letopisů a z kroniky Vavřince z Březové. Omyl způsoben byl jednak porušeným textem pramenů, jednak nedostí kritickým jich užitím.

V St. letopisech str. 45 čteme o výpravě Pražan na jaře r. 1421 do vých. Čech a dobytí Brodu Č.: »A tiem zhrozivše se jiná města totižto Kúřim, Nymburk, Kolín, Hora, Čáslav a Chrudim, dala sú se a smluvila, a která sú se zprotivila, ta jsú potom brzo dobytá, jakožto Jaromiř, Mýto, Turnov, Dvour, Polička.

Potom po veliké noci Pražané — jeli — k Chrudimi, Maytu, k Poličce, k Jaromiři, k Dvoru, k Turnovu, k Litoměřicům.«

Ale v poznámce vydavatelově, kterouž spisovatel přehlédl, čteme že v některých variantech rukopisů na místě slova Turnov položeno je Trutnov, což samozřejmě správně jest, an starý letopisec tu jen města královská vyčítá.

Vavřinec z Březové (Pram. dějin českých V. 409) píše o Tábořích, že měli kláštery za peleše lotrovské a zbořili je — a tu jmenuje: monasteria, mendicantium monachorum: in Turnovia unum. — Je pravda sice, že Vavřinec psal jen o letech 1420—1421, — ale kdo kroniku zná, ví, že psal autor mnohem později, nežli se události staly. Na uvedeném pak místě o příbězích těch vyčítá jména klášterů nechronologicky, ale souborně, všech najednou, ačkoli zašly v dobách od sebe časově značně rozdílných. Spojil tu tedy zkázu všech při vypravování o roce jediném.

Samozřejmě z toho, že r. 1421 husité u Turnova vůbec nebyli.

¹⁾ Tomek, Děj. Prahy, IV. 295.

²⁾ O útoku na Hostinné píše St. letopisec, že byl v neděli masopustní, což připadalo na den 5. března. Dne 18. března odpovídal král Sigmund, an tehdy v Krakově pobýval, Žitavským, jižto mu byli oznámili pohromy, Žižkou jim způsobené. V dobu tu mezi 5. a 18. březnem sluší počítati dobytí Turnova.

Co Balbin a po něm DT. vypravuje o pádu Hostinného a smrti jeho velitele Zdeňka Černína, je holý výmysl zbožné fantazie, jež vyvrátil Sedláček v Hradech V. Hostinného vůbec dobytto nebylo a Černín neznámého jména byl zabit v Mlázovicích.

} Beneš 1306 - 1323	} Jan na Boleslavi 1337 - 1351	} Petr † 1368	} Jan na Rohozci † 1425
} Havel Beran	} Havel Ješek dcera, ψ N. ze Železnice	} Katruše ψ Hynek Berka z Dubé	
			} Havel Ryba na Bradci a Rohozci 1318 - 22
} Havel Houba na Sytovém	} Markvart z Jikve	} ? Miroslav	
			} Havel kanov- nik potomci potomci
} Jarek z Luhu	} Vok Markvart		
		} Vok Zdeněk	} Jan
} Zdeněk na Turnově 1318	} ? Zdeněk 1335—1356		
		} Heník Hynek na Veliši	} Beneš, kněz Hynek na Lomnici 1338—1363
} Albrecht na Lomnici 1304—1322	} Jarek na Skále 1353—1364 Jan z Chlumce, Půta, Zdeněk		
		} Jan na Štěpanicích 1304	} Heník z Vysokého 1354
} Jan ze Stráže † 1316	} Vaněk Ješek, Beneš potomci potomci		
		} Beneš z Veselé Markvart z Kumburka	} Petr z Kostí Markvart na Rohozci
} Beneš z Kostí			

Soupis zvonů v okresním hejtmanství Holešovském.

Rudolf Janovský.

(Pokračování a dokončení.)

VI. Lukovec. *Farní chrám sv. Josefa.* Na věži visí tři zvony.

1. Velký zvon jest zvýši 66 *cm* a má 83 *cm* v průměru. Zakoupen byl nynějším farářem, konsist. radou P. Lihou odněkud z Rakous. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

† DVRCH DAS FEVR PIN ICH GFLOSSEN IOHANN
LEOPOLD CAMMEN HAT MICH GEGOSSEN IN LINZ
ANNO 1816.

Písmo jest velmi primitivní!

Uprostřed po stranách jsou čtyři obrazy: Krista na kříži, sv. Floriana, sv. Kryšpína a sv. Josefa.

2. Prostřední zvon má 47 *cm* výšky a 62 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

PER FRANCISCVM STANKE OLLOMUCII ANNO 1822.

Uprostřed jest po jedné straně obraz sv. Josefa, na protější straně jest nápis o dvou řádcích:

AEDI DEI SACRÆ POPVLIS SALVANDIS ERECTÆ
HANCCE SVO DONIS FVSAM CHRISTO VOVENT

Za pouhý výmysl, nemající jádra, klademe i obšírnou zprávu Balbínovu (Bohemia sancta 156) o řádění Žižkovu v klášteře turnovském. Nemělo jí ani v DT. býti užito.

O dobytí Turnova máme vůbec jen jedinou, z míry stručnou zprávu ve St. letopisech 63 k r. 1424. »Léta téhož týž Žižka mnoho vsí i městeček v Čechách spálil jest a v Turnovském klášteře mnichy jest spálil.«

Ze suchých a skrovných těch slov těžko vyčerpati více, nežli pouhý skutek. Však, jestliže jsme odkázali všechno ostatní vypravování o zkáze Turnova do říše výmyslů, lze aspoň za to míti, že St. letopisec by byl více pověděl, kdyby se více bylo stalo. A ježto jediný pramen náš o obraně města mlčí, a pozdější poměry nijak o zkáze nesvědčí, možno usuzovati, že pohroma stihla pouze nenáviděné sídlo odpůrců kalicha, nikoli však i město, tím spíše, když v městě hned potom panují husité sami.

Neznamená tedy příchod Žižkův v dějinách Turnovských valnou epochu.

Kdy dobyto bylo města, přesně na den ne zjistíme. Od Hostinného do Mlázovic je nejkratším směrem 3 míle, odtud do Smidar 2 míle. Pochody i dobývání obou míst mohly trvati nejméně den až dva. Od Smidar k Turnovu je přímo 5 mil, což za denní pochod lze vykonati. Tím posunuje se den dobytí města aspoň za 8. březen.

18. března věděl Sigmund o Žižkovi, že byl u Žitavy, že Žitavy do Krakova je dobrých 50 mil, což jezdec i kdyby neustále dnem i nocí jel, s odpočinkem nutným stěží za 2 dny vykoná. Datována byla tedy zpráva Žitavských asi 16. nebo 15. března. A odečteme-li den — na cestu od Turnova do Žitavy, zbude nám pět dní bojů, a den mezi 8. a 13. březnem, jako čas dobytí města.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

■ SUB PATR. EXC. D. D. IOS. IOAN. COM. A
SEILERN ECCL. LUCOV. CUI H. T. QVA CAP. ARC.
FRANC. HAWRANECK PRÆFUIT.

3. Malý zvon má 29 *cm* výšky a 39 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

MICH GOSS CASPAR HOFFBAVER IN WIEN ANNO 1817.

Uprostřed jest po jedné straně kříž, na protější straně obraz P. Marie s Ježíškem.

VII. Mysločovice. *Farní chrám sv. Trojice.* Na věži visí tři zvony:

1. Velký zvon jest 67 *cm* zvýši a má 80 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

ANNO MDCCCXLIII, na protější straně: UNITRINOQUE DOMINO

Uprostřed po straně jest obraz sv. Trojice.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

■ A LEOPOLDO FRANCISCO STANKE OLOMUCII
FUSA 1843

2. Prostřední zvon má 61 *cm* výšky a 77 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

MICH HAT GEGOSSEN WOLFGANG STRAVB IN
OLLMITZ 1809

Uprostřed po stranách jsou obrazy sv. Trojice a sv. Václava.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

■ HANC CAMPANAM ÆRE PROPRIO COMPARAVIT
WENCESLAVS PROCHASKA PRO TVNC DECANVS ET
PAROCHVS MISLOSCHOVICENSIS ET EANDEM IN HONO-
REM S. S. TRINITATIS WENCESLAI BENEDICI CVRAVIT

3. Nejmenší zvon má 51 *cm* výšky a 58 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

■ HÆC CAMPANA REFVSA FVIT ANNO 1809 A
WOLFGANGO STRAVB IN OLMITZ

Uprostřed po jedné straně jest Kristus na kříži, na protější straně obraz sv. Josefa.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

**IN HONOREM CHRISTI AGONIZANTIS SVB
WENCESLAO PROCHASKA PRO TVNC DECANO ET PA-
ROCHO MISLOSCHOVICENSIS ÆRE PAROCHIANORVM**

Na obou starších zvonech jsou nápisy místy olejem a prachem zalepeny, místy pak hodně setřeny. Kopie legend vyžadovaly mnoho námahy!

VIII. Ruclavice. *Farní chrám sv. Václava.* Na věži visí tři zvony.

1. Velký zvon má 50 *cm* výšky a 65 *cm* v průměru. Uprostřed po straně jest obraz sv. Karla, před křížem klečícího.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

**Z LÁSKY K BOHU A VLASTI VĚNOVAL MÍLENÉMU
CHRÁMU FÁRNÍMU KAREL CHYTIL ROLNÍK V RUCLA-
VICÍCH L. P. 1873.**

2. Prostřední zvon má 36 *cm* výšky a 48 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

☞☛ ŽEHNEJ BOŽE OBEC RUCLAWICE ☛☞ S. WÁCLAW

Uprostřed jest obraz sv. Václava, pod nímž jest nápis:

LITJ, W STRAUBA W HOLOM. 1854.

3. Malý zvonek má 23 *cm* výšky a 30 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

**IN HONOREM S . S . NOMINIS JESU ET MARIÆ
A—O 1764.**

Uprostřed po třech stranách jsou obrazy Bohorodičky, jména Ježíš (I H S) a Maria (monogram).

V malé vížce nad presbytářem jest zvonek s obrazem sv. Františka Seraf. a nápisem:

Věnovan chramu Páně od Cecilie Lužové v Rudslavicích. Zvon tento je litý za faráře: Františka Příkryla l. P. 1883. od Emila Webra v Brně.

Nemoha pro obtížný přístup a nedostatek času zvonek tento osobně prohlédnouti, použil jsem opisu legendy p. farářem pořízeného.

IX. Rymice. *Farní chrám ke cti sv. Bartoloměji.* Na věži visí tři zvony:

1. Velký zvon má 66 *cm* výšky a 92 *cm* v průměru.

Po jedné straně jest uprostřed obraz P. Marie a dole nad okrajem zvonu nápis:

■ HÆC CAMPANA A FRANCISCO STANKE OLLO-
MUCII REFUSA EST ANNO 1821

Po druhé (protější) straně jest nahoře nápis:

■ SANCTE BARTHOLOMÆE ORA PRO NOBIS

Uprostřed jest obraz sv. Bartoloměje, pod obrazem pak nápis:

■ SUB LOC . CAP . IOANNE PRZECECHTIEL

2. Prostřední zvon má 31 *cm* výšky a 40 *cm* v průměru. Uprostřed po straně jest Kristus na kříži, pod křížem P. Maria a sv. Jan.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

■ A LEOPOLDO FRANCISCO STANKE OLOMUCII
FUSA 1838

3. Nejmenší zvon jest zvýší 29 *cm* a má 38 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

■ A FULGURE ✚ ET TEMPESTATE LIBERA NOS
DOMINE

Uprostřed jest obraz ?

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

■ PER FRANCISCVM STANKE OLLOMUCII ANNO 1821

X. Střebětice. *Farní chrám sv. Vendelína.* Na věži visí tři zvony.

1. Největší má 66 *cm* výšky a 80 *cm* v průměru.

Nahoře dola jest nápis o jednom řádku:

Fusa sub parocho Francisco Fuksa per Emilium Weber
Brunae a. D. 1889.

Uprostřed po straně obraz svatých Cyrilla a Methoděje.

Na protější straně jest nápis:

SS. Cyrille et Methodii
orate pro nobis.

2. Prostřední zvon má 46 *cm* výšky a 62 *cm* v průměru. Pochází z bývalé, na témže místě stávavší kaple, a má nahoře dokola nápis o jednom řádku:

LYTEG KECZTI A CHWALE BOZI P. -o- MARYE
S -o- WACZLAWA A S -o- BARTHOLOMIEGE

Uprostřed po stranách jsou tři obrazy: Krista na kříži, sv. Václava (s nápisem na stuze: S. WENCESLAVS.) a P. Marie. Pod obrazem P. Marie jest nápis o pěti řádcích:

NAKLADEM
WACZLAWA CHITILA
BARTONIE MACHACZKA
DO DIEDINY TRZEBETITZ

1719

3. Malý zvon jest zvýši 49 *cm* a má 54 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis:

Fusa per E. Weber Brunae 1889.

Uprostřed jest po straně obraz sv. Josefa, na protější straně nápis:

St. Joseph
ora pro nobis!

XI. Štípa. *Farní chrám Narození Panny Marie.* Před 40 lety kostel shořel, při čemž staré zvony se roztopily. Po ohni pořizeny tři zvony:

1. Největší má 90 *cm* výšky a 105 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

✠ A. M. D. G. BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ
STIPENSIS ET SANCTORUM HONOREM S. IOACHIM
S. JOSEPHI ET S. ANNA

Uprostřed po stranách jsou čtyři obrazy: sv. Anny, P. Marie, sv. Joachima a sv. Josefa.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

■ SUB ILLUSTRISSIMO PATRONO DOMINO DOMINO
IOSEPHO AUGUSTO COMITTE DE SEILERN PAROCHO
FRANCISCO SALESIO IOANNE SKOPAL MORAVO STI-
PENSIS REFUSA A. WOLFGANGO STRAUB OLOMUCII
A. 1858.

3. Prostřední zvon jest 75 *cm* zvýši a má 90 *cm* v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

✠ A. M. D. G. BEATISSIMÆ V. MARIÆ STIPENSIS
ET S. FLORIANI S. FRANCISCI SALES HONOREM

Uprostřed po stranách jsou čtyři obrazy: svatých Františka, Floriana, P. Marie a sv.?

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

☛ SUB ILLUSTRISSIMO PATRONO D. D. IOS
AUGUSTO COMITE DE SEILERN PAROCHO FRANCISCO
SKOPAL REFUSA A WOLFG STRAUB A. 1858

3. Nejmenší zvon má 56 cm výšky a 73 cm v průměru
Nahoře dokola má nápis o jednom řádku:

✝ A. M. D. G. BEATISSIMAE V. MARIAE ET SAN-
CTORUM CAROLI LEOPOLDI ET MAXMILIANI HONOREM.

Uprostřed po stranách jsou čtyři obrazy jmenovaných svatých.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

☛ SUB ILLUSTRISSIMO PATRONO D // D // IOS //
AUGUSTO COMITE DE SEILERN PAROCHO FRANCISCO
SAL // SKOPAL FUSA A WOLFG // STRAUB A // 1858 *

XII. Záhlinice. *Farní chrám Nanebevzetí Panny Marie.* Na věži visí tři zvony.

1. Velký zvon má 66 cm výšky a 85 cm v průměru.

Uprostřed po jedné straně jest obraz sv. Františka a Valerie
pod obrazem nápis o dvou řádcích:

Sv. Františků a Valerie proste Boha za
vys. dům císaře našeho i za nás všechny!

Na protější straně obraz sv. Cyrilla a Metoděje, pod obrazem
nápis o dvou řádcích:

Svatí Cyrille a Methoději apoštolé Slovanů! proste Boha
by chránil ode všeho zleho obec, národ i vlast naši!

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

K oslavě Boží! nákladem obce Záhlinic, zvon tento zhotoven
od Vojt: Hillera vdovy a syna v Brně r. 1890.

2. Prostřední zvon, 313 liber těžký, má 52 $\frac{1}{2}$ cm výšky a
66 cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

TROJEDNOMU BOHU KU CHVÁLE, A K UCTĚ
NANEBEVZATÉ BL. P. MARIE A SV. FLORIANA.

Uprostřed po jedné straně jest obraz Bohorodičky a pod
ním nápis:

ORODUJ ZA NÁS SV. BOŽI RODIČKO!

Na protější straně jest obraz sv. Floriana, pod nímž je nápis:
PROS ZA NÁS SV. FLORIÁNE!

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

PRO DĚDĪNU ZAHLÍNICE TEN ZVON NÁKLADEM
OBCE LIL L. F. STANKE V OLOMOUCÍ 1865.

3. Malý zvonek má 27 cm výšky a 32 cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

IN HO : S : BARBARA ET S : THOMAS FUSA
W : ST.



Obr. 18. Znak na zvoně z r. 1601.
v Žeranovicích.
($\frac{1}{2}$ skutečné velikosti.)

Uprostřed po jedné straně jest obraz sv. Barbory a pod ním nápis:
OLO 1781, na protější straně jest obraz sv. Tomáše.

(W : ST. OLO = Wolfgang us Straub Olomucii.) Zvonek býval prý někdy ve dvoře Halenkovském, a daroval jej chrámu hrabě Jiří Stockau.

XIII. Žeranovice. Farní chrám sv. Vavřince. Roku 1893. uhodil do věže blesk, následkem čehož bylo ji třeba zbořiti. Zvony visí od té doby na trámech na hřbitově. Jelikož též kostel sesutím hrozil, byl v květnu roku 1897. zbořen a staví se právě nádherný větší chrám. Zvony recte zvonky jsou tři; čtvrtý velký zvon byl 8. srpna 1898. přivezen.

1. Největší zvonek má 37 cm výšky a 48 $\frac{1}{2}$ cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis o jednom řádku:

GOSS MICH WOLFFGANG STRAVB IN OLMYTZ

Uprostřed jsou obrazy sv. Vavřince, sv. Josefa a umírajícího sv. Františka Xav.

Dole dokola jest nápis o jednom řádku:

S : LAVRENTIVS S : IOSEPHVS S : XAVERIVS SVNT
DIVI PATRONI TEMPLI ZERANOVICENSIS

2. Prostřední zvonek má 31 $\frac{1}{2}$ cm výšky a 39 $\frac{1}{2}$ cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis o dvou řádcích:

MEISTER ZACHARIAS MILNER GOT ALEIM DIE
EHRE 1601 VERBV DOMINI IJETTERNVM

Uprostřed po straně jsou zkratky GMVR a pod nimi ve věnci znak: ve štítu ryba, nad štítem parohatá přilbice. Viz obr. 18.

3. Maličký zvonek má $20\frac{1}{2}$ cm výšky a 21 cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis: IESV MARIA IOSEPH

4. Velký zvon, pocházející z kostela v Hulíně, daroval letos chrámu žeranovskému rodák žeranovský, dp. Josef Potůček, farář v Hulíně. Má 75 cm výšky a 84 cm v průměru. Nahoře dokola jest nápis o dvou řádcích:

IN HONOREM DEI T · O · MAX · B · V · MARIE ET
S · VENCESLAI ECCLÆ HULIN · PATRONI
COMPARATA A⁰ · 1631 · PAROCHO GEORG · KO-
NECZNY ·

Bezprostředně pod druhým řádkem nápisu jest paprsky obklopená zkratka I H S (Jesus hominum Salvator).

Uprostřed po stranách zvonu jsou čtyři obrazy: sv. Pavla, Krista na kříži (pod křížem P. Maria a sv. Jan), sv. Petra a P. Marie.

* * *

Z popsanych tuto 49 zvonů ulito bylo 32 na Moravě, 2 v Dolních a 1 v Horních Rakousích. Při 11 zvonech původce vůbec udán není, na 2 zvonech jsou jména mistrů zvonářů bez udaje místa. Legenda jednoho zvonu jest úplně nečitelná.

Jakožto hlavní sídlo průmyslu zvonářského na Moravě poznáváme od nejstarších dob Olomouc. Teprve v novější době nacházíme dílny zvonářské též v Brně, dílny Olomucké však zanikají.

Co pak zvonářů se dotýče, hotovili zvony okresu Holešovského následující mistři:

I. Z Olomouce:

1. Mechperger Jiří.
2. Reimer Pavel.
3. Schwann Melichar.
4. Obletter Antonín.
5. Stanke František.
6. Stanke Leopold František.
7. Straub Volfgang (více následníků téhož jména zajisté).

II. Z Brna:

1. Hillera Vojtěcha vdova.
2. Hillera Vojtěcha vdova a syn.
3. Weber Emil.

III. Z Vídně: Hoffbauer Kašpar.

IV. Z Víd. Nového Města: Hilzer Ignác.

V. Z Lince: Cammen Jan Leopold.

VI. Bez udaje místa:

1. Natanael, zvonář.
2. Milner Zachariáš.

Máme však za to, že oba posledně jmenovaní též domácími, moravskými mistry byli. Mistr Natanael byl zajisté Českým Bratrem, a bylo by zajímavo pobyt jeho seznati.

Abychom zevrubně poznali, kolik který mistr z popsaných zvonů ulil, jakož i ve kterých letech a s jakou legendou, přikládáme přehlednou tabulku.

Název mistra	Celkový počet zvonů	Z těch bylo s legendou										
		českou z roku	německou z roku	latinskou z roku	latinskou českou z roku	latinskou německou z roku						
Mechperger Jiří	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1581
Reimer Pavel	2	—	—	—	—	1	1680	—	1	1688	—	—
Schwann Melichar	1	—	—	—	—	1	1752	—	—	—	—	—
Obletter Antonín	1	—	—	1	1805	—	—	—	—	—	—	—
Stanke František	3	—	—	—	—	2	1821	—	—	—	—	—
						1	1822	—	—	—	—	—
						1	1837	—	—	—	1	1857
Stanke Frant. Leopold	6	1	1838	—	—	1	1838	—	—	—	—	—
		1	1865	—	—	1	1843	—	—	—	—	—
		1	1854	—	—	1	1781	—	—	—	1	1857
Straub Wolfgang	12	1	1867	—	—	1	1809	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	3	1842	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	3	1858	—	—	—	1	1809
Hillera Vojt. vdova	2	2	1868	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hillera Vojt. vdova a syn	1	1	1890	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Weber Emil	3	1	1883	—	—	2	1889	—	—	—	—	—
Hoffbauer Kašpar	1	—	—	1	1817	—	—	—	—	—	—	—
Hilzer Ignác	1	1	1871	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cammen Jan Leopold	1	—	—	1	1816	—	—	—	—	—	—	—
Natanael	1	1	1596	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Milner Zachariáš	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1601
		1	1597	1	—	1	1631	—	—	—	—	—
		1	1719	—	—	1	1 53	—	—	—	—	—
		1	1861	—	bez leto-pottu	1	1692	—	—	—	—	—
Původce neudán	11	1	1873	—	—	2	z let čtyřicátých věku XIII.	—	—	—	—	—
						1	1764	—	—	—	—	—
Legenda úplně otlučena. Snad z XV. století.	1	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Součet zvonů .	49	14	—	4	—	24	—	1	—	5	—	—

Tolik o zvonech na Holešovsku a též i o zvonářích. Několik nových mistrů poznáme z okresu Bystřického.

K dějinám poddanství 17. a 18. století v Čechách.

Jos. Salaba.

(Pokračování a dokončení.)¹⁾

Že nelze říci nic obecně zjištěného ani o poměru úřednictva k poddaným, je patrno. Nacházíme tam také muže mírné a šlechetné²⁾. Toliko zdálo by se, že tam, kde byl finanční stav sporádaný a úředníci náležitě placeni, že i lid byl méně obtěžován. Že však i tu vládla libovůle a děly se přehmaty, vysvitne z následujících ukázek.

Císař Josef II. zrušil, jak známo, zákonem ze dne 1. září 1781 tělesný trest u poddaných. Smýšlení panovníkovo bylo však obecně známo již dříve, než dosedl na trůn. A tak šlechta, nápodobíc jej, nejednou jej předcházela příkladem. Kníže Josef I. ze Schwarzenberku zakázal již reskriptem³⁾ ze dne 9. listopadu 1771 na Krumlově všeliké bití a týráni.

»Lieber Director! Nachdem es sich schon öfters zugetragen hat, dasz unsere Unterthanen von den Beamten mit Schlägen miszhandelt worden, so dasz darüber nicht nur die bittersten Klagen bey uns, sondern auch zu Zeiten beschwerliche Folgen entstanden seynd, wie dann erst kürzlich zu Worlik sich ein besonderes Unglück ergeben hat:

als haben wir zu Verhütung aller Ungelegenheit, zumal bey den jetzig critischen Zeitumstände für nöthig erachtet, derley Excesse ernstlich abzustellen. Wir wollen demnach denen Beamten alle ohnehin unzulässige Privatschlägerey und voreulige Bestrafung der Unterthanen aufs schärfste hiemit untersaget und verordnet haben, dasz sie vor sich kein Unterthann anderst, als mit Anlegung der Feuszeissen bestrafen und, falls solches nicht verfangen wollte, den schuldigen bey dem vorgesetzten Directorialamt anbringen sollen, damit er nach Befund der Sache der Gebühr und herkömmlichen Ordnung nach in der Amtscanzley gezüchtigt werden möge. Welches ihr also eueren Subalternen zur gehorsamsten Nachachtung in unseren Namen andeuten sollet.⁴⁾«

Rozkaz tento pomohl jen potud, že tresty změněny. A tak již do 30. března 1782 d. d. Krumlov čteme dále⁵⁾:

»Wohl edler und gestrenger...! Es ist vorgekommen, dasz strafmässige Unterthanen von den Herrschaftsvorstehern mit Eselreiten bestraffet worden sind. Da nun aber eine derley Bestrafungsart patentmässig verbothen ist, als wollen S. Durchlaucht solche auch durchgehends abgeschaffet, mithin verordnet haben, dasz statt dieser Straffe nach Befund der Sache viel lieber eine Dominicalarbeit verhänget werden solle. Welches dem hochfürstlichen Auftrag vom 23. elabentis gemäsz zur nachachtlichen Wissenschaft ohnverhalte und übrigens mit vieler Consideration gebleibe.

Meines, hochgeehrten Herrn Wirtschaftsdirectoris

Dienstschuldigster Hartmann m. p.⁶⁾

¹⁾ Psáno na základě poznámek z urbářů a výtahů z listin panství Schwarzenberských, panství Bechyně, Kardaš. Řečice, Stráže, Pacova, Zelče, Cernovic, Choustníka, Vlčic, statků Toužetína, Krušovic, Ruzína, Řepice, Dlouhé Vsi, Domoušic, Pozdně, měst Poběslavi, Sušice, Kašp. Hor, Pelhřimova, Česk. Budějovic, svobod. obcí na Sušicku, klášterů v Zl. Koruně a Třeboni.

²⁾ Ku př. Theob. Siebert z Liliensteinu, vysoký úředník na Třeboni a pak Hluboké.

³⁾ Kníž. archiv ve Mšeci, sub. II. 5 AU 1 a.

⁴⁾ Orig. intimát s regist. in derso.

⁵⁾ Tamže a téže formy.

⁶⁾ Knížecí dvorní rada na Krumlově.

A již 25. srpna 1785 přešle sama dvorní kancelář knížecí »wegen Unpäßlichkeit Seiner Durchlaucht« z Červeného Dvora u Č. Krumlova:

»Wir haben zwar schon öfters die gemässenste Befehle ergehen lassen und sonsten auch in verschiedenen vorgekommenen Fällen gehandelt, dasz kein Unterthann, wann er in einem Personalverbrechen oder Frevel betreten wird, am Gelde bestrafet, noch auch bei vornehmenden Verhören mit Schlägen zur Geständnusz¹⁾ gebracht werden solle. Da aber seit einiger Zeit durch die eingekommenen Verhørs — und wochentlichen Verrichtungsanzeigen abermahlen hervorkömmt, dasz theills Herrschaftsvorstehern und Beamte von dieser Unserer gnädigsten Verordnung, welche sich lediglich auf das allerhöchste Gesetz von 1. September 1781 gründet, gänzlich abzugehen anfangen und die in Ausübung eines Schadens betretene Unterthanen nur nach eigenen Gutdüncken, ohne vorher den zugefügten Schaden vorschriftsmässig untersuchen zu lassen, zum Ersatz und Strafe zu verurtheilen und beim Examiniren derbe Schläge anzuschaffen, und sogar in denen Rechnungen des Ausdrucks: An Strafgeld eingehoben etc., da es doch an Schadenersatz heissen soll, sich zu gebrauchen pflegen:

alsz sehen Wir Uns in die Nothwendigkeit gesetzt, Unsere disfalls vorhin erlassene gnädigste Verordnungen mit dem Zusatze noch einmal generaliter zur erfrischen: dass, sobald ein solcher Fall vorkömmt und der Frevler eingebracht wird, dessen ausgeübte Thatthandlung protokolliret, seine hierüber bebringende Äußerung entgegengesetzt und der Schaden durch 2 Dorfsrichtern oder sonst geschwohrne Männer unpartheyrisch untersucht und dann der Thätter zu den billig anerkannten Ersatze in ihrer Gegenwarth verurtheillet werden solle.

Und weillen auch uiber dieses ein jedes Verbrechen seine Strafe nach sich ziehet, denen Obrigkeiten hingegen nicht behohnen ist, derlei Uibertreter, jedoch nur in den Fall mit leidlichen Arrest, einigen Karabatschstreichen, oder öffentlicher Arbeit bestrafen lassen zu können, wann das Factum nicht eine Criminalsache, oder sonst ofenbare Stützigkeit ist, die dem königlichen Creyszante angezeigt werden musz, so kann auch in Beiseyn gedacht zweyn Richtern eine angemässene, jedoch, soviell möglich, moderirte Strafe andiktiret, derlei Abhandlung aber gröstentheils an einem öffentlichen Amtstage vorgenommen werden, welche dann, sowie der zu leistenden anerkannte Ersatz ordentlich zu protokolliren und das Protokoll von dem zur Untersuchung oder Beistand gewählten zweyn Richtern zu unterschreiben kommet weillen durch diese Ordnung in der Folge allen üblen Ausdeutungen vorgebogen und der Unterthann, wenn er wider alles Verhoffen seiner Zeit weithers klagbar werden sollte, des Ungonndes überzeigt wergen könne.

Wir hofen demnach, durch die so gestaltige Maaszregeln Unsere gnädigste Willensmeinung hinlänglich erkläret zu haben, und befehlen anbei ernstlich, dasz ihr euch insgesamt hiernach richten und die Unterhaltung derlei Protokolen mit Beobachtung der Gesätzen euch bestens angelegen seyn lassen sollet.

Was hingegen die Entwendung des Holzes anbelanget, hierwegen seyndt ohnehin genugsame Weisungen gegeben worden und kömmt nur auf die Wachsamkeit der Jägern und Högern an damit sie jederzeit den Thätter hinlänglich überzeigen können. Wornach sie dann auch zur Beobachtung ihrer Pflichten zu erinnern seyndt.²⁾

¹⁾ Že tímto způsobem hledělo se docílití přiznání obviněného, dokazuje i kníž. orig. reskript z Krumlova ze dne 16. března 1784 (tamže a téže formy), týkající se lesních krádeží, tehdy velmi rozšířených a lesu škodlivých. Zde se navrhuje, aby lesní pokuty v penězích platili jen zámožní, po případě odcizené dříví vrátili. Chudí měli býti potaženi k aequivalentní práci domínkální »und zu Abdienung.... der sonstigen Geldbusz.... mit Anhängung eines Zettels, darauf das Worth Holzdieb zu schreiben.«

²⁾ Originál tamže na papíře s regist. něm. in dorso.

Tato instrukce, jejímž původcem byl nepochybně tehdejší první dvorní rádce knížete Jana, Leopold Pläch ze Seinsberku ¹⁾, doplněna od téhož již 24. února 1787 reskriptem ²⁾ daným z Vídně

»Damit Unseren Herrschaften wegen des Lösegeldes, welches von den beider Aeltern verwaisten Untertauen für nicht abgediente Waisenjare abgenommen zu werden pfeget, über kurz oder lang nicht zur Schuldgeleget werden könne, finden Wir nötig, folgende Vorsichten vorzuschreiben :

1) Sind dergleichen Waisen nie ausdrücklich ungeradezu zur Ablösung der dreijährigen Hofdienste mit barem Gelde, sondern allemal zur gesezmässigen Abdienuung derselben in Natur anzuhalten.

Wenn sie nun dieses, entweder um ihr Glück durch eine Heurat zu befördern, oder ein anderes nützliches Vorhaben auszuführen, nicht leisten können, werden sie selbst freiwillig und aus eigenem Antriebe ein mässiges Lösegeld der Herrschaft antragen.

2) Dieses Lösegeld soll in keinem Falle höher, als mit 1 f. r. 20 Kr. für ein Jahr abgeuommen werden.

3) Um noch sicherer zu gehen, ist jeder solcher Ablösungsfall ganz in der Kürze zu Protokoll zu nemen, welches nicht nur von dem betreffenden Waisen selbst, sondern auch von einem Richter oder Geschworenen unterfertiget und darum ausdrücklich angefüret werden musz, dasz der Untertann jahre und darum ausdrücklich angefüret werden musz, dasz der Untertann ungezudung^{en}, freiwillig ³⁾ und zur Beförderung seines Besten den Ablösungsbetrag der Herrschaft angeboten und um dessen Annahme statt der vorgeschriebenen Hofdienste gebeten habe.«

K tomuto připojujeme tři instrukce ⁴⁾, jež dobře prozrazují některé názory a neřesti našeho lidu tehdejší doby a zároveň způsob a výši trestů, jimiž se chtělo těmto vadám čelit; byly to přestupky proti veřejné mravnosti a bezpečnosti majetku. První nařízení dáno bylo dne 8. září 1706, na Hluboké:

»Lieber Hauptmann! Demnach bey mir glaubwürdig angebracht worden, dozsz bei meinen Herrschaften viele Weibs — von denen Manspersohnen darumben, überredet und zum Fall gebracht worden, weilen sie ihnen die Eheligung versprochen, hernach aber die Geschwächte mit lahren Worthen und etlichen Gulden Gelds abgefertiget und entweder denen Elteren zur Unterhaltung anheimbeschicht, oder sonst in elenden Stand gesezt haben, und nun Ich dieses Laster, alsz welche zuweyllen auch wohl abscheuliche Kindermordt nach sich ziehet, soviel möglich, zu verhindernen und abzustellen gemeint bin: alsz werdet ihr denen gesambten Unterthanen alles Ernstes anzudeuten haben, dozsz derjenige, so ins künftigt eine ledige Weibspersohn, es seye nun in Hofen, Mühlen, Schaffereyen, oder sonst anderen herrschaftlichen Gebäuden, auch Dorfschafften schwängeren werde, eo ipso ohne einige Auszred selbige zu heurathen geholten und verbundén seyn solle.

Dahingegen ist auch denen Weibsbildern nachtrücklich einzubinden, dozsz sie vor derley Verführen sich hütten und niemanden, wan er auch die Ehr versprochen würde, einwilligen thuen gestalten, wan sie solche Winkelangelobung nit klar erweiszen könten, sie folglich keine Vertretung finden, sondern von Jederman verachte und ihres Glücks beraubte Persohnen seyn müsten ⁵⁾.«

¹⁾ Byl to josefinista ve svém humanním působení zajisté dosud plně neceněný, který se hlásil k tehdejšímu pokrokovému zásadám politickým a národohospodářským a stal se pak professorem dějin na videnské universitě.

²⁾ Tamže a téže formy.

³⁾ V originále podtrženo. — Zasláno v opisu 7. března dalším panstvím.

⁴⁾ Tamže sub. I. 5. B. P. 1a.

⁵⁾ Souč. opis na papíře s něm. regestem in dorso.

Kus všedního života, který se tu podobá i našim poměrům.

Když nařízení toto, jež stejně čelilo i proti vyšším vrstvám, jež rády zde nápodobily pohlavní svobodomyslnost francouzské kultury, tehdy vševládne, poněkud vybledlo, obnoveno bylo re-skriptem, daným na Krumlově, dne 26. ledna 1754:

»Lieber Württschaftsdirector! Damit die des Jahrs öfters vorkommende Fornicationsbestrafungen einiger — massen zu Nutzen gebracht werden mögen, als werdet ihr solchemnach in casibus ordinariis, da keine besonders aggravirende Umstände, mithin kein schwereres delictum, zu eruiren ist, für den Thäter jedesmal eine speciale nutzbahre Arbeit, für die Zuhalterin aber, wann selbe spinnen kan, alzeit ein halbes Stückl Leinwanth von gröberer Sort, widrigens jedoch auf eine solche Strafarbeit einrathen, welche einiger-eyweise der Herrschaft zum Nutzen gereichet. Deme ihr behörig nachzukommen¹⁾ wisset.«

Třetí instrukce²⁾ stanoví jednání hejtmanů ve příčině krádeží, jež se v lidu velice rozmohly.

»Milý hejtmane³⁾! Vám předešle známo a povědomo jest a každodejní zkušenost přílišně to ukazuje, kterak krádeže a jiné neřesti na mejch panstvích tak se již vkořenily a rozmohly že na to zlé, jakožto trestuhodný ve-
stucek a oučinek více se nepatří a nepozoruje, nýbrž jako přirozená zlost a zla navyklost⁴⁾ shovíváním a prohlídáním se passíruje odkudž pochází, že se zlí lidé tím méněji oštidají takovému hříchu se oddávati a páchati, ano jednu krádež s druhou stíhati a rozmnožovati, tak že zapotřebí bylo jeden-kráté příklad ustanovití a skrze zasloužené potrestání mnohé jiné od páchání takového zlého odvrátiti. Což na Hlubúckém panství dne 7l měsíce září skutečně se stalo, kdežto jedna rotta podobnejch zlodějův, kterýžto od několika let panský sejkpy loupili a okrádali, někteří na veřejnej šibenici zvěšení, jinší na několik let ad operas publicas aneb dominicas, to jest všelijakým potupným trestům, odsouzeni byli. Aby tehdy ta předsevzatá execuc aneb poprava poddaným tím lépeji povědoma a známa byla a oni napotom takového zlého se vystříhati hleděli a příklad náležitě z toho sobě vzali: pročež vůle má dokonalá a mínění v tom je, abyste na mejch vám na ten čas svěřenějšch panstvích takovou předsevzatou execucí netoliko oznámili a přednesli, ale taky k myslí jim přivedli a je napotom skrze přednesenou pohružku nápodobný a nevyhnutelný pokuty od toho velmi tuze vkořeněného a skoro obyčejného zlého dokonce odnaučiti a odvrátiti hleděli.

Znajíce já o tom zprávu, že někteří hejtmani až posaváte se osmělili takové a nápodobné na mejch panstvích spáchané vejtupky a neřesti bez nejmenší mně o tom dané zprávy sami o sobě a o své újmě trestati, pročež nemohu opomenouti nad takovým samomocným procedese aneb pokračování nemalou nelibost netoliko teď proukázati, ale podobně mocí tohoto mýho rescriptu vysvětliti, že jsem tak velkou moc žádnému z mejch hejtmanův až posaváte nepropučil a tím méněji kdy propustiti oumyslu jsem, s tím doložením, aby napotom všechny zběhlý casus aneb přihody, jakkoliv jmenované býti mohou, pořádně sepsané a prothocollirované a na to examina náležitý aneb otázky ustanovené a takové k decisi aneb mému samému rozsouzení dokonce odeslané byly

¹⁾ Orig. intimát téže formy.

²⁾ Na rozkaz hejtmanův byla přeložena do češtiny a doručena rychtářům na všech panstvích, aby ji oznámili v hromadě lidu. Překlad je volný a tu a tam nevěrný, ač není právě nejhorší.

³⁾ V originále, jenž německý: angebohrne Vnart und natürliche böse Neigung.«

A tak, pokudž by kterej hejtman proti tomu činil a pokračoval, takovej sám přičinu a věci odpovídání na sebe uvede. Dle čehož se jedenkaždej, jak spravití, svoje svědomí vyšetřiti a se od škody jak vystřihati, věděti bude. Dáno na Hlubokej dne 20. září, leth 1707.¹⁾

Rozkaz tento dobře doličuje všemohoucnost těchto úředníků, kteří často překračovali hranice a ve skutečnosti nebyli obmezeni ani tímto nařízením. Na druhé straně vidíme však též druhý mravní (a tuším také hospodářský) stav našeho lidu, který zvyklý jsa hospodaření extensivnímu a nemaje na to²⁾ dosti pozemků, byl tehdy v nejvyšší bídě hmotné a tím i mravní.

Jedenáctý archaeologicalý sjezd v Kyjevě.

Píše *P. Papáček.*

(Pokračování a dokončení.)

Vlastní práce sjezdové počaly 2 srpna (dle našeho kalendáře 14.) přednáškami, jichž bylo celkem 135 největší počet (t. 27) vykazovalo oddělení I- (starožitnosti prvobytné); pak II. (starožitnosti historicko-geografické a etnografické, t. 25). Přednášky konány byly dopoledne, odpoledne a večer; poněvadž bylo referátů mnoho, zasedala někdy i dvě oddělení najednou. Kromě toho konáno i několik sedění společných o věcech všeobecné zajímavosti. Pro každé zasedání volen byl zvláštní předseda z vynikajících učenců domácích i zahraničních. Z Čechů Dr. Niederle (jemuž hlavně ruský překlad jeho spisu »Lidstvo v době předhistorické«, vydaný pod redakcí znamenitého Anučina, získal známost a vážnost v širších vrstvách na Rusi) byl čestným předsedou v zasedání I. oddělení, jimž zahájeny přednášky, dále Dr. Čelakovský, Pič a Polívka. Předmětem velikých ovací byl zejména Dr. Čelakovský. Po přednášce každý z přítomných mohl sobě vyžádati slovo, činiti námítky a podávati doplňky. Práva tohoto bylo velmi hojně užíváno a nejednou stala se tím rozprava velice živou a zajímavou. Vniterná hodnota a důležitost jednotlivých referátů nebyla vždy stejná a to jak vzhledem k látce samé, tak i ku spracování jejímu. Nemůže býti účelem těchto rádků podati obsah všech přednášek; učiníme tak jen u nejdůležitějších, a to hlavně u takových, jež obsahem týkají se programu našeho, postupující při tom dle jednotlivých oddělení. Rusové, jakožto hostitelé, všude dávali přednost hostům a tak přednášky I. oddělení zahájil zástupce sarajevského Musea dr. Hörmann, jenž pojednal o starobosenských náhrobních kamenech ze stol. XIII. až XVI., při čemž předložil hojně obrazy a mapu rozšíření těchto i v ohledu jazykovém zajímavých památníků slovanských.*) Dr. Truhelka ve francouzské přednášce vylíčil výsledky prací archaeologicalých v Bosně a Hercegovině za posledních 10 let. Z množství nálezů (jen předhistorických památek má muzeum sarajevské již více než 20.000) viděti zajímavé vlivy řecké a italské,

¹⁾ Souč. jednod. opis na papíře s něm. registrem in dorso a tamže. Opis náš podán obvyklou transkripcí.

²⁾ Dokazují pozemkové knihy a berní rolle. K tomu přispívaly časté válečné a vojenské svizele dob tehdejších a rostoucí daně, tak že poddaný opětne opouštěl své živnosti, prchal do lesů a oddával se tuláctví atd.

*) Týž přednášel kromě toho: Über das römische Castrum in Ma-

Předseda učeného komitétu V. B. Antonovič, jenž podnikl již dříve (a poslední dobou pro sjezd zvláště) rozsáhlé rozkopávky v guberniích volynské a kyjevské a sestavil také archaeologickou mapu kyjevské a volynské gubernie, učinil několik velmi zajímavých referátů o výsledcích těchto svých prací (Rozkopky slovanských kurhanů (mohl) v záp. Volyni, Kamenný věk v volynské gubernii)*. O jiných rozkopkách v Rusku pojednal kromě toho V. J. Sizov (Dlouhé kurhany v smolenské gub.), A. J. Čerepnin (Kurhany rjazaňské), D. J. Evarnickij (Rozkopávky v okrese alexandrijském a chersonském), A. K. Žitějskij (Nálezy kamenné v poříčí Stryje), S. S. Gamčenko (Kurhany u města Miropolje v poříčí Sluči), sl. E. N. Melniková (Rozkopávky kurhanů v rovenském, luckém a dubenském újezdě volynské gub.; o kostrách a hlavně dolichocephalních lebkách tu vykopaných podal anthropologická data A. M. Pokrovskij.) Patrný je tu opět zajímavý zjev, že objevují se i tu, jako jinde v slovanských zemích dlouholebci, jakožto předchůdci krátkolebců. N. F. Běljaševskij (popsal resultáty arch. exkurse k západnímu Bugu), A. A. Kopf (O starožitnostech lebedjanského okresu v charkovské gub.); N. J. Veselovskij (Kamenné nástroje při nálezech římské doby; referent považuje nástroje ony za jakési amulety), M. J. Lilejev (Rozkopávky kurhanů u města Nežina), F. Pułaski (podal polsky zprávu o svých archaeologických nálezech v gubernii podolské), F. J. Knauer (Vykopávky v akkermanském okrese bessarabské gub.) a A. M. Pokrovskij (O lebkách kočovníků; shledává na nich patrný ráz mongolský).

V. A. Gorodcov pojednal o potřebě vypracovati nomenklaturu a stanoviti system při popisování předhistorických předmětů keramických. Navrhuje, by při tom brán zřetel na jakost hlíny, způsob pálení, na formu (vůbec a na profil) a konečně na ornament. J. A. Kulakovskij v přednášce o barvených kostrách pronesl mínění, že barvivem obloženo bylo tělo (nikoliv, jak vykládají jiní (ku př. i dr. Niederle v »Lidstvu«, že by barvy byly přímo kosti, masa schvalně zbažené. V. M. Vittyg v referátě o nedostatcích archaeologie v království polském, ukazuje vzhledem k množství památných předmětů na tomto teritoriu se nalézajících, k potřebě zřízení Archaeologické společnosti a musea ve Varšavě. N. E. Brandenburg pojednal o aboriginech kyjevského kraje, za jichž pozůstatky pokládá mohyly se skrčenými kostrami, přiřítaje jim stáří asi 2000 let.

V témž oddělení přednášel ještě Fr. Heger (Über einige fremde Formen in der praehistorischen Kultur des Kaukasus), P. N. Miljukov (Nekropol v Pateli v Makedonii) a A. A. Pogodin (O poměru Indoevropanů k Finům).

Dvě přednášky odbyvaly se v Městském museu, kdež uloženy byly nálezy jich se týkající, učiněné výše již vzpomenutým našim krajanem panem V. V. Chvojkou. V první pojednal P. J. Armaševskij: O stanici paleolithického člověka v Kirillovské ulici v Kyjevě, kdež spolu s kostmi mamuta nalezeny různé nástroje kamenné, zuhelnatělé kosti a dříví a opálené valouny. Celý nález, z nejznamenitějších toho druhu, učiněný na prostře asi 700 čtverečných sáhů (ruských) pokládal za jasné svědectví současnosti mamuta i člověka, ježto naplavení kostí jest vyloučeno. Mnohé kosti nesou na sobě zřejmé stopy lidské práce. Druhá přednáška A. M. Pokrovského a samého V. V. Chvojky týkala se nálezů učiněných tímto v Kyjevě, ale hlavně nedaleko Tripolje v okrese kyjevském. Objevy tyto, jež liší se ode všeho, co dosud v Rusi i jinde bylo známo, vzbudí jistě všestrannou pozornost v archeologických kruzích. Charakteristickou zvláštností jest nález horizontálních plošinek z několika vrstev pálené hlíny, obyčejně nevelikých (nalezena však i jedna 22 loket široká a 40 dlouhá), na nichž bývají stopy po proutí a barvě. Na plošinkách a kolem nich nalezeno mnoho různých nástrojů z kamene (i srpy dle výkladu Chvojka), a kosti, nádob (charakteristické jsou zejména spojené nádoby beze dna, podoby velikých divadelních kukátek) a malých hlíněných figurek, představujících ponejvíce ženy. Z kovů nalezena

*) V posledním společném zasedání členů podal neunavný V. B. Antonovič též podrobnou zprávu o všech výstavách za dobu sjezdu pořádaných.

jenom měď spracovaná v tvar malých seker. Zajímavá kultura tato jest asi nejstarší stopou slovanských praobyvatelů kraje kyjevského *)

Panu Chvojkovovi dostalo se za práci jeho všeobecného uznání od členů sjezdu a vyslovováno stále přání, aby sbírky jeho na vždy pro městské Museum kyjevské byly získány.

V oddělení II. byly konány následující pro širší kruhy zajímavé přednášky: V. L. Ljaskoronského (O hradištích, dlouhých (hadovitých) valech a o kurhanech v porčiji řeky Suly. Zajímavé byly zejména popisy záhadných dlouhých valů, z nichž některé mají délku i 80 verst.) Pořadatel výstavy kartografické V. A. Kordt promluvil o historii kartografie ruské vůbec a přešel pak k systematickému popisu sebraných map. Kromě toho přednášeli ještě: V. J. Ščerbin (Ukrajinská staroststva dle lustrací z XVIII. století a poslední stopy kozačiny v Ukrajině na pravém břehu Dněpru), P. J. Troickij (Starobylé město Lopasňa), A. J. Bunin (Kde stála města Lipeck, Vargol a j. vzpomenutá v letopisu k r 1283—84), N. P. Daškevič (O počátcích kozačiny), D. J. Evarnický (O záporožských sěčích), Ch. P. Jaščuržinskij (Obřady a písně žnecké na Ukrajině), A. V. Polovcev (O kozácích ve službě francouzské r. 1646), F. D. Nikolajčik (O počátcích a vzrůstu Wisniowieckých v Poltavsku), E. Sečinskij (Několik vysvětlivek k archaeol. mapě podolské gubernie), F. J. Knauer (O původu jména Rus), P. V. Golubovskij (O mapě černigovské gubernie do XVI. století), V. B. Antonovič (O poloze z letopisu známých míst Šumska a Peresopnice), J. A. Sikorskij (O stopách smíšení račy v obyvatelstvu).

Referáty oddělení III. týkaly se po většině věci ruských. Přednášel M. P. Istomin (O freskách XVII. a XVIII. století v chrámech jz. Ruska), J. D. Četyrkin (O některých jihoruských starožitnostech, jež dostaly se do Kalugy), E. R. von Stern (Význam nálezů keramických pro kulturní historii černomořské kolonisace), V. V. Suslov (Perioda úpadku staroruského stavitelství); V. N. Nikolajev (Referát o opravách [a nálezech při nich učiněných] veliké církve Kyjevsko-Pečerské Lavry), P. A. Laškarev (O církevních památkách stavitelských města Černigova); značný interest vzbudila přednáška (polská) dra. Fr. Koperý. Polské umělecké památky v ruských sbírkách.

Oddělení IV. Českých věcí týkal se referát známého spisem svým »Padenije zemskago stroja v češskom gosudarstvě« (Úpadek zemského zřízení v českém státě) A. K. Jašinského, jenž promluvil o středověkém agrárním zřízení v Čechách, podrobněji pojednav o způsobu dělení pozemků a o mirách pozemkových a v jiné přednášce: O původu středověkých urbářů, při čemž dospěl k závěru, že urbáře vznikly samostatně (nikoliv působením staré římské katastrální praxe, nýbrž pod vlivem podmínek sociálního života středověkého; A. M. Čerenin pojednal o kyjevské hřivně; polsky o prvotní hřivně v Polsce a jak se dělila přednášel V. M. Vittyg; S. K. Bogojevavenskij (Sudebník [zákonník] cara Fedora Ivánoviče); N. E. Sěvernij na základě nomenklatury geografické dokazoval (referát jeho přečetl D. J. Bagalej, podobně jako práci E. F. Rodakové z historie maloruského kraje v XVIII. st., též podal i právy o jiných došlých sjezdu pojednáních), že aboriginy tulsko-kalužského kraje byl jakýsi kmen finský. D. P. Miller (Příspěvek k dějinám

*) Nemohu tu nezmíniti se o seznámení svém s p. Chvojkou. Bylo to při exkursi 11. (23) srpna, o níž dále bude řečeno více, kdež nám ukazoval svoje nálezy. Účastníci pronášeli nejrozmanitější náhledy o národním příslušenství budovatelů plošinek atd. Zdálo se mi, že hledají něco, co vlastně jest zcela jasné. Všechno, co jsme viděli, ukazovalo zřejmě na lid usedlý, hospodářský (nalezeno i zrní); dnes žijí v krajích těchto Slované, o nichž nevíme, kdy se sem přistěhovali: nuže, zde jsou památky předků dnešních obyvatelů. Nepodařilo se mi na exkursi mluvití delší dobu s p. Chvojkou; za to druhého dne jsme si pohovořili. Položil mi pak přímou otázku: Či, myslíte, že jsou to památky? Váhal jsem s odpovědí, neznaje jeho náhledu. Pak jsem pověděl: »Myslím, že Slované.« »Vidíte a to já říkám také,« s radostí vece p. Chvojka, »a už dlouho.«

vojenského zřízení v jižním Rusku v stol. XVIII. »Pikinerskija verbunki«, O. J. Levickij (Obvyklé formy uzavírání sňatků v jihozápadní Rusi v XVI. a XVII. st.), A. J. Bunin (Kde nalézala se »vrata« [jistá úžlabina] vzpomenuť v letopisu k r. 1268), V. G. Ljaskoronskij (Nálezy římských mincí v středním Podněpří), G. V. Demčenko (Kdo byli tak zvaní »Přítomní lidé« v starém soudnictví).

V témž oddělení P. V. Golubovskij četl o »táboru« (vozové hradbě) užívané v jižním Rusku; ukázal, že nejstarší zprávy o tomto způsobu obrany v kraji řečeném pocházejí z XV. st. a minil, že již před vpádem Tatarů byli s ní Rusové obeznámeni. Proti němu jiní (z Čechů dr. Kadlec), vyslovili mínění, že vozové hradby naučili se v jižním Rusku užívatí od Čechů a prof. Antonovič ukázal přímo na knížete Feďka Ostrožského, jenž byl v Čechách a mohl tedy taktiku českou poznati, že snad on je zde zavedl. F. J. Titov přednášel o »zahranických« klášterích (tak v XVII. a XVIII. století říkalo se o klášterích ležících v království polsko-litevském) kyjevské metropole, E. J. Šćcinskij o nejstarších kostelích v Podolí. Mnohé referáty týkaly se ruské ikonografie a škol malířských vůbec a některých zajímavých ikon zvláště, vedle toho jednáno i o jiných věcech církevního umění (křížcích a pod.) a o různých vlivech, jež na ráz jejich působily. (Referáty M. J. Uspěnského a V. T. Georgijevského a V. N. Šćepkina). O. A. Fotinskij pojednal o pobratimstvu a církevním obřadu s ním spojeném, N. J. Troickij o archandělu Michaelovi (znak Kyjeva) v ruské ikonografii atd.

V oddělení VI. přednášeli A. J. Sobolevskij (Staré církevně-slovanské verše a jich význam pro historii jazyka), N. P. Daškevič (Nové příspěvky k životopisu Ilji Muromce na základě kyjevských zpráv XVI. a XVII. stol.), D. J. Abramovič na základě Pečerského Pateriku (životy svatých otců): o objemu a charakteristice literární činnosti Nestora Letopisce, N. V. Volkov (O nejstarších církevních slov. knihách s notami), P. V. Vladimirov (O vzájemném svazku apokryfické ikonografie, staré ruské literatury a národní slovesnosti), M. N. Speranskij (Slovansko-ruské překlady »Pčely«, P. A. Lavrov (Slovanský překlad Zonary a jeho poměr k přepracování chilendarského mnicha Grigorije), V. N. Šćepkin (Dialektické rozdělení jazyka staroslovanského a bulharského), A. S. Rajevskij (O »Časoslově« biblioteky Jaroslavského archierejského domu XIII. st.), J. M. Kamanin (Hlavní momenty v historii rozvoje jihoruského písma v XV.—XVIII. st.).

Referáty oddělení VII. B. V. Farmakovskij (Poslední vědecké práce Ruského arch. institutu v Cařihradě a byzantský rukopis s miniaturami, získaný tam institutem), V. R. Focht (O astrologických datech narození Caesara, Agrippy a Tiberia), J. A. Kulakovskij (K dějinám Bosporu (Kerče) v XI. a XII. století), V. P. Buzeskul (O úspěších a hlavních směrech v oblasti řecké historie).

Oddělení VIII. F. D. Florinskij v přednášce své o původu a jménu moravských Valachů hájil slovanský původ této větve české. V rozpravě zahájené po přednášce dr. Polívka projevil souhlas s referentem.

Podivením naplnilo, myslím, nejednoho posluchače při té příležitosti mínění, pronesené Lamanským že prý v Moravě není kmenů ethnograficky ryzích. Samo pak jméno Morava jest prý keltického původu. V témž zasedání měl L. přednáseti o Allanech-Jassech v Multansku a v Uhrách. Místo přednášky otištěna byla v Izvěstích stať o Jasích-Allanech. V. N. Zlatarskij odpovídá na otázku: »Kde hledati první bulharské sídelní město, že Přeslav byla residencí bulharských knížat teprve počínaje knížetem Borisem, kdežto původní stolicí vidí v starobylém opevnění asi 5 km na sz. od Nového Pazaru, A. J. Sobolevskij v přednášce: Církevně-slovanské texty moravského původu, dokazoval o čtyřech staroslovanských památkách na základě některých slov z latiny přeložených původ jich moravský. L. Niederle přednášel o přesídlení Slovanů s severu hor Karpatských do Uher. Pokládaje za pravlast Slovanů kraj na sever od Karpat, domnívá se, že odtud již ve velmi dávné době stěhovali se na jih Karpat; má proto svědectví zejména v staré topografické nomenklatuře, v tom, že už velmi časně založeny na severu dvě říše (polská a ruská) a vážné svědectví vidí v popelnicových polích severního

Uherska; nálezy, které viděl v museu v Turčanském Sv. Martině, shodují se s památkami slezskými, moravskými i západohaličskými. Rozprava Niederlova vyvolala velmi čilý rozhovor, jehož účastníci se Pogodin, Ilovajskij, Filevič, Miljukov a z Čechů Dr. Pič. Dr. K. Kadlec ukázal na potřebu, aby vydány byly v Rusku zprávy byzantských spisovatelů o Slovanech a minil, že by věci této ujeti se měla Akademie nauk.

Oddělení IX. L. Z. Mserianec (Vanské leksikální elementy v armenickém jazyku), A. S. Chachanov (Život o působení Antonia I., katolika (patriarchy) Grusie), B. A. Turajev (Koptické texty získané výpravou Bokovou do Egypta), N. J. Veselovskij (O posledním zpusošení města Samarkandu).

Oddělení XI. D. J. Samokvasov (Centralisace státních archivů v západní Evropě ve spojení s archivní reformou v Rusku), D. J. Bagalej (O potřebě zříditi centrální historický archiv v Charkově), O. J. Levickij (Osudy úředních knih týkajících se Jihozápadního kraje a Malé Rusi) E. F. Šmurlo (O zřízení ruské archaeografické kommisie při Vatikánském. archivu), D. V. Cvětajev (O varšavských archivech), A. N. Lvov (Ruské zákony o archivech), A. S. Rajeuskij (O osudech kommisie archivní r. 1873 vládou zřízené), A. P. Voronov (Francouzský krajový archiv), D. J. Bagalej poukázal na důležitost historických materiálů jakožto pramene archaeologie. Pisatel těchto řádků upozornil při tom na důležitost místních názvů a národního podání pro archaeologii a podal některé ukázky z krajů dnes poněmčených, zmínil se zároveň, že společnost naše zahájila všeobecné sbírání názvů místních. J. M. Kamanin (O zkoumání starých padělaných dokumentů,*) J. E. Šipovič (Letopis Vinnického kapuc. kláštera z let 1744 až 1862) G. N. Šmelev (Theorie a praxe seznamů archivních), L. M. Savelov (O archivech schůzí šlechtických deputovaných).

V společném zasedání vylíčil M. V. Dovnar-Zapolskij činnost guberniálních archivních kommisí za poslední tři léta a A. J. Markevič promluvil o zachraňování starých památek.**)

Hraběnka P. S. Uvarová pojednala o potřebě uvedení archaeologie na ruské university a to nejen archaeologie ruské, ale vůbec všech těch národů, kteří měli kdy vliv na rozvoj ruského umění. Návrh její, by v tom smyslu jednáno bylo s vládou, i aby vypracován byl program a rukojeti pro rozličná odvětví archaeologie přijat byl, rozumí se, s všeobecným souhlasem.

V posledním zasedání rady sjezdové podán byl přehled prací sjezdových, schváleny návrhy jednotlivých oddělení a usneseno:

1. podati Císařské akademii nauk zprávu o návrzích učiněných na sjezdu, by vydány byly v originále i překladech zprávy klassických a arabských spisovatelů týkajících se Slovanů,
2. požádati vládu, by podniknuto bylo systematické kopání v staré Olbii,
3. vyjednávatí s ruským vyslancem v Římě o zřízení archaeografické kommisie při Vatikánském archivu,
4. podati žádost k Jeho Veličenstvu o zavedení reformy v archivech,
5. proměnití charkovský historický archiv v centrální,
6. pečovati, by vydán byl cc nejdříve cirkulář proti ničení důležitých archívalií,
7. by dostalo se archivním guberniálním učným kommisím roční státní podpory po 1500 rub.;
8. by zřízena byla ve Varšavě sekce Moskevské archaeologické společnosti,
9. by zřízeny byly stolice archaeologie při universitách ruských;
10. přípravnému komitetu uloženo vypracovati pro příští (XII. sjezd) příslušné návrhy na zachování starožitností,
11. požádati Mosk. archaeol. společnost, by vzala na se vydání prací sjezdových (Trudů) a některé jiné. Konečně usneseno, že příští sjezd bude se konati v Charkově.

*) Podal též zevrubný obzor výstavky rukopisů a starých tisků při výstavce o XI. archaeologickém sjezdě pořádané.

**) O těchto ruských archivních kommisích, jakož i o zahájené akci na úpravu archivů ruských vůbec a o akci na zachránění památek povíme někdy ve zvláštním článku obšírněji. Jeť ledacos i pro nás zajímavé.

Velmi zajímavou částí programu sjezdového byly exkurse spojené s odbornými výklady. Tak 6 (18.) srpna vydalo asi 200 členů na Pečersk (čtvrť kyjevská), kdež vedeni prof. Zavitněvicem prohlíželi tamní památky zejména proslulou »Lavru« a její »peščery« (jeskyně), v nichž odpočívají kosti jmníchů, mezi nimi i Nestora Letopisce; potom většina hostů vypravila se, ač počasí bylo špatné, do starobylého kláštera Vydubeckého, kdež mile přivítal a pohostil je dobrý starý otec archimandrit Jevlagij. 15. (27.) srpna pod vedením neunavného V. B. Antonoviče prohlédnuty památky starého města. Počátek učiněn nejstarší památkou kyjevskou, zbytky tak zvané »zlaté brány« (zolotyja vorota).*) Průvodce, výborný znatel kyjevských památek, během tří hodin ukázal a vysvětlil účastníkům všechny důležité stavby a nakreslil jasnými rysy obraz dávného knížecího Kyjeva. Jiná četa účastníků sjezdových touže dobou, vedena N. J. Petrovem, prohlížela památky kyjevského Podolu a navštívila zejména starobylými freskami památný kostel Kirillský. 14. (26.) srpna podniknuta po parniku exkurse archaeologická do Kitajevské poustky (osamělý klášter asi 13 kilometrů od města vzdálený, kdež již od předešlého dne V. V. Chvojka s V. A. Gorodcov meškali, aby vykonali přípravné práce. Počasí bylo velmi nepříznivé a odměna poměrně malá. Rozkopáno šest kurhanů, v nichž nalezeno sedm koster z doby slovanské, avšak beze všech milodarů. Někteří účastníci prohlédli sobě i tamní peščery. Velice zajímavá byla exkurse uspořádaná 11. (23.) srpna známým přítelem a znalcem starožitnosti kyjevských B. J. Chanenkou pro užší kroužek zvaných hostů (celkem 36 osob), mezi nimi hraběnka Uvarová s dcerami, předseda Císařské archaeologické kommisie hrabě A. A. Bobrinskij, Antonovič, Anučin, Samokvasov, a někteří dosud v Kyjevě meškající členové zahraniční.**)

Již o 7. hodině ranní za překrásného počasí vyjel parník »Běžica« dolů po Dněpru. Po malých nucených zastávkách (vjeli jsme trošičku na mělčinu a po druhé zase stála nám v cestě jiná loď právě na tom místě, kde po plavbu parníků schopné koryto řeky Dněpru jest velice úzké) o jedné hodině přistánuli jsme asi 80 verst daleko od Kyjeva na pravém břehu Dněpru a vsedáme do připravených kočárů a po příkrých, v pravdě krkolomných cestách vyjíždíme do vesnice Grebenki zvané. Toť místa, kde učinil V. V. Chvojka znamenité své nálezy, o nichž výše byla učiněna zmínka. Udivení prohlížíme již včerejšího dne pod vedením Chvojkovým vykopané jámy, nalezené nádoby a nářadí, chodíme po spečené půdě a znovu vsedáme do vozu. Na druhé straně vesnice rozkopány dva skytské kurhany, bohužel dosti chudé. Posilnivše se ve vsi Južki zvané u pohostinného statkáře J. A. Bajkovského, na jehož majetku kopání se dělo, vyjeli účastníci na třetí místo, kdež objevena stejná kultura, jako na místě prvním. Hraběnka Uvarová s prof. Antonovičem vlastníma rukama vyhrabali tu ze země velikou nádobu s originelním ornamentem. Provázení statkářem a velmi ochotným okresním kommissařem vrátili se účastníci na parolod, kdež podána večeře, jež zakončena šampanským a řadou připitků. O jedné hodině s půlnoci přistáli jsme pod Kyjevem.

Na počest účastníků sjezdu pořádána byla i nejedna hostina; první 6. (18.) srpna uspořádali ruští členové sjezdu na počest zahraničních hostů v letních místnostech kyjevské kupecké společnosti, kdež kol 9 hodiny sešlo se více než 150 účastníků; zahraniční hosté v plném počtu. Přípitek stihal přípitek. Lamanskij připil všem hostům, Bulhar Šišmanov ukázal na potřebu vzájemných styků učenců slovanských. Hörmann v srbské řeči děkoval za laskavé přijetí a připil hraběnce Uvarové. Delsí řeč, jejíž celé znění známo z denních listů a která se potkala s bouřlivým souhlasem, pronesl prof. Jaromír Čelakovský, klada důraz za poznání východní kultury vůbec a ruské zvláště a na stále rostoucí sblížení Slovanů na poli kulturním: připil bratrské vzájemnosti mezi učenými ruskými a českými i všemi slovanskými a skončil slovy: »Ať zkvěťá mohutná věda ruská na radost, čest a slávu všech Slo-

*) Na nejednom místě přesvědčili jsme se, že známá z Prahy »bestia triumphans« i v Kyjevě nejednu vzácnou kořist si vyhledala.

***) Podrobnější popis zajímavé exkurse, již měl jsem čest být účastníkem, chystám na jiné místo. Zde tudíž jen krátce.

vanů. Připitkům nebylo konce. Za pozdní noci rozcházel se účastníci odnášejíce si nejlepší vzpomínky.

14. (26.) srpna obecní zastupitelstvo Kyjevské uspořádalo v Château des fleurs členům sjezdu slavnostní snídani, již účastnilo se okolo 250 lidí. Z Čechů zahraničních, myslím, už jen tři: dr. Polívka, sl. M. Wankelová a pisatel těchto řádků. Starosta města S. M. Solskij připil na zdraví císaře, a vši rodiny panovnické, po druhé za zdraví čestného předsedy velkoknížete Sergeje Alexandroviče. Hromové »urá« ozvalo se po zdravici a hudba zahrála »Bože, carja chraní«. Vzrušení vyvolal připítek vídeňského docenta dra. Murka. Rusové s hosty zahraničními ruce si tiskli a se líbali; slyšeti bylo hlasy »Do svidanija v Zolotoj Pragě« (na shledanou v Zlaté Praze). Velmi oživený byl i večírek u hraběnky Uvarové, k němuž pozváni byli všickni hosté zahraniční a vynikající ruští členové sjezdu. Vše možnou pozornost věnovali nám Čechům v Rusku usedlí Čechové, zejména továrník Červený, ředitel Petr a j., kteříž v paměť naši nesmazatelně se zapsali. Ze ti, kdož dosud jen z děl svých aneb snad dopisů se znali, osobně se seznámili, že nejedno přátelství na celý život uzavřeno, nemusím ani připomínati. Mně nikdy — budiž mi tu dovolena malá osobní poznámka — nevyjmí z paměti ruští soudruhové a spolunocleháři z kollegia Pavla Galagana, *) v němž byl jsem ubytován, zejména vždy veselý starý mládenec Chrysant Petrovič J., »déd« Semen Petrovič P. s věrným svým soudruhem Lavrem Jakovlevičem L., uhlažený Ivan Nikolajevič Ch., bodrý Stepan Dmitrijevič J., Fedor Danilovič N., milý přítel Sergěj Konstantinovič B. a j. a j. vždy rád budu vzpomínati na setkání a seznámení s nejlepšími vědeckými pracovníky mohutného bratrského národa.

Myslím, že i ostatní hosté odnesli si vzpomínky nejlepší.

Sjezdem podníceny byly i některé vážné publikace: J. A. Kulakovskij vydal Mapu evropské Sarmatie podle Ptolemaia s textem vysvětlujícím. B. J. a V. J. Čanankovi dvě skvostné publikace: Starožitnosti ruské. Kříže a obrazy a Starožitnosti přídněprovské. Kamenný a bronzový věk. J. M. Kamanin Paleografický sborník (Material k historii jižněruského písma v XV.—XVIII. století a konečně V. A. Kordt: Mapy Ruska do poloviny XVII. století.

Konečně sluší podotknouti, že na sjezdu v Kyjevě smluveno svolati do Prahy v letech 1901 neb 1902 sjezd slovanských filologů, na němž jednalo by se o potřebách slovanské filologie, zejména o vydání kompendia slov. filologie, bibliografie, vědeckých slovníků církevně-slov. jazyka a vůbec všech slov. jazyků i slovníku všeslovanského, ethnografické mapy Slovanstva atd.

Sjezd uzavřen byl 19. (31.) srpna večer, za přítomnosti mnoha hostů, popečitelem kyjevského učeného okresu V. V. Veljaminovem-Zernovem, když byla předsedkyně podala přehlednou obsírnou zprávu o pracích sjezdových. Souhlasem upřímným provázelo shromáždění slova předsedkyně, když děkovala za vše předsedovi přípravného komitétu a spolu předsedovi učeného komitétu sjezdového V. B. Antonoviči a sekretářům sjezdovým V. K. Trutovskému a V. G. Ljaskoronskému. Řečí starosty města S. M. Solského, jenž přál plný úspěch a rozkvět archaeologickým pracím v Rusku, zakončena slavnostní schůzou, po níž členové sjezdu shromáždili se v hostinci »Kontinentalu«, kdež na počtu neunavně předsedkyně uspořádali přátelský večírek.

Pro úplnost jen podotýkáme, že valná část účastníků dala se fotografovati, z obrázků sestaveno jednotné album. Se strany vládní setkal se sjezd všude s ochotou. Pro pohodlí členů zavedena i poštovní expositura v budově universitní.

* * *

Dodatek. Na stránce 110, 8. řádek horní, za slovo »telegram« jest dodati: České akademie a

*) Collegium Pavla Galagana jest soukromé učiliště, založené G. P. Galaganem na paměť jeho zemřelého syna Pavla. Jednu dobu bylo nás tam 25.

Literatura.

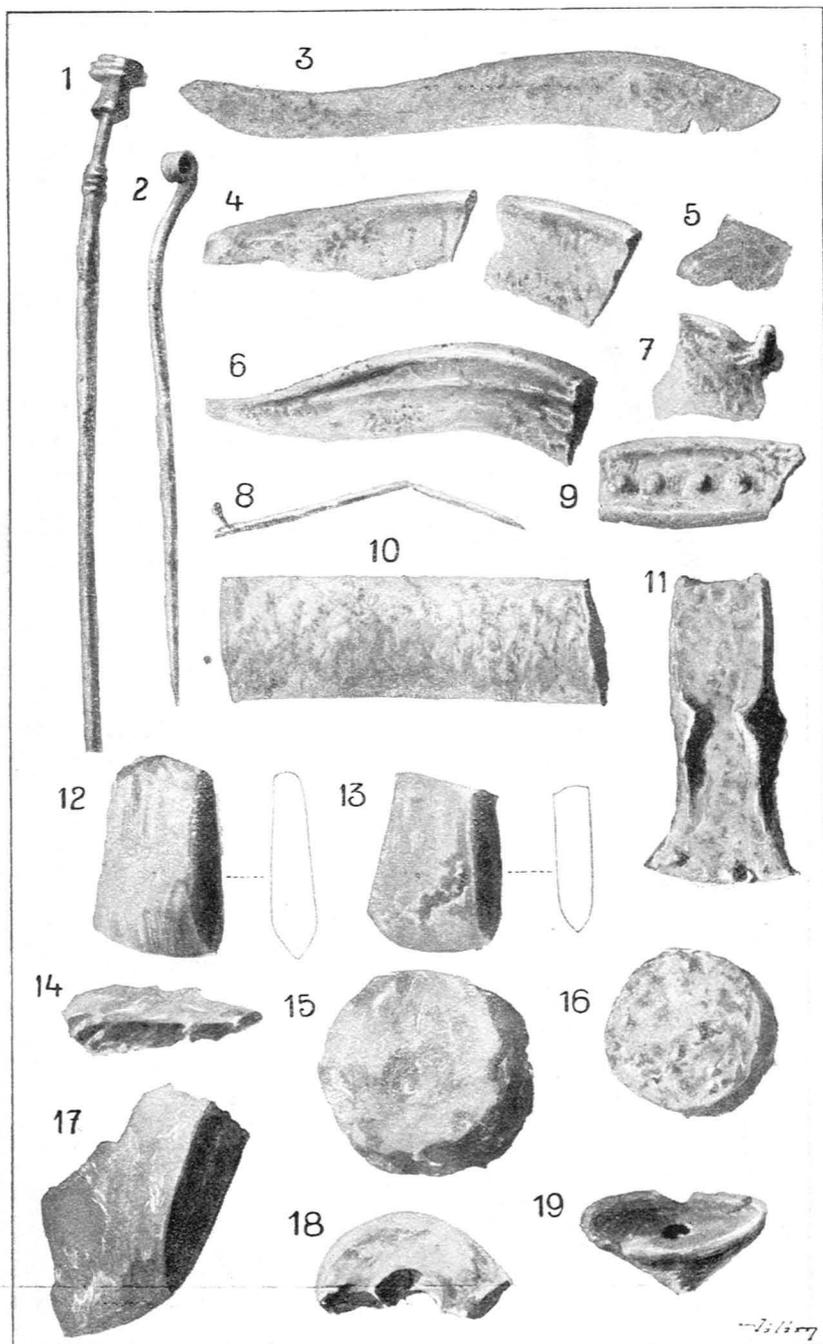
Výstava v Soběslavi 1898. Uspořádal a vydal Karel Lustig. Publikaci musej. spolku v Soběslavi č. 2., 8°. Str. 175. Obsahuje: Referat o přípravách průběhu a výsledku místní výstavy a slavnostech při ní konané od 6.—16. srpna 1898, psaný reporterskou zevrubností. Em. Fryšová pojednává o národopisném oddělení. — F. Truhlář. O zařízení blatské světnice před sto lety. — Lustig, O retrospektivě a numismatice. — A. Bukovská otiskuje Ukázkou lidových písní z krajiny soběslavské. — Jos. Pešek popsal školský oddíl. Pak následují ukázky prací učitelů statistických a diagramatických. Lustig a Fryšová referují o živnostech, —č, O včelařství. — Slavnostní řeč prof. Gust. Heše o Palackém. — Em. Fryšová napsala přehled dějin Soběslavských. — Jos. Lintner stati Škola Rožmberská v Soběslavi (Otisk ze Sborníku »Vlasti«) a Obraz z církev. dějin Soběslavských.

Starohrvatska prosvjeta. Glasilo hrvat. starinar. družva u Kninu. Red. Fr. Radić. Knin. IV., 1898, 1.—4. Radić F., Hroty a mlaty Prvního museja charv. památek v Knině. — Nápis, který zmiňuje se o Přibimirovi, náměstku krále Zvonimira (s obr.). — Preradović D., O Dobronji, hodnostáři charvatsko-byzantském. — Radić, Ploché hlavice sloupků v podvojných oknech starých charvatských zvoníc. — Kaer P., O stečích (starých náhrobcích). — Radić, Kytice akroteria z rozvalin basiliky P. Marie v Biskupiji. — Radić, Třetí typ starocharv. ostruh. — Dvě ostuk z Bratiškovce u Skradina. — Středověké kostely ve Stonu. — Dva nejstarší kostely zachované v Dubrovniku. Zlomky ozdobné architektonické i epigrafické slohu charv.-byzantského z kostela Matky Boží v Hradci Drniškém. — Erb Šubičův v Šibeniku. — Několik ozdob kovových s pasů, ostrážních příponek a jiných spon oděvních u starých Charvatů. — Kostel sv. Jiří v Ponikvi na poloostrově Pelješci. — Rotunda Pokawe z Planic na ostrově Visu. — Rossi, Zlomek desky v kostele sv. Klary v Kotoru. — Zlomek kostelní ozdoby v Tivtu. — Marun, O velmi zajímavých starochorv. hrobech na hřbitově basiliky P. Marie, odkrytém v Biskupiji u Knina. — Kaer P., Kostel sv. Jiří z Zestnji a starocharv. rod Crnotů. Zprávy a bibliografie.

Vjesnik hrvatskoga arhaeološkoga družva (u Zagrebu). Red. Dr. Jos. Brunšmid. Nové řady roc. 3. 1898. V. Klaić, Vývod knížat Nelipićů z rodu Svačićův. — F. Bulić: Náhrobní nápis charvatské královny Heleny v Saloně. — Laszowski Em.: Příspěvek k rodopisu vévod sv. Savy; charvatská větev vévod sv. Savy. — Jelić L.: Historicko-topografické črty z přímoří bělehradského v Dalmatii. — Hovorka ze Zderazu O.: O důležitosti a významu dalmatských mohyl. — Brunšmid J., Recké nápisy ze svatyně božky Ma ve Vodenu v Macedonii. — Recký nápis náhrobní z Kavadarci v Macedonii. — Pohřebiště popelnicové v Krupači u Krašice v Charvatsku. — Římská vojen. diploma z Krnješevce. — Archeolog. zprávy z Dalmacie a Panonie. — Ivančan Lj., Výkopy na řím. hřbitově v Stenjevcu u Záhřebu. — Tkalčić J., Seznam jmen světců v záhřeb. biskupství prostřed 14. stol.

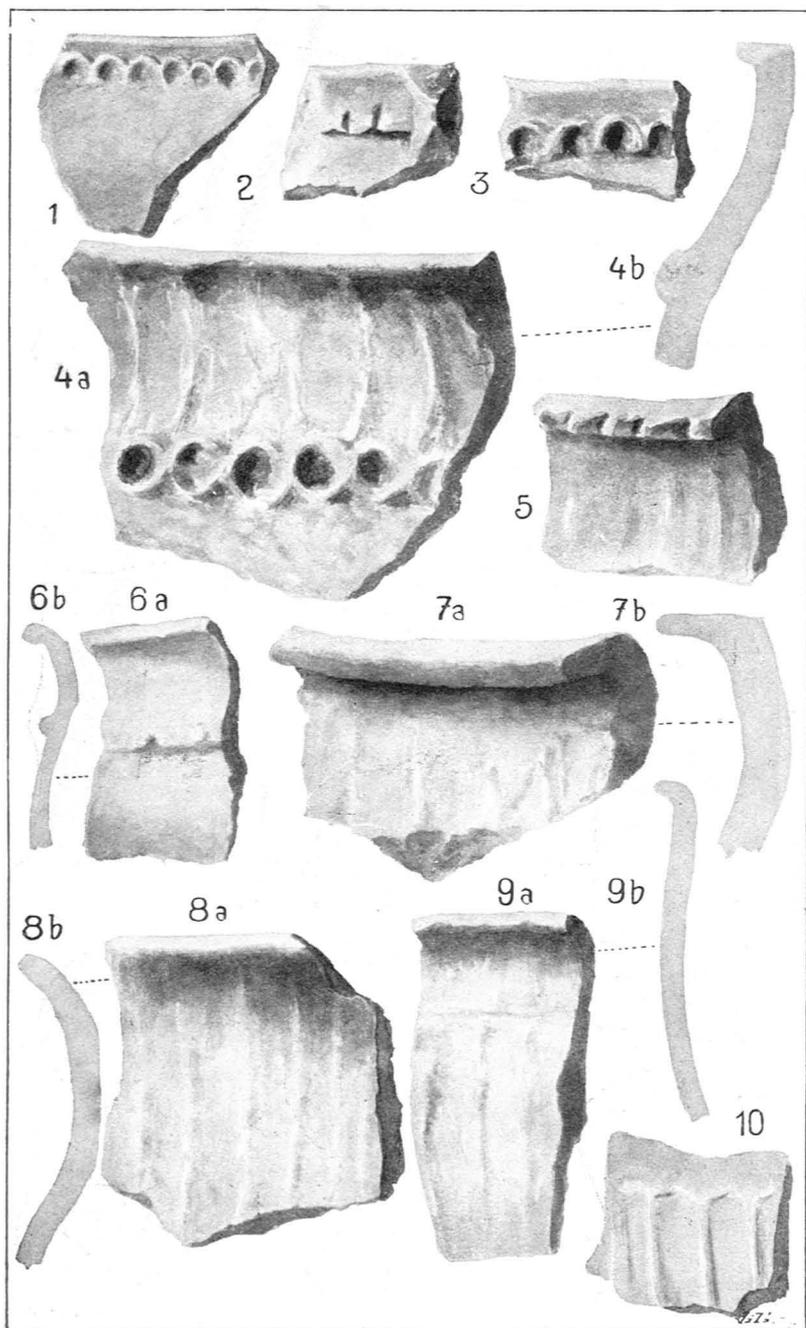
Materyały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne; wydawane staraniem komysji antropologicznej akademii umiętności w Krakowie. Tom. III. 1898. Olechnowicz Wl.: Crania polonica. — Ciechanowski S. i R. Urbanik: Materyały do geografii wola i matolectwa w Galicyi. — Brenstein M. E.: Wykopalisko na folwarku »Rajnie« w powiecie telszewskim na Żmujdzi. — Magierowski L.: Trwanie życia w okolicy Jaćmierza na podstawie mecznyk z lot pędziesięciu (1845—95). — Wawrzeniecki: Poszukiwania archeologiczne w Lelowicach i Mieroszowie w gubernii Kieleckiej. — Talko-Hryniewicz J.: Materyały do paleoetnologii mogił Azji wschodniej. — Demetrykiewicz Wl.: Neolityczne groby szkieletów t. zw. siedzących w Przemyskiem i Krakowskiem. — Wykopaliska w Jadownikach mokrych i gorzowie, oraz inne ślady epoki la Tène w Galicyi zachodniej. — Anonim: Obszar języka litewskiego w gub. wileńskiej. — Stopka: Ma-

TAB. V.



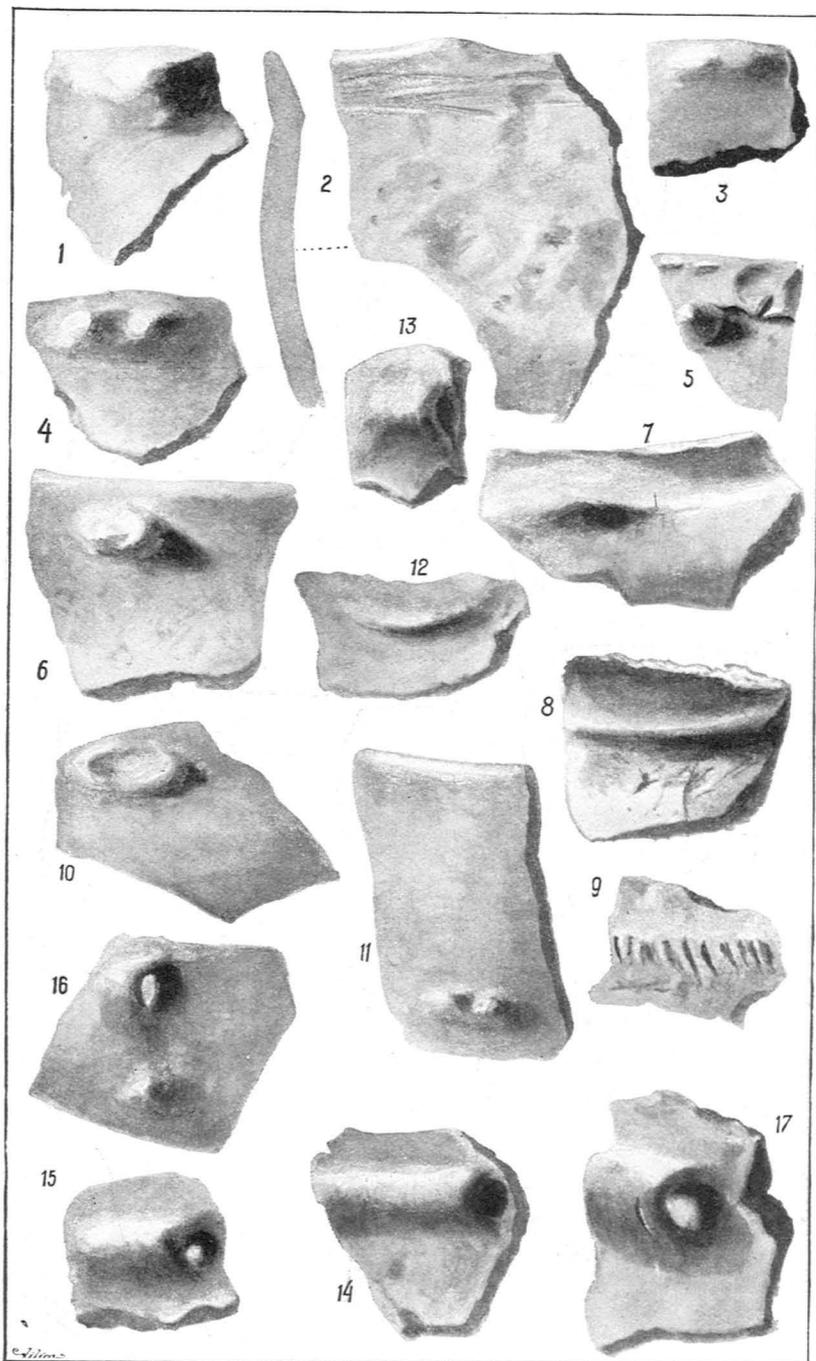
Předměty z nálezu Šáreckého.

($\frac{1}{2}$ skutečné velikosti.)



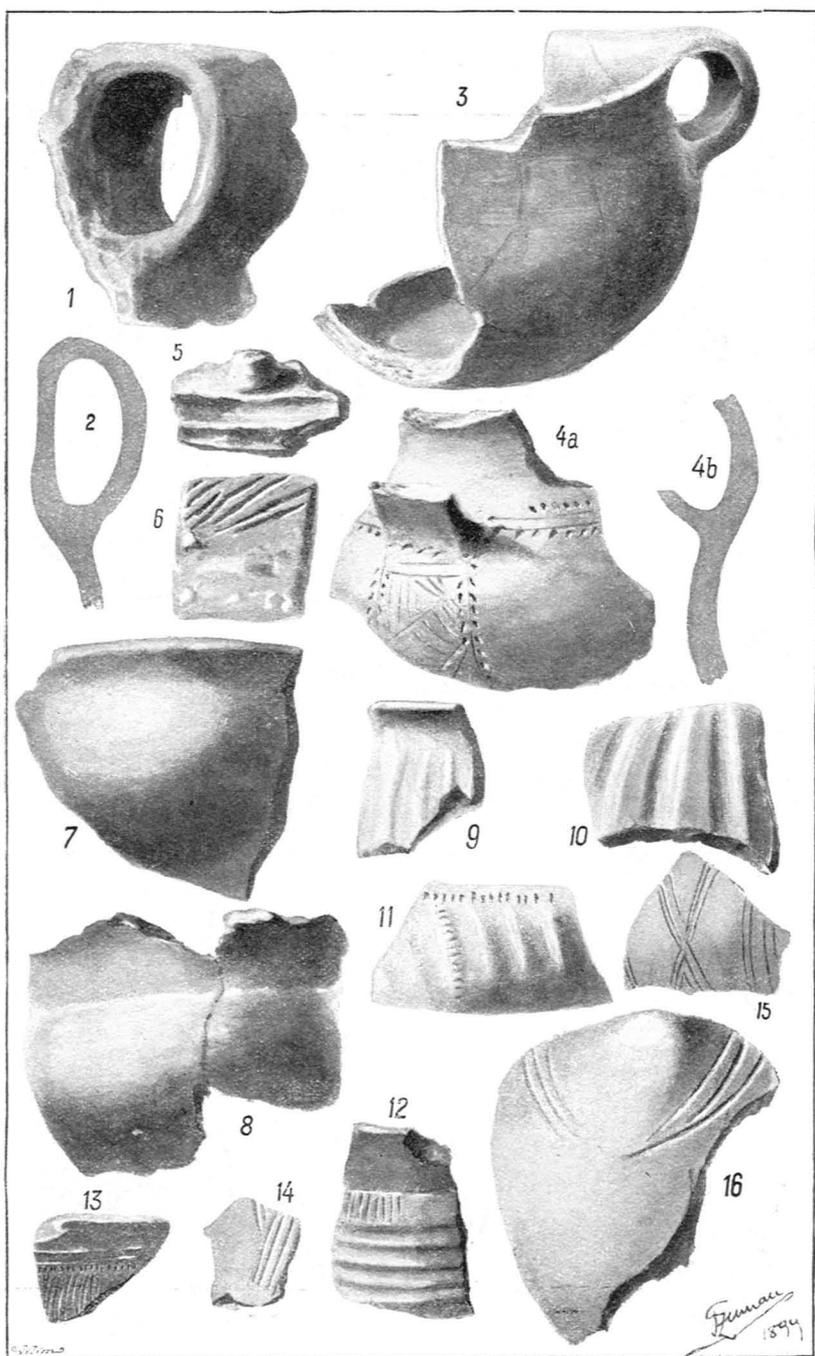
Předměty z nálezu Šáreckého.
 ($\frac{1}{2}$ skutečné velikosti.)

TAB VII. a)



Předměty z nálezu Šáreckého.

($\frac{1}{2}$ skutečné velikosti.)



Předměty z nálezu Šareckého.

($\frac{1}{2}$ skutečné velikosti)

teryaly do etnografii Podhala. — Tetmajer Wl.: Gody i godnie święta czyli okres Świąt Bożego Narodzenia w Krakowskiem.

Nachrichten über deutsche Alterthumsfunde (Ergänzungsblätter zur Zeitschrift für Ethnologie. Red. Virchow und Voss. IX. 3.—6.). Vorgeschichtliches Gräberfeld bei Grubno. — Neue prähist. Gräberfelder bei Wachenheim und bei Rheindürkheim in Rheinessen. — Steibruch-Werkstätten auf dem Odilienberge im Elsass. — Die Schwedenschanze bei Trzek (Posen). — Alte Brunnenanlage einer Wendensiedelung bei Rostock in Meklenburg. — Die Schwedenschanze von Sokolniki bei Gultowy (Posen). — Gräber aus dem Ende der Steinzeit in Pommern — Gräberfeld an den Porta Westfalica. — Skeletgrab der Völkerwanderungs-Zeit am Friedefeld. — Berichte über die Museen zu Trier und Bonn.

Slanský obzor. Ročenka musejn. a liter. spolku »Palacký« v Slaném. Roč. VII. 1899. Red. Ant. Ctibor. — Václ. Schmidt: Z archaeolog. výzkumů na Slanské Hoře. S 5 tab. — Jos. Peters: Rády cechů slanských v stol. XVI. — JUDr. Jan Pohl: Zvony v Slanském okolí (vyobrazení některých legend a reliefů byla by vhodná). — Jindř. Fiala: Veřejná knihovna v Slaném. — JUDr. Jan Pohl: Tuklaty, zaniklá ves mezi Kolčí a Železnici. — Král. město Slaný (statistika). — Přítomný svazek, jako jeho předchůdci, obsahuje zajímavý material, důležitý pro místní historii. Doufáme, že mnozí čtenáři přijali by s povděkem občasná vyobrazení některých předmětů z musea, jichž viděli jsme několik, velice pěkných.

Věstník »Maticе Opavské«. Číslo 8. (1899.) — Dr. Jos. Pospíšil: Krátký přehled předhistor památek Slezských. — J. Vyhlídal: »Z básnické dílny synků Slezských«. — A. Landsfeld: Městský archiv Těšínský. — Dr. Ant. Kubíček: Dvě listiny Slezské. — V. Hauer: Hledání práva v 17. a 18. stol. na Paskovsku. — Školství Slezské. — »Věstník« dáván jest zdarma členům Maticе; příspěvek roční činí zl. 2. — »Maticе Opavská«, jež zvláště letos pociťuje značnou tíseň finanční, zasluhuje všemožné podpory s naší strany. Žádáme, aby hojně přihlašovali se za členy jednotlivci i korporace.

Sborník Museálnej slovenskej spoločnosti. Red. A. Sokolík. Turč. sv. Martin. Roč. IV., sv. 1. — P. Križko: Drievna mestská administrácia v Kremnici a v iných slobodných kráľovských mestách. — Jul. Botto: Miestopisné úryvky z Gemera. — A. Kmeť: Androdynamia u Žádušníka. — Týž: Floristické odrobinky. — Vršatský: Dakoľko povier, liekóv atď zo Solčian. — Andrej Klimo: L'udové zvyky a obyčaje. — Št. Mišík: Miestne mená vo Spiši. — L'ud. Ad. Reuss: O ústrojnosti nápevu »Nitra, milá Nitra!« — Fr. V. Sasínek: Záhada dějepisná. — Jan Kovalčík: Traja bratia. — Katalog numismatickej sbierky Mus. slov. spoločnosti v Turč. sv. Martine.

Casopis Museálnej slovenskej spoločnosti. Red. A. Sokolík. Turč. sv. Martin. Roč. II., č. 3.—5. — Niekoľko slov ku »Úprave, ako treba sbierať a zapisovať miestne názvy«. — Kritika. — Výžinkár: Artikule tovaryšov remesla súkennického v Trenčine z r. 1590. — Krajčovič: Poverý ľudu z Aššakerti (Nietranska stol.). — Joz. L. Holuby: Príslovia a porekadla. — Rozličnosti. — Pomník na Kriváni. — Konservovanie starožitností. — St. Zoch: Dopis. — Št. Mišík: Slovanské a nemecké mená v spišských Tatrách. — Št. Krajčovič: Pozorovanie búrok v Aššakerti. — A. Klimo: L'udové zvyky a obyčaje. — Jul. Bodnar: Hra na chytačku. — Ján Kovalčík: Príslovia a porekadla. — S. Hlaváč: Hádanky. — Rozličnosti.

Lud. Organ Towarzystwa ludoznawczego we Lwowie. Red. Dr. Ant. Kalina. Roč. V., sv. 3.—4. — J. Witart: Statystyka a etnografia. — Týž: Przyczynki kulturalne. — J. Schnaider: Z kraju Huculów. (Kalendarz huculski.) — S. Udziela: O miastach zapadłych, kościołach, dzwónach i karczmach. — Dr. Allerhand: Zapiski ludoznawcze z życia Żydów. — Dr. Eljasz Radzikowski: Z folklorystyki słowackiej. — Jan Świętek: Sobótka. — R. Zawiliński: Przyczynek do twórczości ludu myślenickiego. — Dr. Nadmorski: Słownicy i szczytki ich języka. — Józ. z Wiszenki: Niektóre wierzenia ludowe v Rudkach. — Jan Ptašnik: Podania i wierzenia Kaszub-

skie a nasze. — Týž: Trzy podania z powiatu bocheńskiego. — Jan Jakóbiec: Dyabel w pojęciu ludowem. — Jan Świętek: Przyczynek do »Hagady«. — Dr. Alf. Landau: Uwagi do tego artykułu. — Podanie o Uryczu i Korczyńcu. — Rozmaitości. Rozbiary i sprawozdania.

Vjestnik kralj. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva. Red. Dr. Ivan Bojničić Kninski. Roč. I. 1899., sv. 3.—4. — Klaić: Chorvatští bánové za času Arpadů. I.: Ban Bela (1144. — 1158. a 1163.) II.: Bánové před banem Belou a po něm až do r. 1225. — Magdić: Regesta nejdůležitějších zpráv archivu v Senji. I. Městský archiv. II. Archiv kapitolní. Šišić: Bartoloměj kniže z Modruše. — Jelić: Notářský archiv v Zadru. I. Registra Jindřichova z r. 1288.—1294., registra Creste de Tarallo (1289 až 1290). — Oddíl privilegii království Slavonského v král. zem. archivu. — Klaić: Listina o darování Senje králem Belou III. (IV.) knížeti z Modruše jest podvržena. — Různé zprávy.

Wiadomości numizmatyczno-archaeologiczne. Krakov. Sv. IV., č. 2. a 3. — Jós. Zieliński: Rys historyczny medalierstwa w Polsce w XVI. a XVII. wieku. — Adam Chmiel: Pieczęcie żydowskie. — Dr. Z. Zakrzewski: Przyczynek do znajomości solidów Bolesława Chrobrego. — Dwa nieopisane tolary z r. 1658? i 1661. — Adam Chmiel: Cechy miasta Kazimierza. Ludw. Żytyński: O kurhanach i mogilach na Wołyniu. — Wyjątki z korespondencyi Karola Beyera. — Sprawozdania.

Časopis Vlasteneckého muzejního spolku v Olomouci. Red. Jar. Palliardi. Roč. XVI 1899. — V. Houdek: Hradní kaple Znojemská. Desatero o církevních památkách uměleckých. Dvojitá kaple Znojemská. — Jar. Palliardi: Hrob s kostrou v Hlubokých Mašůvkách. Nálezy z doby bronzů z Borotic na Znojemsku. — Mat. Václavek: Obrázky folkloristické z mor. Valaška, XI.—XIII. — In. Lad. Červinka: Archaeologické zprávy z okolí Uh. Hradiště. Denary údělných knížat moravských. — Frant. Faktor: Ze života hanáckého na Prostějovsku. — Dr. Jan V. Novák: Fr. L. Čelakovský a naše příslovnictví. — Dr. Mart. Kříž: O jeskyních Sloupských. — Telička: Lunulla z Němčic na Hané. — Různé zprávy. — Literatura. — Zprávy spolkové. — Roč. XVII., č. 1. — K. Absolon: Výzkum spodního patra jeskyň sloupských. (S 1 barvot. a 2 černými tab.) — Al. Procházka: Předhistorické sídliště u Opatovic na Vyškovsku a některé nálezy v okolí. (S tab.) — Fr. Lipska: Kostel ve Viskách. (Se 2 tab.) — Mat. Václavek: Obrázky folkloristické z mor. Valaška, XIV. — Různé zprávy. — Literatura. — Zprávy spolkové.

Cyrril Merhout: Olšany u Prahy v první polovici XIV. věku. — Vinohradské listy ze dne 7. října 1899.

— Nový hrad u Kunratic, tamže, 27. ledna 1900. — Drobné monografie na základě zpráv většinou neznámých z archivu král. hl. města Prahy.

Volné Směry. Umělecký měsíčník, vych. péčí spolku »Manesa« zapřely svůj program dosavadní a konvertovaly. Ústy p. Jar. Hilberta v sešitě Schweigrově brojí proti zastancům »Staré Prahy«, hlaholem vysokým velkých apoštolů budoucnosti. Zvidáme, že jsme šosači, hlavy začoudlé čoudem pum p. Mrštíkových, milujeme hrad Pražský z téhož hlediska, jako přechováváme egyptské kočky. Pět šest doupat středověku zveme pýchou svého kostelního stavitelství, jsme sentimentální dobráci, zamilovaní do Židů — zpátečníci. Pan Hilbert chce míti Prahu novou, Prahu vzduchu, ruchu, ohromnosti, pokroku, představitelku demokracie a práce! »Zžehni rodnou chalupu svoji a vjdi do světa; tvým cílem buď, království si dobytí«, jest heslem jeho. O výsledku osmělujeme se pochybovati.

Aug. Sedláček: Klášter sv. Maří ve Svatém Poli. Program c. k. gymnasia v Táboře r. 1899. — Nevelká rozsahem, ale obsažná nitrem monografie o klášteře cistercijském v Třebechovic, založeném r. 1149 z Hradiště nad Jizerou. Zanikl za válek husitských. Z pojednání vypisuje se všechna historie za květu jeho, i příběhy statku v dobách potomních. I jméno vlastně spisovatel znovu odkrývá, neboť zašlo v nepaměti, a jen ves sluje dosud Klášter.

Teplý Fr. Paměti starožitného města Milčína a jeho okolí. Sepsal F. T., kaplan milčinský. V Praze 1899 8^o Str. 210 a 5. Se 2 přílohami (rodopisnými) a 5 obr. — Jest knížka úctyhodné pile, psaná z pramenů místních i obecných, třeba leckde roztroušených, po přednosti archivních. Spracovány jsou kriticky. Do historie držitelů (pp. z Milčína — 1346, Rožmberkové — 1593, Španovští z Lisova, Kaplír — 1620, Marradas, Avendana, Huerta — 1653, Pöttingové — 1681, Khuenburkové) synchronisticky vpleteny jsou přemnohé zprávy o osudech obce, vnitřních, o místopise, kostele, škole, hospodářství obecním, přiběžích vojenských a svizelech, řemeslech, obyvatelstvu rodech a rodácích až do naší doby. Význam větší měla by kniha, kdyby nebyl obsah vypravován vše jedním proudem, bez odstavců a dělidel, ale rovnoměrně rozčleněn v oddíly a kapitoly, kdyby tisková úprava byla přehlednější, a nescházelo rejstříku.

Obrázková revue. Ilustrovaný časopis pro zábavu a poučení. Red. Dr. Ant. Podlaha. Praha. Roč. I., seš. 1.—4. — Program nového listu jest zřejmý z titule, a zřejmo též, že při nynější literární hyperprodukcí jest si redakce plně vědoma svého úkolu. Směr »Časopisu« nepřipouští, abychom obírali se obsahem, pokud nás nedotýká se. Přihlížejíce jen ku svým věcem jsme potěšeni, že redakce nezapomíná retrospektivy, jak svědčí řada reprodukcovaných prací starších mistrů i umělců novodobých. Díla starších umělců jsou sice všeobecně známa, ne však vždy a každému jest přístupen original. Lze proto očekávati, že s povděkem budou přijaty zdařilé reprodukce »Obrázkové revue«, z nichž jmenujeme: Sv. Josefa od Brandla, sv. Augustina od Tiepola, Würbsovu Staroměstskou radnici z r. 1838., podobiznu Prokofovu od Jahna, Pasoucí se stádo od Adriana van der Velde; z nových velice líbí se nám Chrám sv. Mikuláše na Menším městě Pražském od V. Strettiho, ač jest litovati, že není zachycena celá věž. Ukázkou středověkého umění jest vyobrazení pěkné, do kůže tlačené ozdoby na české vazbě ze XVII. stol. V rozsahu větším, než dosud bylo u nás obvyklo, jsou uveřejňovány zprávy literární, umělecké etc. z celého světa. Dosud vydané sešity »Obr. revue« svědčí o vybraném vkusu uměleckém. Administrace neměla by otiskovati kteréhosi inserátu. *Nemo.*

Bohdalec v Michli. Píše Jan Šlechta Křivoklátský. — S tímto názvem otištěn byl feuilleton ve »Vinohradských listech« 1899, č. 49. a 50. O Bohdalcích jest známo mnoho dat již za válek husitských, u p. Š. počíná však historie teprve r. 1520, a suše tu vypočítán postup majitelů dvou vinic, jež prý rodily »proslulou révu Bohdaleckou«. Toto vytčení, místy nesprávné, jest u p. Š. celými dějinami Bohdalce. Rod Strnadů z *Tryskovic* důsledně p. Š. jmenuje z *Tríškovic*, ač jest každému, kdo dost málo obírá se dějinami, tento rod znám, a ví se, že jmenoval se podle *Tryskovic*, zaniklé osady u Třeboratic na Karlínsku. Manželku Simeona Anděla nazývá p. Š. jednou Evou, jindy Dorou. *Novinou* jmenuje spisovatel nově zoranou půdu, ač měl by věděti, zde že jest to nová vinice. Postup byl by úplnějším, kdyby nechyběl výčet roků, kdy který majitel zemřel; věc snadno lze naléztí podle některých rejstříků v archivu města Prahy. Vypravování končí směšným projevem, kdež vyvozováno jest, že naši předkové proto byli tak silní, poněvadž pili »révu Bohdaleckou«, atd. — Pan Šlechta, používaje ochoty redakce »Vinohr. listů«, otiskuje nyní častěji různé články »historické« o předměstských obcích pražských, jež vyhlédli si za cíl svého bádání; nepěstává však na historii, ale i pestré barvami maluje mapy historického vývoje některých obcí. Tak ku př. зробil pro obec Smichovskou mapu s nápisem „Smíchov za Albrechta Pfefferkorna, rytíře z Ottopachu a za rychtáře Smíchovského Václava Krejčího L. P. 1620«. Náležitě doložené odsouzení její v »Časopise« V., str. 26. a násl. dosvědčuje, jak věc se mu povedla. Nedávno pak vznikla prací páně Š. podobná mapa s nápisem »*D e h n i c e, P o d b a b í a Š á r k a r. 1750.* Spracovány za starosty Ant. Hrdličky, obec. radních: Denkra Jos., Frolíka Frant., Hendla Ant., Kaliny Frant., Prkna Frant., Valenty Václ., obecního výboru: Boudečky Frant., Červenky Václ., Ecksteina Jos., Hergetta Ant., Jalovce Frant., Klemprera Mich., Kratochvíla Václ., Luňáčka Jar., Müllera Vavř.,

Pancnera Jos., Zikmunda Jana, obec. tajemníka: Rennera Frant. Jako ukázkou důkladné práce uvádíme jen věc (známou každému v ýletníku), že p. Š. zapomněl na mapě naznačiti i jmenovati vrch Babu, z níž odvozeno jméno nynější Podbabvy. Obec dejvická zaplatila za mapu zl. 150—, honorář vskutku královský. Pan Š. pouští se i do umění. Jest jeho vynálezem, že známá socha na Pankráci nenáleží sv. Janovi z Nepomuka, nýbrž M. Janu Husi. Hovořil o soše často, dal poříditi její fotografii, a proti faktu, že socha náleží Janu z Nep., s nemalou odvahou napsal i článek »Historická pravda o soše M. Jana Husa v Nuslích u kostelíka sv. Pankrácia náležející k čp. 67. a 68.« (»Vinohr. listy« 1900., č. 1.). Každý laik jediným pohledem na fotografii přesvědčí se, že baroková socha nikdy nemohla vzniknouti ku konci XV. stol. — jak výslovně tvrdí p. Š. —, tedy v době, kdy panovala u nás gothika! Panem Š. citované »písemné historické prameny« nikterak nedokazují, že jedná se o M. Jana Husa, nýbrž hovoří jen o »Janu«. Pan Š. již dovolí, že pochybovači nejen neumlknou, ale i s útrpným úsměvem i na dále budou baviti se jeho vývody historicko-uměleckými. Poukázavše povšechně k spolehlivosti prací páně Š., nemůžeme nediviti se odvaze, kterou jiného kárá slovy: — »a proto nikdy nepřipustíme nikoho, kdo by pouze soudil bez pramenů těchto aneb tvorbu historickou si tvořil dle svého úsudku. Chybiti se může, ale ne v takovém křiklavém rozsahu.« (»Vinohr. listy« 1899., č. 52.) Domníváme se, že při psaní tohoto výroku ozval se v p. Š. silně hlas vlastního svědomí. Jest patrnó, že p. Š. nevalně vyzná se v historii vůbec, i že neovládá ani nejnntnějších poznatků o umění, jak tomu nasvědčuje socha na Pankráci. Proto žasneme nad odvahou, že chystá se zpracovati a vydati »monumentální dílo, pojednávající o historicko-statistickém vývoji všech měst, městysů a obcí, které mají tvořiti »Budoucí velkou Prahu« (»Vinohr. listy« 1899., č. 49., 1900., č. 2.). Dosavadní práce nepodávají důkazů, že by pan Š. mohl činiti nárok na vážnost a spolehlivost jako historik. Účel těchto prací vysvítá zřejmě z pochvalných epithet, kterými poctívá obce, jež obral si za předmět svého bádání, i z nápisů map, kde více svědomitosti věnuje vyjmenování nynějších členů obec. představenstva, než dobré práci. Neobírali bychom se historieci páně Š., jichž nelze uznati. Máme však na zřeteli, že z obecních peněz jsou vydávány slušné obnosy za práce nedokonale. Jest si vřele přáti, aby obce nezapomínaly své minulosti a pořizovaly si dějiny; potřebí však, aby vždy zjednávaly si náležitých zpráv o způsobiloti a vůbec kvalitě svého kronikáře. Máme za povinnost varovati obecní zastupitelstva před ukvapeným vydáváním obecního jmění, sic mohla by ocitnouti se v značném rozporu s vyššími úřady dohlédacími.

řA. B. Černý.

Různé zprávy.

Naděšení! Poukazující ku dřívějším zprávám (viz »Časopis« str. 80. a 115.) oznamujeme, že Společnost dopisy z 8. listop. 1899. upomenula 33, musea a spolky musejní o zodpovědění dotazníku z 10. července 1899. Lhůta byla prodloužena do 15. prosince 1899. Žádaný material jednak zaslaly, jednak připověděly, či vůbec odpověděly, tyto korporace: Musejní spolek v Brně, v Chotěboři, v Jičíně a v Kostelci nad Orlicí; Museum král. města Nymburka, Museum města Náchoda, Městské histor. museum v Hradci Králové, mus. a liter. spolek »Palacký« ve Slaném, archaeol. sbor »Vocel« na Horách Kutných, Městské museum v Něm. Brodě, Musejní jednota v Kolíně, Kroužek přátel starožitností v Jevišovicích a Musejní společnost v Strakonících, jež prý bude přeměněna v průmyslovou. O zvláštním porozumění pro akci, přijatou kutnohorským sjezdem, kde bylo důrazně žádáno, aby veškery reformy staly se na podkladě autonomním svědčí odpověď, došlá z * * *, datovaná 1. XI. 1899: »P. T. Městskému museu

našemu nedostalo se dotazníku a nereklamovali jsme jej, poněvadž jsme si vyzvání toho nepovšimli, jednak v téže době podávali jsme zprávu o našem muzeu, pokud to bylo možno, *ústřední* statistické kanceláři. S úctou veškerou * * *. Konečný výsledek dotazníkové akce je neutěšený; na 51 dotaz došla 31 odpověď. Nejmenujeme zatím 20 korporací, jež celou věc úplně ignorovaly, aniž jak se slušelo, byly aspoň použity k odpovědi, třeba záporné, koresp. lístku, jež přiložila Společnost všem upomínkám z 8 listopadu 1899. Podobá se, že některé spolky jsou jen proto, aby volily členy výboru, anebo konaly schůze s resolutními projevy, k jichž provedení ruky nepřiloží. Lze pozorovati ze zpráv, jichž jsme sice nedostali, ale četli, že tu a tam jsou konány věci, jež nejsou vytčeny stanovami, aniž jakkoliv přimykají se k programu spolků vlastivědných, jako ku př. oslavování různých osob, méně sympatických, které neměly zhola žádných zájmů pro naši věc, atd.

A. B. Cerný.

Smutný úkaz. V době, kdy vzrůstá ruch sběratelský a zájem pro zřizování muzeí, podivně působí překvapující zpráva časopisu »Stráže na Šumavě«, že v pokročilých Strakonících, kde dojista je s dostatek vzdělané inteligence a nechybí ani opravdových přátel starožitností vůbec a památek českého umění lidového zvláště — rozešla se dobrovolně »Musejní společnost« a další ještě bolestnější zpráva, že městská obec zrušila před nedávnem cenné městské muzeum zřízené, úsilovnou prací učitelstva a jiných celého okresu pracně a pěkně. Konečně nemluvím ani o »Musejní společnosti«, jakkoli měla dosti členů a nebylo tudíž příčiny ku poslednímu kroku tomu. Ale zrušiti městské muzeum v nynější době, k tomu se obec odvážíti nijak neměla. Byť jí snad i nutkaly okolnosti vážné (místnost, kustos, náklad a pod.) měla přece příznivější doby vyčkati a muzeum nechati tím, čím býti mohlo a mělo. Rozhodnutí, že sbírkami budou poděleány školy, nemůžeme ani věřiti, jakkoli je dle »Str. na Š.« pravdivo. Vždyť pro školu se z musea hodí málo co, leda, že bude v kabinetech uzavřeno? Zpráva ta zamrazila nás a každého přítele starožitností. Četní dárcové cenných předmětů těžce se loučili se starými památkami, dali je do musea pro poučení nejširších vrstev lidu, a teď? Appellujeme na pokrokové členy obecního zastupitelstva a jmenovitě na váženého starostu města, p. Petra Kartu, aby usnesení své odvolali a muzeum opětně zřídili!

K. V.

Protesty. Obávajíc se, aby zkáza pohledu, nastalá postavením domu p. Rožánkova pod Chotkovými sady, nebyla dovršena novým domem p. Karlíkové, podala Společnost sboru ob. starších tento protest:

Slavný sbor obecních starších král. hl. města Prahy! Od dávných dob honosí se Praha čestným titulem hlavy království. K Praze, jež dávala podnět k dějinným událostem, upírají se od věků zraky všeho národa. Byla však Praha nejen středem politického a kulturního života v našem království, ale též centrem uměleckým. Svědectví toho lze stopovati na památných stavbách a jich výzdobě. Jest litovati, že mnohá z budov pamětihodných srovnána byla se zemí zbytečně, aniž postaráno o náhradu ro. mocennou. Mizejí však bez příčiny i potřeby malebné pohledy na části Prahy, pohledy, jež vžily se v duši každého obyvatele, a zajistily Praze vynikající místo mezi nejkrásnějšími městy Evropy. Některým jednotlivcům jsou lhostejny veškerý krásy; nelze ovšem jiného čekatí tam, kde střetne se ideal s hmotou. Ukázkou těchčích takých hříchů jest i dům páně Rožánkův pod Chotkovými sady. Nelze pochopiti, kterak mohlo býti svoleno k této stavbě, jež nejen nevyniká architektonicky, ale kazí i značnou měrou pohled na Chotkovy sady. V šetrné úctě podepsaná Společnost byla překvapena zprávou, že vedle jmenovaného díla stavitelského, po zásluze odsouzeného veřejností, bude prý postaven dům nový téže výšky. Dbajíc svých úkolů Společnost koná povinnost svou, i podává slavnému sboru p r o t e s t proti povolení zamýšlené stavby, kteráž by úplně dovršila zkázu pohledu na Chotkovy sady. Společnost dovoluje si důtklivě žádati slavného sboru, aby, vůbec nepřipouštěje námitek, zamítl stížnost majitelčinu. Společnost očekává, že slavný sbor obecních starších král. hl. města Prahy v zájmu zachování krás mateře českých měst nepřipustí, aby nová stavba byla takto v té výšce provedena. Společnost

přátele starožitností českých v Praze, dne 4. listopadu 1899. Starosta: Jan Herain, jednatel: A. B. Černý.

Proti vrchnímu vedení na Karlově mostě podán následující protest:

Slavná rado král. hlav. města Prahy!

V »Nár. listech« ze dne 15. t. m., č. 317., jest podána pod titulem »Z elektrických podniků obce pražské« zpráva o sedění slavné rady, konaném 14. t. m.; v něm bylo jednáno o přeměnu koňské dráhy na trati: Pražná brána — Malostranské náměstí, na dráhu elektrickou. Pan J. U. Dr. Vojt. Frič navrhl, aby v těchto místech nebylo stavěno dráhy elektrické, jednak proto, že ulice Celetná jest úzka, jednak, že by byl zdrátován Karlův most. Podle zmíněné zprávy zůstal však návrh u veliké menšíně. Tohoto usnesení dotýká se dnešní list v účtě podepsané Společnosti. Společnost není povolána, aby uvažovala o tom, byla-li by vozba drahou elektrickou na prospěch osobní bezpečnosti v ulici úzké a velice frekventované, jako jest Celetná. Stejně nepřisluší Společnosti usuzovati, bude-li projektovaná dráha hmotně prospěšna Menšímu městu Pražskému. Společnosti v účtě podepsané jedná se jen o to, aby novým projektem nebylo porušeno některé z rázovitých neb pamětihodných staveb, zvláště však, aby byl Karlův most ušetřen pochybné ozdoby, jakou jest vrchní vedení. Společnost nemůže zatajiti podivu nad prohlášením, učiněným v sedění slavné rady, »že vrchní vedení přes most není nic tak strašného.« Podobný výrok z úst odborníkových nejen staví do špatného světla zájem pro památku, na níž lpí všecek český národ celou duší, ale vzbuzuje i rozhořčení těch, v nichž neuhasl vkus a láska k minulosti. Kamenný most rostl s historií staré Prahy. Blahé paměti Karel Čtvrtý zbudováním mostu získal si vděk potomstva, jež pamětливо jsouc snah Otce vlasti, později a značným nákladem ozdobilo jeho dílo vynikajícími výtvoři předních umělců našich. Z Karlova mostu takřka dýší české dějiny. Po věky známý a stále půvabný pohled na Karlův most má býti teď zničen... Společnosti v účtě podepsané není sice neznámo, že prý vrchní vedení bude Karlovu mostu přizpůsobeno. Společnost jest však přesvědčena, že by použitím vrchního vedení kterakoli přizpůsobeného byl zkažen všecek estetický význam velebné památky. Společnost má za povinnost protestovati proti jakémukoli vrchnímu vedení na Karlově mostě. Při nynější dokonalosti technické nebude dojísta nesnadno upravití celý projekt tak, aby dosavadní ráz Karlova mostu i pohled naň zůstal úplně nedotčen. Majíc na paměti, že v cizině, které by mělo býti následováno jen v dobrých věcech, při úpravě různých částí měst jest úzkostlivě šetřeno památek uměleckých, žádá v účtě podepsaná Společnost slavnou radu král. hlav. města Prahy, aby změnila své rozhodnutí v příčině vrchního vedení na Karlově mostě a nedopustila žádného porušení jeho rázu. Společnost přátel starožitností českých v Praze, dne 27. listopadu 1899. Starosta: Jan Herain, jednatel: A. B. Černý. Společnost požádala I. a IV. tř. České akademie, Archaeol. sbor musea král. Českého, Manesa, Uměleckou besedu, Spolek architektů a inženýrů v král. Českém, Jednotu umělců výtvarných a Klub mladých, aby tuto akci podporovaly.

V městské radě byla věc projednávána 23. ledna 1900 podle rozvrženého elaborátu kanceláře elektr. podniků. V něm konstatován výsledek dobrozdání některých architektů. Sdílíme ovšem stanovisko, jež proti vrchnímu vedení zaujali pp. arch. Kříženecký a prof. Koula. Pan arch. Polívka obsírně vyvozuje, že by most přizpůsobeným vedením vrchním neutrpěl újmy buď žádné, či jen nepatrné. Přece tedy připouští, že by pohroma nastala.

Zbytečným výpočtem některých novot (od osvětlení olejem až do konstrukce věží), jež pozvolna nalezly místa na mostě, má býti obhájena oprávněnost elektrické dráhy, resp. vrchního vedení. Bude-li Karlův most stále kráslen nevídanými ozdobami, mladší generace za několik let nedovede si učiniti ani představy, jak dříve vypadal. Odmítáme rozhodně každé přizpůsobení, a divíme se, že p. arch. Polívka podjal se této nevděčné práce.

Dostí zábavným jest přiznání kanceláře elektr. podniků, že v této práci a v těchto přípravách byla vyrušena zvednutím se takřka celé

veřejnosti proti zavedení vrchního vedení, a jen s velikým úsilím podařilo se otázku tuto aspoň na tak dlouho odložit, až by kancelář mohla poukázati k tomu, jak si představuje vrchní vedení, i aby je znázornila a přesvědčila ty, kteří mluvili proti tomuto systému, že řešení takové jest možné a že nebude ani z daleka tak hrozné, jak si kdo mylně představoval. Nechceme, aby nám kdokoliv ukazoval nějaké kouzelné obrázky a lepil různé papírové dispoice; žádáme důrazně, aby byl učiněn konec vandalismu, aby úplně netknuto zůstalo aspoň několik těch památek, jež dnes ještě stojí, a jež i s ochránci vydány jsou i pošklebku lidí — také prý intelligentních (?).

Kancelář elektr. podniků praví též, že by Staré město mělo zastaralý dopravní prostředek (t. j. koňskou dráhu), který zrušují a přeměňují jiná města a nemohou se dočkatí té doby, kdy veškeré koňské dráhy přeměněny budou na pohon elektrický. Ale nejmenováno ani jediného z těch nedočkavých měst. Patrně kancelář elektr. podniků nebyla ani v Drážďanech, kde jsou přísně podle povahy čtvrtí města zastoupeny snad veškery prostředky komunikační. Nelze ovšem u nás žádati, aby bylo následováno ciziny jea ve věcech dobrých — a bylo by obtížno voziti do Drážďan »naši« kancelář elektr. podniků s vedením vrchním i proudy spodními. Kancelář elektr. podniků nemůže pochopiti, že projekt vrchního vedení na Karlově mostě přivodil takový odpor. Nevíme se; ne všichni jsou stejně nadáni. Některé pražské »kanceláře« vůbec chápou špatně, jak zřejmo ku př. ze zbořených domů č. 931, 932, 933 na Starom. rynku, z architektonického monstra domu p. Rožánkova pod Chotkovými sady, z prelatury u sv. Mikuláše (sbořené s rychlostí elektrickou, aniž by s touže rychlostí bylo postaráno aspoň o zastavení její plochy), z kostela sv. Václava, Odkolkova mlýna atd. Nynější historie vrchního vedení: V menšině správní rady elektr. podniků zůstal návrh, aby na trati od Pránské brány až na náměstí Radeckého nebylo použito vrchního vedení. V městské radě pak přijat 11 hlasy proti 10 návrh *Dra Kühna*, aby na Karlově mostě bylo provedeno vrchní vedení! Věc přijde ještě do sboru obecních starších...

A. B. Černý.

Nový Hrad u Kunratic upadl již tak v zapomenutí, že mnozí považují místo, na němž stojí nynější, nehrubě starý zámeček Kunratický, za hradiště jeho. Opravujeme tento mylný názor, dodávajíce, že N. H. stával na hoře, ležící naproti rokli, jež na opačné straně zakončena je restaurací »Zelenými domky«. Na úpatí dotčené hory je nový můstek přes potok Kunratický. Bohužel, že sami výletníci i tu nešetností svou v lese, zabraňují si přístup ke všem pohodlným cestám, jimiž na hradiště snadno se dojde. Doporučujeme všem, kdož hledají v zdejším lese občerstvení, návštěvu někdejšího sídla Václava IV. († tu r. 1419, 16. srp.)

Výroční valná schůze Společnosti bude konána asi koncem února. Připomínáme, že valné schůzi mohou obcovati pouze členové (t. j. kdož zaplatili příspěvek za běžný rok) a že jest podle § 12. stanov nutno oznámiti volně návrhy nejméně 3 dny předem jednateli. Nedostatečnou nebo jednostrannou informací vzniká někdy bezúčelná debata; upozorňujeme k tomu, že členové mají právo (§ 7 e stanov) za příčinou správných informací nahlédati v přítomnosti jednatelově do zápisníku, do archivu i do sbírek.

Ze Společnosti přátel Starožitností českých v Praze.

Zpráva pokladní za čas od 26. září do 31. prosince 1899. Uveřejňujeme vždy jen výkaz nově přistouplých P. T. členů, darů peněžitých a obnosů za prodané publikace, pokud byly vydány nákladem Společnosti. Stvrzovati nebo uveřejňovati zaplacení příspěvků P. T. členů dříve přistouplých není lze z nedostatku místa. Příspěvky došlé později uveřejníme příště. *Členem*

zakládajícím, s příspěvkem zl. 50— jednou pro vždy, stalo se slavné *Museum král. města Nymburka*. Za *příspěvající* členy se zl. 2— ročně přistoupili P. T. pp.: MUDr. Ippen Vojt. v Hradci Králové; Kotrba Adolf, říditel cukrovaru v Klobukách; JUDr. Perner Rud., zem. advokát; Vomáčka Rud., c. k. stav. rada. *Činnými* členy, se zl. 1— ročně, stali se P. T. pp.: Andres G., pokladník cukrovaru ve Mšeném; Cihlář Václ., kaplan v Hostomícih; Čipera Dom., c. k. gymn. professor; Čuta Frant., kooperator na Hluboké; Elstner Jos., faktor knihtiskárny; Feder Václ., inženýr v Hoříně; Fidler V. ve Vršovicích; Houdek Vítězslav, c. k. odb. minist. rada ve Vídni, zl. 1— na 1899. a za publikace zl. 7·25; Jelínek Alois, vrchní úředník Anglobanky; Jozek Lad., říditel hosp. školy v Č. Brodě, po zl. 1— na 1899.—1901; Kala J., zl. 1— na 1899. a dar zl. —30; Kamarýt Ant., učitel a spisovatel; Kaucký M. na Smíchově; Macek Václ., farář v Hluboké, po zl. 1— na 1899. a 1900; Malý Václ., úředník cukrovaru ve Velimi; Procházka Štěpán, rolník v Řeporyjích; Richter Václ., rolník ve Zvoleněvsí; Rychlík Václ., továrník v Chrudimi; Salač Jos., c. k. gymn. professor v Rychnově n./Kn.; sbor učitelský dívčí školy v Strakonících; Slovák Jindř., majitel knihtiskárny v Kroměříži, zl. 5— za r. 1899.—1903; Škarda Jan, kaplan v Boskovicích; Tamchyna Emanuel, c. k. official berního úřadu v Litoměřicích; Tykal Jaroslav M., učitel na Žižkově; Vondráš C., kníž. inženýr. assistent na Hluboké; Vosláš M., říditel tkalc. školy v Humpolci; Wiesner Jos., techn. adjunkt cukrov. ve Zlonicích, zl. 1— na rok 1900. Za publikace, vydané Společností, zaplatili P. T. pp.: Čermák Fr., farář u sv. Víta, zl. 1—; Deport J. E., stavitel, zl. 1—; Kremla Jan, odb. učitel v Kourími, zl. —50; JUDr. Perner Rud., zem. advokát, zl. 7—; Roztočil Fr., učitel v Čáslavi, zl. 1—; Velinský Fr., jednatel Musea v Pardubicích, zl. 7·50. Ku prospěchu Společnosti darovali P. T. pp. a korporace: Společný rolnický cukrovar v Předměřicích, zl. 5—; Společný cukrovar podřípský v Roudnici, zl. 10—; Spolkový rolnický cukrovar ve Vinoři, zl. 5—; Jeřábek Em., stavitel v Chrudimi, zl. 1—; Jilina Václ., říditel cukrovaru ve Vinoři, zl. 1—; Motejl Fr., hosp. správce v Těcích, zl. 3—; Piskáček Jos., statkář v Ruzyni, zl. 1·20; Pšross Jindř., zl. —30; prof. Dr. Řehoř Tom., říditel paedagogia v Chrudimi, zl. 1—; Sajbic V., účetní cukrov. v Klobukách, zl. 2—; Studnička Ant., c. k. vrch. místodrž. inženýr, zl. 2—; Svoboda z Finberka Jan V., spisovatel ve Skutči, zl. —50; Šedivý Alois, účetní, zl. —50; Tvrdý Váci., farář v Lukové, zl. —30; Vorlíček Jindř., kníž. správce v Bilíně, zl. 1—; okresní výbor v Čáslavi zl. 2—, na Kladně zl. 5—, na Křivoklátě zl. 2—, v Libochovicích zl. 5—, v Litomyšli zl. 1—, v Nepomuku zl. 1—, v Sedlčanech zl. 5—, Wagner Adolf, farář v Úhonicích, zl. —50; První záložna na Vys. Mýtě, zl. 10—.

Za veškerý dary upřímně děkujeme a prosíme za další přízeň. Oznamujeme, že rozumíme vždy členy v Praze kde není udáno jiného bydliště u výkazu P. T. členů; u P. T. členů, kde není jinak oznámeno, rozumí se, že jest zaplacen členský příspěvek zl. 1— za běžný rok. Členské příspěvky i dary peněžitě buďtež posílány podepsanému pokladníkovi.

V Praze, dne 31. prosince 1899.

Ed. Bufka, t. č. pokladník,
Král. Vinohrady, Sléžská tř. 38.

Nebudiž přehlédnuto!

Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze vychází čtyřikrát v roce a jest dáván všem p. t. pp. členům zdarma. Vydání každého čísla bude vždy oznámeno v čelnějších časopisech denních. Neobdržené číslo budiž nejdéle ve 14 dnech po vydání reklamováno u jednatele A. B. Černého v Praze, I., na Perštýně, č. 6 nové. Na reklamace později došlé nelze mítí zřetele, lze však koupiti jednotlivá čísla, pokud jsou na skladě, po 50 kr. Reklamace nebudtež ani zalepeny, ani frankovány.

Činný člen Společnosti platí 1 zl., **člen přispívající** 2 zl., **příznivec** Společnosti 5 zl. nejméně ročně. Při zaslání členského příspěvku poštou nutno vždy připojiti o 3 kr. více na poplatek, který jest v Praze stanoven za doručení poukázky. **Zakládající člen** platí jednou pro vždy 50 zl. Na zásilku Časopisu mimo Rakousko nutno připlatiti ročně 30 kr. **Kdož z p. t. členů přeje si legitimace**, račiž zaslati pokladníkovi 15 kr. a bude mu zaslána. Legitimace platí pouze rok a jest třeba vždy po uplynutí roku ji obnoviti. **Veškeré příspěvky členské i dobrovolné dary** přijímá *Ed. Bufka*, t. č. pokladník, Král. Vinohrady, Sázavská ul. č. 14 nové. **Příspěvky literární** pro »Časopis«, **dopisy** týkající se Společnosti, jakož i **dary do sbírek** přijímá jednatel *Ant. B. Černý* v Praze, I., na Perštýně, č. 6 nové, I. poschodí.

Všichni pp. členové mohou odebíratí **Památky archaeologické**, vydávané sl. Archaeologickým sborem, za snížené předplatné 3 zl. ročně, poštou zl. 3.30. Taktéž možno za cenu sníženou obdržeti dřívější ročníky, pokud nejsou rozebrány. Předplatné na ně budiž zasláno přímo do expedice **Matice České** v Praze, Václavské nám., kteráž s ochotou zašle seznam i cenu dřívějších ročníků.

Za levnější cenu mohou pp. členové odebíratí dílo **Kl. Čermáka** „*Mince království Českého za panování rodu Habsburského od r. 1526*“. Dosud vyšlo 6 sešitů: sešit I. v plné ceně zl. 1.50, sešit II. až IV., každý zl. 2.50, sešit V. zl. 3.—, sešit VI. zl. 3.—. **Braníšovy** „*Dějiny umění středověkého v Čechách*“. Plná cena zl. 3.30. **L. Šnajdra** „*Počátky předhistorického místopisu země České*“. Plná cena 80 kr. **Národopisný sborník okresu Hořického**. Cena subskripční zl. 4.—. Ceny snížené pro pp. členy oznámí jednatel **A. B. Černý**.

Stanovy Společnosti dostává každý z p. t. členů zdarma.

Za sníženou cenu mohou p. t. členové obdržeti práce **Adámkovy**: „*Paměti o školách v okrese hlíneckém*“ za zl. 1.40 místo zl. 1.90; „*Historickou a politickou mapu okresu hlíneckého*“ za zl. —.12. Poštou vždy o 15 kr. více. Objednávky po předchozím zaplacení vyřizuje **JUDr. K. V. Adámek** v Chrudimí. Spis „*O předalovanaké době v Čechách*“ koupiti lze jedině u spisovatele *Pavla Papáčka*, učitele při měšť. škole v Nuslích, za 50 kr. Obnos budiž vždy zaslán napřed.

Nebudíž přehlédnuto!

Nákladem Společnosti přátel starožitností českých v Praze bylo vydáno: První výroční zpráva Společnosti přátel starožitností českých v Praze za správní rok 1889 — úplně rozebrána.

Druhá zpráva Společnosti přátel starožitností českých v Praze; v květnu 1890 — úplně rozebrána.

Rozpravy Společnosti přátel starožitností českých v Praze. (»Zpráva« sv. III.) V Praze, 1892. Obsah: Dr. J. Matiegka: Zbuzanské pohřebiště. — Soukup Jan: Hlemýždi v lebkách a kostech. — Pecenků Adolf: Románský kostel v Mohelnici. (S vyobrazením.) — Herain Jan: Založení Nového Města Pražského Karlem IV. — J. V. Šimák: Rodiny šlechtické i erbovní v Mladé Boleslavi. — Vluka Josef: Stařeničino vypravování mladším o dřívějších sirkách a modách. — Košťál Josef: Slunce, měsíc a hvězdy v podání prostonárodním. — Dr. Máchal Hanuš: O zazdívání lidí do staveb. — Soukup Jan: Příspěvky bájeslovné. — Adámek K. V.: O muzeích krajinských a o státnímu muzeji. — Různé zprávy. Cena 80 kr., pro členy Společnosti 55 kr., poštou o 5 kr. více.

Výstava Společnosti přátel starožitností českých v Praze v památném roce 1891. S 1 tabulkou světlotiskem. (Obsahuje popis veškerých vystavených předmětů a seznam vystavovatelů.) Cena 30 kr., pro členy Společnosti 20 kr., poštou o 3 kr. více.

Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Roč. I. (1893) a II. (1894) jest zcela rozebrán. — Ročník III. (1895), IV. (1896), V. (1897) a VI. (1898) lze obdržeti úplný se znakovou přílohou každý za zl. 2.—. Znaková příloha, vydaná při roč. II., jest vydána znovu a stojí zl. 1.—.

Abychom vyhověli četným poptávkám, vydali jsme znovu znakovou přílohu, připojenou k úplně rozebranému II. roč. »Časopisu«. Cena vkusně upraveného výtisku zl. 1.—. Na objasněnou uvádíme, že znaková příloha počala vycházeti při II. ročníku »Časopisu«, v němž vyšla č. 1.—9. znaků rodových a č. 1.—6. znaků městských, jež teď jsou vydána znovu. Ostatní znaky jsou vydány při III. až VI. ročníku. Kdo si přeje celé dosud vydané přílohy znakové, koupí za zl. 1.— nově vydanou část z ročníku II., a úplný III., IV., V. a VI. ročník »Časopisu«, každý za zl. 2.—. Kdož odebere znakovou přílohu a III. až VI. ročník »Časopisu«, obdrží je najednou za sníženou cenu zl. 7.—.

Hora Kunětická. Její stručné dějiny, vandalství na ní páchané i kroky, učiněné na její záchranu. Podává Bedřich Skrbek. Se 4 obrázky a 1 plánem v textu a zvláštní obrazovou přílohou. Cena 23 kr. s pošt. zásilkou. Nejméně 10 výtisků vyplacenež za zl. 1.60.

Při objednávkách, jež přijímá pokladník Ed. Bufka na Král. Vinohradech, Sázkavská ul. č. 14 n., vyžadujeme si vždy obnosu napřed poštovní poukázkou. Dobírkou nebo na úvěr nelze zasílati.